

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 november justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Pontus Andersson (SD) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 17 december 2021 sedan Ebba Hermansson (SD) avsagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 15 december 2021

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes

sekreterare

§ 3 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Annica Hjerling* (MP) avsagt sig uppdraget som ersättare i riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om ny ledamot i Europaparlamentet

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot i Europaparlamentet

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Ilan De Basso (S) utsetts till ny ledamot i Europaparlamentet fr.o.m. den 13 december 2021 sedan ledamoten Johan Danielsson (S) av sagt sig uppdraget.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).
Stockholm den 15 december 2021

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes
sekreterare

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2021/22:23 för tisdagen den 14 december i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:109

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:109 Nato-option i regeringsförklaringen av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 januari 2022.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 14 december 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU2

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (prop.
2021/22:1 delvis)

föredrogs.

Anf. 1 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i det här betänkandet. Det är en reservation som vilar på en motion från den allmänna motionstiden. Den har alltså inte någon budgetpåverkande effekt på utgiftsområde 2.

I övrigt tänker jag redogöra för Sverigedemokraternas politik på området, men i och med det historiska budgetbeslutet där Sverigedemokraternas, Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budgetpolitik röstades igenom i Sveriges riksdag har vi alltså ingen reservation i det avseendet med budgetär effekt på utgiftsområdet.

Fru talman! Myndigheterna inom detta utgiftsområde har i uppdrag att analysera, prognostisera och sammanställa information om reformer, statens finanser och den samhällsekonomiska utvecklingen. Myndigheterna utträttar i dagsläget ett bra arbete, och därför bör den politiska inriktningen i fortsättningen vara att upprätthålla finansieringen av myndigheternas verksamheter så att de i framtiden kan fortsätta på inslagen väg med en god statlig förvaltning, tillsyn och kontroll.

En av de myndigheter som har en viktig samhällsuppgift är Finansinspektionen, som verkar för finansiell stabilitet och ett starkt konsumentskydd. Inom ramen för myndighetens arbete har de inrättat ett innovationscenter vars huvuduppgift är att ge vägledning om finansiella regelverk till bolag som bedriver innovationsverksamhet. Utgångspunkten för arbetet är att skapa en plattform för kunskapsutbyte för företag som till exempel är osäkra på tillstånd och regelverk. Genom bättre vägledning minskas därmed risken för att reglering och tillsyn skulle vara det som utgör ett hinder för finansiell innovation.

Sverigedemokraterna ser dock en risk för att en utebliven finansiering av myndigheten skulle medföra ett omodernt regelverk som inte är anpassat efter innovationstakten inom svensk fintechsektor. Flera svenska aktörer ligger i framkant i det teknikskifte som pågår, vilket medför en hög efterfrågan på Finansinspektionens kompetens och erfarenhet. Utbudet av finansiella tjänster ökar, och allt talar för att innovationen på området kommer att fortsätta i en oförminskad takt. För att möta efterfrågan från svenska företag är Finansinspektionen i behov av en anslagsökning, vilket Sverigedemokraterna budgeterar för i vårt eget budgetförslag.

Herr talman! Finansinspektionen fick under 2020 – precis som i alla ekonomiska kriser – en mycket viktig för att inte säga avgörande roll. Under pandemiåret 2020 hade vi stora fall på världens börser, och ungefär samtidigt frös den svenska kreditmarknaden. Orsaken till situationen på kreditmarknaden stavades bristfällig likviditet, det vill säga att många på grund av de kraftiga börsfallen samtidigt försökte att avyttra sina innehav på en kreditmarknad som till stor del saknade köpare och därför inte kunde prissätta tillgångarna korrekt. Småsparare fick då problem med att likvid-

era sina positioner, och företagen kunde inte finansiera sig genom att emit-
tera nya obligationer.

I förlängningen skulle en dåligt fungerande kreditmarknad även utgöra
en risk för den finansiella stabiliteten eftersom företagen då i högre grad
skulle bli beroende av bankfinansiering, som redan är svenska företags hu-
vudsakliga finansieringskälla.

Ur ett internationellt perspektiv var den svenska situationen på kredit-
marknaden under pandemin närmast unik även om riskerna varit kända
sedan tidigare. Senast kreditmarknaden upplevde utbredda uttagsstopp var
i samband med brexit 2016 och finanskrisen 2008. Internationella valuta-
fonden, IMF, har påtalat dessa risker och sagt att man vill se reformer för
en förbättrad likviditet på kreditmarknaden. Såväl Riksbanken som Fi-
nansinspektionen har adresserat problemet, Riksbanken så sent som i förra
veckan.

Det jag vill komma till, herr talman, är att i förra årets debatt om detta
utgiftsområde lyfte jag fram just denna problematik och att Sverigedemo-
kraterna därför ville ge Finansinspektionen i uppdrag att inrätta ett moder-
niserat system för ökad digital transparens i syfte att synliggöra de likvidi-
tetsrisker som jag nyss beskrivit.

I år har vi dock strukit detta specifika stycke ur vår kommittémotion,
eftersom Finansinspektionen har initierat ett arbete och tagit fram en
självreglering tillsammans med branschorganisationerna i syfte att just öka
transparensen på obligationsmarknaden. Avslutningsvis vill jag därför
bara lyfta på hatten för att Finansinspektionen som myndighet är lyhörd
för sin omvärld.

Jag vill också passa på att önska talmannen, utskottskollegorna och
kansliet en riktigt god jul och ett gott nytt år!
(Applåder)

Anf. 2 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Även jag vill önska talmannen och kammarkansliet en
god jul. Tack för fint och proffsigt arbete!

Vi pratar om utgiftsområde 2, och det jag tänkte prata om var arbetet
mot penningtvätt.

Det talas allt oftare om hårdare tag och hårdare straff, ökade resurser
och fler anställda på olika håll när det gäller arbetet mot gängkriminalitet.
Det senaste vi fick höra var väl utspelet i går där man till och med skulle
börja avlyssna barn. Gränserna förflyttas ständigt. Arbetet mot penning-
tvätt, som är en grund för hela gängkriminaliteten, får dock väldigt lite
utrymme i den här debatten. Den ekonomiska brottsligheten är ändå kär-
nan i det som pågår.

Även om arbetet mot penningtvätt förstärkts i ett antal år och Finans-
inspektionen gått från åtta personer som arbetade med penningtvätt 2016
till tjugo personer 2020 kan ingen påstå att det precis är någon överbeman-
ning på den enheten. Sverige är, jämfört med många andra länder och de-
finitivt i förhållande till storleken på vår finanssektor, ett land som lägger
relativt lite resurser på det direkta arbetet mot just penningtvätt.

Sveriges finansinspektion har 1,9 anställda per miljon invånare. Dan-
mark har dubbelt så många och Nederländerna mer än så. Frankrike är
också betydligt bättre och har mer än dubbelt så många som Sverige. Is-

land har faktiskt hela elva gånger fler anställda som jobbar mot penningtvätt än vad Sveriges finansinspektion har.

Finansinspektionen har ändå tillsyn över 2 000 verksamhetsutövare och lägger 80 procent av sin budget på tillsyn. Endast 5 procent av den budgeten går dock i sin tur till det direkta arbetet mot penningtvätt. Visst finns det arbete på andra enheter som stöttar det arbetet, till exempel regelgivning och tillstånd. Ändå tror jag ingen kan påstå att det känns som en tillräcklig budget för något så centralt som arbetet mot den ekonomiska brottslighet som penningtvätt är.

Det har också varit en hög personalomsättning på Finansinspektionen under många år. Men glädjande nog är den nu på samma nivå som i resten av staten. Dock är den högre än i Riksgälden och i Riksbanken. Det här har också inneburit en försvagning eftersom det har pågått en ständig upplärning av nya personer samtidigt som rutiner och kapacitet har tappats.

Finansinspektionen har fått förstärkningar och större resurser, och arbetet har utvecklats. Man har inlett ett samarbete med Polismyndigheten för att göra ett mer intensivt och utvecklande undersökningsarbete mot de största penningöverförarna. Men vi i Vänsterpartiet tycker att det behövs mer resurser i arbetet mot penningtvätt, och vi lägger därför till ytterligare 10 miljoner i vårt budgetalternativ.

Till sist menar jag att arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och därmed arbetet mot ekonomisk brottslighet där gängkriminalitet är en central del, behöver förstärkas och samordnas.

Vi menar att det arbete som pågår i Nederländerna borde vara en förebild för Sverige. Där har man samordnat alla sina olika enheter som finns i arbetet mot penningtvätt. Här är också arbetet uppdelat på flera enheter. Vi tror helt enkelt att samordning leder till en förstärkning, mer kunskap och mer rådgivning till dem som ska känna sina kunder, känna igen mönster och så vidare. Det finns specialiståklagare, och en del av Polismyndigheten jobbar mot penningtvätt. Vi tror att det skulle vara en styrka i sammanhanget, och vi menar att Sverige borde titta mer på hur man arbetar i Nederländerna för att utveckla arbetet mer här hemma i Sverige.

Viktiga steg har tagits, men det finns en bit kvar. Vi kanske aldrig kommer i kapp. Arbetet mot penningtvätt är lite som arbetet mot dopning. När vi flyttar fram våra positioner tar de nästa steg. Därför är det bra att ett samarbete har utvecklats, men styrkorna måste samlas mer centralt.

Herr talman! Jag tackar kansliets personal, som är mycket proffsiga, och utskottets ledamöter och önskar er alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 3 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Riksdagen beslutar om statens budget i två steg. Först beslutar man om ramarna. Sedan fattas beslut för de 27 utgiftsområdena i budgeten.

Den 24 november under hösten fattades det första beslutet. Därefter har under hösten pågått debatter inom respektive utgiftsområde. Det är de två stegen i budgetprocessen vi har i Sverige.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna. Den politiska inriktningen med målen att värna finansiell stabilitet, högt förtroende, väl fungerande marknader, högt konsumentskydd och att det finansiella systemet ska bidra till hållbar utveckling ligger fast.

Prot. 2021/22:47

16 december

-----

*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

Prot. 2021/22:47
16 december

-----
*Samhällsekonomi och
finansförvaltning*

Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna lade fram ett gemensamt förslag till statsbudget under hösten. Det vann över regeringens förslag till statsbudget. Det innebär att under nästa år kommer vår ekonomiska politik att vara vägledande i Sverige, och det innebär att vi kan satsa mer pengar på fler poliser och bättre betalda poliser. Det gör att vi på allvar kan ta tag i den grova brottsligheten som härjar i vårt land.

Vi sänker också skatten för pensionärerna. Det ska löna sig, herr talman, att ha jobbat i Sverige. Vi sänker också skatten för dem som jobbar eftersom det också ska löna sig att gå upp på morgonen och gå till jobbet. Vi sänker även skatten på bensin och diesel. Det är inte rimligt att Sverige har högst dieselpolis i hela världen i ett land med långa avstånd, där människor är beroende av bilen för att ta sig till och från jobbet. Vi gör dessutom satsningar på att minska klimatutsläppen när vi vidtar den typen av åtgärder.

Herr talman! Jag vill önska talmannen, talmanskansliet, personalen i finansutskottet, kollegorna i finansutskottet och alla er som följer och lyssnar på debatten en riktigt god jul och gott nytt år. Vi hoppas, herr talman, att det här coronaeländet tar slut nästa år.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

*Allmänna bidrag
till kommuner*

§ 8 Allmänna bidrag till kommuner

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU3
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 2021/22:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 4 EVA LINDH (S):

Herr talman! ”Allmänna bidrag till kommuner” är rubriken för den här debatten. Bakom den kanske lite tråkiga rubriken döljer sig något fantastiskt, nämligen den svenska välfärdsmodellen. Det gäller statens bidrag till kommuner och regioner för att de ska klara skolan, äldreomsorgen och sjukvården. Det gäller vidare att det ska finnas likvärdiga ekonomiska förutsättningar för att välfärden ska vara stark i hela landet.

Beslut ska fattas så nära människor som möjligt. I Sverige finns en lång tradition av lokalt inflytande och självstyre. Kommuner och regioner har stor frihet att själva besluta om hur deras verksamheter ska bedrivas inom ramen för befintlig lagstiftning. Den kommunala självstyrelsen leder till en mer effektiv verksamhet eftersom självstyrelsen ger förutsättningar för större flexibilitet och bättre anpassningsförmåga utifrån lokala förutsättningar. Ungefär två tredjedelar av den kommunala verksamheten finansieras av lokala skatteintäkter. Vid sidan av skatteintäkterna är statens bidrag den viktigaste intäktskällan och har avgörande betydelse för finansieringen av välfärden.

Herr talman! Pandemin är tyvärr inte över. Det kommer att ta tid. Läget är fortfarande mycket osäkert. Samtidigt återhämtar sig ekonomin starkt. Fler kommer åter i arbete. Coronapandemin har utmanat hela samhället. Inte minst har kommuner och regioner fått ställa om i mycket högt tempo.

De har vårdat de insjuknade, skyddat äldre och riskgrupper från att bli smittade samt hanterat den oro och stress som medborgare och personal har känt och samtidigt planerat för undervisning på distans.

Från regeringens sida har budskapet varit tydligt. Brist på pengar får inte, kommer inte och ska inte stå i vägen för att skydda liv och hälsa. Kommuner och regioner har fått historiska tillskott för att kompensera för skattebortfallet och för att stötta viktiga verksamheter. Enligt Sveriges Kommuner och Regioner har de statliga tillskotten gett goda ekonomiska förutsättningar för kommunsektorn att med ekonomin tryggad hantera pandemin. Vi har kompenserat mer än tre gånger det beräknade skattebortfallet för både 2020 och 2021. Vi har stått upp och fortsätter att stå upp för kommunsektorn.

Revor i välfärden har ändå blivit tydliga under pandemin, och förhoppningsvis är vi fler som ser och vill ta tag i de utmaningar som samhället står inför. När pandemin är över ska vi bygga vårt gemensamma samhälle starkare, och genom satsningar på välfärden kan vi korta vårdköer, arbeta förebyggande så att fler inte ska hamna i kriminalitet och gå före i klimatomställningen. En generös och gemensam välfärd stärker inte bara jämställdheten och jämlikheten utan också ekonomin på samma gång.

Herr talman! Under nästan 20 år har jag jobbat som socialsekreterare, fältare och skolkurator. Då ser man i verkligheten hur välfärden gör skillnad för människor, men man ser också välfärdens baksidor och hur neddragningar påverkar människor.

Att engagera mig politiskt var för mig då självklart. Mitt engagemang för välfärden och för alla barns rätt till en bra uppväxt var och är starkt. Det var också självklart för mig att engagera mig för Socialdemokraterna. En jämlik välfärd som kommer alla till del och ger förutsättningar för jämställdhet är kärnan i socialdemokratin.

Hur står det då till med möjligheterna att klara välfärden? Jo, kommunerna och regionerna har fått mer resurser. De generella statsbidragen ökade med nästan 41 miljarder förra året. Men förutsättningarna är inte likvärdiga. Skillnaderna mellan olika kommuner och regioner är alltjämt stora, alltför stora, och har tyvärr också ökat. Det kan bero på långa avstånd i en kommun, att befolkningsammansättningen har förändrats eller andra saker som inte kan påverkas. Vi har fattat beslut för att minska skillnaderna med kostnadsutjämning. Hänsyn tas nu i högre grad till gleshet och socioekonomiska faktorer såsom utbildningsnivå och inkomster. Men det räcker inte.

Det är därför vi i vår budget lägger extra pengar till mindre kommuner och kommuner som har särskilda utmaningar. Det är viktigt för att hela landet ska leva.

Långsiktigt behöver vi se över utjämningsystemet ytterligare för mer jämlika förutsättningar för kommunerna.

Vi behöver samtidigt fortsätta att öka de generella statsbidragen, som möjliggör en anpassning efter lokala och regionala behov. Det generella statsbidraget ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn. Generella statsbidrag möjliggör en anpassning efter lokala och regionala behov, vilket bedöms som särskilt viktigt då utmaningarna är stora samtidigt som de skiljer sig åt mellan kommuner och mellan regioner.

I viss utsträckning kommer riktade statsbidrag alltid att behövas till specifika områden med stora utvecklingsbehov, för att kompensera särskilda åtaganden eller vid särskilda behov som under pandemin. Men det är svårare för vissa kommuner att söka och få riktade statsbidrag, och det ökar ojämlikheterna. Därför behöver vi fortsätta arbetet med att öka de generella statsbidragen.

Herr talman! Vad har då satsningar som gjorts på välfärden inneburit? Jo, över 100 000 fler anställda i välfärden under föregående mandatperiod, att barngrupperna i förskolan är de minsta sedan 1992, 31 000 fler anställda i skolan och att skolresultaten vänder uppåt, en historisk och långsiktig satsning på äldreomsorgen och ett äldreomsorgslyft för att öka kompetensen i äldreomsorgen, ökat stöd till brottsoffer, 10 000 fler polisanställda till 2024 och satsningar på förebyggande insatser så att rekryteringen kan stoppas. Det räcker ju inte att bara vara hård mot brotten – det menar också polisen. Vi måste också arbeta förebyggande.

Nu ska vi fortsätta att stå upp för välfärden och ett jämlikt samhälle där alla kommuner och regioner har möjlighet att erbjuda sina invånare en god skola och vård och omsorg och där alla människor får likvärdiga förutsättningar att skapa sig ett gott liv.

Herr talman! Riksdagen har beslutat om budgeten för nästa år. Det är en stark och bra budget för att bygga Sverige starkare. Det handlar om ytterligare 74 miljarder med viktiga reformer för Sverige.

Oppositionspartierna lämnade först in egna budgetförslag men valde i slutändan att inte rösta på dem utan peta lite i vår budget. Det som har hänt nu är att M, KD och SD har kommit överens om mindre justeringar i regeringens budget. Deras förslag kommer inte att bygga Sverige starkare. Att förslagen inte är beredda, kontrollerade och granskade på det sätt man kan önska av en budget gör inte saken bättre. Men trots detta är den största delen av budgeten en mycket bra budget med många bra reformer som vi kan vara stolta över.

Skolan får mer resurser. Sjukvården får mer resurser. Äldreomsorgen får mer resurser. Det är tack vare S-budgeten. Våra förstärkningar av sjukförsäkringen går igenom. Det blir ingen sänkt a-kassa. Trygghetspensionen genomförs för den som slitit ut sig efter ett långt arbetsliv. Stora, viktiga klimatsatsningar ligger kvar. Det är regeringens politik, och den tar vårt land framåt.

Budgeten i sin helhet är bra, men vi har lämnat in ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna och Miljöpartiet för att belysa svårigheterna med det tillägg som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna lämnade och riksdagen fattade beslut om.

Herr talman! Vi behöver möta framtidens utmaningar tillsammans i staten, kommunerna och regionerna. Vi behöver stärka tilliten till vårt gemensamma så att människor vågar tro på en framtid och ett tryggare samhälle.

Med det önskar jag alla en god jul.
(Applåder)

Anf. 5 LARS THOMSSON (C):

Herr talman! Ett julinlägg, då gäller det att vara lite extra snäll. Det kommer jag att vara.

Allmänna bidrag till kommuner är ett rätt allmänt område. Jag tänkte passa på och göra en resumé över vad som hände i fjol, 2020.

För kommunsektorn var det faktiskt ett väldigt bra ekonomiskt år. Givetvis beror det på att staten kanske överkompenserade pandemieffekterna lite. Man har fått ett tillfälligt överskott, och det är rätt viktigt att förstå att det är tillfälligt. Det som kommer framöver är ju att demografiutmaningen för äldreomsorg och sjukvård består. Utmaningen att vara en attraktiv arbetsgivare och locka personal består. Det är många bestående utmaningar för kommunsektorn.

Det är ändå lite spännande att konstatera att kommunsektorn pandemiåret 2020 hade 54 miljarder i överskott. Det innebar att man kunde minska sin låneskuld med 74 miljarder, vilket är 20 procent. Det är rätt historiskt, och jag tycker att det är väldigt bra.

Det är också roligt och glädjande för en centerpartist att konstatera att de generella statsbidragen ökade med 41 miljarder, något som vi har kämpat hårt för. Jag tror att man kan säga att pandemin gjorde att staten öppnade sina kranar till kommunsektorn. Som gammalt kommunalråd är jag väldigt glad för det. Jag tror att vi behöver förstå att staten behöver ta ett ökat ansvar för kommunsektorns finansiering framöver.

Herr talman! För att se framåt på budgeten för 2022 vill jag lyfta fram tre frågor.

Den första är kommunsektorns riskskatt, som vi nu har debatterat och lagt fast. Jag är rätt nöjd med att Centerpartiet är det enda parti som tillfört extra medel för att höjd för den – 280 miljoner i vårt budgetalternativ.

Riskskatten riskerar att slå mot Kommuninvest, det vill säga försämra möjligheterna för framför allt de små och medelstora kommunerna att finansiera sig. I dag har två tredjedelar av alla kommuner i princip all sin upplåning hos Kommuninvest, så det slår rakt mot deras förutsättningar att bygga skolor, äldreboenden, sjukhus och till och med hyresbostäder. Risken med riskskatten när den faller ut så här dumt är att den höjer kostnaderna och därmed sänker investeringarna i välfärdsprojekten, som verkligen behövs framåt.

Centerpartiet har varit drivande i att få till ett tillkännagivande så att man kan lösa de här problemen.

Herr talman! Den andra frågan jag tänker ta upp är det här med riktade statsbidrag, en debatt som vi haft hur många gånger som helst i den här kammaren. Vi ser fortfarande att det är ett väldigt stort problem. Ofta är det faktiskt så att summan av de riktade statsbidragen är högre än de generella statsbidragen.

Centerpartiet är kanske det parti som mest av alla partier slåss för att göra om de riktade statsbidragen till generella statsbidrag.

Effekterna av riktade statsbidrag blir ökad byråkrati och minskad förutsägbarhet för Sveriges lokalpolitiker. Det missgynnar speciellt de små landsbygdskommunerna, till exempel i Norrland. De har inte resurser att avsätta till ansökningar, återslagberedning och utvärderingar. Det är rätt omfattande processer som krävs för att ta hem statsbidragen.

Centerpartiets grundprincip är därför att vi vill omvandla så många riktade statsbidrag som möjligt till generella statsbidrag. Det skapar utrymme för lokal anpassning och effektiviseringar inom kommunsektorn.

Låt oss kika lite på den budgetreservation från SD, KD och M som gick igenom. Jag är ledsen att behöva säga att det fortfarande finns väldigt många små satsningar i den, i storleksordningen 20–25 miljoner. Det är ett duttande med pengar – det som vi normalt kallar för pressmeddelandepengar. Jag tror inte att det är en riktig fördelning, och det slår väldigt småskaligt på många kommuner. I många kommuner ger det nästan inga pengar alls.

Herr talman! När man pratar om kommunerna och deras ekonomi framöver kommer man inte runt frågan om skatteutjämning. Centerpartiet har länge varit angeläget om att göra en hel översyn av skatteutjämningsystemet. Vi tog initiativ till, och fick hela riksdagen att enas om, ett tillkännagivande till regeringen om detta. Det innebär att vi ska se över hela systemet och inte bara kostnadsdelen, som vi gjorde för två år sedan och som är runt 10 procent.

Det är fortfarande kommunerna och regionerna som bär upp välfärden, och det är de som har de stora utmaningarna. De behöver därför få rättvisa villkor.

Vi ser att de skillnader som finns i skattesatserna är oacceptabla. Det är faktiskt nästan 6 kronor i skatteskillnad på en hundring mellan den högsta och den lägsta skattesatsen. Det är även en märklig situation att den som betalar högst skatt också får lägst service i form av både statliga jobb, infrastruktur, kulturpolitik och allt annat. Det upplägg vi har just nu är inte rimligt.

Centerpartiet har några principiella ingångar som vi tycker är viktiga när man nu ska göra en skatteöversyn av hela systemet. Vi vill ha en garanterad servicenivå i hela landet. Det är grundläggande. En annan ingång är att vi vill skapa incitament för företagande, jobb och tillväxt i hela landet. En tredje är att vi behöver ta ännu större hänsyn till gleshet än vad som görs i dag. Den fjärde ingången nämner jag som gotlänning: Vi behöver införa en öfaktor för Gotlands sjukvård.

Med detta, herr talman, önskar jag god jul.

Anf. 6 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Herr talman! I Vänsterpartiets budgetmotion, *Röd politik för en grön omställning*, föreslår vi en återstart av den svenska ekonomin efter coronapandemin.

Vi vill se en stor grön och modern omställning av samhället som skapar utveckling och arbetstillfällen i hela landet. Våra förslag ökar tryggheten för människor genom stärkta socialförsäkringssystem och trygga arbetsvillkor. Genom vänsterpolitik skapar vi välfärd som kommer alla till del, från de minsta barnen i förskolan, genom skola och arbetsliv till de äldre med behov av omsorg.

Eftersom riksdagsmajoriteten har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den Vänsterpartiet önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 25. Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområdet är en del av vårt budgetalternativ, som är en helhet.

För övrigt var det intressant att nästan allt positivt som Eva Lindh från Socialdemokraterna räknade upp fördes in i budgeten efter krav från Vänsterpartiet eftersom våra röster denna gång behövdes för att budgeten skulle gå igenom, vilket den ju ändå inte gjorde eftersom Centerpartiet och Libe-

ralerna valde att lägga ned sina röster. Därmed släppte de igenom den budget som de nu i talarstolen står och kritiserar, vilket är intressant.

Herr talman! Att välfärden fungerar är en förutsättning för många människors frihet. Generell välfärd ska omfatta alla som är i behov av den. Den generella välfärden innebär en solidarisk omfördelning av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, mellan lågavlönade och högavlönade, mellan olika perioder i våra liv och mellan friska och sjuka. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att resurserna som är avsatta för att finansiera den gemensamma välfärden ska gå till människor som behöver stöd och hjälp och inte till kommersiella bolag som etablerat sig i välfärdssektorn.

I dag har vi i ett delat Sverige. I min hemkommun Uppsala hinner man inte med att bygga bostäder och skolor i den takt som människor flyttar in. I min födelsekommun, däremot, flyttar fler människor ut än in – trots att rika kommuner gör sitt bästa för att skriva över de invånare de inte vill ha, det som kallas social dumpning. Av de tio rikaste kommunerna i Sverige finns åtta i Stockholms län; alla de tio fattigaste ligger på landsbygden. Vi kan inte ha ett delat Sverige på det här viset.

Därför måste kommunsektorn stärkas, och det är kommunerna med störst utmaningar som behöver mest. Vi kan inte ha skatteskillnader på 6 kronor, som innebär att det kan skilja 1 500 kronor i skatt i månaden för dem som tjänar 25 000 kronor beroende på var de bor. Därför har Vänsterpartiet drivit på för en ny resursfördelningsmodell för omfördelning mellan kommuner.

Sveriges Kommuner och Regioner konstaterar i sin ekonomirapport att mellan åren 2020 och 2030 väntas antalet personer som är 80 år och äldre öka med ungefär 50 procent, medan antalet personer i arbetsför ålder ökar relativt långsamt. Det ökar dessutom ännu mer långsamt i och med den mer restriktiva utlänningslag som riksdagen har röstat igenom. Prognoserna har slagit fel. Men i de små kommunerna minskar alla åldersgrupper utom de som är 80 plus. Vem ska jobba i äldreomsorgen i de här kommunerna? Vem ser till att servicen upprätthålls?

För att mindre kommuner ska kunna erbjuda en välfärd på lika villkor föreslår Vänsterpartiet ett särskilt stöd till mindre kommuner – ett stöd som ska jämna ut de stora regionala skillnaderna i sammanlagd kommunalskatt.

Herr talman! Det är inte bara stora skillnader mellan kommuner; det är också stora klyftor inom kommuner. Inom våra storstäder finns gigantiska klyftor, och mellan ändhållplatserna i Stockholms tunnelbana skiljer det flera år i medellivslängd. Det är sociala klyftor som bidrar till att dela upp vårt samhälle. Det är Vänsterpartiets absoluta övertygelse att en stark, gemensamt finansierad och jämlik välfärd med en väl fungerande skola, fritidsverksamhet, sjukvård, socialtjänst, låg arbetslöshet och ett starkt socialt försäkringssystem är det bästa sättet att motverka klassamhället och därmed också förebygga kriminalitet.

Därför, herr talman, vill Vänsterpartiet också öka de generella statsbidragen kraftigt så att kommuner och regioner ska kunna möta de kostnader som följer av den demografiska utvecklingen utan att behöva ta till nedskärningar eller skattehöjningar. De stora behov vi ser inom välfärden kan åtgärdas med en kraftig höjning av de generella statsbidragen.

Vänsterpartiet har under lång tid arbetat för och krävt mer resurser till välfärden. Vi gjorde det förra mandatperioden när vi budgetförhandlade, och vi gjorde det innan dess. Och vi ser tydligt att det fortfarande krävs

väldigt mycket resurser för att säkra personalförsörjningen, öka fortbildningen, förbättra arbetsvillkoren och arbetsmiljön och framför allt för att ge mer tid åt de äldres omsorg och behov. Det ska finnas tid för att ge en värdig och tillfredsställande omsorg och hjälp med de äldres behov i centrum. Det behövs helt enkelt ett ökat generellt statsbidrag till kommunsektorn.

Kommuner och regioner har också stora investeringsbehov. Vi anser därför att staten ska ta ett större ansvar och bidra till att viktiga samhällsfunktioner som är nödvändiga för olika välfärdsfunktioner ska byggas ut. Vi vill ha ett investeringsstöd. Barn behöver bra skolor, och de äldre behöver fungerande boenden anpassade efter deras behov.

Utöver dessa stora reformer föreslår Vänsterpartiet också en rad riktade satsningar inom bland annat sjukvården, skolan och förskolan, reformer som vi har presenterat under andra utgiftsområden och i andra debatter.

Herr talman! Jag vill härmed hänvisa till Vänsterpartiets särskilda yttrande.

Anf. 7 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Ärade ledamöter! Varje dag går miljontals människor till jobbet och känner en trygghet i att kunna göra det eftersom välfärden fungerar. Det kan handla om att man lämnar sina barn på förskolan eller i skolan eller att man har sin gamla mamma på hemmet. Då kan man känna trygghet, för om välfärden fungerar kan också arbetsmarknaden fungera.

Välfärdssamhället och välfärdsstaten är något som vi ska känna en enorm stolthet över i Sverige. Det är en viktig del för att människor ska kunna känna trygghet och för att vi ska kunna investera i kunskap och utbildning och att våra barn ska lära sig tillräckligt.

Herr talman! Varje år är det 18 000 ungdomar som lämnar skolan utan fullständiga betyg. Den utbildningsskuld och ungdomsskuld som detta innebär för de personerna och för Sverige som land är ett av vår tids största samhällsproblem. Vi lämnar generationer bakom oss som inte lär sig tillräckligt i skolan. Det är ett av de största sveken.

Detta är viktigt för Liberalerna. I vår budget prioriterar vi skolan först hela vägen. Vi har reformer för mer timmar i svenska och matematik. Vi vill ha reformer som innebär att alla barn kan få en skolbok – inte som i dag utskrivna häften eller kopierade papper som läraren tvingas använda i klassrummet. Eleverna ska kunna få riktiga läroböcker.

Vi vill ha insatser för att de barn som har rötter i andra länder, antingen de själva eller deras föräldrar är födda i andra länder, ska gå i förskolan och lära sig svenska där. Ingenting är viktigare för integrationen än att man lär sig svenska.

Herr talman! Sjukvården har just nu enorma utmaningar och problem, naturligtvis kopplat till corona och covidkrisen. När vi har tagit oss igenom den kommer de problem som fanns före krisen att bli ännu tydligare. Ett av de största problemen är att läkare, sjuksköterskor och annan personal på våra sjukhus lägger väldigt mycket tid på att leta efter vårdplatser, vilket gör att frustrationen är stor bland de anställda och att patienter ibland tvingas ligga för tätt eller i korridorer. Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle som Sverige.

Liberalerna menar att den politik som många partier länge har drivit, där man har skurit ned antalet vårdplatser, har varit helt fel. Det har varit förödande för hur svensk sjukvård fungerar. Det är dags att vi nu vänder blad och utformar sjukvården på ett annat sätt.

I vår budget har vi ett riktat statsbidrag just till detta, så att våra regioner och landsting ska kunna bygga ut sjukvården och inte minst antalet vårdplatser. Det är detta som skapar trygghet för människor och gör att vårdpersonalen inte behöver lägga hela arbetsdagen på att leta efter vårdplatser.

Herr talman! Trygghet är en grundläggande och viktig del i det svenska samhället och en viktig del av välfärdsstaten. När man tittar ut över Sverige kan ingen vara nöjd med den otrygghet som just nu växer fram, där kriminella gäng och klaner tar över områden och skapar en väldig otrygghet både för dem som bor i de utsatta områdena och för hela samhället. Kriminaliteten har krupit hela svenska folket närmare inpå kroppen.

Därför är de satsningar som Liberalerna vill göra på rättsväsendet och polisen helt avgörande, och faktiskt också de satsningar vi gör till kommuner, för att kommunerna ska kunna skapa trygghet lokalt. Det kan handla om kommunala trygghetsvakter i områden där det är otryggt, så att man på det sättet kan avlasta polisen och se till att människor känner trygghet i sin närmiljö.

Herr talman! Skolan, vården och tryggheten är viktiga delar av välfärdssamhället. För Liberalerna är detta en otroligt viktig del i byggandet av Sverige framåt. För att detta ska fungera behöver vi ha full sysselsättning. Det bygger på att människor arbetar och att den hårt arbetande medelklassen känner sig uppmuntrad av politiken. Alldeles för ofta i dag är det tvärtom. Man ser inte den hårt arbetande medelklassen och det bidrag som de människorna ger, inte bara till sig själva utan till vårt gemensamma samhälle. Det handlar om hur man beskriver företagare och de så kallade rika, som man menar förstör vårt samhälle, när det i själva verket är precis tvärtom. De är hårt arbetande människor som går upp varje morgon och går till jobbet. Det är det som bygger vårt samhälle starkt och som bygger kommunernas och regionernas välfärd stark.

Herr talman! I Liberalernas budget har vi en balans mellan insatser där vi står upp för den hårt arbetande medelklassen och för Sveriges företagare och insatser där vi satsar på välfärden. Vi ser till att skolan, vården och tryggheten lokalt fungerar, så att människor kan känna trygghet.

Utan hårt arbetande människor och utan företagare har vi ingen välfärd. Det sambandet är otroligt viktigt för att det svenska samhället ska fungera.

Allra sist vill jag önska talmannen och övriga en riktigt god jul.

Anf. 8 KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag tänkte med anledning av dagens ämne ta mig friheten att prata lite brett om kommunernas och regionernas ekonomi men även göra några personliga reflektioner utöver Miljöpartiets ståndpunkter eftersom det är min sista dag här i kammaren.

Kommuner och regioner utgör basen i den svenska välfärden, i det som vi gemensamt har byggt upp. Det är ett samhälle som håller samman och där vi hjälper varandra när vi behöver det. Globalt sett är fortfarande vår tillgång till gratis skola, gratis vård för barn, god vård på bredden och fan-

tastiskt högkvalitativ vård på spetsen något som är långt ifrån självklart och något som vi ska vara väldigt stolta över.

I det som kallas välfärdssamhället i väst har vi ett helt centralt dilemma som långsamt utvecklar sig. En del kallar det för förväntningarnas dilemma: I takt med att vi får det bra förväntar vi oss mer av samhället.

Vi har en forskningsutveckling som inte minst under pandemin har visat sin styrka. Vi har hanterat pandemin baserat på ett otroligt avancerat och snabbt arbetande forskarsamhälle som har kunnat ge oss både behandlingar och vaccin. Man ger oss också behandlingar för många sjukdomar, vilket gör att vi kan leva gott och länge. Det är en fantastisk utveckling.

Men i detta döljs ett dilemma som handlar om finansieringen: Hur bra vård ska vi få, och hur får vi råd att skapa gott liv för människor som lever väldigt länge och lever en stor del av sina liv efter det aktiva arbetslivet? Detta är frågor som riksdagens alla partier behöver ta på stort allvar framöver. Det är en fantastisk sak att många av oss kan se fram emot att fira sin hundraårsdag, men det är inte självklart hur vi ska få fungerande institutioner.

För min del vill jag säga att jag tror att det är en del saker som är avgörande för att detta ska fungera, så att vi har ett välfärdssamhälle även framöver, när vi som nu sitter här på ålderns höst behöver vård och omsorg.

En sak är att jag är övertygad om att det är otroligt viktigt att vi behåller Sverige som ett öppet samhälle. Om vi sluter oss och tänker att vi själva är gott nog kommer vi att få flera problem. Näringslivet kommer att få stora problem. Men välfärden kommer också att få väldigt stora problem med kompetensförsörjningen om vi agerar på det sättet. Därför ser jag de tendenser i samhället som handlar om att stänga Sverige inte bara som en ideologisk kamp. Det är också en ganska praktisk svårighet som kommer att leda till väldigt stora utmaningar.

Det andra är att det sätt som vi har organiserat oss på, med ett lokalt beslutsfattande, är en väldig styrka, men det kommer också att möta problem framöver. Flera talare här har talat om den helt ohållbara situationen att vi har en väldigt hög kommunalskatt i de kommuner som har störst utmaningar med att erbjuda service till sina medborgare. Det är en helt ohållbar situation. Vi kan inte förvänta oss att människor ska betala mer kommunalskatt för att få mindre service. Självklart kommer de att reagera på det, och det gör de.

Här behöver vi göra genomgripande reformer. Jag är övertygad om att det inte kommer att vara nog framöver att skruva i fördelningssystemet mellan kommuner. Jag tror att Sveriges partier behöver samla sig till en mer grundläggande reform. Jag tror helt enkelt att det behövs en ny kommunreform i landet, där vi ser över organisationen av den lokala välfärden på ett mer grundläggande sätt.

Vi har i dag, förutom problemet med ett ojämnt skatteuttag, en situation där kommuner inte arbetar tillsammans utan motarbetar varandra. Statskontoret har kunnat konstatera att fenomenet social dumpning är tämligen vanligt i Sverige. Det är ett cyniskt arbete där rika kommuner systematiskt och aktivt driver ut medborgare som de inte vill ha i sin kommun. De – det är grovt uttryckt, men det är en ganska god bild av det – dumpar dem i andra kommuner som har svårare att ta hand om dem på ett bra sätt.

Det handlar exempelvis om nyanlända och om människor med missbruksproblem.

Detta är en indikator på att någonting inte är som det ska i det svenska kommunsystemet. För att komma till rätta med det tror jag att vi kommer att behöva göra en ganska bred och genomgripande kommunreform, där vi siktar på att varje kommun och varje region ska ha tillräckliga resurser och muskler för att möta framtiden.

Det är en annan sak som har kommit upp i debatten som är viktig. Pandemin har gjort att staten har stigit fram och tagit mer ansvar för finansieringen av välfärden. Det har gjorts tillfälliga förstärkningar och inte minst otroligt viktiga långsiktiga förstärkningar. För kommunsektorn är det en viktig sak. Det bästa sättet att göra detta på är genom generella statsbidrag.

Men det finns också en reform som jag menar skulle kunna stärka den lokala ekonomin på ett väldigt strukturellt sätt. Det handlar om att utveckla det statliga etableringsprogrammet. Det var en god åtgärd, som jag gärna ger kredd för. Det var inte min regering som gjorde detta.

Det statliga etableringsprogrammet handlar om att staten tar ansvar för nyanländas första tid i Sverige. Men det är i dag bara på två år, och vi vet att det för en hel del nyanlända tar längre tid än två år att etablera sig i Sverige på det sättet att man blir självförsörjande. Det är väldigt olika. En del kan vara på benen väldigt snabbt. Det beror ju på under vilka förutsättningar man kommer hit. Men vissa grupper behöver behandling och utbildning som tar lång tid för att de ska komma på fötter.

Detta innebär att det i dag är ganska många nyanlända som efter två år får ett väldigt olyckligt avbrott i sin etableringsprocess. De blir tvingade ut ur det statliga systemet och får tillgodogöra sig åtgärder som kommunerna tillhandahåller. Kommunerna gör ofta detta på ett väldigt bra sätt, men det blir ett avbrott och en överföring av kostnader från stat till kommun.

En förlängning av etableringsprogrammet, där staten under längre tid tar ansvar för de individer som behöver det, skulle innebära en ordentlig och permanent förstärkning av kommunernas ekonomi. Detta skulle då också fördelas mellan kommunerna på ett rättvist sätt. Det vore en ganska enkel åtgärd. Den kan göras ganska snabbt, och den skulle ha goda systemeffekter.

Vi kan titta framåt. När vi tar oss ur pandemin, som har inneburit en enorm stress för kommunernas och regionernas verksamhet och där personal verkligen har steppat upp och gjort mycket, ska vi inte nöja oss med att säga: Vi har klarat detta bra.

Det har vi. Men det handlar också om att ta detta som avstamp för mer genomgripande reformer, så att vi klarar nästa kris lika bra. Det tror jag och Miljöpartiet är nödvändigt för att vi ska klara välfärden framåt. Det handlar om att se över det finanspolitiska ramverket, hur vi skapar oss de muskler som behövs för att med belåning stärka staten. Det handlar om en skattereform och en kommunreform och om ett omtag när det gäller det statliga etableringsprogrammet. Detta skulle kunna rusta Sveriges kommuner och regioner för framtiden och göra oss starka och hållbara så att vi står redo även när det kommer en ny kris, för det måste vi tyvärr förvänta oss att det gör.

Eftersom jag återkommer senare i dag kommer jag inte att säga god jul nu. Men med detta vill jag ändå tacka de ledamöter i finansutskottet som

kommer att lämna kammaren efter denna debatt. Vi har arbetat väldigt fint ihop i finansutskottet under den ekonomiska krisen. Det är en styrka för svensk demokrati att det är det som sker i Sveriges riksdag när vi står i en kris.

Anf. 9 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Detta är ingen replik; det är ett tack. Jag tycker att Karolina Skogs anförande i talarstolen visade på precis det som jag har sett under de år som vi har samarbetat. Du har en väldigt resonerande stil. Man får inte lov att säga "du", men det kan kanske göras ett undantag i det här fallet. Vi delar väldigt mycket målsättningen och drivet när det gäller miljö- och klimatfrågorna. Centerpartiet och Miljöpartiet är inte alltid överens om lösningarna, men vi är väldigt överens om målsättningen.

Jag tycker att du ska vara väldigt stolt över din demokratiska insats. Ett stort och varmt tack från Centerpartiet för det jobb du har gjort! Jag tror att övriga finansutskottsdeltagare delar detta.

Anf. 10 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Herr talman! Jag kan bara ödmjukt säga: Tack så mycket!

Anf. 11 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Jag gör nu något för första gången och för sista gången: tar replik på Karolina Skog. Det har jag inte gjort förut, och det kommer jag inte heller att ha möjlighet att göra efter detta.

Jag vill verkligen, så här publikt, rikta ett jättestort tack till Karolina för det enormt goda samarbete som vi har haft, från hela vår utskottsgrupp, förstås. Jag har verkligen uppskattat många av de samtal som vi har fört tillsammans. Jag tycker också att Karolina är en väldigt kompetent, resonerande och engagerad politiker. Jag är inte bara glad för det som riksdagsledamot, utan jag tycker som människa, som bor i Sverige och som verkligen värnar demokratin, att det är väldigt gott att se människor som har ett stort engagemang, politiker som har ett stort engagemang, och som verkligen drivs av vilja och ideologi. Jag vill rikta ett stort tack till Karolina för det.

Anf. 12 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Herr talman! Jag kan bara säga tack. Jag kommer att brista ut i gråt om jag försöker säga mer. Tack så hemskt mycket!

Anf. 13 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Sverige fick efter många turer en ny statsminister, och hon lägger nu all sin energi på att distansera sig från den tidigare regeringspolitiken och säger sig vilja ta krafttag mot både den organiserade brottsligheten och segregationen i våra förorter.

Hon försöker alltså på traditionellt S-manér att gå i opposition mot sig själv. Det är en taktik som Socialdemokraterna använder varje gång vi närmar oss ett val. Man pekar på alla samhällsproblem som måste åtgärdas men glömmer att man själv har suttit i regeringen och borde ha agerat med kraft mot samma samhällsproblem men inte har gjort det.

Samtidigt har man satt i system att skylla alla problem på någon annan. Om det inte är pandemin är det alliansregeringen eller rent av Bildtregeringen 1991–1994 som bär skulden. Eller så är det våra kommuner, våra regioner eller vår sjukvårdspersonal som bär ansvaret för det som inte har fungerat. Ansvaret ligger aldrig på sittande regering.

Man kan samtidigt förstå om Magdalena Andersson skäms lite för den förda politiken. Kampen mot den organiserade brottsligheten var exempelvis i fokus i den förre statsministern Löfvens regeringsförklaringar både 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 och 2020 och faktiskt även 2021. Men det blev bara prat och vackra ord.

Utvecklingen har gått i fel riktning, skjutningarna och morderna har ökat och de kriminella gängerna tar för sig i vårt samhälle runt om i våra kommuner. Otryggheten har brett ut sig samtidigt som åtgärderna från regeringen har varit obegripligt få. Segregationen och den misslyckade integrationen har samtidigt blivit ett växande problem. I alla dessa frågor har regeringen dessutom sagt nej till mycket som oppositionen har föreslagit för att vända utvecklingen.

Misslyckandena gäller även andra politikområden. Exempelvis utlovade Stefan Löfven EU:s lägsta arbetslöshet, men i stället har vi fått EU:s nästan högsta arbetslöshet, samtidigt som Sverige nu för första gången sedan EU-medlemskapet har högre arbetslöshet än genomsnittet i EU. Detta skapar stora problem ute i våra kommuner.

Vi ser hur skolresultaten försämrats, trots att man uppenbarligen hoppats att kreativ gallring av eleverna vid nationella prov skulle dölja bristerna. Under dagens regering skenar elpriserna, och elförsörjningen är ansträngd. Samtidigt har regeringen tvingats hantera en hotande brist på cement.

När Socialdemokraternas nya partiledare nu utlovar en ny politik klingar det väldigt falskt. Magdalena Andersson har inte bara varit finansminister i Stefan Löfvens regering och därmed regeringens näst tyngsta minister, utan hon har också ansvarat för samtliga budgetpropositioner och alla de prioriteringar man gjort i dessa. Hon är också ledamot i Socialdemokraternas verkställande utskott och därmed ansvarig för partiets politiska linje och beslut liksom för förhandlingarna med andra partier och det tidigare regeringssamarbetet med bland annat Miljöpartiet.

Magdalena Andersson kan inte låtsas att hon stått vid sidan av den misslyckade politiken. Hon bär i högsta grad ansvaret för det som har gått fel. Stefan Löfvens misslyckanden är Magdalena Anderssons misslyckanden. Mer politik av samma slag kommer inte att lösa Sveriges problem, oavsett Magdalena Anderssons vackra ord.

Herr talman! Sverige behöver en ny kurs. I den budget som vi moderater har förhandlat fram tillsammans med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har vi gjort stora förändringar i budgetpropositionen med hela 20 miljarder kronor. Denna förändrade budget fick också riksdagens stöd.

Vår enskilt största satsning är på polisen och rättsväsendet, med pengar till höjda polislöner, bättre verktyg för polisen i deras arbete, satsningar på avhoppbar verksamhet, förstärkning av Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, domstolarna, Säpo, tullen och Kustbevakningen samt fler förvarsplatser för personer med avvisningsbeslut. Alla dessa åtgärder kommer att hjälpa våra kommuner att få en tryggare boendemiljö.

Vi lägger också mer resurser på sjukvården för bland annat fler vårdplatser, vi satsar på åtgärder mot långtidsarbetslösheten och vi utökar undervisningstiden i skolan och inför särskilt stöd till lovskola för att ta igen undervisning som missats under pandemin.

Vi sänker skatten ordentligt för både löntagare och pensionärer och höjer bostadstillägget för pensionärer med låg pension. Vi sänker även drivmedelsskatterna och satsar samtidigt mer pengar på utbyggd elektrifiering av fordonsflottan.

Våra tre partier aviserar också en omfattande bidragsreform och tydligare mål för en hållbar svensk migrationspolitik.

Herr talman! Det betänkande vi nu debatterar bygger på den budget som en majoritet av tre partier i riksdagen ställt sig bakom. För kommunsektorn görs flera satsningar, och totalt tillför vi kommunsektorn mer pengar än vad regeringen föreslog i sin budgetproposition.

Jag ska nu peka på några större ändringar som vi gjort i budgetpropositionen som särskilt berör kommunsektorn.

Den största posten handlar om en kompensation för sänkt skatt för pensionärer. Eftersom riksdagens beslut om att sänka skatten för pensionärer minskar skatteintäkterna för kommunsektorn kompenserar vi kommunsektorn fullt ut för detta. Det är viktigt att påpeka eftersom andra saker framförs i debatten.

Andra större satsningar gäller skola, föräldrar och barn. En god start i livet förebygger många problem i vårt samhälle, och därför är våra tre partier överens om några viktiga långsiktiga reformer.

Forskning pekar på att tidiga insatser är avgörande för att fler elever ska nå kunskapsmålen. I denna budget tas första steget för att öka undervisningstiden med en timme per dag med start i lågstadiet. Främst bör ökningen ske i svenska och matematik, eftersom den viktiga grunden i lågstadiet är att eleverna ska lära sig läsa, skriva och räkna. Samtidigt bör lärarna frigöras från arbetstid som i dag läggs på sådant som inte är kopplat till själva undervisningen.

Föräldrarna är i de allra flesta fall de viktigaste personerna i ett barns liv. Det finns situationer då föräldrar upplever svårigheter i sitt föräldraskap eller har behov av stöd för att hantera nya situationer. Då bör det offentliga erbjuda stöd och hjälp i föräldrarnas viktiga uppgift. Stöd till föräldrarna är också ett stöd till barnen. Ett sätt att ge föräldrar stöd är genom att kommunerna erbjuder föräldrastödsprogram. Tillgången till föräldrautbildning för alla föräldrar bör öka, och därför sätter vi av extra pengar till detta i budgeten.

Herr talman! Moderatledd politik gör skillnad på riktigt, och vi visar också att vi kan samarbeta med andra för att styra Sverige i en bättre riktning. Medan Socialdemokraterna behövde sju år i regeringsställning innan de blivit redo att "ta tag i samhällsproblemen", som socialdemokrater har skrivit i en del debattartiklar på senare tid, är vi moderater beredda att börja arbetet direkt tillsammans med andra partier om vi vinner nästa val.

Vi är nu tre partier, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, som tar ett första steg för att få ordning på Sverige. Vi moderater är redo att ta fler och viktiga steg efter nästa val, gärna tillsammans med fler partier. Vi kommer att samtala och samarbeta med alla som vill bidra till att utveckla Sverige i en bättre riktning.

Herr talman! Jag konstaterar att det inte finns några reservationer i detta ärende, men jag yrkar ändå för ordningens skull bifall till förslaget i betänkandet, som är mycket bra.

Prot. 2021/22:47
16 december

-----
*Allmänna bidrag
till kommuner*

Anf. 14 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! När ledamoten Jan Ericson tar till orda och säger att dagens statsminister distanserar sig från sin tidigare statsminister infinner sig onekligen tanken att det är precis detsamma som Moderaterna gör. Den mest framgångsrike moderatledaren var rätt kraftigt distanserad från dagens ledning. Men det var inte det jag skulle fråga om.

Du säger att ni gör skillnad på riktigt, Jan Ericson. Det kanske ni gör, men inte för landsbygden. Där gör ni ingenting.

Jag kan säga vad vi har gått fram med i vår budget. Vi har ett stöd på 150 miljoner till mackar, men där finns ingenting i er budgetreservation. Vi har en klimatpremie som gör att arbetsmaskiner, elbussar och ellastbilar får 385 miljoner, men de får noll i er budgetreservation. Vi har en biopremie på drygt 100 miljoner för bränsle till jordbruket som gör det lika billigt att köra med RME som med diesel. Vi har 900 miljoner till enskilda vägar, men ni har noll i er reservation. Vi har 2,9 miljarder till bredbandsutbyggnad, men ni har noll i er reservation. Vi har också 600 miljoner kronor till kommunal belysning på vägarna, men ni har noll i er reservation.

Varför ser det ut så här? Varför prioriterar ni inte landsbygden? Ni bara pratar mycket.

Anf. 15 TALMANNEN:

Visst handlar debatten om kommunalekonomisk utjämning och allmänna bidrag till kommuner? Jag bara noterar det.

Anf. 16 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Allt som man gör i en statsbudget påverkar alla människor i hela landet, både i glesbygden, på landsbygden och i våra storstadskommuner. Det innebär att allt som vi har satsat på i den framförhandlade budgeten kommer alla människor till del, även på landsbygden.

Men visst finns det saker som påverkar landsbygden väldigt konkret. Där skulle jag särskilt vilja peka på alla de trygghettsåtgärder som vi gör och som har jättestor betydelse. Vi har också en generell sänkt skatt för människor som arbetar och för våra pensionärer, sänkt drivmedelsskatt och satsning på laddinfrastruktur, som har en enorm betydelse för vår landsbygd. Många människor på landsbygden kör väldigt långt med sina bilar och har stor nytta av vår sänkta drivmedelsskatt.

Jag vill också uppmärksamma det som vi moderater gick ut med häromdagen, nämligen att vi vill sänka elskatterna i början av nästa år för att kompensera för de väldigt höga elpriserna. Detta har oerhört stor betydelse för människor som bor i eget hus på landsbygden.

Jag tycker att vi ska lite vara försiktiga med att dela upp Sverige i landsbygd och storstad. Det är viktigt att alla våra kommuner och invånare får del av den politik som vi för. Jag bor själv på landsbygden och tillbringar veckorna i storstaden, och då är det lätt att se de stora skillnader som finns mellan landsbygd och stad. Men vårt mål kan inte vara att vi ska splittra detta och bara prata om det ena eller det andra, utan varje människa i Sverige förtjänar en bra politik.

Anf. 17 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Min replik var med anledning av det inlägg som ledamoten gjorde och som var rätt allmänpolitiskt och som inte bara handlade om kommunala bidrag.

Jag lyssnade på svaret från Jan Ericson. Det är klart att allt hänger ihop; så är det. Men detta hänger också ihop med att man ska kunna överleva och fortsätta fungera på landsbygden.

De pengar som vi lägger på landsbygdsavdrag och som gör att man kan sänka kostnaden för vägar och bredbandssamfälligheter – 500 miljoner – har ni inte med. Vi lägger 1 miljard extra på landsbygdsprogrammet, vilket ni inte har med.

På något sätt hänger detta ihop – att utveckla landsbygden för att vi ska kunna klara kommunernas välfärd. Det är genom att ha en levande landsbygd som vi genererar skatteintäkter på kommunerna och framför allt de mindre landsbygdskommunerna.

Jag saknar fortfarande helt ersättningar.

Anf. 18 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Jag tar mig friheten att fortsätta denna lite mer allmänna diskussion om landsbygden.

Jag kan bara konstatera att Centerpartiet inte har något konkret förslag till exempel om sänkt drivmedelsskatt i sin budget och inte har drivit den frågan.

Vi har också sett hur Centerpartiet har tagit åt sig äran av att man äntligen har reformerat strandskyddet. Det har man inte gjort, utan det nya strandskyddet blir sämre än det gamla var.

Detta är två exempel på att Centerpartiet inte alls har lyckats med sin landsbygdspolitik. Det är vi som driver den politiken. Det är vi som har försökt att ta fram bättre förslag för landsbygden. Jag förstår därför inte alls Lars Thomssons kritik.

Anf. 19 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! I debatt efter debatt har Jan Ericson från Moderaterna kritiserat regeringen och Socialdemokraterna för att de inte har tillräckligt med generella statsbidrag utan för många riktade statsbidrag.

När Moderaterna nu har fått möjlighet att göra förändringar genom att ett antal förslag har röstats igenom i den justerade budgeten kommer de statsbidrag som går till kommuner och regioner att vara riktade och inte generella.

Det blir märkligt för mig när vi står här i debatt efter debatt och Jan Ericson ställer frågor. Och så fort det läggs fram ett förslag är det detta som man kritiserar regeringen och Socialdemokraterna för.

Jan Ericson tar här upp att ett förslag om föräldrastöd är viktigt. Det vet jag. Jag har jobbat med föräldrastöd. Forskningen säger att det på många sätt faktiskt verkligen kan bidra positivt. Men varför lyfter man ut just detta när kommuner och regioner själva bör kunna avgöra vad de ska satsa på?

Dessutom är det högst märkligt när man säger att förutsättningarna för familjeveckan är tillräckligt bra för att man ska säga ja till den, men man tar bort pengarna. Vad innebär det för de familjer som kanske behöver gå

på familjestöd? Jo, det innebär att det bara är vissa föräldrar som kan ta ledigt. Det är de som har möjlighet och pengar till det, men inte alla.

Jag vill verkligen ha svar från Jan Ericson på dessa frågor. Hur har ni tänkt?

Anf. 20 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Samtliga partier gör sina budgetar, och Moderaternas budget är heltäckande och väldigt omfattande. Sedan har vi förhandlat med två andra partier och gjort förändringar i regeringens budget och haft den som utgångspunkt.

Vi som sitter i finansutskottet vet att statsbudgeten är en ganska komplex historia, och det är av naturliga skäl inte lätt för oppositionspartier att göra väldigt stora och väldigt dramatiska ändringar i en framlagd budgetproposition. Dessa ändringar ska också ske under ganska kort tid.

Därför har vi haft fokus på att förändra viktiga och tunga saker som vi tycker kan vända utvecklingen och leda den i rätt riktning. Det innebär inte att vi har gjort om hela statsbudgeten. Vi ärver i huvudsak regeringens budget och väldigt många saker och detaljer som finns i budgeten.

Om vi efter nästa val får chansen att finnas i regeringsställning kommer vi att göra en helt egen statsbudget från början. Och då kommer vi att ha möjlighet att göra mer av de stora dragen och de generella åtgärderna. Men när vi går in i en befintlig budget handlar det om att flytta anslag från sådant som vi tycker är mindre bra och i stället lägga dem på saker som vi tycker är viktigare. Då blir effekten att det blir förändringar i detaljer men att man inte kan få till en helhet. Det är därför inte så konstigt att det ser ut på detta sätt.

Från moderat sida är vi generellt sett väldigt positiva till att byta från riktade statsbidrag till generella statsbidrag. Men om man ska gå in i en budget och göra förändringar får man arbeta på ett annat sätt. Vi som sitter i finansutskottet vet att det är så man får jobba.

Anf. 21 EVA LINDH (S) replik:

Herr talman! Det här svaret duger inte, Jan Ericson. Jag blir faktiskt lite upprörd. Så är förutsättningarna för alla partier. Om man inte har en egen majoritet förhandlar man. Det ekar tomt och blir otydligt när man står och kritiserar och sedan gör detsamma som man själv kritiserar. Jag tycker faktiskt att det är rätt upprörande.

Jag vill ändå passa på att ta upp en av de stora utmaningarna, förutom finansieringen, nämligen att vi saknar arbetskraft. Vi behöver anställa väldigt många inom kommuner och regioner.

Jan Ericson stod här tidigare och sa att man satsar på långtidsarbetslösa när man faktiskt gör precis tvärtom. Det som nu skulle behöva göras är insatser för långtidsarbetslösa så att de kan få den kompetens och den kunskap som kan behövas för att vi ska kunna anställa de människor som behövs i kommuner och regioner. Jag undrar varför man gör så, Jan Ericson.

Anf. 22 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Detta blir lite konstigt. Socialdemokraterna står alltså i talarstolen efter sju års regeringsinnehav och tycker att vi nu verkligen måste satsa på att vända långtidsarbetslösheten. Om Socialdemokraterna har förslagen på detta, varför har ni då inte lagt fram dem, och varför har

ni inte lyckats under de sju år som ni har suttit i regeringsställning? Nu helt plötsligt har ni alla förslag och vet precis vad som ska göras åt detta.

Det är inte mer av den politik som ni har misslyckats med som vi behöver. Det är därför som vi har lagt fram en annan budget, alltså för att försöka göra någonting och vända den utveckling som ni har misslyckats med. Jag förstår därför inte kritiken över huvud taget. Det är någonting nytt vi behöver nu och inte att fortsätta med samma gamla politik som har misslyckats.

Anf. 23 DAVID PEREZ (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det gläder mig att riksdagen nyligen beslutade att bifalla det gemensamma budgetförslaget från Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna.

För er som följer debatten där hemma kan jag säga att gällande just vårt utgiftsområde innebär förslaget att kommunerna de nästkommande tre åren kommer att tilldelas 4 miljarder mer i allmänna bidrag, pengar som kommer att kunna göra verklig skillnad runt om i vårt land. Dessa medel går, som vi har hört här från talarstolen, till att täcka upp för de förändrade skatteintäkter som är ett resultat av sänkt skatt för landets pensionärer. Det är ett förslag som jag är stolt över att vi från Sverigedemokraterna har lyckats genomföra. Det innebär kort och gott att landets pensionärer nästa år kommer att ha det lite lättare att få vardagen att gå ihop.

Vårt gemensamma förslag i utskottet riktas även till landets yngre och deras föräldrar. Man har på kort tid kunnat läsa om att Sveriges elever har sackat efter i fråga om viktiga kunskapsmål. Därför föreslår vi att undervisningstiden förlängs för att underlätta och främja kunskapsinläringen. Tanken är, som vi har hört, att undervisningstiden ska förlängas med en timme per dag med start i lågstadiet. Intentionen är att det främst ska gälla studier i svenska och matematik – ämnesområden som verkligen behövs för att bygga landet starkt.

Många unga har det tufft i dag, och den psykiska ohälsan ökar. Därför är det viktigt att vi som politiker gör vad vi kan för att vända denna tråkiga utveckling. Forskning visar att om rätt insatser mot psykisk ohälsa sätts in i ett tidigt skede kan det ge avsevärd effekt i framtiden.

Vi föreslår därför en särskild satsning på föräldrastödsprogram, så att fler kommuner ska kunna erbjuda denna viktiga utbildning till föräldrar. Förhoppningen är att föräldrar ska bära med sig kunskap och kunna stötta barn med psykisk ohälsa och oro.

Herr talman! Gällande de allmänna bidragen till kommuner kan man läsa att syftet är att skapa goda och likvärdiga förutsättningar för landets kommuner och regioner samt att bidra till en effektiv kommunal verksamhet. Den största delen tilldelas, som vi nu har hört från talarstolen, via så kallade generella statsbidrag, medan riktade statsbidrag ges för strävan eller måluppfyllelse av specifika krav. Under de senaste åren har dessa medel bland annat gått till att täcka de ökade kostnader som kommunerna och regionerna haft kopplat till pandemin.

De riktade statsbidragen har ökat sedan 2010 i både omfattning och antal – trots att man säger sig värna om det kommunala och regionala självbestämmandet, som vi hört från talarstolen. Många kommuner lägger årligen ett stort antal arbetstimmar på att söka dessa medel, tid som helt enkelt hade kunnat gå till annat.

De kommande åren kommer det att krävas omfattande investeringar till förmån för bland annat utbildningsväsen, sjukvård och omsorg, för att nämna några få områden. Samtliga partier är medvetna om detta. Inte minst behöver regionerna allt stöd de kan få för att kämpa med de ökade vårdköerna. Detta är inte bara kopplat till pandemin, utan det rör också behandling av cancer och andra sjukdomar.

Historiskt har vi från Sverigedemokraterna varit mycket kritiska till att vissa kommuner som haft goda förutsättningar att ha en ekonomi i balans tillhört dem som tagit emot mest i bidrag. Där fortsätter exempelvis Malmö att sticka ut genom att vara en kommun som får ungefär dubbelt så mycket i bidrag per capita som vad som i dag är medelvärdet. Bland landets regioner är Gotland den som tar emot mest bidrag.

Samtidigt som staten betalar ut bidrag har det funnits en tendens att kommunerna runt om i Sverige fått ta ett större ansvar för saker som inte är deras skyldighet. Kommuner lägger i dag stora summor pengar på trygghetskapande åtgärder. Till exempel har ordningsvakter blivit ett bestående inslag i min hemkommun Uppsala. Skälet till att man valt att anställa vakter är att det saknats tillräckligt med patrullerande poliser i kommunen. De allmänna bidragen fokuserar inte just på trygghetskapande åtgärder, men det får inte vara så att bidragen används för att täcka upp för regeringens och statens misslyckande.

Tittar man i stället runt omkring i länet kan man konstatera att de tre kommunerna Heby, Tierp och Älvkarleby, som länge har styrts av Socialdemokraterna, tillsammans får merparten av utjämningsbidragen bland länets åtta kommuner. Det är värt att tillägga att dessa samtidigt har en förhållandevis hög kommunalskatt.

De allmänna bidragen kommer fortsatt att vara en viktig beståndsdel när kommuner och regioner finansierar sin verksamhet. Riktade statsbidrag är ett viktigt verktyg för att styra i en specifik riktning, men det som efterfrågas av bland annat Sveriges Kommuner och Regioner är mer generella statsbidrag och mindre riktade statsbidrag. Vi måste lita på att våra kollegor runt om i vårt land besitter den kompetens som krävs för att avgöra vad som behöver göras i deras hemkommun eller hemregion. Vi behöver helt enkelt mer självbestämmande över finanserna och mindre byråkrati.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och passar på att önska en god jul och ett gott nytt år.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Statsskuldräntor m.m.

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU4
Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. (prop. 2021/22:1 delvis)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Avgiften till Europeiska unionen

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU5
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen (prop. 2021/22:1 del-
vis)
föredrogs.

Anf. 24 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Herr talman! Vänsterpartiet är kritiskt till den långtidsbudget som EU har antagit. Vi vill se mindre pengar till militär och gränspolitik och till det jordbruk som är klimatskadligt. I stället vill vi se en återhämtningspolitik med sociala investeringar, grön omställning och modern infrastruktur. Vi är också kritiska till att EU öppnat upp för att införa fler avgifter på EU-nivå, något som Sverige måste säga nej till om och när sådana skarpa förslag kommer.

Ett område som fått extra anslag i EU-budgeten är säkerhet och försvar. Vänsterpartiet är starkt emot det gemensamma försvarsarbetet inom EU. Vi säger nej till alla planer på upprustning och inte minst till gemensamt försvar. Vi menar att Sverige och arbetet för fred och nedrustning gynnas av att vårt lands alliansfrihet garanteras.

I dag ger EU våra grannar ekonomiskt stöd för att de ska hålla flyktingar borta. I stället för att man har egna räddningsfartyg på Medelhavet överläts detta till Libyen. Men det kommer rapporter om omänsklig hantering vid dessa så kallade räddningsinsatser och om hur flyktingarna sedan behandlas i Libyen. Samtidigt fortsätter EU det här samarbetet och utvecklar det. Även samarbetet med Turkiet fortsätter oförminskat. Vid EU:s yttre gräns tvingas flyktingar tillbaka via så kallade pushbacks, och deras rätt att söka asyl tas ifrån dem. Vänsterpartiet vill se en annan politik som garanterar människor asylrätt och mänskliga rättigheter.

Vi var också kritiska till den återhämtningsfond för medlemsstater som nu är i full gång. Vänsterpartiet drev att fonden borde vara en angelägenhet för euroländerna och inte för alla medlemsstater. De länder som sagt nej till valutasamarbete i EMU borde ha stått utanför. I grunden är Vänsterpartiet för samarbete och solidaritet mellan medlemsländer, men vi är mycket kritiska till resultatet av förhandlingarna av återhämtningsfonden. Viktiga program som miljö och forskning fick minskade anslag för att medlemsstaterna skulle få högre bidrag och få möjlighet att låna mer i fonden.

I stället för en återhämtningsfond på EU-nivå hade Vänsterpartiet velat se andra alternativ för att hjälpa länder i kris. Redan hårt skuldsatta länder bör inte skuldsättas ytterligare. För att underlätta för medlemsländer att återhämta sina ekonomier efter coronapandemin borde Sverige på EU-nivå ha verkat för skuldnedskrivning i stället för ökade lån.

Herr talman! Vi kan nu se hur Sverige på grund av den budget som antogs av riksdagen än en gång måste göra om sin ansökan om stöd från fonden, då M-KD-SD-budgeten plockade bort flera av de satsningar inom miljö- och digitaliseringsarbetet som Sverige sökt medel för. Nu vet vi inte om och när vi kommer att få stöd från fonden. Där har vi sällskap av länder som Ungern och Polen, som båda kan få problem med stödet eftersom de inte lever upp till rättsstatens principer. Hittills har kommissionen inte infört de regler om konditionalitet som man har beslutat om. Det är något

som Sverige måste trycka på för. Våra skattemedel ska inte gå till ekonomiskt stöd till odemokratiska länder.

Eftersom Sveriges budget för EU avgörs av EU:s långtidsbudget och de budgetbeslut som fattats utanför riksdagen har vi inget annat förslag till budget, men vi har ett särskilt yttrande.

Herr talman! Vid EU:s yttre gränser kommer man nog inte att få en särskilt god jul. Men det ska inte hindra mig från att här i talarstolen önska talmannen, kansliet, utskottet och alla som tittar och lyssnar en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anf. 25 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Med anledning av att diskussionen om återhämtningsfonden togs upp i anförandet vill jag vara väldigt tydlig i den frågan.

Det stämmer att vi har gjort förändringar i statsbudgeten som påverkar den svenska ansökan i återhämtningsfonden. Men det är också så att utskottet har fått en föredragning av Sveriges nye finansmarknadsminister – det var nog till och med finansministern som var där – och han var väldigt tydlig med att man inte såg några som helst problem med att utbetalningen till Sverige skulle bli försenad och att man inte heller såg några som helst problem med att göra de korrigeringar som behövs. Det visade sig faktiskt bara vara på en post som man behöver göra någon förändring.

När man gör en ansökan till EU om de här pengarna och sedan, som det har varit i flera länder, har val, byter regering eller gör andra saker – Sverige har gjort förändringar i statsbudgeten – får man göra en korrigering till EU. Detta är inget konstigt; det har ett antal andra länder också gjort.

Sedan är det ju inte Moderaternas fel att Sverige ligger så långt bak i ansökningsprocessen. Vi i Moderaterna har flera gånger ifrågasatt varför Sverige inte har fått in sin ansökan. I våras var det regeringen själv som insåg att man behövde göra om ansökan eftersom den inte var komplett från början.

Jag tror inte att vi ska dramatisera den här frågan särskilt mycket. Sverige har dessutom inte sökt förskottsutbetalning av dessa pengar, eftersom de går rakt in i statsbudgeten. Det är ju inte heller så att de här EU-pengarna äventyrar några projekt som vi har i Sverige. Alla projekt som vi gör i Sverige betalas från den svenska statsbudgeten, och sedan går EU-pengarna rakt in i budgeten.

Det som Ilona Szatmari Waldau lyfte upp i sitt anförande är faktiskt ett icke-problem.

Anf. 26 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Jag kan inte direkt tacka Jan Ericson för frågan, för det var ju ingen fråga utan ett försvarstal för Moderaternas budget.

Själv tycker jag att det är lite pinsamt att Sverige gör sällskap med de länder som inte har fått någon utbetalning från fonden på grund av att de inte är demokratiska. Sedan finns det ytterligare ett land som inte har lyckats få till en regering, trots att man hade val för ett bra tag sedan.

Jag skulle önska att vi hade fått igenom den här ansökan och fått de pengar vi har ansökt om. Vänsterpartiet har som sagt inte varit för denna fond, men när vi nu betalar in så mycket pengar från svensk sida är det ju viktigt att vi får tillbaka dessa pengar.

Det blir också lite konstigt när Jan Ericson säger att pengarna går rakt in i statsbudgeten och att vi inte behöver dessa pengar. Både den nuvarande och den tidigare finansministern har i debatter varit tydliga med att vi har räknat in de här pengarna när vi har gjort de olika klimat- och digitaliseringssatsningarna. Att man skulle kunna söka pengar var ju känt när dessa satsningar lades in i budgeten.

Vi i Vänsterpartiet skulle gärna se mer satsningar, men det är ju inte vi som styr den här budgeten.

Jag vill också påminna Jan Ericson om en sak. Även om finansministern sa att det nog skulle gå att lösa detta var han väldigt tydlig med att det inte skulle bli enkelt; det skulle krävas lite trixande för att hitta de poster som man skulle kunna föra upp i ansökan.

Anf. 27 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att den här diskussionen spårar ur lite när den börjar att kopplas till andra stater och deras eventuella problem med demokratin – det har ju ingenting alls med den här saken att göra.

Det som har hänt i Sverige är att landet har fått en ny regering. Förlåt mig – Sverige borde ha fått en ny regering, såklart, men det har tyvärr inte skett. Sverige har däremot fått en ny budget. I den budgeten har vi gjort vissa förändringar och tagit bort vissa saker som vi inte tyckte var vettiga. Eftersom regeringen räknade in dessa saker i sin gamla ansökan får man nu göra en uppdatering av ansökan. Jag tycker inte att det är något problem över huvud taget.

Jag sa för övrigt inte att vi inte behöver pengarna, utan jag sa att vi inte behöver pengarna för att genomföra dessa projekt. De bekostas inte direkt av EU-medlen, utan de bekostas av vår statsbudget. Sedan går EU-medlen in i statsbudgeten. Därför är detta, som sagt, inget problem.

Anf. 28 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Herr talman! Personligen tycker jag att detta faktiskt är ett jätteproblem. Det är kanske inte ett jätteproblem att ansökan blir försenad eller att vi måste göra om den, utan det stora problemet är anledningen till att Sverige måste göra om ansökan. Detta beror ju på att Moderaterna med sina samarbetspartner har dragit bort stora satsningar på miljö och klimat.

Vi i Sverige har en budget som inte alls är lika stark när det gäller de klimatsatsningar som vi verkligen behöver göra för att vi ska uppnå målen i Parisavtalet samt för att en klimatneutral värld och ett klimatneutralt Sverige ska kunna uppnås.

Detta är det stora problemet. Det stora problemet är Moderaternas och deras konservativa kamraters budget, inte ansökan i sig. Med detta sagt tycker jag dock fortfarande att det är pinsamt att vi gör sällskap med de odemokratiska länderna i och med att vi fortfarande inte har fått ansökan beviljad.

Anf. 29 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Medlemskapet i Europeiska unionen har stor betydelse för Sverige och Europa. Med vår union kan vi medborgare i Europa utverka sätt för att demokratisera tillvaron, reglera våra mellanhavanden och skapa en utveckling som är fredlig och som bringar välstånd. Det här utgör fundamentet i samarbetet.

De krig som har förskräckt vår kontinent räcker som erinran för att inse unionens relevans.

Utvecklingen för oss i Sverige är beroende av hur vår omvärld har det – i synnerhet den nära omvärlden. Det är 70 procent av vår export som går till EU. Att våra handelspartner har en god ekonomisk utveckling och därmed efterfrågar det som vi tillverkar påverkar direkt huruvida vi har en god ekonomisk utveckling. Det ska man minnas när man pratar om återhämtning i Europa.

Med EU kan vi även upprätthålla demokratiska regler och värderingar i Europa. Detta gäller förresten inte bara Europa – när medlemsländerna talar med en gemensam röst om spelreglerna i världen gör det skillnad.

Samarbetet ger oss verktyg att lösa bekymmer och ta steg framåt, som inom klimatpolitiken, när alla länder åtar sig att leva upp till regler och mål. Att ligga före här är dessutom en konkurrensfördel; det ser vi inte minst här i Sverige.

Men samarbetet måste alltid utgå från människornas väl; detta är vår socialdemokratiska kärna och vår ingång i gemenskapen. Den fria rörligheten ska vara positiv och inte tillåtas innebära att människor utnyttjas som slit-och-slängvaror på arbetsmarknaden. Därför ska löntagares rättigheter och sociala frågor alltid vaktas.

Välfärden ska också värnas och utvecklas. Det får inte vara den lägsta ambitionen som sätter normen för skattenivåer och regleringar.

Medborgarna ska känna att det är de som styr över sina liv och över samhället – inte att de blir styrda.

Om något av detta faller – om människor utnyttjas, välfärden eroderas eller demokratin urholkas – förändras samvaron från en konstruktiv till en destruktiv kraft. Människorna och länderna vänder varandra ryggen. De sluter sig. Politikens verkningsgrad krymper. Konflikter förlorar möjligheter till fredliga lösningar. Konfrontation och hetsande vinner mark. Europa försvagas, Sverige försvagas och vi medborgare tappar inflytande över vår gemensamma samhällsutveckling.

I det socialdemokratiska Europa börjar och slutar allt med det sociala och det demokratiska.

Herr talman! När EU förra året förhandlade om hur den kommande långtidsbudgeten skulle utformas – och som en följd av detta också om storleken på Sveriges medlemsavgift – var ingången från riksdagen, från regeringen och, ytterst, från dåvarande statsministern Stefan Löfven mycket tydlig: Den svenska avgiften skulle behållas låg.

Riskerna för att avgiften skulle höjas var överhängande, i synnerhet sedan britterna lämnat EU. Men Löfven och Sverige lyckades – mot alla odds, och till många andra europeers förtret, behölls Sveriges avgift låg.

Vår linje om en disciplinerad budgetprocess ligger fast. Vi anser att intäkterna ska avgöra nivån på åtagandena samt att insatser ska vara ändamålsriktiga och effektiva och skapa mervärde för unionen. Men grunden för den europeiska ekonomiska politiken läggs i att medlemsstaterna har ordning och reda i sina ekonomier, och här finns mycket att göra.

Fler länder borde öka sin sysselsättningsnivå, inte minst genom att föra en jämställdhetspolitik för att också kvinnor ska delta på arbetsmarknaden, få egen försörjning och uppnå självständighet. Fler borde etablera generella trygghetssystem så att medborgarna har skyddsnät och möjlighet till

omställning. Och fler länder borde ha en skatteuppbörd som gör att man kan börja finansiera en modern välfärd.

Dessa förstärkningar skulle skapa tillväxt och jämlikhet och lyfta länderna och unionen. EU:s roll borde vara att driva på för detta, så som Sverige gjorde under senaste ordförandeskapet.

Herr talman! Även om den svenska medlemsavgiften som sagt har behållits låg har den i år stigit. Det har sin grund i att en del av avgiften är kopplad till vår bni, vilket är ett mått på den ekonomiska utvecklingen. Ökningen beror alltså främst på att Sveriges ekonomi utvecklats starkt och relativt sett starkare än övriga EU-länders.

Senast häromdagen kom siffror som visar att arbetslösheten i Sverige nu har sjunkit ned under den nivå som rådde före pandemin. Det är ju ett styrkebesked. Och självklart är detta något som vi ska hålla i. Vi ska fortsätta att utveckla de nya jobben, de som ligger längst fram i klimatomställningen, och vi ska rusta människor för att kunna ta de nya jobben. Det stärker i sin tur välfärden. Så tar vi ansvar, och så kan vi gå före i Europa.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag vill också framföra en godjulahälsning till utskottet.
(Applåder)

Anf. 30 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Sedan ska jag framföra min lilla invändning som jag även hade i vår förra debatt. Björn Wiechel hävdar att Sveriges ekonomi har utvecklats väldigt starkt. Sanningen är att den svenska ekonomin utvecklats något mindre svagt än andra länders, och det var det som gjorde att vi tyvärr fick en väldigt kraftig ökning av vår avgift under innevarande år.

För ganska exakt två år sedan stod jag i denna talarstol och debatterade det årets budgetbeslut rörande EU-avgiften. Jag framförde då min och Moderaternas oro för en kraftigt stigande EU-avgift kommande år. Då visste vi inte att det inte bara skulle bli en kraftig svensk avgiftshöjning 2021, utan att vi även skulle tvingas delta i en omfattande så kallad återhämtningsfond där vi med lånade medel ska sätta kommande generationer i skuld för att ge bidrag till europeiska länder som misskött sin ekonomi under många år.

Tyvärr gick inte förhandlingarna Sveriges väg, även om Björn Wiechel försökte framställa det så. Den svenska regeringen har uppenbara problem att ta till vara Sveriges intressen i EU fullt ut. Det gäller inte bara EU-avgiften och misslyckandet med återhämtningsfonden; vi ser det även på andra områden. Ett exempel är EU-förslaget om minimilöner, ett annat är det hotande förslaget om taxonomi med tillhörande delegerade akter som hotar att slå hårt mot svenskt näringsliv, svenska jobb och svensk energiförsörjning.

På punkt efter punkt visar det sig att Sveriges regering inte kan stå emot starka krafter i EU som driver på för beslut som tyvärr ofta missgynnar Sverige. För oss moderater, som i grunden är positiva till det svenska EU-medlemskapet, är det oroväckande att Sveriges regering inte lyckas bättre. I en förlängning hotar detta det svenska folkets stöd för EU-medlemskapet.

Det är viktigt att regeringen tydligt prioriterar EU-frågorna och ser till att statsråden kommer in i diskussionerna tidigt i processerna och inte låter förhandlingarna helt skötas av tjänstemän.

I årets höständeringsbudget tillkom som sagt plötsligt och oväntat ytterligare 9 extra miljarder i kostnad detta år för den svenska EU-avgiften, detta till följd av att andra EU-länders ekonomier utvecklats ännu sämre än den svenska, varvid Sveriges andel av redan beslutad EU-avgift ökade.

Att den svenska kostnaden för EU-avgiften ökar med hela 9 miljarder under innevarande år är dramatiskt. Det är en så stor post i statens budget att den kan jämföras med hela budgeten för bostadstillägg för pensionärer eller en tredjedel av budgeten för hela polisväsendet. Det är alltså inga kaffepengar.

Att Sverige gång på gång drabbas av stigande kostnader för EU-medlemskapet som inte återspeglas i direkt nytta för svenska skattebetalare är ett bekymmer.

Herr talman! Inom EU finns också starka röster för att införa vad som i praktiken kan kallas rena EU-skatter. Från svensk sida är en stor majoritet av partierna negativa till detta. Det blir oerhört viktigt för Sverige att försöka samla en majoritet av EU-länderna mot dessa förslag.

Detta får inte bli ännu en fråga där Sverige viker ned sig. Skattebeslut måste tas i enighet i EU, och det får inte råda några som helst tvivel om att Sverige kommer att säga nej till alla försök att ge EU direkt eller indirekt beskattningsrätt av EU:s medborgare.

Herr talman! När det gäller EU blir det ofta mycket diskussioner om just budget och pengar. Det blir då lätt att man glömmer de grundläggande värden och tankar som var grunden när EU bilades.

Det handlar om synen på det öppna demokratiska samhället, yttrandefriheten, fria val, fri press, medborgerliga fri- och rättigheter och politikens respekt för medborgarna, men också om samarbete i stället för protektionism och överdriven nationalism.

Pandemin har de senaste åren ställt allt detta på hårda prov. Många medborgare i EU upplever en stor trötthet och frustration över begränsningar, restriktioner och nu även kring frågan om vaccinationspass eller covidpass och andra krav för att få leva ett normalt liv och röra sig fritt i sitt eget land eller resa inom EU. Många åtgärder slår direkt mot den egna ekonomin, både för privatpersoner och för företag.

I flera EU-länder ser vi också en förfärande utveckling med lagstiftade tvångsvaccineringar, något som i alla fall inte jag tycker hör hemma i ett civiliserat samhälle. Men vi ser även indirekta vaccintvång i många länder, där medborgare som inte vaccinerar sig i vissa fall får sina liv och sina möjligheter till försörjning begränsade på ett ibland orimligt sätt. Även i Sverige finns en sådan diskussion, även om svenska myndigheter har varit försiktiga med att ta till krav på vaccinationspass.

Samtidigt har vi under pandemin sett oroväckande tecken på protektionism och missriktade nationella åtgärder som har skadat sammanhållningen i EU. I dag tror jag att de flesta inser att EU bäst bekämpar olika hot genom samarbete och inte genom stängda gränser.

Politikerna, både nationellt och i EU-parlamentet, borde rimligen se som sin huvuduppgift att försöka motverka splittring och hålla samman både sina egna länder och EU under den pågående krisen. Just nu går tyvärr utvecklingen lite i en annan riktning.

Jag är djupt bekymrad över vart både vårt land och andra EU-länder är på väg. Diskussionerna om olika restriktioner och krav på vaccinationspass bygger mycket på känslor. Tonen i samhällsdebatten är stundtals mycket hård och oresonlig, och enskilda människor och arbetsgivare utövar påtryckningar, exempelvis för eller mot vaccinering. I många länder genomförs omfattande demonstrationer, och ibland urartar dessa till sammandrabbningar med polis och motdemonstranter. I går kom nyheten om ett planerat mord på en tysk politiker med koppling till politiska beslut om pandemirestriktioner. Konspirationsteorier kring såväl pandemins existens som vaccinens effekt undergräver samtidigt förtroendet för både politiker och myndigheter. Ovanpå detta finns en principiell diskussion om hur krav på vaccinationspass i olika sammanhang går att förena med grundläggande mänskliga fri- och rättigheter.

Följderna av allt detta är svåra att överblicka, men det är en mycket större fråga än bara den om pengar och kostnaderna för EU. Jag tror faktiskt att det kommer att ta lång tid att läka sårerna.

En samhällskris möter vi gemensamt med respekt och omtanke, gärna också med kärlek till våra medmänniskor och inte uppdelade i två läger, inte polariserade, rädda och hatiska mot varandra.

Om jag får framföra en önskan inför jul och nyår är det att människor visar respekt för varandras åsikter och inser att vi är en och samma mänsklighet som tillsammans måste hantera den pågående pandemin. Jag hoppas också att beslutande politiker inser att det är i en kris som politiken prövas och att det är då man måste klara att stå upp för mänskliga fri- och rättigheter och inte inskränka människors frihet mer än absolut nödvändigt.

Herr talman! Jag är nu inne på mitt sextonde år som ledamot i Sveriges riksdag. Det vi upplevt under detta och föregående år liknar inget vi tidigare upplevt.

Jag vill särskilt tacka kollegor och tjänstemän i finansutskottet och EU-nämnden för trevlig stämning, gott humör och en god kreativitet när det gäller att hantera praktiska problem. Det verkar inte finnas några problem eller någon arbetsbelastning som får våra kanslier att tappa humöret, och det är ganska fantastiskt.

Jag vill också i detta sammanhang passa på att tacka Karolina Skog för åren i finansutskottet och även i EU-nämnden ibland.

Jag tycker att ni alla förtjänar en riktigt skön julleddighet och önskar också både talmannen och tjänstemännen i kammaren en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anf. 31 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Herr talman! Jag riktar ett tack tillbaka till Jan Ericson för ett gott samarbete. Vi har i finansutskottet under året kunnat överbygga stora ideologiska klyftor.

Jan Ericsons inlägg gör mig dock en aning förbryllad, och det är anledningen till min replik. Vi har många gånger hört Jan Ericson ta i hårt vad gäller EU-avgiften och att beslut i Europa ställer till det, och han har utmålade detta som ett hot. Därför blir jag glad att han i dag väljer att också lyfta fram fördelarna med EU-medlemskapet, för jag har många gånger saknat det och undrat om Moderaterna är på väg att skifta i sin syn på EU. Kan Jan Ericson bekräfta att så inte är fallet?

När man pratar om att EU-avgiften ökar, vilket otvetydigt är sant, och utmålar det som ett problem och ett hot måste vi reflektera lite över alternativet. Vad skulle hända om Sverige och de andra starka ekonomierna i detta krisläge skulle sätta sig på bakhasorna? Vad skulle det innebära för Europa och det europeiska samarbetet?

Om man utmålar något som ett hot måste man också kunna ta ansvar för en möjlig alternativ linje, och som jag ser det finns det ingen. EU måste hålla samman i en kris.

Jag får inte heller riktigt ihop det Jan Ericson säger om att stå upp för mänskliga rättigheter, demokratiska värden och sammanhållning med det samarbete som Moderaterna har inlett med Sverigedemokraterna, ett parti som exempelvis öppet stöttar regimen i Ungern.

Anf. 32 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Det var många saker på en gång, men jag kan börja med att säga att för oss moderater är det ganska självklart att man kan vara för att vara medlem i EU och se fördelarna och även se riskerna för att allt detta förfelas om saker och ting utvecklas i fel riktning. Om man verkligen månar om EU är man också mån om att sådant som man tycker utvecklas fel vänds åt rätt håll.

Det är precis som i Sveriges riksdag. Vi vill ha ett bra land, och vi är för att utveckla vårt samhälle. Men när vi ser att saker och ting går fel vill vi göra något åt det. Detsamma gäller i EU.

Miljöpartiet är kanske det parti som har gjort den största svängningen när det gäller EU-politik. Från att ha varit kraftiga motståndare till EU är man i dag för EU.

För oss moderater är det ingen förändring; vi är positiva till EU och stora vänner av EU, men vi är inte vänner av ett EU som tar felaktiga beslut, misshushållar med pengar och resurser och går mer och mer i riktning mot överstatlighet med allt mindre respekt för de nationella parlamenten. Här kommer vi att säga nej. Det innebär inte att vi är mot själva EU, utan det innebär att vi vill göra EU bättre. Det är det som är meningen med politiken: att försöka göra saker bättre.

Anf. 33 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Herr talman! När man i talarstolen säger att det är ett misslyckande att EU:s länder har enats om en krisbudget antyder man också att en moderatledd regering kanske skulle ha gjort något helt annat och skulle ha svarat nej när flera länder i EU stod inför enorma utmaningar som de inte klarar själva. Är det detta Jan Ericson menar, eller är det bara tomt prat?

När Jan Ericson beskriver det europeiska samarbete han vill ha är nyckelorden respekt för nationella parlament. Då närmar vi oss den konflikt som finns i dagens EU mellan kommissionen och flera nationella parlament där de nationella parlamenten väljer att gå ifrån de europeiska värdena om mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Konflikten står mellan att våga ta strid för EU och att inte göra det.

Anf. 34 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Jag delar nog inte riktigt Karolina Skogs bild av vad återhämtningsfonden är. Det är ganska lite där som handlar om att hantera dagens akuta kris. Det handlar mer om saker på längre sikt. Mycket av

detta tycker vi att man borde kunna göra med befintlig budget i stället för att låna upp alla dessa pengar. Det är därför vi inte är särskilt förtjusta i återhämtningsfonden.

Så till den demokratiska utvecklingen. Att man vill respektera de nationella parlamenten innebär inte att man försvarar strömningar och stämningar i EU som man inte delar. Om det är något parti som har agerat med kraft mot detta är det Moderaterna. Vi har varit oerhört tydliga både här i EU-nämnden och i EU-parlamentet i Bryssel med att ta länder i örat som inte lever upp till de krav som EU har rätt att ställa. Vi har därför väldigt gott samvete i den frågan.

Anf. 35 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Herr talman! EU:s årsavgift styrs till stor del av den så kallade MFF:en, det vill säga långtidsbudgeten för åren 2021–2027.

Inför budgetåret 2022 har regeringen budgeterat för nästan 48 miljarder kronor. Det är en rejäl ökning för Sverige, men tyvärr stannar det inte vid dessa kostnader.

Världen drabbades av coronapandemin i början av mars 2020, och sedan dess har det varit upp och ned vad gäller smittan och antalet drabbade. I dag, nästan två år efter utbrottet, måste vi fortfarande förhålla oss till pandemin, både när det gäller smittan och stödåtgärder.

Vi har i Sverige gått från att värna om budgetrestriktivitet till att drastiskt öka vår statsskuld, vilket har varit nödvändigt för att hantera pandemins framfart. Men samtidigt som vi svenskar kämpar med pandemin på hemmaplan har vi tvingats att ta alltför stort ansvar för EU. Förhandlingarna om EU:s nu gällande långtidsbudget, MFF:en, hamnade mitt i pandemin. Sverigedemokraterna sa nej till både föreslagna nivåer och den enorma återhämtningsfonden, som mest gynnar euroländer som var misskötta innan pandemin.

Resultatet av förhandlingarna gick inte Sveriges väg. Vi har en årsavgift på cirka 45 miljarder kronor samt ett ytterligare åtagande på cirka 150 miljarder kronor för vår del av återhämtningsfonden.

För Sverigedemokraterna är det svårt att se varför dagens svenskar och framför allt våra barn ska bära kostnader för misskötta ekonomier inom EU genom återhämtningsfonden, döpt till det klatschiga namnet Next Generation EU. Här har det blivit tydligt att vissa länder, till exempel stora länder som Spanien och Italien, anser sig ha rätt till välskötta länders skatteintäkter.

EU:s långtidsbudget hänger ihop med Next Generation EU. Därför stannar inte Sveriges kostnader på 48 miljarder kronor, som vi ska besluta om i dag. Next Generation EU är ett enormt åtagande som ska betalas tillbaka under åren 2028–2058. Det handlar om ett krispaket på nästan 8 000 miljarder kronor utöver ordinarie långtidsbudget. Tillsammans handlar det om den överkliga summan 18 biljoner kronor under sju år.

För att förstå vidden av summan gjorde jag ett räkneexempel. Om varje krona motsvarar 1 meter kan man åka till planeten Pluto, tillbaka från planeten Pluto, till Planeten Pluto igen och sedan halvvägs tillbaka. Så stor är summan som EU har tillskansat sig.

Regeringen, och de flesta riksdagspartierna, har godkänt Next Generation EU, och därmed våra ekonomiska åtaganden. Under förhandlingarna och informationsmötena var det helt andra tongångar. Dåvarande fi-

nansminister, Magdalena Andersson, var tydlig med att Next Generation EU inte träffar rätt när det gäller vilka länder som kommer att få de största stöden. De länder som kommer att få mest stöd är länder som redan innan corona drogs med misskötta statsfinanser. Kritik har även lyfts fram att Next Generation EU till stor del handlar om att rädda euron, vilket är något som Sverige inte borde delta i.

Fru talman! Att Sveriges kostnader för medlemskapet i EU har ökat väsentligt råder det inget tvivel om. Som jag sagt tidigare röstade Sverigedemokraterna emot både långtidsbudgeten och Next Generation EU. Vi ville se en långtidsbudget som minskades fullt ut på grund av minskade intäkter då Storbritannien lämnade unionen och inte som nu endast en något justerad budget.

Vi vill också se ett EU som minskar sina kostnader i stort, inte tvärtom. Vi vill se ett slimmat EU, där makten och skyldigheterna ligger hos medlemsländerna. Vi vill se ett EU där fri handel och möjlighet för EU-invånare att arbeta inom unionen är fokusområden. Vi tror inte att de medlemsländer som ligger långt efter oss ekonomiskt kommer att få ordning på sina ekonomier genom att vi skänker pengar till dem. Tvärtom gör detta länderna ännu mer beroende av ekonomiska bidrag.

I debatten hör vi ofta att vi i Sverige ska vara tacksamma för våra rabatter på avgiften. Men Sverige är inte det enda landet som har stora rabatter på EU-avgiften. Tyskland och Nederländerna, till exempel, erhåller stora rabatter. Samtidigt finns det flera bidrag som helt motverkar konkurrensen på lika villkor.

Ett av dem är det extra jordbruksstödet som 14 EU-länder erhåller år efter år. Här tar Frankrike emot ett enormt stöd, följt av länder som Tyskland, Spanien och Italien. Det är så illa att nästan 40 procent av budgeten går till jordbruksstödet i olika former. I den bästa av världar ser man framför sig att detta enorma stöd går till hållbart jordbruk och jordbrukare som på riktigt värnar om djurhållningen. Men så är det inte. Drakar som Frankrike, Italien och Spanien har vant sig vid de stora stöden och sätter stopp för en ny modern jordbrukspolitik. Resultatet är att de största jordbruksstöden ges till de stora industriella jordbruken. Det är 80 procent av jordbruksstödet som hamnar hos 20 procent av producenterna.

Fru talman! Hur ser framtiden ut inom unionen om man tittar på EU:s budget? Vissa länder har redan börjat tala om att de vill se en permanent återhämtningsfond för att jämna ut klyftor inom EU. Det är inte svårt att fatta vem som förväntas stå för kostnaderna.

EU:s allt större budget kräver mer och mer pengar in. Det höjs fler och fler röster för att EU ska ta ut olika typer av skatter. Detta strider helt mot principerna i EU, men det finns ändå anledning att se med oro på dessa röster.

Dessutom finns det länder österut som väntar på att få ingå i EU:s gemenskap. Dessa länder är inga nettobetalare, som Storbritannien som vi förlorade. Kostnaderna kommer att öka i samband med en utökning av antalet medlemsländer.

Med detta sagt vill jag passa på att önska förste vice talmannen, alla kollegor i utskottet och finansutskottets eminenta personal en härlig julhelg och ett riktigt gott nytt år!

(Applåder)

Anf. 36 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! I detta mitt allra sista anförande i Sveriges riksdag tänkte jag passa på att uttrycka min oerhört djupa kärlek för den institution som EU är. Jag gick med i ett parti där det fanns en utbredd skepticism mot EU. Det fanns en rädsla för centrala beslut och att makt skulle lämna Sverige och åka ned till Bryssel.

Jag är personligen oerhört stolt över den resa som jag och mina partivänner gjorde när vi gemensamt tog tag i frågan och klarade av att göra en förändring i hur partiet ser på EU. Vi har skapat ett arbete som nu är fullt inriktat på att få det mesta ur samarbetet. Det är den typen av mögenhet som partier behöver uppvisa för att vara fungerande i en levande demokrati.

I dag diskuterar vi den avgift som Sverige betalar till EU. Det är sant att den är stor och att den ökar mycket. Sverige är en stor nettobidragsgivare inom det europeiska samarbetet. Det är sant att detta delvis beror på att det finns andra medlemsländer som har misskött statsfinanser och att EU-samarbetet hittills har misslyckats att få styr på det.

Det är självklart en oerhört viktig uppgift att skapa en struktur där varje land tar ansvar för sin ekonomi. Men samtidigt är det också viktigt att stå upp för sammanhållningen inom denna union. När unionen gick in i en pandemi, i en kris, blev det oerhört tydligt att sammanhållningen inom EU var oerhört betydande.

Sammanhållningsfonden är inte utformad på ett idealt sätt. Det finns mycket att säga om dess utformning. Men att den kom till är en styrka för EU-samarbetet och oerhört viktigt. Det är viktigt att vi också härifrån klarar av att se det.

Det alternativa scenariot hade varit att vi låtit EU spricka. Det hade i praktiken blivit ett EU med olika regioner. Det vore förödande. Det skulle i förlängningen kunna leda till en spricka i Europa. Det skulle kunna ta oss tillbaka till det läge som fanns när unionen bildades. Det är viktigt att komma ihåg att unionen är bildad för sammanhållning, fred och demokrati.

EU-samarbetet är i dag ett hållbarhetsprojekt. Det är genom EU och samarbetet i EU som Europa och därmed världen kan stappa upp och klara av att genomföra de reformer som krävs för att förverkliga Agenda 2030, Parisavtalet och andra gemensamma konventioner.

EU har ett starkt arbete inom klimat och biologisk mångfald. Därför är det otroligt glädjande att vi nu ser en kommission som är väldigt proaktiv och levererar reform efter reform på detta område. Det kan ta emot att säga, eftersom det är en konservativt ledd kommission. Men jag är personligen oerhört imponerad av den kommission som leds av von der Leyen.

Jag ser med sorg på att det har skett en förskjutning här. För några år sedan var Sverige ledande i Europas miljöarbete. Det var exempelvis Sverige som såg till att EU fick en kemikalielagstiftning. Individuella politiker från Sverige var oerhört avgörande för att det skulle bli av.

Men i dag, efter tryck från det här parlamentet, har vi en kommission som driver på och ett Sverige som har börjat sätta sig på bakhasorna. Det är oerhört beklagligt. Det agerande som riksdagen har tvingat fram relaterat till arbetet med det som kallas för en grön taxonomi tror jag kommer att få betydande effekter på Sveriges möjligheter att framöver vara ledande nation på miljöområdet eftersom de effekterna inte har beaktats när man har samlat majoritet i EU-nämnden för det agerandet. Självklart är det inte

förlorat på något sätt, men detta innebär att Sverige behöver kraftsamla och bli ännu tydligare i sitt ledarskap i miljö- och klimatfrågor. Vi har helt enkelt tappat i anseende, vilket är högst beklagligt.

Självklart finns det goda möjligheter för Sverige att fortsätta vara ett föregångsland. Det bygger dels på att jobba hemma, göra sin läxa och fortsätta arbetet för att verkligen minska utsläppen, dels på att vara en konstruktiv och proaktiv kraft i det europeiska samarbetet, i lagstiftningsarbetet men också i budgetarbetet.

En väsentlig sak här är att nu på ett trovärdigt sätt klara av att lämna in en bra plan för återhämtning. Om vi inte klarar det kommer det ytterligare att nagga på vårt förtroende.

Det finns en viktig konferens på global nivå som kommer att ske kommande år, en konferens om biologisk mångfald. Det ger också möjlighet för Sverige att stiga fram, visa ledarskap och visa vad vi som nation och genom det europeiska samarbetet kan göra på global nivå. Vi har många gånger tidigare varit avgörande, och här rör det svåra politiska frågor som skog, jordbruksmark, fiske och hur vi använder våra marina områden. Jag känner en viss oro för vilken ställning Sverige kommer att ta i det arbetet, men jag har förhoppningar om att vi klarar av att ställa oss på den rätta sidan, på naturens sida.

Att bevara den biologiska mångfalden är faktiskt helt avgörande. Vi måste göra det genom samarbete.

För att hålla ihop den europeiska ekonomin framöver menar jag att vi inom Europeiska unionen behöver hitta sätt att diskutera frågor om skatter. Det är oerhört känsligt att stå och säga detta här i Sveriges riksdag. Det är inte Miljöpartiets syn att vi ska överföra rätten att beskatta till EU. Det är en viktig princip att behålla. Däremot skulle det vara av godo om vi kunde hitta ett arbetsätt inom Europeiska unionen för att komma överens om miniminivåer på skatter.

Vi ser exempelvis ett väldigt negativt race to the bottom vad gäller bolagsskatter inom unionen, som skapar ojämna förutsättningar för företag. Det vore av godo om vi kunde komma överens om en miniminivå för både bolagsskatter och skatter som koldioxidbeskattningen inom unionen. Det skulle göra varje medlemsland mer modigt och öka möjligheterna. Det skulle också skapa en bottenplatta så att företag som verkar i unionen får mer lika förutsättningar i olika delar. Jag tror att det vore en viktig del i att skapa möjlighet för en progressiv politik över unionen och i respektive medlemsland.

Här vill jag vädja till politikerna i Sveriges riksdag att inte ha så mycket skygglappar att man inte kan ta en sådan diskussion på ett konstruktivt sätt. Det är *inte* samma sak som att överföra beskattningsrätten.

När man står här och säger att det är en bra sak för svenska folket, utifrån det arbete vi har gjort med våra goda finanser och utifrån varje medborgares arbete med att betala in skatt, att betala till någonting som kan ses som ett svart hål där nere i Bryssel är det viktigt att komma ihåg vad vi får för pengarna. Vi får en stabilitet. Vi får ett arbete som grundlägger ett demokratiskt samarbete i Europa och ger oss goda förutsättningar. Inte minst får vi ett samarbete som ger oss möjlighet att ta oss an vår tids stora utmaningar inom klimat, miljö, demokrati och mänskliga rättigheter.

Kom ihåg det – att det är värt det! Det är värt att kämpa för och hålla fast vid de värden som Europa står för.

Inför kommande ordförandeskap har Frankrikes president Macron väckt en fråga som jag tycker är högst intressant, nämligen hur Europa gemensamt kan skapa förutsättningar för de investeringar som är nödvändiga för klimatet. Detta är återigen en känslig fråga, eftersom vi har en del medlemsländer som har agerat oerhört ansvarslost i sina egna budgetar och sin egen skuldsättning. Återigen får vi dock inte låta den typen av problem stå i vägen för en konstruktiv diskussion. Det tror jag är viktigt för att EU och Europa ska möta de utmaningar som vi gemensamt har framför oss.

Det var en av de klokaste sakerna Sverige någonsin gjort när vi gemensamt valde att gå med i EU. Jag hoppas och tror att Sveriges riksdag kommer att fortsätta vara en aktiv och konstruktiv part i det europeiska samarbetet, för det är otroligt viktigt för Sverige, för EU och för världen.

Med detta vill jag tacka för gott samarbete.
(Applåder)

I detta anförande instämde Maria Ferm (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 11 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU1
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2021/22:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 37 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag socialutskottets betänkande om utgiftsområde 9 *Hälsovård, sjukvård och social omsorg*. Under de gångna veckorna har de andra utskotten i riksdagen debatterat och beslutat om sina respektive utgiftsområden. Vi är nu sist ut att debattera och efter debatten också besluta om vårt.

Den budget som vi i dag debatterar omfattar cirka 113 miljarder svenska kronor och är i grunden en socialdemokratisk reformbudget med stora satsningar inom alla sina delområden. Det är den, fru talman, även utan de smärre tillägg som lagts till genom den servettkiss 2.0 som var M:s, KD:s och SD:s förslag.

Fru talman! Pandemin har inneburit en stor påfrestning på den svenska sjukvården. Kommande vinter och nästkommande år kommer covid-19 fortsatt att ha en betydande påverkan på sjukvården. Tack vare regeringens satsningar, inte minst till regionerna, har dock sjukvården kunnat hantera pandemins effekter och ge en högkvalitativ sjukvård åt alla som har behövt den.

Men det finns stora utmaningar. Vi är fortfarande mitt i en pandemi, och vi kommer att behöva leva med den länge. Den stora utmaningen för sjukvården är, och kommer att vara, att hantera och åtgärda all planerad sjukvård som behövt skjutas upp under de senaste åren med pandemin.

Det går dock framåt, fru talman. Den svenska sjukvården och dess personal är alldeles fantastisk. Till en betydande del har man redan under detta

år påbörjat det omfattande arbetet med att bygga bort den uppbyggda vårdskulden. Det arbetet måste naturligtvis få fortsätta och bli ännu mer omfattande under nästa år. Vårdskulden ska betas av, personalen ska ha goda förutsättningar och patienterna ska få god vård i rätt tid och efter behov.

Fru talman! Just därför tillsköt regeringen 4 miljarder till detta arbete under det här året, och den satsningen kommer att utökas till 6 miljarder nästkommande år. Utöver detta lägger regeringen i budgeten pengar på en utökad satsning på cancervården och en fortsatt satsning på vård i rätt tid i samband med graviditet, förlossning och eftervård. Man satsar på att utveckla och stärka primärvårdens arbete med psykisk hälsa och ohälsa. Man genomför en stor personalsatsning inom hälso- och sjukvården, både 2022 och 2023, för att attrahera men också behålla kompetens. Man ger också fler sjuksköterskor möjlighet till betald specialistutbildning.

Utöver detta, fru talman, görs flera viktiga förändringar för att utveckla en bättre sjukvård inom landets hälso- och vårdcentraler. De ska rustas. Och de ska ha kraften att vara både navet och basen i svensk sjukvård.

Steg för steg förstärker vi primärvården. Vi vill införa ett system med en fast läkarkontakt. Det är efterlängtat och kommer att ha god effekt i verkligheten. När du kontaktar din vårdcentral ska det vara en och samma person som du får hjälp av. Du ska inte bollas runt.

Fru talman! Covid-19 har som sagt inneburit stora utmaningar för Sveriges regioner. Men tack vare regeringens snabba och omfattande ekonomiska paket till regionerna har de ekonomiska förutsättningarna för regionerna tryggats, faktiskt så pass mycket att samtliga regioner inte ens har använt alla extramedel. I vissa fall har överskotten i regionerna blivit rejält stora. Låt oss ta Stockholm som exempel. Man har 7 miljarder i överskott. Min hemregion, Skåne, har närmare 1 miljard i överskott.

Mot den bakgrunden är det förvånande att stora regioner, exempelvis Stockholm och Skåne, inte har lyckats bättre i arbetet med testning och vaccinering eller med att minska vårdköerna. Nu genomför man till och med stora neddragningar på sjukvårdspersonal. Förutsättningarna finns ju – 7 miljarder i Stockholm och närmare 1 miljard i Skåne. Västra Götalandsregionen har ett överskott på 1,8 miljarder.

Den så kallade just-in-time-ideologin måste upphöra. Man kan inte adressera sjukvården och dess problem genom att skala upp verksamheten endast när problemen redan är omfattande. Förutsättningarna finns. Regionerna måste nu ta sitt ansvar och göra sitt i det gemensamma, viktiga arbetet med att arbeta av vårdskulden och hantera pandemin och dess effekter.

Fru talman! Äldreomsorgen är en viktig och bärande del av den svenska välfärden. För att möta de ökade behoven och förbättra äldreomsorgen har vi tidigare investerat i en historisk satsning på svensk äldreomsorg för att öka bemanningen och för att höja kvaliteten.

Från och med nästa år föreslår regeringen flera satsningar på äldreomsorgen, bland annat en permanent resursförstärkning till kommunernas äldreomsorg på 4 miljarder kronor årligen och en stor satsning på kompetenshöjande åtgärder inom ramen för regeringens äldreomsorgslyft. Detta innebär sammantaget 10 miljarder kronor mer till äldreomsorgen 2022 jämfört med 2018, fru talman.

Satsningarna på att höja kompetensen, öka kunskaperna och förbättra arbetsmiljön för personalen gör det också möjligt för alla kommuner att avskaffa minutscheman i hemtjänsten och garantera tillsvidareanställning

på heltid till alla som slutför vård- och omsorgsprogrammet som undersköterskor. Det här är viktiga satsningar som kommer att göra skillnad i praktiken, fru talman.

Fru talman! Jag vill avsluta anförandet med att önska dig och dina kollegor, hela talmanspresidiet, socialutskottets ledamöter och dess eminenta arbetare, ministern och hela regeringen och alla andra som lyssnar på debatten en god jul. Jag hoppas att ni får lite ledigt och kan få lov att fira med nära och kära, på säkert avstånd.

Jag vill också säga att Socialdemokraterna inte deltar i beslutet, med anledning av att vårt budgetalternativ föll. Vi hänvisar i stället till vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 38 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Det är glädjande att det finns en gemensam syn på många av de ekonomiska förstärkningar som vi gör när det gäller sjukvården i Sverige. Till detta fogar nu M, KD och SD ett antal resurser som vi tror är nödvändiga för att kunna skala upp ytterligare, inte minst när det gäller att hantera de långa vårdköerna. Den nationella vårdförmedlingen tror vi kommer att vara en oerhört bidragande och stark del i det.

Men det finns också andra delar. Från att ha varit ett av världens ledande länder när det gäller hivprevention har Sverige under lång tid halkat efter. Inte minst under alliansregeringens tid var de ekonomiska resurserna till det helt odiskutabla. De var självklara. Men 2016, utan förvarning, analys eller utredning, aviserade den rödgröna regeringen att man halverade dessa resurser. Det har fått jättestora konsekvenser, inte minst på regional och lokal nivå där mycket av detta arbete sker. Och det drabbar i förlängningen de personer som lever med hiv. Det har också påverkat hivpreventionen negativt.

Den här satsningen måste, hävdar vi, återställas till sin ursprungliga nivå. Det förslaget finns också med i vår budget. Det finns ett antal förslag. Förutom att vi måste uppdatera vår hiv- och aidsstrategi nationellt behöver vi återinföra det råd som har funnits. Vi ska höja målen till 95-95-95, och vi ska mäta livskvaliteten.

Min fråga till ledamoten Bladelius är: Varför gjordes dessa neddragningar? Och varför krävs det nu en M-SD-KD-budget för att prioritera dessa frågor?

(Applåder)

Anf. 39 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Camilla Waltersson Grönvall, för frågan!

Fru talman! Jag noterar att av de 113 miljarder som den här budgeten omfattar tillför M, KD och SD 800 miljoner med sin servettskiss 2.0. Vilken socialpolitiker kan tycka att det är negativt? I alla fall inte jag. Det är naturligtvis positivt att vi får 800 miljoner extra till utgiftsområde 9.

Problemet är bara att när man vänder på servetten och ser baksidan av alla de förslag som Camilla Waltersson Grönvalls parti tillför utgiftsområdet ser man alla besparingar på alla andra områden. Baksidan är att funktionshindrade kommer att få betala högre skatt än löntagare, att det kommer att byggas färre hyresrätter med rimliga hyror och att ersättningen för

den familjevecka som togs så väl emot av många tas bort. Fler kommer också att bli långtidsarbetslösa.

I servettskissen satsar Camilla Waltersson Grönvalls parti 50 miljoner på en så kallad vårdförmedling. Det kan väl vara en bra idé. Jag har ingen aning, eftersom jag inte har kunnat utläsa exakt vad den vårdförmedlingen ska göra i praktiken. Den ska kanske skjutsa vårdtagare till privata alternativ, eller vad är egentligen meningen?

Fru talman! Jag skulle vilja skicka tillbaka en fråga till ledamoten Waltersson Grönvall. Vi har ju inte en statlig styrning av sjukvården i Sverige. Den styrs av regionerna, och majoriteten av alla regioner styrs av Camilla Waltersson Grönvalls parti. Varför använder inte Camilla Waltersson Grönvalls parti de stora överskotten i de regioner där de styr till att göra de satsningar som Camilla Waltersson Grönvall efterfrågar?

Anf. 40 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag konstaterar vilken socialpolitiker som inte besvarar frågorna på det område som kollegan ställer frågor om, utan väljer att gå in på helt andra utgiftsområden. Nu gällde frågan ett mycket viktigt område. Det handlar kanske inte om de flesta miljonerna, men om oerhört viktiga miljoner för människor som lever med hiv. Inte med ett enda ord visade ledamoten Yasmine Bladelius att hon tycker att de människorna är viktiga. Hon försvarade och förklarade inte varför man har gjort den neddragningen. Varför ska vi behöva återställa detta när man inte ens kan besvara den fråga som jag ställde?

Jag ger ledamoten en ny chans och ställer den igen, och jag vill samtidigt passa på att önska god jul. Varför gjordes dessa neddragningar? Och varför krävs det nu att vår budget återställer de prioriteringarna?

Anf. 41 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Jag vill naturligtvis passa på att önska god jul till ledamoten Camilla Waltersson Grönvall.

Jag noterar återigen, fru talman, att Camilla Waltersson Grönvall skriker sig hes över en misslyckad sjukvårdspolitik och satsningar som inte görs ute i regionerna i de frågor som hon anser är viktiga. Jag vill återigen vara tydlig mot dem som lyssnar till den här debatten. Samtliga regioner i Sverige går med överskott. Varför görs inte de viktiga satsningar som Camilla Waltersson Grönvall vill ha redan i regionerna om det här är en viktig fråga för hennes parti som ju styr majoriteten av alla regioner i Sverige? De går med överskott. Pengarna finns. Gör satsningarna!

Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten Bladelius talar väldigt nedsättande om att det görs ekonomiska förstärkningar för att vårdköerna ska minska och för att möjliggöra för människor som har väntat i mer än 90 dagar att få vård. Lika nedsättande talar hon om de förstärkningar vi gör i arbetet för hivdrabbade och för att kunna utrota livmoderhalscancer.

Är det verkligen ledamotens uppfattning att det är fel att satsa pengar på att korta vårdköer och därmed möjliggöra för människor att få den vård de har rätt till, att satsa på att kunna eliminera livmoderhalscancer och att göra mer i hivarbetet? Menar ledamoten att det är fel satsningar?

Anf. 43 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Acko Ankarberg Johansson, för frågan! Stockholmsregionen går med ett plus på 7 miljarder, och Skåne går med ett plus på 1 miljard. I Region Skåne gör man nedskärningar bland personalen på över 540 miljoner. Hur ska det minska vårdköerna, menar Acko Ankarberg Johansson?

När staten tillför stora medel till regionerna ska dessa naturligtvis användas till det de är avsedda för. Görs det? Nej.

När Acko Ankarberg Johansson förra gången lade fram en servettskiss i denna kammare fanns även i den små förslag till förändringar på detta område och inom svensk sjukvård. De användes aldrig eftersom förslagen var dåligt förberedda.

Jag tyckte att jag var tydlig i mitt förra replikskifte om att naturligtvis ingen socialpolitiker kan tacka nej till 800 miljoner extra till ett utgiftsområde på 113 miljarder. Det skulle vara dumt. Men kan ledamoten Acko Ankarberg Johansson garantera att pengarna i denna servettskiss kommer att komma kommuner och regioner till del? Förra gången gjorde de ju inte det.

Anf. 44 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är häpnadsväckande att ledamoten Bladelius sänker regeringen på detta sätt. När riksdagen har fattat beslut är det regeringen som ska genomföra det. Jag delar ledamoten Bladelius irritation över att den förstärkning som vi lade fram förslag om 2019 om att öka resurserna – 3 miljarder – till primärvården så att man skulle kunna anställa fler försvann i projekt i en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner. Jag beklagar den styrning som regeringen valde. Vi hade i stället behövt fler anställda.

Det är därför vi är tydliga med våra satsningar här. De ska gå till mer personal. Vårdplatsbristen består nämligen inte av brist på sängar eller lokaler utan brist på rätt kompetens. Det är på det man ska satsa pengarna.

Hur regeringen genomför reformerna bestämmer den själv. Precis som ledamoten Bladelius beklagar jag den bristande styrningen. Och om ledamotens resonemang skulle följa det hon själv säger skulle inte en krona till satsas på regionerna.

Anf. 45 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Jag vill återigen påminna dem som lyssnar till denna debatt att vi pratar om 800 miljoner av 113 miljarder.

På Skånes universitetssjukhus, Sus, drar man ned på personalsatsningarna med över 500 miljoner. Man drar bort över 1 000 tjänster på Sus. Hur menar ledamoten Acko Ankarberg Johansson att 800 miljoner ska hjälpa regioner som redan går med överskott – Stockholm med 7 miljarder och Skåne med 1 miljard – i deras arbete med att minska köerna och anställa fler när de samtidigt, i detta nu, gör nedskärningar bland personalen om 1 000 tjänster? På Sus i Skåne handlar det om över 500 miljoner kronor.

Anf. 46 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag kan verkligen hålla med om ledamoten Bladelius beskrivning av regionernas förhållningssätt. Jag kommer att återkomma till det senare i mitt huvudanförande.

Jag undrar i stället lite över Socialdemokraternas statsbidrag. Ni har förstärkt bidragen till kommuner och regioner med 3 miljarder. Vänsterpartiet tycker att det är lite med tanke på att Konjunkturinstitutet säger att det skulle behövas 16 miljarder nästa år för att man ska kunna hålla den standard som finns i dag i kommuner och regioner.

Som det är nu finns ett väldigt glapp. Vi vill därför förstärka hela kommun- och regionsidan genom ökade statsbidrag för att det ska bli fler anställda inom hälso- och sjukvården och för att äldreomsorgen ska kunna axa upp mer än den gör just nu.

Jag undrar hur Yasmine Bladelius ställer sig till det.

Anf. 47 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Karin Rågsjö, för frågan!

Jag vet att vi delar ett stort intresse för de här frågorna. En ökad personalsatsning inom hälso- och sjukvården är viktig för oss båda. Det är också viktigt att den personal som befinner sig inom hälso- och sjukvården och kommer att göra det har bra arbetsförhållanden och bra förutsättningar för att kunna ge god, trygg och säker vård och klara av sitt arbete.

Fru talman! Vad gäller regionerna och statsbidragen skulle jag i första hand, om jag ska vara ärlig, vilja att regionerna använde de pengar som kommer till dem genom statsbidragen och inte lägger dem på hög eller på annat. Det är en stark rekommendation från min sida till regionerna att använda de pengar som kommer dem till del till det som dessa pengar ska gå till.

Karin Rågsjö talade om ökade statsbidrag. Regeringen har gjort historiska öknings på statsbidragen till både regioner och kommuner, och det tycker jag är bra. Naturligtvis kan vi alla önska att mer görs även framöver. Vi ser en stor utmaning inom svensk hälso- och sjukvård. Den har visat sig tydlig inte minst under pandemin, som vi ju fortsatt befinner oss i. En god, trygg och säker hälso- och sjukvård kräver resurser. Så är det.

Anf. 48 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Tack, Yasmine Bladelius, för svaret!

Vi måste självklart satsa på den offentliga vården. Jag vill betona att det är en personalkris vi har, inte en vårdkris. Då behövs ett ökat antal miljarder i statsbidrag. Samtidigt måste vi precis som ledamoten säger ha uppsikt över de regioner som nu sitter med stora överskott men skär ned. Allting måste hänga ihop. Men vården och omsorgen behöver ett ökat antal miljarder i statsbidrag. Det vidhåller jag.

Anf. 49 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag och ledamoten Karin Rågsjö i mångt och mycket är överens om att det även fortsättningsvis behövs satsningar inom hälso- och sjukvården. Jag hoppas att vi kan ha goda samtal om det framgent.

Med det vill jag önska ledamoten Karin Rågsjö en god jul.

(KARIN RÅGSJÖ (V): Detsamma.)

Anf. 50 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Pandemin har verkligen satt fingret på både brister och styrkor i hälso- och sjukvårdssystemet – brister och styrkor som vi nu, genom våra olika budgetförslag, försöker möta eller förstärka på olika sätt. Jag tror inte att det finns något parti som inte har omprövat tankar, satsningar och beslut inför budgetarbetet i skenet av det som pandemin har satt fingret på.

Fru talman! ”Centerpartiet strävar efter en vård och omsorg som finns tillgänglig för alla ... och som utgår från den enskilda människans behov. Rätten till självbestämmande och inflytande över den vård och omsorg som ges måste gälla såväl unga som gamla, friska som sjuka. Välfärdens huvudsyfte är att garantera trygghet och likvärdiga förutsättningar för alla, vilket bygger på insikten om att människors behov kan se olika ut. Vården, omsorgen och sociala tjänster ska hålla hög kvalitet och finnas tillgänglig för alla i hela landet.”

Så lyder de inledande meningarna i Centerpartiets budgetförslag. Det är en budget som tar sikte på att få bort de ojämlikheter i tillgången till vård som finns mellan stad och land, mellan ung och gammal och mellan kvinna och man. Det är en budget som tar sikte på att ge makten till patienten och till den assistansberättigade. Det är en budget som tar sikte på att stärka tillgängligheten i hela landet och korta köerna genom att ge patienten mer makt att välja slutenvård samt var i landet han eller hon vill få sin operation utförd.

Precis här tror jag att det går en skiljelinje inom svensk politik och mellan partierna, fru talman. Skiljelinjen går mellan oss som vill ge mer makt åt patienten och dem som vill begränsa den. Den går mellan oss som ser de privata vårdföretagarna som en tillgång, och som både vill och vågar ge möjligheter att använda all ledig kapacitet som finns, och dem som tycker att det är förfärligt att vi har privata alternativ. Den går mellan oss som ser fördelarna med digital vård och dem som vill begränsa den.

I det budgetförslag som Centerpartiet presenterar och står bakom finns satsningar inom en rad viktiga områden. Naturligtvis skulle jag vilja berätta om dem alla, men i ett budgetanförande på åtta minuter hinner man inte med allt. I stället kommer jag att uppehålla mig kring tre olika delar: tillgänglig och nära vård på landsbygden, jämlik och jämställd vård samt ungas psykiska hälsa.

Fru talman! Tillgänglighet handlar inte bara om vårdköer. Tillgänglighet handlar om väldigt mycket mer, till exempel en fungerade primärvård. Primärvården är patientens första steg in i vårdkedjan och ska vara patientens fasta punkt. Oavsett var i landet du bor ska du känna dig trygg med att du har tillgång till nära vård när du väl behöver den.

I dag kan det ofta vara svårt att träffa en läkare eller få en fast läkarkontakt, speciellt om du bor på landsbygden eller i glesbygd. Där är det ofta sämre tillgång än för den som exempelvis bor i stan. Två av tre vårdcentraler i glesbygd har vakanser, och i genomsnitt är en av tre läkartjänster inte tillsatt.

Tillgången till vård får inte skilja beroende på var i landet du bor. Därför vill Centerpartiet satsa 1,1 miljarder årligen på fler läkare och mer personal inom primärvården i glesbebyggda delar av landet.

Beroende på lokala förutsättningar kan regionerna använda pengarna på olika sätt. Regionerna kan exempelvis ge etableringsstöd till små utfö-

rare i deras uppstart och utveckling av verksamheten. De kan anpassa sina ersättningssystem så att utförarna får bättre betalt per patient i glesbebyggda delar av landet. Pengarna kan också användas för att skapa attraktiva villkor för den som etablerar en vårdcentral eller filial i glesbebyggda områden. Vi vill alltså ge regionerna mer makt och resurser att faktiskt kunna ta sitt ansvar gentemot medborgarna och anpassa vården efter de förutsättningar som finns i regionerna.

Fru talman! Att ha tillgång till ambulans är en fråga om liv och död och någonting som verkligen påverkar folk som bor på landsbygden. Det handlar om trygghet. Inte minst för gravida kvinnor som har lång resväg till BB är detta en trygghetsfråga.

På mindre orter har invånarna tyvärr upplevt försämringar av ambulansens tillgänglighet de senaste åren. Ambulanser har omvandlats till akutbilar, och nattambulanser har plockats bort. Tittar vi på responstiden för ambulansen i delar av exempelvis Västerbotten ser vi att den har ökat med cirka 13 procent sedan 2014.

Detta är en utveckling som vi måste bryta och åtgärda. Därför vill vi satsa ytterligare 300 miljoner per år för att få fler ambulanser till glest befolkade områden, med syftet att korta responstiden.

Fru talman! Tillgänglig vård handlar inte bara om fysisk tillgång till vårdcentraler eller kortare köer. Ett spännande sätt att öka tillgången till vård är genom digitala tjänster, och just digitaliseringen är ett område där det verkligen har tagits stora steg under pandemin. Den digitala utvecklingen välkomnas varmt av Centerpartiet eftersom den ger mer makt åt patienten, både i fråga om att söka vård och kopplat till valfriheten när det gäller var man vill bo och leva.

I höstas gjorde jag ett besök uppe i Saxnäs, som ligger en och en halv timme från Vilhelmina. Som ni förstår har de haft stora utmaningar att skaffa personal. Deras utmaning har varit att ha en fast läkare på det särskilda boendet, men de har löst det på ett fantastiskt sätt. De har en geriatriker som är deras fasta läkare och som gör rondens digitalt. Läkaren är med på en skärm och följer med in till patienten. En undersköterska eller sjuksköterska är läkarens förlängda arm när det behövs.

Såväl personal som de äldre och deras anhöriga är otroligt nöjda med detta. I stället för att använda tid till att resa kan läkaren använda mer tid till samtal med patienten och med anhöriga. Jag var djupt imponerad över hur väl detta faktiskt fungerar, och jag tycker att vi ska påminna oss själva om att den digitala vården inte längre är ett andrahandsalternativ. Det är i stället någonting som kan kompensera de delar där vi ser att det behövs utveckling.

Fru talman! Jag kommer nu in på det andra området, nämligen jämlik och jämställd vård. Där vill jag belysa problemet att vården är långt ifrån jämställd.

Det finns väldigt många exempel från verkligheten. Bland annat får kvinnor vänta längre på akutsjukvård än män, trots liknande symtom. Kvinnor får också kortare sjukskrivning än män, trots liknande åkommor. Kvinnor får inte heller lika ofta pacemaker, trots samma medicinska behov. Detta är bara ett fåtal exempel på ojämlikheter som finns. Den kanske allvarligaste delen är vården när det gäller hjärtinfarkter, där vi ser att kvinnor har dubbelt så stor överdödlighet i hjärtinfarkt som män.

Detta kan vi inte acceptera. Resultatet av den ojämförbara vården kan utläsas bland annat i form av miljardkostnader för felbehandlingar och sjukskrivningar, där just kvinnor är överrepresenterade. Som ett steg på vägen mot att faktiskt ta tag i dessa utmaningar vill Centerpartiet satsa 35 miljoner på forskning på kvinnors hälsa för att förbättra kunskapsläget.

Fru talman! Det tredje och sista området som jag vill prata om är barns och ungas psykiska hälsa. Centerpartiet har länge lyft behovet av att öka kunskapen kring just psykisk ohälsa. Vi vill förbättra tillgängligheten i vården, vi vill korta köerna till BUP och vi vill ge vården och skolan fler verktyg för att kunna möta fler barn och unga som mår dåligt.

Anledningen till att vi vill satsa 100 miljoner under nästa år och ytterligare 100 miljoner året efter är att vi vill just korta köerna till BUP. Siffrorna på detta område talar nämligen sitt tydliga språk: Antalet barn och unga som har diagnostiserats med depression eller ångest har ökat väldigt mycket under de senaste åren.

Den senaste undersökningen, från 2018, visar att 41 procent av de elvaåriga flickorna och 30 procent av de elvaåriga pojkarna upplever att de mår dåligt minst två gånger i veckan. Det är de högsta siffrorna som uppmäts sedan man började mäta. Ännu allvarigare blir det om vi tittar på suicidtal: I åldersgruppen 15–24 är självmord den vanligaste dödsorsaken. År 2019 tog 168 barn och unga sitt liv. Det är tre unga människor i veckan.

Detta är frågor vi verkligen måste ta på allvar, för alldeles för många barn och unga mår dåligt i dagens Sverige.

Som avslutning vill även jag önska en god jul och ett gott nytt år samt säga att vi i Centerpartiet naturligtvis står bakom vår budgetmotion, vilket vi i betänkandet har markerat genom ett särskilt yttrande. Vi kommer att avstå i budgetomröstningen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anders W Jonsson (C).

Anf. 51 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Just nu köar 28 svårt sjuka patienter, varav 19 barn, för att komma in till en privat, regionfinansierad anorexiklinik. Mediankötiden för barn är 28 dagar, och den som har stått längst i kö har väntat i tre månader. Dessa unga – oftast tjejer – är allvarligt sjuka.

När en tidning ringer dit och utger sig för att vara en förälder med ett sjukt barn får de direkt möjlighet att gå in privat – inom en vecka. Privatkunderna betalar 12 000 kronor per dygn, och regionen betalar 2 681 kronor per dygn. De svårt sjuka patienterna behandlas i slutenvård under i genomsnitt 55 dygn, och för privatkunderna är snittsumman för detta 1,2 miljoner kronor.

Den här möjligheten uppenbarades direkt för dem som ringde dit, det vill säga privatkunder gick före alla andra utan någon som helst bedömning. Det kan man fundera på. Det var inte sjukast först.

Så ser det tyvärr ut på en del ställen. De barn som går privat går alltså före dem som kommer från regionen, i det här fallet Stockholmsregionen. Det blir väldigt bakvänt, och jag undrar vad Sofia Nilsson och Centerpartiet har för tankar om detta.

Anf. 52 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för att du lyfter en otroligt allvarlig situation!

Även Centerpartiet har i sin budgetmotion uppmärksammat den konkreta situationen kring specialistvård till barn och unga, exempelvis gällande psykisk ohälsa, och vi vill satsa 100 miljoner på kortare köer i barn- och ungdomspsykiatrin.

Jag tror att de här delarna hänger samman mycket. Vi behöver göra större satsningar på barn och unga, på deras psykiska hälsa och på att just stärka specialistvården.

Det är uppenbart att vi har en brist på just den typen av specialistvård i hela landet. Jag tror inte att det är typiskt för Stockholm att sakna platser och kompetens inom detta ganska smala område med en så otroligt allvarlig sjukdom som drabbar barn och unga.

Naturligtvis ska vi inte tolerera ojämlikheter. Vi ska inte tolerera en ojämlik vård i landet, något som jag var inne på i mitt anförande. Oavsett var du bor och hur gammal du är, om du är flicka eller pojke, man eller kvinna, måste du kunna ha tillgång till en relevant vård som hjälper dig i din situation.

Anf. 53 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Centerpartiets totala tillit till marknaden tycker jag är lite märklig. Det här uppenbarar sig gång på gång i olika sammanhang, eftersom vi har en helt oreglerad marknad i Sverige.

Det är inte ditt tillstånd som avgör om du kommer först i kön. Då skulle inte det här ha flutit upp på det här sättet. Det handlar ju om den här klinikkens förutsättningar att tjäna lite, eller ganska mycket, extra och kanske låta dem som har pengar och kan betala extrema summor gå före andra barn som har ett större behov. Det är ett jättestort problem, för det blir väldigt ojämnt.

Jag är väldigt orolig för det här, och jag tror inte att det bara är jag som är det.

Det blir lite konstiga svängningar här, men jag vill önska en god jul och hoppas att Centerpartiet och Vänsterpartiet kan kroka arm i de frågor som vi är överens om.

Anf. 54 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Jag passar på att önska ledamoten Karin Rågsjö en god jul redan inledningsvis!

Det intressanta med hela diskussionen och debatten kring privat kontra offentligt är att vi liksom inte kan kroka arm i de frågorna. Det här handlar ju om att titta på den totala kapaciteten av vård och omsorg som faktiskt finns i landet och inte bara stirra oss blinda på att det inte finns någon ledig kapacitet inom det offentliga, exempelvis kopplat till vårdköerna.

Vi borde i stället bredda oss, titta på och öppna upp för att man ska kunna söka vård och slutenvård i hela landet och även hos de privata aktörerna. De stod faktiskt med öppna armar och frågade om de kunde hjälpa till i pandemin, exempelvis.

Vi måste anamma detta och använda all ledig kapacitet i stället för att stirra oss blinda på bara offentligt eller bara privat. Vi måste se helheten

och kunna erbjuda våra patienter och medborgare vård oavsett var den lediga kapaciteten finns.

Anf. 55 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Förra året var det trendigt med applåder till vård- och omsorgspersonalen. Alla partier var på. Bättre villkor för vården och omsorgen och för socialtjänsten, var mantrat.

I år kan vi se ut över det kaos inom exempelvis förlossningsvården som drabbar hårt. Vi kan se fler timanställda inom äldreomsorgen än tidigare och en offentlig vård som dräneras på olika ställen i Sverige.

Det ska skäras ned 1 miljard i Skåne. I Stockholm ska högermajoriteten skära ned på akutsjukhusen. I Västra Götaland ska det skäras ned i runda slängar 1 miljard på sjukhusen. Detta sker trots enorma överskott.

Samtidigt går borgerliga politiker ut och skyller exempelvis förlossningskaoset på regeringen. Men det är ju inte regeringen som ansvarar för förlossningsvården i Stockholm eller på andra ställen, utan det är regionala politiker. Vänder man på den stenen kan man, om jag inte är helt ute och cyklar, se att M och KD styr i 13 regioner och Centern i 19.

Timanställningarna inom kommunerna har ökat. Det är ganska makabert. Skulle vi inte värna om de äldre och bygga upp fast utbildad personal? Förutom vissa undantag, exempelvis Södertälje, ser vi inte att så är fallet.

Fru talman! Valfärden är underfinansierad. Det märks varje dag i vården med brist på personal. Inom äldreomsorgen är det samma sak.

Konjunkturinstitutet bedömer att för att hålla den standard vi har i dag för Sveriges kommuner och regioner krävs 16 miljarder mer i statsbidrag 2022. Då är det lite märkligt att regeringen i budgetpropositionen endast skjuter till 3 miljarder i generella statsbidrag.

Vänsterpartiet ökar därför statsbidragen med 10 miljarder nästa år, 15 miljarder nästföljande år och 20 miljarder 2024. Varför gör vi det? Det behövs om vi ska ha en offentlig vård att lita på och en äldreomsorg som gynnar de äldre, fru talman. Vi kan inte fortsätta att skära ned. Om vi värnar personalen värnas även patienterna och de äldre.

Fru talman! Alla har rätt till en jämlik och bra sjukvård. Den grundläggande principen är att vården ska ges utifrån människors behov, inte beroende på om man har en privat försäkring eller inte. Det ska gå att lita på den sjukvård vi har – är jag sjukast i kön kommer jag först.

I dag finns det väldigt stora skillnader i Sverige, både när det gäller hälsa och tillgång till vård. Det handlar om var vi bor i landet liksom om klass, kön och ålder. Skillnaden i livslängd mellan olika utbildningsgrupper ökade från 4,4 år till 6 år under perioden 2006–2019. Det är ett enormt bakslag, men det är också en tydlig indikator på att ojämlik hälsa hör ihop med klass.

Fru talman! Nu handlar det om att reclaima den offentliga hälso- och sjukvården och äldreomsorgen och följa pengarna. Vart går skattepengarna? Går de till dig och mig? Till mamma på äldreboendet, till konsulter, till vårdmarknaden? Kan vi ha en oregerad vårdmarknad? Vad får jag egentligen för skattepengarna?

Vad säger personalen? De talar om att det inte finns några marginaler längre. När ansvarigt regionråd i Stockholm, Iréne Svenonius, säger att personalen klarade pandemin med befintliga resurser vill jag svara alla dem som tycker att det var jättebra att det kostade på. Det kostade på!

Vården är inte planerad för 100 procents kapacitet, utan 80 procent eller lite lägre verkar vara det normala. Därför ligger också äldre på akut-mottagningarna timme efter timme utan att få hjälp och hamna på en vårdavdelning. Därför fixar inte alla vårdcentraler sina åtaganden.

Fru talman! För att förbättra arbetsmiljön, stärka kompetensen och förbättra villkoren för de anställda vill vi tillföra medel till en gedigen satsning på hälso- och sjukvården på olika sätt. Det handlar om statsbidrag, men det är också riktade satsningar på 4 miljarder mer än regeringen för att stärka både vården och personalen. Personalen är guld. Det måste vi komma ihåg.

Fru talman! Antalet vårdplatser per invånare har mer än halverats sedan 1994. Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag ökade satsningar på sjukvården och i synnerhet i regioner med stor glesbygd. Där är vi faktiskt lite lika Centerpartiet. Det behövs en nationell strategi för tillräckligt många vårdplatser utifrån demografiska behov, krisberedskap och det långsiktiga kompetensbehovet. I glest befolkade regioner är det dyrare att bedriva sjukvård, så där laddar vi in 1 miljard.

När du står utanför psykiatrin och är oerhört deprimerad ska du få komma in direkt och få hjälp, medicin och terapi. Vi vill arbeta för att bryta stigmat kring psykisk ohälsa. Hela området psykisk hälsa behöver uppgraderas så mycket mer, och det budgeterar vi för långsiktigt.

Vi vill också växla upp arbetet med beroendefrågor och beroendevården, som delvis är under isen. Här har vi också budgeterat långsiktigt.

Visa mig dina tänder, fru talman, och jag kan säga vilken klass du kommer från. Tanderna är en del av kroppen. Vänsterpartiet vill på sikt införa ett högkostnadsskydd i tandvården. Det innebär att kostnader över 2 000 kronor subventioneras fullt ut under en tolv månadersperiod.

Vi föreslår att det för de vanligaste behandlingarna ska införas en nationell taxa. Det innebär ett tak för vad respektive behandling får kosta nationellt, och det blir lättare som patient att se vad vi betalar för. Det är ganska olika i dag.

Det här är en långsiktig satsning – inget man fixar på ett budgetår. Vi går nu in med 2,25 miljarder kronor. Du ska kunna le utan att skämmas. Det här är en flerårig satsning.

Äldreomsorgen har länge varit under attack i fråga om nedskärningar. Personalen betyder allt, men det är dem det sparas på. Personal med rätt kompetens är det som kan lyfta äldreomsorgen. Ta bort de dåliga arbetsvillkoren, de låga lönerna och det bristande inflytandet! Undersköterskorna måste uppgraderas lönemässigt, utbildningsmässigt, arbetsmiljömässigt och sjukvårdsmässigt.

Vänsterpartiet ser också tydligt att det fortfarande krävs mycket resurser för att säkra personalförsörjningen, öka fortbildningen och förbättra arbetsvillkoren. Vi har gått in med generella statsbidrag, men vi har också förhandlat fram – lite ovanligt, kanske – mer pengar till äldreomsorgen med Moderaterna och Kristdemokraterna. Vi vill omvandla timanställningar till tillsvidareanställningar och stärka den medicinska kompetensen, och vidare vill vi att fler äldreboenden ska byggas.

TBE-vaccin är dyrt, och det är en klassfråga. Vänsterpartiet vill införa ett högkostnadsskydd för vuxna. För barn ska vaccinationen vara helt kostnadsfri. Det blir annars mycket dyrt för en trebarnsfamilj – eller bara ett barn.

Det krävs också en särskild satsning på att nationellt samordna och centrera kunskapen om behandling och diagnostik av postcovid.

Vänsterpartiets mål är att minska klyftorna mellan allmänna inkomstnivåer och ersättningsnivåer för försörjningsstöd. Det handlar om barnen och barnperspektivet. Vi höjer därför anslaget i vår budget så att riksnormen för försörjningsstöd ska kunna höjas med 500 kronor per barnhushåll och månad samt 200 kronor per barn och månad. Det här är ingen valvinfråga i dessa tider, utan det är mer en fråga om anständighet eftersom den relativa barnfattigdomen ökar.

Tyvärr är våld mot kvinnor alltid aktuellt. Fler kvinnor ska kunna söka hjälp hos socialtjänsten och få placeringar på ett skyddat boende under lång tid. Det försöker vi budgetera för och skapa förutsättningar för.

Vi vill också ha fristående kvinnojourer, och vi föreslår ett anslag som utgår per år till kvinnojourerna – som är guld värda.

Fru talman! Ett samhälle där ojämlikheten ökar är ett farligt samhälle. Där klyftorna ökar minskar tilliten till staten. Samhällskontraktet bryts, rivs itu, och det har vi inte råd med. Välfärd gör gott. Vi ska värna välfärden och hålla den fri från marknadens ständiga försök till rofferi.

Jag står förstas bakom Vänsterpartiets budgetförslag, och det finns också ett särskilt yttrande från oss.

Anf. 56 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Den här debatten handlar om sjukvård, hälsa och skyddsnet. Jag konstaterar först att det absolut viktigaste för oss liberaler när det gäller hälsa och skyddsnet faktiskt ligger utanför det här utgiftsområdet, nämligen förskolan och skolan. En trygg och bra start är det bästa skydd vi kan tänka oss.

På tal om barn innehåller vår liberala budget också utökade resurser för hembesöksprogram från barnavårdscentralen för att förebygga trasiga familjer. Vi avsätter pengar till den nationella stödlinjen för barn, mot sexuella övergrepp och för stöd för den som ändå utsätts.

Samtidigt ser vi att allt detta blir värre under en pandemi. I den här budgeten – och i allas våra partibudgetar – ligger pandemin över raderna, mellan raderna och längs med raderna, i stort sett i varje enskild satsning.

Vi liberaler tänker att under de kommande åren måste den högsta prioriteringen läggas på att ge vård till alla de människor som har avstått eller tvingats vänta under pandemin. De personerna måste få sin hjälp. Alldeles för många människor har väntat alldeles för länge. Alldeles för många har också tvingats arbeta alldeles för hårt för att ge vård till alla dem som behövt den. De har arbetat alldeles för länge utan semester och utan vila. Dessa personer behöver fler kollegor och mer avlastning. Det är inget som går att lösa på ett klick. Det är vi fullt införstådda med. Det kräver långsiktiga satsningar att komma i kapp med detta.

En annan långsiktig satsning som vi anser är helt nödvändig, och som vi är glada över att se i den budget som riksdagen kommer att anta i eftermiddag, även om den tyvärr inte är vår, är vårdplatserna. Vi gör bedömningen att det behövs en långsiktig satsning som löper över många år framöver för fler vårdplatser. Kortsiktiga satsningar hjälper förstås inte eftersom det inte går att anställa en enda människa eller höja en enda lön om man bara gör det i två eller tre år. Det funkar inte så. Tillfälliga satsningar ger inte långsiktiga resultat när det handlar om kunniga människor.

Vi tror också att det behövs en långsiktig satsning för att föra vården närmare invånarna, både småskalig vård och den vård som fortfarande kan vara storskalig i större städer, och så vidare.

Överallt behövs fler husläkare, fler kunniga allmänspecialister med god tid för sina patienter och tillräckligt många kollegor. Detta kräver resurser.

Vi liberaler vill också höja schablonersättningen för den statliga personliga assistansen. Det är ett helt uppenbart statligt ansvar. Ingen annan kan göra detta. Det är staten som måste stå för ett frihetligt, medmänskligt ansvar för personlig assistans.

Slutligen kommer jag till frågan om de äldre. Skydds nätet borde finnas där under hela vårt liv, från den allra första dagen till den sista. Men det har blivit brutalt uppenbart, fru talman, att äldreomsorgen har varit bortglömd alldeles för länge i vårt land.

Viruset blev en slägga mot människor som bor i särskilt boende. De personerna fick besöksförbud i stället för trygghet och omsorg. Vi får inte glömma det, och vi måste tillsammans fortsätta att laga maskorna i nätet.

I dag träffar man alldeles för många människor i hemtjänsten. Det gäller ibland också på särskilda boenden. Det finns inget stöd för kommuner att anställa en medicinskt ansvarig läkare som kan sköta strategiska analyser av vad äldreomsorgen har och behöver. Det är som anställd svårt att få kunskap, och det är också svårt att hitta tillräckligt många redan kunniga personer att anställa. Allt detta måste vi ordna. En av de saker vi liberaler avsätter i vår budget är ett stöd för att öka kontinuiteten och för en fast omsorgskontakt i hemtjänsten. Vi tror att det kommer att förbättra arbetsvillkoren och i slutändan – vilket naturligtvis är allra viktigast – känslan av verklig trygghet hos den person som behöver hemtjänst.

Fru talman! Liberalernas budgetförslag är en sammanhållen helhet. Eftersom riksdagen i rambeslutet har ställt sig bakom en annan budget kommer vi inte att delta i dagens beslut. Men i dag, precis som alla andra dagar, står vi bakom en politik för hälsa, frihet och möjligheter från den första dagen till den sista dagen.

Med detta vill jag önska fru talmannen, alla mina kollegor och alla er som lyssnar en riktigt god jul.

Anf. 57 MARGARETA FRANSSON (MP):

Fru talman! Jag ställer mig självklart bakom alla våra reservationer i SoU1, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 1, som rör ekonomisk kompensation.

Jag hänvisar också till ett särskilt yttrande från min partikamrat ledamoten Emma Hult som berör hbtqi-personers psykiska hälsa.

Fru talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 9. Det handlar om hälsovård, sjukvård och omsorg. Jag tänker dock ta tillfället i akt att uppehålla mig vid frågor som rör äldre.

Ålderismen i samhället är ett stort problem. Vi i Miljöpartiet anser att om vi kommer till rätta med det problemet kommer många andra problem att bli betydligt mindre. Det handlar om synsätt, självkänsla, hur vi bemöter varandra och vilket samhälle vi vill ha.

Att samhället består av människor i olika åldrar är ju inget nytt, men vi lever ibland som om det vore det. Om samhället vore mer universellt utformat skulle man behöva färre särlösningar. Det handlar om att göra rätt

från början. Det gäller för äldre och för människor med funktionsnedsättningar men även för andra. När det behövs mindre av sårlosningar blir samhället mer tillgängligt för alla. Man känner tillhörighet och slipper ut-
anförskapskänslor.

Om vi levde mer efter dessa deviser skulle det inverka starkt på vilka insatser samhället behöver göra särskilt för äldre. Det skulle handla om helt andra saker.

Enligt World Values Survey, ett globalt forskarnätverk, är Sverige ett av de länder där det förekommer mest ålderism. Enligt deras studie är Sverige femte sämst i världen på att respektera äldre. Vi ser det inom hälso- och sjukvården. Vi ser det på arbetsmarknaden. Vi ser det också här i kammaren om vi ser oss omkring. Detta för att nämna bara några exempel. Ålderismen och diskrimineringen mot äldre måste minska!

Fru talman! Tillsammans med Socialdemokraterna har vi lagt fram flera förslag för ett förbättrat och tryggt liv för äldre och äldre äldre.

Några av dessa är mer pengar till kommuner och regioner och en förlängning av Äldreomsorgslyftet, bland annat för att personal ska få möjlighet att utbildas till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid, samt en fast omsorgskontakt i hemtjänsten. Detta för ökad trygghet och höjd kvalitet.

Fru talman! Jag vill lyfta fram att vi i Miljöpartiet i år har lämnat en så kallad kommittémotion som vi kallar *Ett rikare liv för äldre*. Den tar upp olika förslag med koppling till äldre och äldrepolitik som vi vill se inom olika områden. Jag ska nämna några av dem.

Hemtjänst utan behovsprövning är ett av förslagen. Miljöpartiet har bidragit till en ändring i socialtjänstlagen som möjliggör för socialtjänsten att erbjuda hemtjänst utan behovsprövning till äldre. I dag får kommuner införa denna möjlighet frivilligt. Vi vill förstärka det så att det blir en generell rättighet i hela landet.

En annan fråga är den ofrivilliga ensamheten. Vi skulle gärna se en nationell strategi mot ofrivillig ensamhet med inspiration från bland annat Storbritannien. I detta ingår även åtgärder för att äldre ska kunna njuta av saker och ting som ger glädje tillsammans med andra.

Några exempel är att kunna äta tillsammans, att då också kunna känna doften och smaken av maten, att kunna äta tillsammans på restaurang i nära anknytning till boendet eller äta på skolor. Det viktiga är att slippa äta ensam och slippa att maten består av något uppvärmt i plastlåda. Det handlar också om att slippa åka till externt köpcentrum för att göra ärenden utan kunna göra dem i sina egna kvarter och där också lätt kunna träffa andra.

Ett tredje förslag gäller hbtqi-personer. Det borde vara självklart att man kan fortsätta vara den man är trots att man flyttat in på ett boende, men i dag är det inte så självklart. Det finns många vittnesmål från personer som känner att de tvingas krypa in i garderoben igen. Så kan vi faktiskt inte ha det. Det borde vara självklart att alla som arbetar med äldre har kunskap om hbtqi. Det skulle också kunna finnas specifika hbtqi-boenden för dem som vill bo så. Det kan också locka personal som skulle vilja arbeta där.

För övrigt bör vi en gång för alla sluta med uttrycket ”våra äldre”. Det blir ett vi-och-dom-perspektiv som är orimligt. Det kunde lika gärna vara en äldre person – inte för att jag är jätteung, men tänk er en ännu äldre –

som stod här i talarstolen och sa ”våra medelålders”. Det skulle ju aldrig hända, men det visar ändå hur befängt det är.

Fru talman! Jag vill avsluta med att uttrycka den saknad vi kommer att känna efter en väldigt speciell person. Det är Barbro Westerholm, som med sin årsrika erfarenhet har betytt väldigt mycket för oss i den här kammaren men också för väldigt många utanför den. Vi är många som kommer att sakna dig, Barbro!

Fru talman! Det här är min fjärde debatt på två dagar. Därför har jag lite minnesproblem, så jag vet inte om jag har önskat en god jul och ett gott nytt år till talmannen och talmannens kollegor och kansli. Jag tar det säkra för det osäkra och gör det nu.

Jag passar på att säga det även till socialutskottet, och jag vill rikta ett stort tack särskilt till fru ordföranden för ett väldigt trevligt bemötande.

Anf. 58 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Riksdagen beslutar om budgeten i två steg. Först beslutar man om ramarna, och sedan pågår arbetet i utskotten med att förtydliga innehållet.

Det är socialutskottets del vi debatterar och ska besluta om i dag. I grunden finns regeringens budgetproposition. För socialutskottets del innehåller den flera bra saker. I den komplettering som arbetades fram av Kristdemokraterna och Moderaterna och som sedan förhandlades med Sverigedemokraterna fann vi inte skäl att ta bort något från regeringens förslag, utan vi vill lägga till fler satsningar.

Jag ska nu berätta något om de satsningar vi föreslår ska tillföras inom utgiftsområde 9.

Vi föreslår en särskild satsning för att öka antalet vårdplatser. Den startar med 425 miljoner kronor år 2022 och ökar sedan årligen så att den år 2024 är uppe i 1 ½ miljard i en särskild satsning på fler vårdplatser.

Sverige har nämligen under en lång tid minskat antalet vårdplatser. Till en del är det en naturlig utveckling när mer kan göras som dagkirurgi eller med effektiva läkemedel som minskar behovet av inläggning. Det är en god utveckling. Men det har dragits för långt, och vid ingången av pandemin var det uppenbart att vi har för få vårdplatser som grundnivå.

Sverige ligger i botten när man jämför europeiska länder när det gäller vårdplatser. Konsekvenserna för patienter och personal är påtagliga när det är för få vårdplatser. Det krävs en nationell styrning för fler vårdplatser, och det är inte i syfte att stoppa utvecklingen med mer nära vård eller användning av dagkirurgi. Det är en nationell satsning för att vi ska ha en rimlig grundnivå inom hälso- och sjukvården. Det har vi inte i dag.

Det som saknas är personal och personal med rätt kompetens. Därför föreslår vi en satsning under hela budgetperioden på att öka antalet vårdplatser. Hur det görs måste bestämmas lokalt, i verksamheten. Men statliga resurser tillförs för att medverka till en utveckling med fler vårdplatser. Att det också blir så måste följas upp.

Vi föreslår att arbetet med en nationell vårdförmedling sätter igång. Det handlar om att synliggöra ledig kapacitet, oavsett var i landet den finns, så att patienter som har fått en medicinsk bedömning att de behöver en operation eller en behandling och väntat mer än vårdgarantins 90 dagar kan, om de vill, söka vård där det finns ledig kapacitet. Vi föreslår också att en ersättning ges till patienter som behöver resa en längre sträcka. Det

Prot. 2021/22:47
16 december

-----
*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

måste vara möjligt för alla, oavsett egen inkomst, att få vård på annat håll där ledig kapacitet finns.

Fru talman! Jag är väldigt glad över den satsning som nu kan starta i bred skala och som innebär att vi kan eliminera livmoderhalscancer. Det går! Regeringen valde att inte ha med satsningen i sin budget trots att en enig riksdag uppmanat regeringen att göra den. Men i de budgetkompletteringar som vi nu gör föreslår vi att medel tillförs som möjliggör kompletterande screening och vaccinering. Arbetet är också på god väg genom att Sveriges Kommuner och Regioner har förberett frågan. Det är alltså en fantastisk möjlighet som nu öppnar sig! Vi kan eliminera livmoderhalscancer inom fem till sex år, förutsatt att satsningen hålls i.

Vi kan också eliminera hiv. Såväl livmoderhalscancer som hiv orsakas av virus. Till skillnad från när det gäller coronaviruset finns alltså i dag möjlighet att eliminera både livmoderhalscancer och hiv. Det krävs ett särskilt politiskt ledarskap för att nå dit. Därför tillför vi medel, också här med en upptrappning, mot 75 miljoner årligen, i syfte att stärka det arbetet och uppdatera den nationella strategin. Tillsammans med det civila samhällets organisationer kan vi nå längre, och vi bör ha målet att eliminera hiv till år 2030.

Fru talman! Vi föreslår en förstärkning av resurserna till äldreomsorgen utöver regeringens förslag med målet att delade turer ska tas bort. Det finns bra satsningar i budgetpropositionen. De kommer till del från regeringen själv och till del från det förslag till initiativ som Kristdemokraterna, Moderaterna och Vänsterpartiet lade fram i riksdagen. Det har lett fram till en årlig förstärkning om nästan 4 miljarder till äldreomsorgen för att öka den medicinska kompetensen, för att få bättre arbetsvillkor och för att kunna bygga fler anpassade boenden. Vi ökar nu på resurserna med det uttalade målet att delade turer tas bort. Om det ska lyckas krävs mer resurser.

Det är dock oroande att det trots riksdagens beslut om kraftigt förstärkta resurser till äldreomsorgen inte händer tillräckligt. Socialutskottet har enigt uttalat att de särskilda resurserna till äldreomsorgen ska gå till just äldreomsorg – inte till byggandet av nya stadshus eller något annat.

Frågan är: Vad gör regeringen för att säkerställa att resurserna går dit, till ökad medicinsk kompetens, till bättre arbetsvillkor och till möjligheten att bygga fler anpassade boenden?

Fru talman! I betänkandet från socialutskottet har vi med två delar till. Det är dels den så kallade resultatuppföljningen, dels vår bedömning av tillkännagivanden. Låt mig börja med den sista delen.

I budgetpropositionen meddelar regeringen vilka tillkännagivanden de anser är tillgodosedda och som de därmed inte behöver arbeta mer med. Här är utskottets majoritet inte överens med regeringen i alla delar.

Det handlar om arbetet med hbtq-personers psykiska hälsa och om ekonomisk kompensation till dem som påverkas negativt av beslutade begränsningar med stöd i pandemilagarna. Det handlar om den generella tillståndsplikten, och det handlar om akutsjukhusen. Vi oroas över situationen för akutsjukhusen i takt med alltmer högspecialiserad vård. Att samla viss högspecialiserad vård av medicinska skäl är självklart, men det är lika angeläget av medicinska skäl att säkra tillräckligt underlag för akutsjukhusen i landet. Vi måste klara båda delar, och utskottet vill se en konsekvensbeskrivning från regeringen så att vi kan bedöma läget.

I resultatuppföljningen framgår att socialutskottet riktar kritik mot det sätt som regeringen har arbetat på för att följa upp resultat inom omsorgen om äldre. I budgetpropositionen saknas indikatorer för bemanning och kompetens inom äldreomsorgen. Vi behöver veta bättre hur det ser ut så att vi kan följa utvecklingen och se att pengar som satsas ger effekt för de äldre och för personalen. Det saknas också information om hur vi klarar att uppfylla målet om en jämlik vård och omsorg. Dessa synpunkter lämnar ett enigt utskott till regeringen.

Sammantaget, fru talman, yrkar Kristdemokraterna bifall till utskottets förslag, som innebär en satsning på fler vårdplatser och att en nationell vårdförmedling kan starta. Vidare innebär det att vi kan påbörja elimineringen av livmoderhalscancer och förstärka arbetet vad gäller hiv och en uppdaterad strategi för detta. Slutligen finns resurser med för att förstärka äldreomsorgen.

Med detta vill också jag rikta ett tack till alla i utskottet för ett väldigt gott arbete. Det är alltid trevligt att möta utskottets ledamöter, tjänstgörande ersättare och alla andra. Tack också till utskottskansliets personal, till talmanspresidiet och till alla som tjänstgör här framme!

(Applåder)

Anf. 59 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har drivit igenom en återhämtningsbonus. Det är en modell som syftar till att främja ett hållbart arbetsliv inom både hälso- och sjukvården och omsorgen. Det ska handla om initiativ som kommer underifrån.

Än så länge har 249 miljarder delats ut ... förlåt, jag menar miljoner! Jag hade gärna velat se miljarder, men okej, jag får nöja mig med miljoner. 249 miljoner har alltså delats ut till 190 kommuner och 16 regioner. Detta har bland annat lett till nya sätt att planera scheman, till e-learningplattformar och friskvård, för att nämna några exempel.

Min fråga till Acko Ankarberg Johansson är: Hade det inte varit bättre att helt enkelt öka på återhämtningsbonusen i stället för att inrätta ytterligare ett stöd?

Anf. 60 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Fransson, för frågan! Man kan delvis se det som att detta hör ihop. Det är också i det avseendet det är viktigt med fler vårdplatser. Om vi ständigt lever med en överbeläggning eller att patienten vårdas på fel avdelning leder det till patientrisk. Men det leder också till en ohållbar arbetsmiljö för personalen.

Kristdemokraterna vill i det långa loppet ha ett annat synsätt, där vi faktiskt betalar för att det finns lite luft i systemet. På längre sikt skulle vi vilja hitta en sådan åtgärd. Men det vi behöver börja med nu är att öka antalet vårdplatser. Det kommer i sig att leda till att arbetsmiljön förbättras när man inte ständigt behöver lägga mer tid på att ransonera vård utan får tid att ge den vård till patienterna som de behöver.

Däremot gör vi inga förändringar när det gäller återhämtningsbonusen. Den är alldeles utmärkt. Men den går på ett bredare sätt och behöver också användas lite annorlunda än för just det som handlar om behovet av fler vårdplatser.

För mig är inte det här två olika saker, utan båda delarna behövs.

Anf. 61 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Det här är egentligen inte kopplat till just vårdplatser. Min fråga bygger på att jag ändå känner en oro för att ett ytterligare bidrag riskerar att leda till att man tappar fokus på återhämtningsbonusen.

Den är ny, så den behöver tid att sätta sig. Den bygger, precis som du själv nämner, på en lite annorlunda modell. Men den modellen kan också, om initiativet kommer underifrån, vara till för att ta bort till exempel delade turer.

Delar du min oro när det gäller de olika typerna av satsningar, och kan du tänka dig att arbeta för att öka just återhämtningsbonusen och slå dessa samman?

Anf. 62 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vi talar genom talmannen.

Anf. 63 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att vi måste påbörja en nationell styrning för fler vårdplatser. Utvecklingen har gått åt fel håll under väldigt lång tid. Det måste vara ett nationellt tryck på att öka antalet vårdplatser. Det kommer att förbättra patientsäkerheten. Det kommer också att förbättra arbetsmiljön. Det är ett långsiktigt arbete som behöver pågå länge.

Återhämtningsbonusen är ändå kopplad till den oerhörda ansträngning som personalen har gjort under pandemin och berör bredare områden än bara det som kopplas till sjukhusen. Därför är det viktigt att återhämtningsbonusen finns.

Däremot är det alltid problematiskt när vi har många olika specialdestinerade statsbidrag. Därför bör man titta på vad som kan slås samman, och vi kommer att göra det i vår. När man sammanför det får man en ökad möjlighet att göra det som är rätt.

Men om vi inte talar om vad pengarna ska gå till kan de gå till nya stadshus. Pengarna måste gå till äldreomsorg och till fler vårdplatser, så att vi faktiskt får bättre äldreomsorg och fler vårdplatser.

Anf. 64 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Fler vårdplatser står vi också bakom. Vi måste öka antalet vårdplatser, och det handlar om personal, inte om sängar eller rum.

Jag är dock ganska orolig. Samtidigt som vi står här ska man göra stora nedskärningar i Stockholmsregionen, Västra Götaland och Skåne. Där skär man ned just på personalen på akutsjukhusen. I de regionerna styr även Kristdemokraterna. Dessa regioner har också extrema överskott.

Hur ska vi se till att man inte kan ha berg av pengar bakom sig samtidigt som man skär ned och på samma gång tar emot nya pengar för att anställa fler? Jag får inte ihop detta riktigt, men jag hoppas att Acko Ankarberg Johansson, som jag uppskattar mycket som ordförande i utskottet, har ett väldigt bra svar. Man kan inte ha 7 miljarder i överskott och skära ned på personalen på samtliga akutsjukhus samtidigt som man hämtar hem mer pengar från staten. Något slags spärr måste det vara någonstans, och hur vi ska fixa det vet jag inte.

Anf. 65 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag delar ledamoten Rågsjös oro över att vårdplatserna minskar. Skär man ned på personalen kommer det att bli färre vårdplatser. Det kommer att bli fler överbeläggningar. Personal kommer att behöva lägga mer tid på att ordna kön och ransonera vården i stället för att ge vård. Detta hänger ihop.

En av nycklarna är att man styr vart pengarna går. De pengar till fler vårdplatser som vi föreslår ska inte betalas ut om det inte blir fler vårdplatser. Vi måste ha en nationell styrning som leder åt det hållet. Det är fel tänkt att man ska ha en förmögenhetsuppbyggnad hos både kommuner och regioner. De ska förstås ha en budget som håller ihop, och jag vet att en och annan region behöver lägga sitt överskott på att täcka underskott i kollektivtrafiken och sådant. Men vi måste också ha en styrning för att man inte ska ha en förmögenhetsuppbyggnad utan att man på sikt ska använda sina pengar till det de är tänkta för.

Därför är vi väldigt tydliga med att pengarna ska gå till fler vårdplatser. Annars får man inga pengar alls. De ska inte gå till stadshus eller till att fylla tomma hål. Punkt.

Anf. 66 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Nej, nya stadshus tror jag inte att de här pengarna går till. De kan i stället gå till oerhört många fler vänner i den privata sektorn, tror vi.

Stockholmsregionen har 7 miljarder i överskott och skär ändå ned på akutsjukhusen. Det är på samma sätt i Skåne och Västra Götaland. Jag hann precis med att göra en runda innan pandemin slog till igen. Personalen går fullständigt på knäna på grund av ständiga nedskärningar. Applåderna har verkligen tystnat i dessa regioner.

Jag är otroligt oroad. Det blir intressant att se om man kan följa de här pengarna. Det självklara vore ju att regioner med 7 miljarder i överskott ska kunna redovisa vad pengarna ska användas till innan de tar emot nya statsbidrag.

Anf. 67 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ska säga att det är i Jönköpings kommun som majoriteten just nu har beslutat att bygga ett nytt stadshus. Det kändes verkligen fel med tanke på de utmaningar man har. Jag borde kanske ha nämnt det. Det var inte Region Stockholm jag syftade på.

Vi är helt överens. De pengar vi ger till äldreomsorgen eller till fler vårdplatser måste gå till det. De får inte ramla ut någon annanstans.

Vi kan inte först ta emot Coronakommissionens betänkande och oja oss över det gemensamt och sedan återgå till att jobba precis som vi brukar, utan det måste ske en förändring. Det måste ske förstärkningar i äldreomsorgen, och det måste bli fler vårdplatser. Hade vi gått in i pandemin med en högre grundnivå tror jag att vi hade klarat det ännu bättre. Vi klarade det bra tack vare personalen, men hade vi haft fler vårdplatser från början hade vi haft en bättre situation. Vi måste möjliggöra det.

De här pengarna kan medverka till detta. De löser inte situationen, men de medverkar till det.

Anf. 68 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Acko Ankarberg Johansson, för ditt anförande! Ett område där vi verkligen delar engagemanget gäller jämlik och jämställd vård. Vi delar också ett stort engagemang i fråga om cancervård och cancerprevention.

En del där vi ser en stor ojämlikhet är mammografin. Vi ser att kvinnor med annan etnisk bakgrund inte hörsammar mammografikallelserna i lika hög grad som våra svenska kvinnor. Det som oroar mig i den budget som ledamoten Ankarberg Johansson nu talar om är att Kristdemokraterna bara satsar 50 plus 25 miljoner på informationskampanjer när det gäller just mammografi. I stället för att som vi satsa 300 miljoner på mammografi och cancerscreening finns det bara 50 plus 25 miljoner till mammografin.

Det jag också saknar handlar om den tidiga upptäckten i cancerscreeningar. Där kan vi också se en ojämlikhet där vi halkar bakåt nu efter pandemin. Jag skulle gärna vilja höra en reflektion kring detta. Hur tänker ledamoten Ankarberg Johansson att en informationskampanj ska möta det behov som faktiskt finns?

Anf. 69 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Sofia Nilsson, för frågorna och för att jag får en chans att berätta om Kristdemokraternas eget alternativ, som ju inte ligger på bordet i dag men som jag självklart står bakom!

Mammografin är kostnadsfri i dag. Ändå når vi inte alla kvinnor. Man låter ändå bli att gå. Det innebär att det finns skäl att jobba med frågan varför man inte gör det. Det har också gjorts en uppföljning av Socialstyrelsens som kommit fram till att det är svårt att veta om avgiftsfriheten ens har haft betydelse. Förmodligen behöver vi mycket mer av uppsökande verksamhet för att nå kvinnor och berätta om varför det är bra med mammografi.

Ibland kan det finnas rädslor inför mammografin. Ibland kan det vara en osäkerhet om vad det innebär att få ett besked att man kanske har cancer eller något som behöver behandlas. Det krävs alltså ganska mycket arbete från vården för att nå kvinnor och berätta om situationen. Det är bakgrunden till vår satsning på den delen.

Det kan mycket väl vara så att satsningen behöver vara större. Men framför allt vill vi sända en signal om att vi behöver mer pengar på det här området. Det räcker inte med att mammografin ska vara avgiftsfri, utan vi måste också ta fler steg så att, precis som ledamoten Nilsson säger, alla kvinnor får en chans till mammografi.

Detta finns dock inte med i den gemensamma budget som vi diskuterar i dag. Jag hade gärna sett att det var det, men jag är mer besjälad av att nå någonstans. Jag är mer intresserad av att kunna göra fler satsningar, och då samarbetar jag med de partier som tycker lika. Jag är glad över att vi har kunnat göra satsningar på livmoderhalscancer, hiv, vårdplatser och annat. Men jag återkommer gärna till satsningar på mammografi och över huvud taget på att nå kvinnor som sällan nås av just den sortens insatser. Jag återkommer gärna till ledamoten Nilsson om det.

Anf. 70 SOFIA NILSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tror verkligen att det fortfarande är väldigt viktigt att vi har avgiftsfri mammografi. Även om vi gör en informationskampanj

och får fler kvinnor att komma dit behöver det vara avgiftsfritt också i framtiden. Jag tror att vi delar den inställningen, men jag saknar att vi faktiskt gör en satsning på just mammografin.

Vi kan återgå till cancerscreeningen, där vi lägger 300 miljoner. Jag tycker att det känns oroväckande att man inte gör en större satsning i och med att vi kan se att det är många som har dragit sig för att uppsöka vård under pandemin. Signalen har ju varit: Stanna hemma om du är förkyld och sjuk! Jag tror att det finns ett uppdämt behov när det gäller cancer-screening.

Återigen: Hur ser ledamoten Ankarberg att vi ska klara av att lösa detta om vi inte satsar mer pengar på just cancerscreening?

Anf. 71 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag återkommer gärna i samtal med Centerpartiet om hur vi kan göra detta, för det är ett prioriterat område. För att man ska lyckas måste man se till att människor kommer till vården, att de testas och att de kan fråga: Är det så att jag möjligtvis har en tumör eller någon annan förändring som gör att det krävs en behandling?

Hela vägen in i primärvården är viktig, och tidig upptäckt är viktig. När jag väl har fått den där upptäckten handlar det om att jag också får komma till behandling. Hela vårdkedjan måste alltså fungera för att vi ska lyckas med detta. Screening är en kompletterande åtgärd som är alldeles fantastisk därför att den kan göra att detta upptäcks tidigt.

Vi är gärna med och diskuterar det här framöver.

Jag återkommer gärna till hur vi förbättrar mammografin, men jag tror att det allra viktigaste just nu är att vi ser till att de satsningar vi gör blir på riktigt runt om i landet. Därför välkomnar jag fler saker som många partier kan göra gemensamt, så att vi kan sätta tryck på att det faktiskt händer i hela landet. Vi kan alltså kanske vara fler framöver som gör satsningen på att förstärka den nationella cancerstrategin.

Anf. 72 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det är dags att snart stänga ytterligare ett år och att avsluta året med ytterligare en budgetdebatt.

År 2021 är det andra året med coronapandemin och en värld som kämpar för att hänga med i virusets svängningar. Det är samtidigt ett hoppfullt år. Vi fick vaccin att bekämpa viruset med, och äldre och riskgrupper fick efter många månader av isolering äntligen träffa sina nära och kära.

För Sveriges del har det också hänt en hel del. En historiskt mycket svag regering har ersatts med en ännu svagare. Sverige kämpar med Europas värsta gängkriminalitet, där rekryteringen till de kriminella nätverken kryper allt längre ned i åldrarna. Skjutningar är en av de allra vanligaste nyhetsflasharna, och vi utpekas som Europas farligaste land. Det är ett land med stora integrationsproblem och med skrämmande många elever som inte klarar godkänt i grundskolan. Då nämner jag bara några av Sveriges stora problem.

Till detta, och mycket annat, ska läggas att det är 180 000 människor som står i kö i svensk sjukvård. Det är en situation som naturligtvis pandemin har förvärrat och fördjupat men som på intet sätt är en ny företeelse i Sverige. Tvärtom verkar alltid längre sjukvårdsköer följa på ett socialdemokratiskt regeringsinnehav och den politiska handlingsförlamning som

hör ihop med det. Facit är att vi före pandemin stod med fördubblade sjukvårdsköer och med tredubblade köer till bup.

Vi moderater, fru talman, kommer alltid att stå på patientens sida. Som patient i Sverige ska du få vård i tid. Som patient i Sverige ska du få vård av hög kvalitet. Som patient i Sverige ska du oavsett kön, sexuell läggning eller bostadsort få en högkvalitativ vård. Vården ska inte vara ett postkodlotteri.

Fru talman! I det budgetförslag som vi nu debatterar satsar vi moderater tillsammans med KD och SD 3,4 miljarder mer på hälso- och sjukvården, med fokus på att de kommande tre åren korta de växande sjukvårdsköerna. 2,9 miljarder läggs till för att förstärka vårdkapaciteten och antalet vårdplatser där det behövs. Detta är oerhört viktiga resurser för att man ska kunna genomföra fler operationer och insatser för dem som har lidit och väntat orimliga tider och vars sjukdom eller skada har förvärrats under tiden de väntat.

För att använda landets samlade kapacitet på ett så optimalt sätt som möjligt upprättas en nationell vårdförmedling i syfte att de patienter som väntat längre än 90 dagar ska kunna få sin operation också i en annan region än sin hemregion och ersättning för sina resekostnader. 250 miljoner tillförs för detta.

Jag är glad att vi är flera som tydligt har kunna beskriva detta, då ledamoten Bladelius inte klarade av att utläsa detta i det väldigt tydliga budgetdokumentet. Men det kanske berodde på att ledamoten försökte läsa på en servett. Där står det inte, utan det står i det dokument som vi om en liten stund ska besluta om.

Fru talman! Särskild glädje känner jag för två delar av budgeten som är moderata hjärtefrågor. Det ena är utrotandet av livmoderhalscancer, och det andra är förstärkt hivprevention.

När det gäller livmoderhalscancer lade vi moderater tillsammans med KD den 4 februari fram ett så kallat utskottsinitiativ. Det ledde till att socialutskottet riktade ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen inom ramen för en ny uppdaterad nationell cancerstrategi ska genomföra en nationell satsning i form av en handlingsplan för att inom högst sju år eliminera livmoderhalscancer.

Nu finns, genom den budget som ligger på riksdagens bord, också de ekonomiska förutsättningarna för att Sverige ska bli ett av de allra första länderna i världen att utrota detta. 25 miljoner kan tyckas som en mindre summa i en sådan här stor budget, men det är vad som krävs för att lyckas med detta fantastiska mål.

Låt detta bara bli den första av cancerdiagnoser som vi utrotar och att det ska följas av fler!

Fru talman! Sverige har historiskt sett varit mycket framgångsrikt när det gäller bekämpningen av hiv. Detta gjorde att Sverige var det första landet i världen som uppnådde Un aids och WHO:s 90-90-90-mål.

År 2016 beslutade dock den rödgröna regeringen sig för att halvera anslaget till hivprevention. Utan motivering, utan förvarning och utan analys drogs halva budgeten in med väldigt kort varsel. Detta har fått väldigt stora konsekvenser, inte minst på regional och lokal nivå, där mycket av det viktiga arbetet sker. Detta drabbar naturligtvis de människor som lever med hiv. Det har också påverkat hivpreventionen mycket negativt. Satsningen måste återställas, och det gör vi nu i tre steg i denna budget.

För att Sveriges nationella strategi mot hiv och aids fortsatt ska vara aktuell behöver den uppdateras. Förebyggande behandling, tillgång till mer generös testning, avskaffad informationsplikt och tydligare skrivningar om goda levnadsvillkor behöver ingå i en sådan uppdatering. Det skulle, utöver att stärka det preventiva arbetet, vara en väldigt viktig signal för att minska den stigmatisering som personer med hiv upplever.

Fru talman! Under pandemin och inte minst i Coronakommissionens första betänkande blev flera strukturella problem inom äldreomsorgen väldigt tydliga. Därför är bland annat signalerna om att fler sjuksköterskor anställs inom äldreomsorgen mycket glädjande. Den medicinska kompetensen behöver stärkas, och mer behöver göras. Men detta är ett viktigt steg på vägen.

För att få en högre kontinuitet och för att förbättra arbetsmiljövillkoren och öka attraktiviteten inom vård och omsorg behöver saker som delade turer motverkas, och därför satsar vi i vår budget 300 miljoner kronor under 2022, som sedan ökar till 600 miljoner från 2023 och framåt.

För att arbeta med att bryta äldres ofrivilliga ensamhet avsätts 25 miljoner kronor per år till föreningar som arbetar med detta.

Fru talman! Jag är väldigt glad över de gemensamma satsningar vi gör. Jag vill dock avslutningsvis kort nämna några moderata käpphästar som vi även fortsättningsvis kommer att arbeta hårt för att få med våra samarbetspartier på och som jag hoppas ska finnas med i nästa gemensamma budgetförslag.

Det handlar om en satsning på nya och mer effektiva läkemedelsbehandlingar och immun-, cell- och genterapier.

Det handlar om en fortsatt satsning på barncancervården. Vi vill öka anslaget med ytterligare 80 miljoner därför att behandlingen skiljer sig mycket åt mellan vuxna och barn.

Vi vill göra stora satsningar på en samlad kvinnosjukvård.

Vi vill också, vilket jag tror är väl bekant, göra en särskild satsning på utsatta barn. Det är en sann hjärtefråga för Moderaterna och mig, och där behöver åtskilligt göras.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i utskottets budgetbetänkande för utgiftsområde 9. Jag vill också önska god jul till de fina kollegorna i socialutskottet, till det alltid lika fantastiska utskottskansliet, till talmannen med kansli, till vårdens kämpande personal och alla andra som arbetar så att vi tryggt kan fira jul och till alla andra.

(Applåder)

Anf. 73 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det som ledamoten Camilla Waltersson Grönvall beskrev var väldigt vällovligt, men ibland undrar jag verkligen på vilka patienters sida Moderaterna egentligen står.

Moderaterna promotar vårdförsäkringar och tycker att det är superbra. Handlar det om de privata vårdförsäkringarna, som innebär att privata vårdgivare som har avtal med regionerna också har patienter med privata försäkringar? Det är samma personalstyrka som tar hand om patienterna, och gissa vilka som går först! Det spejar man på numera.

Ledamoten pratade om de barn som är utsatta, och då tänkte jag nämna den klinik som jag talade om tidigare. Det är den största kliniken som arbetar med barn och unga med anorexi, och den är skattefinansierad. Enligt

lagen ska de sjukaste patienterna prioriteras. I en uppföljning som gjorts medialt har det dock visat sig att så inte är fallet, utan det är de som kan betala som får gå före. Det är alltså inte principen sjukast först som gäller.

Jag måste säga att jag är väldigt oroad över denna utveckling. Den kommer att förstärka den stora ojämlikhet som vi redan kan se. Vi är inte emot privata alternativ, men vi vill kunna följa pengarna. Jag säger så här: Vad går våra skattepengar till? De ska förstås gå till de absolut sjukaste. De ska komma först. Om man utökar marknadens impact på hela hälso- och sjukvården lär vi få se fler avarter av detta slag.

Då undrar jag förstås, fru talman: Hur ser Moderaterna och specifikt Camilla Waltersson Grönvall på att sjukast först inte riktigt gäller utan att det på vissa ställen är rikast först?

Anf. 74 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Vi delar uppfattningen att det aldrig får vara plånboken som styr i svensk sjukvård, ledamoten Rågsjö. Vi har en tydlig hälso- och sjukvårdslag, och den ska följas.

Jag har aldrig stått här och vurmat för någon vårdförsäkring. Jag kan försäkra att vi i alla sammanhang som jag har deltagit i har pratat om att vi behöver se till att det finns en skattefinansierad välfärd som ska vara lika för alla, oavsett vad man tjänar.

Det bekymrar mig oerhört mycket att vi har en sjukvård som inte är jämlik, att det spelar roll var någonstans i landet man bor och om man är kvinna eller man och att det finns andra socioekonomiska delar som också spelar roll. Det är ju därför vi lägger fram förslag, för att förstärka så att det ska se mer jämlikt ut över landet. Det därför vi förstärker budgeten. Jag kan försäkra ledamoten Rågsjö att Moderaterna inte har någon annan uppfattning än att det naturligtvis ska vara som hälso- och sjukvårdslagen säger, att det är de sjukaste som ska gå först.

Anf. 75 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Jag är skeptisk till det, måste jag säga. Det räcker med att leva i min högerstyrda region för att se vilka som går först och vilka satsningar som görs och för att förstå att den politik som Moderaterna driver verbalt inte riktigt hänger ihop med den politik som bedrivs i verkligheten. Det gäller att så att säga walk the talk.

Det som ledamoten säger låter bra, men om man tittar tillbaka i moderata dokument ser man att det är uppenbart att Moderaterna vurmar mycket för försäkringslösningar och så vidare. Detta kommer att innebära att den ojämlika vården förstärks. Det kommer fler och fler exempel på hur pengar gör att man går före i olika kösystem. Det är klart att om man har ett system med privata vårdförsäkringar som ständigt gör att de som har dessa försäkringar går före blir det ett väldigt ojämlikt land som vi lever i.

Anf. 76 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Det bekymrar mig att ledamoten Rågsjö säger sig icke vara emot alternativ och privata valmöjligheter samtidigt som det är väldigt lätt att uppfatta att det är så ledamoten Rågsjö tycker.

Vi kan konstatera att om vi inte hade haft bland annat privata forskande läkemedelsbolag hade vi inte riktigt befunnit oss i den situation vi har just nu. Det finns många olika exempel, inte minst Socialstyrelsens kvalitets-

mätningar, som visar att kvaliteten hos privat drivna äldreboenden är högre än hos kommunalt drivna när det gäller 18 av 20 jämförbara kvalitetsparametrar. Så jag tror att det är bra om vi hyfsar debatten och också ser vilken fantastisk tillgång vi har i dessa privata alternativ.

Skillnaden mellan moderater och vänsterpartister är att vi vill säkerställa att människor kan välja.

(Applåder)

Anf. 77 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har drivit igenom återhämtningsbonusen, som är en modell som syftar till att främja ett hållbart arbetsliv. Den gäller både inom hälso- och sjukvården och inom vård och omsorg och kan gå till både regioner och kommuner. Det har utbetalats 249 miljoner till 190 kommuner och 16 regioner.

Några exempel är nya sätt att planera scheman, e-learningplattformar och friskvård.

Min fråga till ledamoten, fru talman, är: Vore det inte bättre att helt enkelt öka på återhämtningsbonusen i stället för att ta fram och inrätta ytterligare ett stöd?

Anf. 78 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Vi har en situation där vi har 180 000 människor i vårdköer. Det är människor som inte klarar av att arbeta. I takt med att man får vänta allt längre på sjukvård kommer det naturligtvis att ta längre tid för dem att återhämta sig, och det kommer att krävas mer och omfattande sjukvård. Jag tror därför att det finns åtskilligt mer som vi behöver göra.

Jag anser inte att den ena satsningen behöver utesluta den andra. Där emot är det tydligt att vi behöver ha en högre grad av nationell styrning.

Vi behöver utveckla mycket för att människor ska kunna få sin väldigt viktiga återhämtning. Vi behöver utveckla inte minst den digitala vården. Sådana satsningar behöver också göras.

Jag vill skicka tillbaka en fråga till ledamoten Fransson: Ser inte Miljöpartiet behovet av att kunna satsa på bland annat fler vårdplatser och en högre vårdkapacitet och att göra en rad olika insatser för att kapa vårdköerna? Vad specifikt vill Miljöpartiet göra för att kapa de långa vårdköerna?

Anf. 79 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Vårdplatser är såklart en del i ett väldigt stort pussel som behöver göras.

Men jag återkommer till min fråga som handlar om återhämtningsbonusen. Jag känner en oro för att ytterligare ett bidrag kommer att innebära att man tappar fokus på återhämtningsbonusen. Detta är en ny modell som behöver sätta sig, och det är också en annorlunda konstruktion. Det är arbetsgrupperna själva, alltså underifrån, som ska ta fram förslag utifrån de behov som finns på arbetsplatsen. Det kan handla om att ta bort delade turer.

Herr talman! Jag undrar om ledamoten ändå delar min oro på denna punkt och om ledamoten kan tänka sig att arbeta för att öka återhämtningsbonusen.

Anf. 80 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Det som vi vet är att vi på väldigt många olika sätt under pandemin har lärt oss att organisera vården på ett annat sätt. Där är digitaliseringen en viktig del.

Jag tror att en av de stora och viktiga utmaningarna just nu är att vi inte ska återgå till hur situationen var innan pandemin började. Nu behöver vi lägga fokus på att hitta dessa nya sätt att arbeta som gynnar både personalen och patienterna. Det kommer att innebära att vi faktiskt använder vår personals resurser och tid på ett annat sätt. Där är just satsningen i fråga om delade turer så viktig. Det är ett exempel på hur vi måste jobba för att helt enkelt hushålla bättre med vår personals resurser och tid.

(Applåder)

Anf. 81 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att ledamoten Waltersson Grönvall gång efter annan talar sig varm för att värna den svenska sjukvården och minska köerna. Hon talar sig också varm för de 800 miljoner extra i M:s, KD:s och SD:s servettskiss – även om jag har förstått att ledamoten inte gillar den benämningen. Det står naturligtvis ledamoten fritt att göra det.

Men jag vill vara tydlig mot dem som lyssnar på denna debatt och förklara att i den absoluta majoriteten av alla regioner i Sverige är Camilla Waltersson Grönvalls parti styrande. Och i alla regioner i Sverige gör man ett överskott i budgeten.

Vi har ingen statlig styrning av den svenska budgeten som ledamoten försöker ge sken av. Det är politikerna som styr sjukvårdspolitiken i respektive region. Och i majoriteten av alla regioner styr Moderaterna, och i majoriteten av alla regioner gör man stora överskott. Ändå gör man stora nedskärningar i sjukvården.

I Skåne gör man nedskärningar på universitetssjukhuset med över 500 miljoner kronor. Den budget som vi i dag debatterar i kammaren är på 113 miljarder, varav 800 miljoner är extra från M, KD och SD.

Man kan, som sagt, naturligtvis stå i denna kammare och tala sig varm för att minska köerna i den svenska sjukvården. Men då måste man samtidigt tala med sina kamrater i regionerna och se till att de gör sitt i det viktiga arbetet med att minska köerna och inte lägga pengarna på hög.

Anf. 82 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Jag tar mig friheten att säga att jag tycker att detta är något respektlöst mot dessa, som ledamoten Bladelius vet, väl genomarbetade och underbyggda förslag. Det är förslag och frågor som de partier som står bakom dem har arbetat med och drivit under lång tid. Att då prata så nedsettande om detta är på en nivå som jag tycker att ledamoten Bladelius borde hålla sig över.

Men det är också väldigt tydligt att fokus ligger på att fortsätta skylla ifrån sig. Det har vi sett har varit en strategi inte minst under hela pandemin. Det har också varit ett sammanhållet fokus i de inlägg som ledamoten från Socialdemokraterna i dag har gjort.

Man skulle kunna tycka att bland annat de påpekanden som Coronakommissionen har gjort skulle kunna göra att Socialdemokraterna håller en lite lägre profil och kanske visar en lite högre grad av ödmjukhet.

Men vet ni, detta är absolut mest respektlöst mot bland andra de grupper som det i denna budget görs särskilda satsningar på.

Jag noterar att ledamoten Bladelius, trots att jag vid flera tillfällen upprepade mina frågor om varför den socialdemokratiska och rödgröna regeringen har halverat resurserna till hiv-prevention, inte med ett enda svar kunde bemöta detta. Är det inte positivt att vi nu satsar på dessa grupper? Förtjänar inte de kvinnor som har livmoderhalscancer och de personer som lever med hiv dessa satsningar? Förtjänar de inte ett svar, ledamoten Bladelius?

Anf. 83 YASMINE BLADELIUS (S) replik:

Herr talman! Det är ändå anmärkningsvärt att Camilla Waltersson Grönvall i detta replikskifte väljer att använda ord som att skylla ifrån sig när hon nyss i talarstolen haft ett anförande där hon i 90 procent av hela anförandet skyllde ifrån sig misslyckandena i den svenska sjukvårdspolitiken på regeringen. Men det är Moderaterna själva som styr i majoriteten av alla regioner. Och majoriteten av alla regioner går med stora överskott, men de väljer sedan att göra stora nedskärningar av personalen.

180 000 personer står i dag i vårdkö. De förtjänar att de pengar som skickas från statligt håll också används och inte läggs på hög eller används till andra saker. Det är ni ansvariga för, Camilla Waltersson Grönvall.

Anf. 84 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! När jag tittar tillbaka historiskt skulle jag vilja ställa frågan till ledamoten Bladelius om det finns någon analys i det egna partiet eller om man har reflekterat över att när alliansregeringen tog över 2006 fanns det över 120 000 människor i kö. Och inte långt efter regeringsskiftet 2014 ökade köerna kraftigt återigen. Och det är ett faktum att vi före pandemin återigen hade fördubblade sjukvårdsköer och tredubblade köer till barn- och ungdomspsykiatrin.

Det spelar roll vem som leder och styr landet. Jag undrar – det får bli en retorisk fråga – om man har gjort någon som helst analys av och reflektion över att det återigen ser ut på detta sätt när man leder landet.

Anf. 85 LINDA LINDBERG (SD):

Herr talman! Jag får verkligen påstå att socialutskottet arbetar in i det sista. Vi är sist ut på terminen i kammaren och har ett extra utskottsmöte på tisdag. Jag kan verkligen våga påstå att vi ligger i, herr talman.

Jag vill börja med att tacka alla kollegor i utskottet för en produktiv termin med många intressanta möten om stort som smått.

Nåväl! I dag debatterar vi utskottets ramar för utgiftsområde 9. Det är ett stort utgiftsområde som omfattar äldreomsorg, hälso- och sjukvård, funktionshinderspolitiken, socialtjänstlagen och mer därtill. Jag vill redan nu passa på att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Herr talman! Jag tänkte börja med att uppehålla mig vid de enorma köer vi i Sverige har för att få tillgång till vård. Sverigedemokraterna har länge drivit linjen att den nuvarande vårdgarantin måste förnyas, utvecklas och kompletteras. Det är också något som vi har haft med i våra budgetar tidigare. Det är helt enkelt ovärdigt ett välfärdsland som Sverige att låta människor vänta olagligt länge på vård. Vi behöver kapa köerna, skapa mer vårdkapacitet och höja kvaliteten i den svenska sjukvården.

Trots att vårdgarantin om 90 dagar varit lagstadgad sedan 2010 är det ett faktum att vårdköerna i dag ligger på uppemot 183 dagar. Det är alltså orimligt och olaglig lång väntan i kö. Regeringen vill, som nämnts tidigare, ofta framhålla att den här kön är en coronakö. Visst har det ställts in otaliga operationer under pandemin, men köerna var ett faktum långt tidigare än så.

Jag har pratat med flera människor som mer eller mindre hamnat i ekonomisk kris på grund av köerna, eftersom man inte kan gå tillbaka till sitt arbete förrän man fått den vård som krävs. Det blir helt enkelt ringar på vattnet och andra konsekvenser utöver att väntetiden är lång.

I Sveriges Kommuner och Regioners väntetidsdatabas rapporteras det om att 51 procent har fått vänta längre än de 90 dagarna på operation eller åtgärd inom specialiserad vård under september 2021. Det är således alldeles uppenbart att vårdgarantin inte efterlevs trots sin lagstadgade status. Här behöver det göras mer. Jag tror väl egentligen inte att det är något parti här i kammaren som tycker något annat heller.

I den gemensamma budget som vi lagt fram tillsammans med Moderaterna och KD lyfter vi in särskilda satsningar på just vårdgarantin. Det är en prioriterad fråga, herr talman.

För att få bukt med de ökade vårdköerna satsar vi på att inrätta en nationell vårdförmedling med en nationell väntelista. Socialstyrelsen bör få ett särskilt samordningsansvar för vårdköerna, och vi vill att en nationell väntelista införs för de behandlingar och operationer där kötiden är som allra längst. För den som väntat mer än 90 dagar ska det ges möjlighet att söka vård där ledig kapacitet finns, helt oavsett var och i vilken region det blir. Vi behöver helt enkelt få till ett system som sammanställer och synliggör den tillgängliga vårdkapacitet som finns i landet.

Detta bör vara en angelägenhet för samtliga partier, kan jag tycka. Ingen ska behöva dö i vårdkö i det välfärdsland som vi så gärna framhåller att vi är, och jag är glad att det nu görs satsningar på att gå ett steg i rätt riktning. Vi avsätter 50 miljoner kronor för att få till den här vårdförmedlingen. Däri ingår också satsningar på sjukresor för patienter som behöver söka vård i en annan region. Det är någonting som inte finns i dag. Vi har som sagt en långsiktig ambition om att denna summa ska ökas till 100 miljoner för 2023 respektive 2024.

Vi från Sverigedemokraterna vill i sammanhanget dessutom framföra att vi vill att den lagstadgade vårdgarantin, som i dag ligger på 90 dagar, i förlängningen sänks till 30 dagar. Det handlar alltså om den tid man får vänta på att få tillgång till vård efter det att beslut har fattats. Men det är en fråga som vi får lyfta i annat sammanhang, för det är ingenting som rymms inom dagens budget.

För att lyckas med att korta vårdköerna ser vi förutom samordningen och att vård ska kunna ges i annan region också ett behov av att frigöra mer vårdkapacitet. Vi satsar särskilt i budgeten för att landets regioner ska kunna anställa mer personal, så att vi får fler tillgängliga och disponibla vårdplatser. Det är i dag ett faktum att det helt enkelt är bristen på personal som exempelvis gör att salar står tomma.

Det finns mycket att göra innan vi når en sjukvård i världsklass, herr talman. Men som i så många andra viktiga frågor är det också viktigt att framhålla och än i dag hylla den personal som arbetar inom äldreomsorgen och sjukvården. Att de faktiskt gör heroiska insatser dagligen är ingenting

vi får lov att glömma. De har också tagit ett enormt stort ansvar inte minst under pandemin, som varit en stor utmaning på många håll i landet. De har stått stadigt trots avsaknad av material och sängar och trots de många timmarna i övertid – de har kavlat upp ärmarna och arbetat. Jag vill rikta ett särskilt stort tack till er.

Herr talman! Det är också ett faktum att det finns ett behov av insatser både ur ett patientperspektiv och ur ett personalperspektiv. Vad gäller patientperspektivet har jag precis nämnt såväl vårddköerna som tillgängligheten. Jag ska nu passa på att rikta in mig lite på personalperspektivet. Även där behövs det insatser, vilket jag också vet att det finns ett stöd för.

Det finns i denna budget ytterligare ett område där jag är väldigt glad över att vi enats. Det gäller frågan om att minska de delade turerna inom äldreomsorgen. Vi behöver på riktigt säkerställa att arbetsmiljön är på topp, herr talman. Vi har också ett yrke som är kraftigt kvinnodominerat.

Delade turer är en företeelse som är mycket påfrestande för den enskilde, inte minst om det sker under längre tid. Vardagen och fritiden delas upp mellan passen. Förutsättningarna för en sammanhängande ledighet försämras då dagen i någon mening blir upphackad. Detta är dåligt, herr talman.

Det finns absolut individer som tycker att detta fungerar för stunden, kanske också på längre sikt, herr talman, men det är ändå en orimlig arbetssituation i det långa loppet. Om inte delade turer hade funnits är det ytterst få som hade efterfrågat en sådan arbetsdag, vågar jag nog påstå.

Vi från Sverigedemokraterna har länge haft fokus på frågan om att få bort de ofrivilligt delade turerna. Det är därför extra glädjande att vi kan stå här i dag och se att vår politik i någon mening blir verklighet. Vi satsar 300 miljoner första året för att kommunerna på riktigt ska kunna verka för att avskaffa de delade turerna eller åtminstone minska dem inledningsvis.

Herr talman! Nu kommer jag att ge mig på Socialdemokraterna lite grann. Något som fascinerar mig lite är att man nyligen på sin kongress tog beslut om att återigen gå till val på att avskaffa de delade turerna. Problemet är bara att Socialdemokraterna lovade exakt samma sak inför både valet 2014 och valet 2018. Nu står vi här, än i dag, utan att något dramatiskt har hänt. Jag tycker att det är en bedrift i sig att Socialdemokraterna lyckas driva frågan inför inte bara ett val utan två val och sedan ändå inte riktigt lyckas åstadkomma någon förändring trots att de innehar regeringsmakten.

Vi avsätter som sagt nu medel för att kommuner ska kunna verka för att minska de delade turerna, och det är jag glad för. Att det skulle behövas en oppositionsbudget för att på riktigt motverka delade turer är väl värt att nämna, herr talman.

Jag ser att jag börjar överskrida min talartid, så jag ska hoppa över en del av det jag tänkt säga i mitt anförande. Som jag inledde med att säga är utgiftsområde 9 ett oerhört brett område som innefattar mycket viktigt som jag skulle vilja ta upp här i dag, men min tid är begränsad.

Jag vill ändå exempelvis lyfta fram Sverigedemokraternas arbete med placerade barn, vilket är en oerhört viktig fråga, och frågan om internationella adoptioner, som också har varit väldigt väldebatterad det senaste året. Jag vill även särskilt lyfta fram områden som att förebygga våld i nära relationer samt att säkerställa att våra skyddade boenden är just skyddade boenden. Unga som placeras på Sis ska få den vård och omsorg som krävs, och funktionsnedsatta ska få det stöd och den vård som behövs.

Herr talman! Vi är i dag sist ut på terminen i kammaren. Vi har begränsad tid till vårt förfogande, och jag tänker därför runda av. Jag vill passa på att rikta ett särskilt stort tack till presidiet, som under året har gjort ett förträffligt arbete.
(Applåder)

Anf. 86 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Herr talman! Vi i Miljöpartiet har drivit igenom återhämtningsbonusen, och för att vara väldigt tydlig den här gången vill jag säga att vi har gjort det tillsammans med Socialdemokraterna.

Modellen syftar till att främja ett hållbart arbetsliv inom hälso- och sjukvården. Detta gäller både den regionala delen och vård och omsorg – alltså även inom den kommunala sektorn. Vi vill att initiativ ska komma underifrån.

Medel har avsatts – 249 miljoner – till 190 kommuner och 16 regioner. Nya sätt att planera scheman, e-learningplattformar och friskvård är några exempel på vad pengarna har gått till.

Herr talman! Jag vill fråga ledamoten Linda Lindberg om det inte hade varit bättre att helt enkelt öka på någonting som redan finns, alltså återhämtningsbonusen, i stället för att inrätta ytterligare ett stöd.

Anf. 87 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Margareta Fransson för frågan.

Återhämtningsbonusen är absolut bra, och den ligger fast – vi gör inga ändringar i den. Men jag ser heller inte något problem med att det finns andra satsningar som är skarpa och riktade.

Jag vill bolla tillbaka frågan till Margareta Fransson, som i sin reservation skrivit bland annat att de satsningar som läggs till i denna budget från M, KD och oss sverigedemokrater skulle styra Sverige i fel riktning inom utgiftsområdet. Jag blir lite nyfiken på hur Miljöpartiet resonerar kring den frågan, herr talman.

Vilka satsningar är det som ledamoten Fransson tycker skulle vara att styra Sverige i fel riktning? Är det satsningar på att minska vårdköerna? Är det satsningar på att få bort delade turer inom äldreomsorgen? Är det kanske insatserna mot hiv? Skulle det kanske kunna vara så att man tycker att det är att gå i fel riktning att försöka utrota livmoderhalscancer?

Anf. 88 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Herr talman! Man behöver se en budget som en helhet, inte som sönderhackade delar. Ett exempel som jag kan ta för att svara ledamoten är den risk vi står inför att helt bli utan de så kallade covidpengarna från EU. Detta är en väg som är helt fel att gå, för det är neddragningar på klimat-, miljö- och digitaliseringssatsningar som gör att vi riskerar att gå miste om pengar.

Herr talman! Jag känner en stor oro för att ytterligare ett bidrag, just därför att det är nytt, riskerar att göra att fokus på återhämtningsbonusen tappas. Detta behöver tid på sig, och det är lite annorlunda – initiativet kommer ju underifrån.

Om man känner att det är detta man behöver kan det handla om att ta bort delade turer.

Kan ledamoten dela min oro? Och skulle ledamoten kunna tänka sig att arbeta för att öka återhämtningsbonusen?

Prot. 2021/22:47
16 december

-----
*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 89 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Fransson för frågan.

Som sagt: Jag har inga problem med vare sig återhämtningsbonus eller andra riktade statsbidrag. Jag tycker att det är bra att det är tydligt vad som avses med statsbidragen. Det har tidigare satsats 4 miljarder just för att främja många av de här delarna, till exempel att vi ska ha färre timanställda ute i kommunerna. En undersökning som gjorts av SVT visar att så inte har blivit fallet. Då kan man ju undra om det är goda satsningar som görs.

Jag vill återigen fråga ledamoten Fransson: Vad i våra satsningar i tilläggen i budgeten är det som ledamoten anser gör att Sverige far i fel riktning? Är det vårdrköerna? Är det att få bort de delade turerna? Är det att vi vill utrota livmoderhalscancer och göra särskilda insatser mot hiv?

Anf. 90 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr talman och ledamöter! Jag ser inte så många åhörare, men det brukar vara många som lyssnar på riksdagens debatter. Jag hoppas att det är så även i dag; det är lärorikt på många sätt.

Vi debatterar i dag regeringens budgetproposition för 2022, och vi är faktiskt snart färdiga. Det är en omfattande budgetproposition – sammanlagt föreslås reformer på över 74 miljarder kronor. Det är en reformbudget som bara överträffas av den som lades fram året före, och de stora satsningarna härrörde i stor utsträckning från pandemin. Även budgetpropositionen för 2022 är därmed en väldigt expansiv budget.

Vi håller i och håller ut för att stärka välfärden och samtidigt stimulera ekonomin för att ta oss ur den här pandemin; förr eller senare ska det ske.

Nu ska vi debattera utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Det omfattar nya förslag och reformer för drygt 16 miljarder kronor. Detta är en riktig välfärdsbudget.

Låt mig börja med det som är en förutsättning för vår gemensamma trygghet: världens bästa vård- och omsorgspersonal. Det är personalen som gör jobbet, men politiken måste se till att det finns rimliga villkor för att göra det. Det är absolut en fråga om resurser, men det är också en fråga om att vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden.

Detta är någonting som jag upplever att regeringen har ett stort stöd i. Den politiska vinden har i någon mening vänt. Kanske är det också därför högern har tonat ned sin tidigare retorik om privatiseringar, etableringsfrihet, just-in-time-upphandling och new public management. Det finns väl knappt ens några moderater som säger att det är effektiviseringar eller besparingar som leder till bättre kvalitet, mer personal och sjystare villkor.

Samtidigt som man inte längre håller fast vid retoriken ser det ju i praktiken ganska ofta likadant ut. I många kommuner fortsätter skattesänkningarna. Regeringen skjuter nu till miljardbelopp i kommunerna, där pengarna i stor utsträckning borde landa i äldreomsorgen, och till regionerna, där mycket borde landa i sjukvården. Har Moderaterna tänkt att ta samtal med sina partivänner om att pengarna ska gå till välfärden och inte gå till sänkt skatt eller läggas på hög?

Jag vill lyfta fram ett perspektiv till, som jag tror att det kommer att bli strid om både under den tid som väntar fram till valet och därefter.

Moderaterna beslutade sig på sin partistämman i höstas för att ställa sig bakom förslaget om att sälja ut svenska folkets akutsjukhus. När ska vi ha den debatten? Det är min fråga. Det här kommer inte att kunna ske i skymundan.

Herr talman! Tillräckliga resurser är grundläggande. Jag är väldigt stolt över de stora ekonomiska tillskott som den S-ledda regeringen har gett till kommuner och regioner de senaste sju åren. Bara sedan 2018 har det skett permanenta ökningarna på 22 ½ miljard.

Jag är särskilt stolt över att vi dessutom, mitt under en pandemi, kunnat ge stora tillskott i gott samarbete med Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Det här är tillskott som har gjort det möjligt att undvika nedskärningar och uppsägningar. Kommuner och regioner har i stället fått möjlighet att anställa fler. Tack vare att regeringen för en ansvarsfull ekonomisk politik och i varje läge prioriterar välfärden har pandemins konsekvenser kunnat mildras.

Ändå är ju inte pengar allt. När det gäller äldreomsorgen handlar det inte minst om värderingar och om hur man ser på äldre och på äldreomsorgens kvinnodominerade yrken. Accepterar man att dessa har låg status? Anser man att arbetet kan utföras av vem som helst, utan utbildning eller kollektivavtal? Kanske accepterar man inte detta. Kanske är man i stället villig att leda en förändring som ger resultat på riktigt.

Den här regeringen har tagit fler politiska initiativ för att förbättra svensk äldreomsorg än vad som gjorts på länge. Som jag sa tidigare är det personalen som gör jobbet men politiken som ger förutsättningarna. Det är därför vi har sett till att äldreomsorgens personal äntligen får kostnadsfria arbetskläder och att undersköterskor har fått en skyddad yrkestitel. Vi har sjösatt Äldreomsorgslyftet, så att anställda kan läsa till undersköterska på betald arbetstid och även få en fast anställning.

Med budgeten för 2022 inrättar vi också ett nytt kompetenscentrum för äldreomsorg på Socialstyrelsen, vi inför rätten till en fast omsorgskontakt i hemtjänsten och vi fortsätter med omfattande ekonomiska satsningar.

Det är nog inte så svårt – det är kanske till och med enkelt – för oppositionen att när allt finns på bordet säga: Det här står vi bakom. Jag vill vara tydlig och säga att jag tycker att det är väldigt bra, för ju fler stora förändringar vi är överens om, desto större trygghet ger det för verksamheten att våga vara långsiktig.

Jag tycker dock inte att det är rimligt att låta sig luras av att allt detta skulle ha hänt oavsett regering. Vi såg inga sådana här förslag under den långa tiden 2006–2014. Då var det LOV, etableringsfrihet och privatiseringar som stod högst på agendan. Det handlade inte om arbetstagarnas arbetsmiljö och arbetsvillkor. Jag hävdar bestämt att det spelar roll vem som styr, även när oppositionen inte är emot de förslag som regeringen lägger fram.

När det gäller den personliga assistansen gör vi i den här budgeten den kanske största satsningen sedan LSS-reformen sjösattes med tre förslag för att stärka rätten till assistans. Det har varit en lång väg dit och svåra och komplicerade utredningar. Men nu ligger på bordet att också tillsyn ska ge rätt till assistans, och det blir ett avsmalnat och mer rättssäkert föräldraansvar. Och genom att patientsäkerheten vid egenvårdsinsatser säkras får ytterligare personer rätt till assistans.

Enligt utredaren och de remissinstanser som har svarat bedöms detta leda till att framför allt barn återfår den assistans som de har förlorat till följd av hårdare domstolspraxis. När reformerna får fullt genomslag beräknas det kosta lite drygt 3 ½ miljard per år. Det är naturligtvis något som vi inte kan veta med säkerhet, utan när förändringen är gjord får vi se hur mycket det kostar. Det är en viktig reform som vi socialdemokrater gick till val på 2018. Jag är glad att den blir verklighet.

Herr talman! Precis som i många andra länder har sjukvården i Sverige prövats hårt under pandemin. Ett stort antal planerade besök, behandlingar och operationer har behövt skjutas upp för att säkra tillgången till akut sjukvård. Nya coronaköer har vuxit fram, och nu ökar trycket igen till följd av smittspridningen. Här behöver vi alla som medborgare och medmänniskor ta vårt ansvar genom att vaccinera oss och genom att följa råd och rekommendationer.

Regeringen avsätter 6 miljarder kronor under 2022 till regionerna för att stödja arbetet med covidvård men också för att beta av coronaköer och se till att de uppdämda vårdbehoven kan hanteras – 6 miljarder!

Vi fortsätter att skjuta till mångmiljardbelopp till vaccin, vaccinationer, testning, smittspårning – viktiga verktyg för att minska belastningen på vården.

Nationella vårdkompetensrådet, som regeringen har inrättat, stöder regionerna för att se till att det finns tillräckligt med personal med rätt kompetens, vilket är helt nödvändigt om man ska öka antalet vårdplatser.

Regeringen avsätter en halv miljard för att fler sjuksköterskor ska kunna specialisera sig med lön under utbildningen. Och det är glädjande att det nu examineras 17 procent fler sjuksköterskor jämfört med läsåret 2014/2015. Läsåret 2019/2020 var dessutom antalet sjuksköterskor som fick specialistexamen det högsta sedan 2001. Fler sjuksköterskor och fler specialistsjuksköterskor är nödvändigt för att klara vården på sikt och, upprepar jag, för att hantera uppskjuten vård, så kallade köer, och för att inrätta fler vårdplatser.

Lika viktig är den pågående reformeringen av primärvården. Syftet är ju inte minst att fler ska få en fast läkare på sin vård- eller hälsocentral. Med en stark primärvård ökar möjligheten att förebygga svår sjukdom och förhindra onödiga sjukhusinläggningar men också att främja en god och jämlik folkhälsa.

Herr talman! Med tillräckliga resurser, rätt prioriteringar och mer personal med rätt kompetens och genom att ha kontroll på att skattebetalarnas pengar går till vård och omsorg och ingenting annat bygger vi välfärden stark.

(Applåder)

Anf. 91 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Låt mig inledningsvis säga att det är väldigt roligt att se socialministern i kammaren. Jag hälsar henne varmt välkommen. Vi har saknat dig under många debatter och är väldigt glada för att du är här i dag.

Jag är glad att socialministern tar upp köerna som en av de absolut mest angelägna frågor att diskutera i den här debatten i dag. Att vi har 180 000 människor som står i köer är naturligtvis en av de saker som vi politiker måste lägga absolut starkast fokus på att arbeta bort.

Det är ändå bekymmersamt, kan jag tycka, att det väldigt starka arbetet för att minska köerna återigen fallit tillbaka efter regeringsskiftet 2014. Låt oss inte glömma att köerna inte kom med pandemin! De ökade långt dessförinnan.

När alliansregeringen tog över 2006 stod ungefär 120 000 människor i Sverige i vårdköer. När vi lämnade över makten 2014 var vi nere på ungefär 50 000. Låt mig vara väldigt tydlig med vi inte var nöjda med det. Vi kan aldrig vara nöjda förrän vi har noll personer i köer.

Jag blir bekymrad, inte minst när jag läser Socialdemokraternas förslag till deras kongress. Man säger att man ska öka statens och regionernas insatser för att minska vårdköerna men har inga konkreta förslag. Är det så att man försöker fästa fokus på privata vårdgivare för att dölja att man helt enkelt inte vet hur man ska göra?

Jag skulle väldigt gärna vilja att socialministern här och nu redogör för Socialdemokraternas recept för kortare vårdköer.

Anf. 92 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det är väldigt trevligt att vara i kammaren. Det är svårt att hinna med alla utskottets debatter. Eftersom regeringen producerar väldigt många produkter till utskottet har utskottet också många debatter i kammaren. Men vi har ju setts, inte minst digitalt, väldigt ofta den senaste tiden.

Det gläder mig också att vi ägnar den här debatten väldigt mycket åt tillgängligheten. Det är klart att det är något som vi alla måste ha för ögonen. Jag tror inte att det kan finnas många viktigare frågor på området än att ha en köfri vård. Jag tror att många som hör ordet köfri tycker att det nästan låter utopiskt. Och jag förstår det, men det är dit vi ska.

Camilla Waltersson Grönvall frågade vad som är Socialdemokraternas recept. Jag uppmanar ju alla regioner att verkligen ha debatter mellan partier och företrädare om hur man ska öka tillgängligheten, för det ser rätt olika ut.

Vad gör vi då på nationell nivå? Jo, vi försöker förstås på många olika sätt bidra till att underlätta för regionerna. Bland annat finns det en tillgänglighetsdelegation som har arbetat, fortsätter att arbeta och som har lämnat många spännande förslag som vi tittar vidare på.

Jag vill också säga något på tal om bilden av att köerna minskade under alliansåren och sedan ökade. Det infördes en kömiljard. Vi kan ha ganska många diskussioner om vad den fick för bieffekter, men den bidrog till minskade köer. Däremot såg vi att effekten började avta efter att den de första åren hade givit en positiv effekt. Då konstaterade vi att vi måste göra om kömiljarden, att vi inte kunde fortsätta på samma sätt, dessutom med undanträngningseffekter. Nu finns det 3 kömiljarder, om man nu tror att det är pengar som är svaret på alla de utmaningar som vården står inför.

Före pandemin fick alla regioner del av kömiljarden, då man fick kortare väntetider än vid samma tid året innan. Det var en positiv utveckling som coronapandemin verkligen satte stopp för. Nu skulle jag säga att det handlar om en kombination av resurser, utbildningsplatser, vårdkompetens och råd av tillgänglighetsdelegationer.

Anf. 93 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Låt mig inledningsvis säga att jag har all respekt för det arbete som socialministern har genomfört och utfört under den tuffa pandemin. Trots det bekymrar det mig att propositionslistan från Socialdepartementet gapar ganska tom. Både jag och socialministern har tidigare arbetat inom utbildningsområdet, och jag kan säga att även om det var i många delar som jag inte delade uppfattning med Fridolin och Ekström arbetade de väldigt tydligt med att bjuda in oss. Och vi moderater finns redo att diskutera och mötas för att ta itu med de här stora bekymren.

Man hinner med så lite under en replik, men jag skulle vilja att socialministern ägnar sin sista replik åt att beskriva varför man inte har gjort mer åt socialutskottets 27 tillkännagivanden när det gäller utsatta barn.

Anf. 94 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det är en helt omöjlig fråga att försöka besvara på en minut.

Vi gör allt vi kan för att hantera alla tillkännagivanden, men jag tycker att det kanske börjar gå lite inflation i tillkännagivanden. Varje tillkännagivande kan inte besvaras på tre veckor eftersom de ska beredas, men det känner Camilla Waltersson Grönvall förstås till.

Eftersom fler har tillämpat metoden med retoriska frågor tänker jag också ställa en sådan. Sju av tio regioner styrs av Camilla Waltersson Grönvalls parti Moderaterna. Det är ju inte så att det arbete som sker där inte påverkar köerna. Tvärtom är det ju där tillgängligheten hanteras.

Vi ska göra allt vi kan för att på nationell nivå bidra till att korta köerna, men arbetet måste ju ske runt om i landet.

Vad är skälet till att sju av tio regioner, som är moderatstyrda, har så långa köer? Den reflektionen kan vi ägna oss åt vid nästa tillfälle.

Anf. 95 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar socialministern för anförandet.

Vi delar engagemanget för att äldreomsorgen ska bli bättre på riktigt. Ändå är jag lite orolig för att den satsning som Kristdemokraterna, Moderaterna och Vänsterpartiet arbetade fram och som numera ingår i regeringens budget och som innebär nästan 4 miljarder årligen till kommunerna för äldreomsorg inte kommer att få samma engagemang från socialministern. Det är knappt att den nämns i budgetpropositionen utöver ett par korta rader, och jag hörde inget om det i anförandet. Ministern talade inte om reformerna för att öka medicinsk kompetens, förbättra arbetsvillkor och öka möjligheten till fler anpassade boenden.

Jag blir extra orolig eftersom utskottet har gått igenom hur regeringen följer upp omsorgen om äldre. Utskottet lämnar därför ett enigt yttrande om resultatuppföljningen när det gäller just omsorgen om äldre. På ett antal punkter saknar vi besked om hur det går. Vi är tydliga med att regeringen måste förbättra sin uppföljning så att vi vet hur det är med bemanning och kompetens och att man använder relevanta underlag.

Om vi ska lyckas i den gemensamma viljan att förbättra äldreomsorgen måste vi ju veta hur det går. Används pengarna till rätt saker? Förbättras bemanningen? Har vi tillräcklig kompetens?

Jag vill gärna höra hur socialministern ser på kritiken från utskottet, som jag förutsätter att socialministern har tagit del av, och vad regeringen avser att göra åt den.

Anf. 96 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Alla står ju bakom att vi ska ha ett nationellt kompetenscentrum på Socialstyrelsen för att öka kunskapen om hur det ser ut runt om i landets 290 kommuner, för det ser olika ut. Att vi behöver öka denna kunskap har vi samma uppfattning om, och jag tror att det kommer att tjäna oss väl.

Vad gäller resurstillskotten i vårpropositionen vill jag säga att det inte är något problem att det finns pengar till äldreomsorgen. Låt mig vara tydlig med det. Men det är problematiskt när de är skarpt riktade med en uppföljning som är svår att ta del av, som är svår för kommunerna att styra på och som ska ske på kort tid. Vi lägger därför mycket tid på att försöka hantera de idéer och beslut som är väldigt konkreta.

Jag satt tidigare i utbildningsutskottet, och vi hade många diskussioner om hur mycket riktade statsbidrag det var och hur svårt det blev. Då framhölls många gånger socialutskottet med hälso- och sjukvården och äldreomsorgen som ett föredöme där man inte ägnade sig åt små, riktade statsbidrag som skulle sökas, redovisas och kanske återbetalas, för det skapar administration på nationell nivå för myndigheter men framför allt i verksamheten.

Jag tycker att vi håller på att slå in på denna väg när det gäller äldreomsorgen och sjukvården. Det är inte 25 eller 100 miljoner som löser problem när regioner och kommuner redan har fått 22,5 miljarder i tillskott.

Vi måste börja fundera på hur styrningen ser ut. Jag tror att en äldreomsorgslag kommer att göra skillnad för äldreomsorgen, för då vet man vad man ska styra på. Utifrån hur den ser ut ska vi också finansiera äldreomsorgen på ett sätt som gör att man har likvärdiga förutsättningar i hela landet.

Anf. 97 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är tacksam för att socialministern har ett engagemang i frågorna, men vi måste gemensamt se till att uppföljningen blir bättre. Det räcker inte att vi fattar beslut om pengar här. Varje gång jag träffar mina partivänner runt om i landets kommuner frågar jag: Hur använder ni pengarna? Vilka planer har ni? Vad har hänt?

Jag känner till svårigheterna. Till exempel berättar ganska många att det är svårt att få ny personal. Låt oss därför säkerställa att de goda exempel som finns kommer fler till del. Jag gläds exempelvis över att Gislaveds kommun tack vare pengarna kan anställa en ny farmaceut till äldreomsorgen som förstärker den medicinska kompetensen. Kommunerna lär av varandra, men om trycket inte finns på nationell nivå på att pengarna verkligen kommer ut och att man följer upp blir det inte så mycket gjort.

Därför är det viktigt att regeringens resultatuppföljning förbättras. Ett enigt utskott kräver detta, och jag förutsätter att regeringen förbättrar det till kommande år.

Anf. 98 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det var precis det jag sa i mitt förra replikskifte. Vi behöver ha en mycket bättre redovisning. Det förutsätter att vi får in all information och att kommunernas datainsamling organiseras så att vi får relevanta data.

Jag är övertygad om att ett nationellt kompetenscentrum kommer att spela en stor roll. Vi behöver öka kunskapen om hur det ser ut i kommunernas äldreomsorg för att både kunna följa upp och kunna vidta nya åtgärder som går i rätt riktning.

De 4 miljarderna är ett permanent tillskott som man får använda till vad man vill så länge det är äldreomsorg. Många har använt det till att ta bort delade turer eller till att anställa sjuksköterskor. Det är inte alltid helt lätt att veta vilka pengar som använts till vad när man har stora generella tillskott, tillskott som ska gå till äldreomsorgen och tillskott som ska användas väldigt specifikt.

Detta ger både kommunerna och dem som ska följa upp detta svårigheter, men vi måste förstås lyckas bättre med det.

Anf. 99 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag har två funderingar.

Den första är att jag tycker att regeringen har varit lite njugg med de generella statsbidragen. Ni har valt att höja dessa bidrag till regioner och kommuner med 3 miljarder medan Konjunkturinstitutet har sagt att det skulle behövas 16 miljarder för att hålla kommuner och regioner balanserade.

Min andra gäller vad som sker. Jag är väldigt orolig över ett antal regioners agerande. Det gäller specifikt Stockholm, Västra Götaland och Skåne där man gör stora nedskärningar på akutsjukhusen. Det blir lite speciellt eftersom samma partier här i riksdagen förordar fler vårdplatser.

Samtidigt som dessa regioner skär ned en massa lägger de väldigt mycket pengar på hög. Bara i Stockholm är det 7 miljarder. Detta är väldigt kontraproduktivt. I vissa regioner råder personalkris; personalen går. Titta bara på förlossningskaoset i ett antal regioner.

Detta blir skevt för medborgarna, som tror att regionen är fattig. Men i själva verket har regionen lagt 7 miljarder på hög och skär ändå ned.

Detta måste vi titta på. Har statsrådet Hallengren funderat på samma sak?

Anf. 100 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag har funderat på det och också på många andra saker. Sedan är frågan hur man skulle kunna gå till väga.

Jag tror att vi är överens om att om kammaren beslutar om stora tillskott – i det här fallet till kommuner och regioner och i förlängningen till svensk välfärd – ska pengarna också gå dit.

För min del är det otroligt viktigt att vi gör vad vi kan för att säkra det. Det kan ses i sammanhanget att vi inte ska sänka skatter och inte plocka ut stora vinster. Men det är också viktigt att pengarna går just till att anställa fler. Det är det som vi alla vill.

Vi vill anställa sjuksköterskor, läkare och specialistutbildade för att därmed kunna se till att det finns tillräckligt med vårdplatser så att opera-

tioner och behandlingar kan bedrivas. Det är väldigt viktigt men förstås inte alltid helt enkelt.

Det försvåras återigen av att en del medel är generella och andra är riktade. En del är väldigt specialdestinerade. Vilken peng som egentligen är vilken är inte helt enkelt att utvärdera. Men det är klart att vi vill få effekt på de satsningar vi gör. Det är därför vi beslutar om dem.

Låt mig bara säga någonting om omfattningen av tillskott. Sedan 2018 har 22,5 miljarder i permanenta höjningar gjorts till kommuner och regioner. Det är väldigt mycket pengar. Men såvitt jag vet har tidigare finansministern, numera statsministern, aldrig sagt att det räcker, utan tvärtom. Valfärden måste prioriteras.

Det kommer att ske också fortsättningsvis. Eftersom vi har god ordning på våra finanser och hanterar en pandemi parallellt ska vi också se till att vi kan satsa oss ur krisen. Vi har redan börjat göra det, men vi kommer att fortsätta att göra det.

Det sista ordet är inte alls sagt. Men 22,5 miljarder på fyra år är ganska stora tillskott.

Anf. 101 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det låter lovvärt. Man skulle vilja skicka en önskelista, statsrådet Lena Hallengren, för att verkligen rusta valfärden och också se över marknads enorma inflytande över hela välfärdssektorn just nu som vi på vänsterkanten är väldigt oroad för. Det gäller alltså hälso- och sjukvården. Där måste vi nog sätta ned foten.

Jag vill samtidigt – det är ju jultid här – passa på att önska statsrådet en god jul. Tack för det enorma arbete som har gjorts under den här pandemin. Det är outstanding från alla håll, och också från socialutskottet som har slitit hund.

Jag blev väldigt julig, nästan som tomten, fastän jag är svartklädd, herr talman. Jag vill önska presidiet, talmannen och vårt fantastiska kansli på socialutskottet en god jul. God jul, alla!

(Applåder)

Anf. 102 Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag tycker alltid att det är lite knepigt hur man ska blanda debattkänslan med alla hälsningar om en god jul. Men det passar säkert in. Det är inte så hård debatt från talarstolarna här för tillfället.

Låt mig säga att på önskelistan får det gärna stå att fler människor ska söka sig till sjukvården, vilja arbeta där och arbeta kvar där och att vi ger de bästa möjliga förutsättningarna med både arbetsvillkoren och en sjyst arbetsmiljö.

Det är en julklapp till dem och en julklapp till oss alla. Det är förstås syftet med stora satsningar till kommuner och regioner. De ska inte gå till annat än till det vi tycker är det viktiga i valfärden.

Jag gör som alla andra och önskar god jul till er som är i salen och till alla som tittar på detta och inte minst till talmanspresidiet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.04, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.04.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Agenda 2030)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

250 för utskottet

54 för res.

45 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 61 M, 28 C, 22 V, 20 KD, 16 L, 12 MP, 1 -

För res.: 54 SD

Frånvarande: 10 S, 9 M, 8 SD, 3 C, 5 V, 2 KD, 4 L, 4 MP

FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU4 Utgiftsområde 26 Statskuldräntor m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
Punkt 2 (Ekonomisk kompensation)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP)

Votering:

201 för utskottet

102 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 M, 54 SD, 28 C, 22 V, 20 KD, 15 L, 1 -

För res. 1: 90 S, 12 MP

Frånvarande: 10 S, 9 M, 8 SD, 3 C, 5 V, 2 KD, 5 L, 4 MP

Barbro Westerholm (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Avslutning

§ 14 Avslutning

Under talmannens anförande visades ett bildspel med riksdagens hus genom tiderna.

Anf. 103 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! När vi samlades här i kammaren för sommaravslutning den 23 juni sa jag att jag hoppades att vi till hösten skulle kunna återgå till något vanligare rutiner och arbetsformer. Det gjorde vi också, till viss del, i och med att ni alla åter kunde delta vid omröstning i kammaren efter riksmötets öppnande.

Nu ser vi tyvärr hur smittspridningen åter ökar. Pandemin är inte över. Riksdagsförvaltningen, gruppledarna och jag följer situationen noga och är redo att vidta de åtgärder som krävs för att värna den demokratiska beslutsprocessen. Vi återkommer med nya besked i den mån sådana föreligger.

Pandemin till trots visar statistik från kammaren under riksmötet 2020/21 att rekord har slagits vad gäller till exempel antalet timmar i plenisalen. Den totala plenitiden var ungefär 56 procent högre än under föregående riksmöte och faktiskt högre än under alla tidigare riksmöten sedan 1992/93. Ni ledamöter har alltså varit synnerligen flitiga i kammaren och framfört inte mindre än 10 368 anföranden och 4 711 repliker. Bra jobbat!

Jag tolkar siffrorna som att riksdagen även har tagit kontrollmakten på stort allvar. Det framställdes 3 647 skriftliga frågor, fler än vid något riksmöte sedan 1992/93. Cirka 25 procent av frågorna handlade om pandemin.

Rekord slogs också för motionerna. Ni lämnade in totalt 4 150 motioner under allmänna motionstiden, med över 17 000 yrkanden.

Det lämnades också in 906 interpellationer.

Ni har alltså samfällt tagit ert uppdrag på stort allvar och arbetat trots de mycket speciella omständigheter som har varit.

Den här mandatperioden inleddes som ni vet med den rekordlånga regeringsbildningen 2018/2019 och fortsatte med en pandemi som har påverkat det politiska arbetet i hög grad. Vi fick sedan en regeringskris i juni–juli i år och sedan ytterligare två regeringsbildningsprocesser i november efter statsminister Stefan Löfvens avgång.

Det har varit ett synnerligen händelserikt år och en synnerligen händelserik mandatperiod. Nu går vi in i slutspurten på mandatperioden och kan säkert se fram emot en händelserik politisk riksdagsvår.

Under våren avslutar vi också vårt firande av demokratins genombrott som har pågått sedan december 2018. Ett viktigt datum infaller den 10 januari 2022, när det är precis 100 år sedan de fem första kvinnorna tog plats i riksdagen.

Detta uppmärksammas av riksdagen med föreställningen Fira demokratin – 100 år på Annexet i Stockholm för särskilt inbjudna gäster. Föreställningen sänds också på SVT. På scenen kommer artister, dansare, kör och orkester att framföra en berättelse om Sveriges väg till demokrati och tiden därefter fram till våra dagar. Det återstår att se hur många som kommer att kunna ta del av föreställningen på plats. Men jag ser fram emot den dagen som en viktig dag för att markera detta 100-årsjubileum.

Jag hoppas att det även efter jubileet blir ett naturligt inslag när vi till exempel visar Riksdagshuset att lyfta fram hur det gick till när Sverige blev en demokrati. Kommittén för riksdagens högtidlighållande av demokratins införande har därför ställt sig bakom förslag på två olika konstverk för att skapa mer permanenta avtryck i och vid riksdagen, för att vi även i framtiden ska påminnas om demokratins genombrott och de människor som gjorde det möjligt. Båda konstverken hedrar på olika sätt de fem första kvinnorna i riksdagen och kommer att invigas under nästa år.

I år invigde vi också bysten som föreställer förre statsministern Nils Edén. Det är också ett inslag i demokratifirandet.

Under 2021 firar vi också ett annat jubileum: Enkammarriksdagen 50 år. Den 11 januari 1971 sammanträdde den nya enkammarriksdagen för första gången i de tillfälliga lokalerna vid Sergels torg. I går arrangerades på konstitutionsutskottets och mitt initiativ ett högtidsseminarium i samarbete med Riksbankens Jubileumsfond för att uppmärksamma jubileet.

Enkammarriksdagens införande föranledde helt nya lokalbehov. Jag vill i detta sammanhang göra en liten, kort folkbildande insats och berätta lite mer om riksdagens hus genom tiderna.

”We shape our buildings and afterwards our buildings shape us”; vi formar våra byggnader, och efteråt formas vi av våra byggnader, sa Winston Churchill när han beslutade att det sönderbombade underhuset skulle byggas upp exakt som det såg ut före kriget.

Titta på skärmarna i salen nu! På ståndsriksdagens tid fanns länge inget riksdagshus, utan adeln sammanträdde i Ridrarhuset, prästerna i Storkyrkan, borgarna i Stockholms gamla rådhus vid Stortorget och bönderna på varierande platser. Historien om ett eget hus för riksdagen började alltså på Ridrarholmen, som ni ser på en bild på skärmen som finns i salen.

På 1820-talet väcktes frågan om en gemensam lokal för de tre ofrälse stånden – präster, borgare och bönder. Valet föll då på Riksgäldskontorets hus på Ridrarholmen, och 1834 kunde de tre stånden flytta in i sina första

gemensamma lokaler i det hus som ni ser på bilden och som nu är säte för Kammarrätten i Stockholm.

Genom 1866 års representationsreform avskaffades ståndsriksdagen, och tvåkammarriksdagen kom till. Riksdagen köpte då även Hebbeska huset, som låg här intill, och det slogs samman med riksdagshuset. Men Hebbeska huset ansågs redan från början vara både trångt och ovärdigt. En riksdagsman klagade över att riksdagsmännen var tvungna att slinka in köksvägen mellan ett spiskvarter och en krog för att nå sammanträdesrummen. Så kunde man ju inte ha det.

Det behövdes ett nytt och större riksdagshus med två plenisalar, och samtidigt behövde Riksbanken ett nytt hus. Efter många överväganden bestämdes det att båda byggnaderna skulle ligga här på Helgeandsholmen. Så den 13 maj 1897 lade Oscar II grundstenen, och den 12 januari 1905 skedde invigningen av det nya riksdagshuset, som håller på att byggas på bilden ni nu kan se på skärmen.

Då liksom nu blev allt dyrare än man tänkt sig. När allt var färdigt hade utgifterna stigit till cirka 12 miljoner kronor, nästan dubbelt så mycket som beräknat.

När sedan beslutet om enkammarriksdagen fattades behövde förstås lokalerna här anpassas, exempelvis med den här nya plenisalen. Under tiden det byggdes om här på Helgeandsholmen inrymdes riksdagen i det blivande Kulturhuset vid Sergels torg, som vi kan se en skiss över på skärmen.

Arbetsförhållandena förbättrades också med arbetsrum för ledamöterna, och servicen byggdes ut med fler tjänstemän och fler stödfunktioner. Man var även väldigt stolt över den moderna el- och teletekniska utrustningen, till exempel den automatiska telefonväxeln med 860 anknötningar.

Men efter tolv år i provisoriska lokaler vid Sergels torg flyttade riksdagen tillbaka hit till de ombyggda riksdagsbyggnaderna 1983. En del tyckte att riksdagen borde bli kvar vid Sergels torg, i det som då ansågs vara en modern och bekväm byggnad. Men så blev det inte, utan här är vi nu.

Ärade ledamöter! Efter denna lilla historiska utveckling ska vi tillbaka till vardagen och verkligheten här.

Pandemin har satt sin prägel på riksdagsarbetet i snart två år nu. Vid riksdagsstyrelsens sammanträde i går presenterade den parlamentariskt sammansatta kommittén under ledning av förre talmannen Per Westerberg resultatet av sitt arbete med utredningen om riksdagen under pandemins första år. Den redovisade en rad möjliga åtgärder för att utveckla riksdagens arbete i en krissituation. Vi har i riksdagen lyckats fullgöra våra uppgifter. Men det finns lärdomar att dra för att saker ska fungera ännu bättre. Jag är därför tacksam för utredningens viktiga arbete.

Ärade ledamöter! Nu kommer lite praktisk information. Riksdagsförvaltningen ska stegvis införa en helt digital dokumenthantering i den parlamentariska processen. Det första steget är taget. Det är sedan i måndags möjligt att skicka skriftliga frågor och interpellationer digitalt. Alla ledamöter kan använda den digitala inlämningstjänsten, liksom tjänstemän som har fått behörighet av sitt partikansli. Det krävs, för att du som ledamot ska kunna använda tjänsten, att du har riksdagens signeringstjänst aktiverad på din mobil. Jag hoppas att så många som möjligt besöker servicecenter-it för att få funktionen aktiverad, inte nödvändigtvis för att vi behöver fler interpellationer och frågor utan för att det här steget gör det

möjligt att fortsätta digitaliseringen också av andra parlamentariska dokument.

En annan nyhet är att servicecenter i Bankhallen kommer att få utökade uppgifter i början av nästa år. Medarbetarna där ska kunna ta emot olika typer av parlamentariska dokument från ledamöter, partikanslier och Regeringskansliet för att förenkla hanteringen för alla inblandade. Mer information om detta kommer i januari.

Men innan dess har ni gjort er förtjänta av juledighet. Jag hoppas att ni alla får en fin och vilsam jul i kretsen av nära och kära. Jag vill tacka var och en av er för det arbete ni har lagt ned för riksdagen och för Sverige under de extraordinära förhållanden som har varit.

Jag vill också framföra ett varmt tack till talmanspresidiet, gruppledarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen för gott samarbete och gemensamma ansträngningar för att komma fram till lösningar på stundtals komplicerade frågor.

Ett varmt tack även till riksdagsdirektören och alla medarbetare i Riksdagsförvaltningen. Ni har, liksom alltid, tagit er an de varierade utmaningar som har behövt hanteras och gjort det med engagemang, glädje och professionalism – tillsammans för riksdagens bästa.

Också de anställda på partikanslierna är centrala för att det politiska arbetet ska kunna bedrivas. Varmt tack också till er.

Jag vill avsluta med några rader ur dikten med den passande titeln *Epilog* av Tomas Tranströmer.

December. Sverige är ett uppdraget,
avtacklat skepp. Mot skymningshimlen står
dess master kärvt. Och skymning varar längre
än dag – den väg som leder hit är stenig:
vid middagstiden först når ljuset fram
och vinterns colosseum reser sig,
belyst från överkliga moln. Då stiger
med ens den vita röken svindlande
från byarna. Oändligt högt står molnen.

Så kan det vara. Det är kärvt så här års. Och visst känns det ibland som att det är mer skymning än gryning, både bildligt och bokstavligt. Men molnen står högt däruppe. Där bakom finns den ljusa himlen, och vi är här tillsammans trots allt.

Med denna förvisning önskar jag er alla en riktigt god jul och så småningom ett gott nytt år.
(Applåder)

Anf. 104 Ålderspresident TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Vi instämmer i orden vi nyss hörde om att detta år inte har varit likt något annat, men under herr talmannens ledning har det gått bra.

Jag vill tacka er, talmannen och de tre vice talmännen, för det arbete ni har gjort för vårt och för landets bästa. Vi ledamöter kan bara ana en liten del av den börda som har legat på era axlar, men vi värdesätter vad ni har gjort. Vi är trygga inför framtiden.

Prot. 2021/22:47
16 december

Avslutning

Närmast i framtiden har vi jul, och jag vill från oss alla för talmannen och presidiet läsa några rader av Py Bäckman, *Koppången*, som skrevs 1999. Vi får alla ta med oss julstämningen hem.

Här är stillhet och tystnad
Nu när marken färgats vit,
Från den trygga, gamla kyrkan
Klingar sången ända hit.
Jag har stannat vid vägen
För att vila mig ett tag
Och blev fångad i det gränsland
Som förenar natt och dag.

Och ett sken ifrån ljusen
Bakom fönstrets välvda ram
Har förenat de själar
Som finns med oss här i tiden.

Och jag vet att de som har lämnat oss
Har förstått att vi är
Liksom fladdrande lågor
Så länge vi är här.

Och där bland gnistrande stjärnor
Som förbleknar en och en,
Kommer livet väldigt nära
Som en skymt av sanningen.
Vi är fångar i tiden
Som ett avtryck av en hand
På ett frostigt, gammalt fönster
Som fått nåd av tidens tand.

En sekund är jag evig
Och sen vet jag inget mer
Bara ett, att jag lever lika fullt som någon annan.
Jag är här och mitt på en frusen väg
Finns det värme ändå,
Fastän snön börjar falla
Och himmelen blir grå.

Och ett sken ifrån ljusen
Bakom fönstrets välvda ram
Har förenat de själar
Som finns med oss här i tiden.
Och jag vet att de som har lämnat oss
Har förstått att vi är
Liksom fladdrande lågor
Så länge vi är här.

Här är stillhet och tystnad
Nu när psalmen klingat ut,
Men jag bär de gamla orden
I mitt hjärta som förut.

Jag sjunger för himlen
Kanske någon mer hör på,
”Hosianna i höjden”
Sen så börjar jag att gå.

Jag går till de andra
Jag vill känna julens frid,
Jag vill tro att han föddes
Och finns med oss här i tiden.
Det är jul och det finns ett barn i mig
Som vill tro att det hänt
Och som tänder ett ljus varje söndag i advent.

(Applåder)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.22 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.28, då interpellationssvar skulle lämnas.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.28.

§ 15 Svar på interpellationerna 2021/22:127 och 158 om estetiska injektionsbehandlingar

*Svar på
interpellationer*

Anf. 105 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Hans Rothenberg har frågat mig om jag har tagit något initiativ till en uppföljande analys för att granska effekten av lagens ikraftträdande samt om jag avser att verka för att regeringen lämnar förslag om att ge tandhygienister rätt att utföra estetiska injektioner, i linje med vad utredningen föreslog.

Även Sofia Nilsson har frågat mig om jag kommer att verka för en förändring av lagstiftningen så att legitimerade tandhygienister ska få utföra vissa estetiska injektionsbehandlingar i ansiktet.

Jag vill inledningsvis säga att lagen (2021:363) om estetiska kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar har tillkommit för att stärka skyddet för den enskilde som vill genomgå ett sådant ingrepp eller injektionsbehandling. När det gäller just injektioner är kravet att utförare ska vara legitimerad läkare, sjuksköterska eller tandläkare. Den bedömningen är väl avvägd och en majoritet av remissinstanserna, bland annat Vårdförbundet, Socialstyrelsen, SKR, Karolinska institutet och Läkemedelsverket, hade inga invändningar gentemot detta.

Med de kompetenskrav som nu införts har det blivit säkrare att genomgå ett estetiskt ingrepp eller en injektion. Risken att råka ut för en utbildad utförare som sticker hål på ett blodkärl, kanske till och med en artär, har minskat. Detsamma gäller risken att drabbas av vävnadsdöd i ansiktet till

följd av kärlblockering, vilket kan ske om filler injiceras på ett felaktigt sätt.

Lagen ska hjälpa till att rensa ut oseriösa och farliga aktörer i en bransch som fram till nyligen varit oreglerad. Det är en bransch där det tyvärr kan finnas starka ekonomiska intressen på bekostnad av människors hälsa. I flera fall bedöms de behandlingar som omfattas av lagen innebära betydande hälsorisker.

Närmare hundra tusen svenskar genomgår olika skönhetsingrepp varje år. Mer än 10 procent anmäler komplikationer. Infektioner, stroke, blindhet, blåsor, blåmärken, rodnad och svullnad är sådana komplikationer som kan uppstå vid injektionsbehandling. Att stärka patientens skydd i dessa situationer har varit vägledande i framtagandet av lagstiftningen.

Om filler injiceras felaktigt krävs läkemedelsbehandling med ett motgift. Att ordinera läkemedel är en reglerad arbetsuppgift inom hälso- och sjukvården och tandvården. Bedömningen som har gjorts är därför att det är legitimerade läkare, tandläkare och sjuksköterskor som har kompetensen att både utföra behandlingar och bedöma och behandla komplikationer. Lagen är inte detaljerad på så sätt att den anger var på kroppen injektionen får ges, då det är viktigt att ha en bred medicinsk utbildning.

I förarbetena till lagen anges att en myndighet bör få i uppdrag att göra en uppföljning avseende lagens effekter på patientsäkerheten, förekomst av skador och eventuella behov av reglering gällande andra riskfyllda estetiska behandlingar. Självklart bör den nya lagstiftningen följas upp. Det står regeringen fast vid, men lagen har bara varit i kraft i några få månader. Inspektionen för vård och omsorg har till exempel ännu inte fattat något principiellt beslut som rör tillämpningen av den nya lagen.

Regeringen följer naturligtvis utvecklingen på området, i nära dialog med berörda myndigheter, och är beredd att ta initiativ till uppföljning när behovet finns. Regeringen har inga avsikter att göra sådana förändringar i regleringen som riskerar att minska skyddet och säkerheten för den enskilda individen.

Anf. 106 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Den 1 juli i år trädde en ny lag om kirurgiska ingrepp och estetiska injektionsbehandlingar i kraft. Enligt den kan numera läkare, tandläkare och sjuksköterskor – och enbart dessa grupper – utföra dessa injektionsbehandlingar. Lagen har varit efterlängtd av många, både branschutövare och patienter, och det är bra att en del oseriösa aktörer nu rensas bort.

Tyvärr har den nya lagen också medfört att vissa seriösa yrkesutövare stoppats från att bedriva verksamhet i branschen. En av de grupper som har fallit mellan stolarna är legitimerade tandhygienister som tidigare har genomfört dessa behandlingar och har den erfarenhet och kompetens som krävs. Andra yrkesgrupper är biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor.

Det som har hänt sedan i somras är att tandhygienister har tvingats stänga ned sina kliniker. Det handlar till övervägande del om kvinnliga egenföretagare som under flera års tid drivit sina kliniker på ett patient-säkert sätt.

Jag har tidigare ställt en fråga till statsrådet huruvida regeringen avser att ställa denna situation till rätta eller inte. Det är ju så att regeringen har

möjlighet att meddela föreskrifter om att även annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal än den som i dagsläget ingår i lagen ska kunna få utföra vissa estetiska injektionsbehandlingar. Svaret var då, och är nu, att det alltid är någon aktör som påverkas vid en gränsdragning. Däremot har det inte givits någon förklaring till att just legitimerade tandhygienister inte anses kunna utföra dessa behandlingar eller vilka kompetenser de saknar.

Regeringen stänger här ute en hel yrkesgrupp av välutbildade, erfarna yrkesutövare, tillika småföretagare, från att bedriva en verksamhet som de i flera år bedrivit på ett patientsäkert sätt. Det är högst beklagligt. Jag har frågat ministern om man avser att ta initiativ till en uppföljande analys för att granska effekterna, och där fick jag ett avvaktande svar. Nu på slutet fick jag svaret att ministern inte avser att verka för att regeringen ska lämna förslag om att ge tandhygienister rätt att utföra dessa injektionsbehandlingar.

Statsrådet säger i sitt svar att det finns risk att drabbas av vävnadsdöd i ansiktet till följd av kärblockering om filler injiceras på ett felaktigt sätt. Ja, men det gäller inte gruppen legitimerade tandhygienister; de har kompetens att göra detta på ett säkert sätt. De har gjort det och kan göra det även framöver. Att lagen skulle hjälpa till att rensa ut oseriösa och farliga aktörer i en bransch som fram till nyligen var oreglerad var ju meningen, men då är frågan: Är legitimerade tandhygienister oseriösa? Är de farliga?

Vi kan konstatera att det är läkare, tandläkare och sjuksköterskor som bedöms ha kompetensen att utföra behandlingarna. Sjuksköterskor som nu tillåts utföra dessa behandlingar saknar utbildning i ansiktets anatomi. Legitimerade tandhygienister har det och kan dagligen utföra behandlingar på ett patientsäkert sätt.

Att lagstiftningen ska följas upp verkar vara självklart. Likväl har det ställt till stora problem för en väl fungerande yrkesgrupp, tillika småföretagare, som det är angeläget att ta tag i – nu, snart. Min fråga till statsrådet är på vad sätt regeringen ökar patientsäkerheten genom att förhindra fler kompetenta, välutbildade och skickliga yrkesgrupper från att bedriva sin profession.

Anf. 107 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Precis som föregående interpellant tog upp har det verkligen uppstått ett problem för speciellt våra tandhygienister, som hittills har kunnat både bedriva verksamhet och utföra estetiska injektioner men nu inte längre kommer att kunna göra det.

Jag är glad att åtminstone *en* moderat har uppmärksammat frågan – under behandlingen och beredningen av ärendet var det bara vi i Centerpartiet som uppmärksammade att just tandhygienister är en drabbad grupp, och vi fick inget gehör över huvud taget.

Jag delar verkligen ministrerns analys och åsikt att det är viktigt att vi har reglerat den här branschen. Tidigare har det nämligen varit lite av vilda västern, skulle jag vilja säga. Nu sätter vi patientsäkerheten i första rummet och styr upp vilka legitimationsyrken som får utföra estetiska injektionsbehandlingar. Det är väldigt viktigt att göra det.

Det jag blir bekymrad över när vi stiftar lagar som denna är att vi liksom i onödan begränsar näringsfrihet. Den här legitimationsgruppen, alltså tandhygienister, har verkligen fallit mellan stolarna. Det finns många som

i dag driver seriösa, fina och bra företag men nu i stort sett kommer att få näringsförbud. Det ser jag som ett otroligt problem när staten går in och stiftar lagar på detta sätt – särskilt när de, enligt vad jag anser, inte är tillräckligt underbyggda.

Vi diskuterar precis samma fråga, och egentligen behöver vi inte breda ut bakgrunden mer än så. Men det jag tänker mycket på är vilka förutsättningar statsrådet anser ska vara uppfyllda för att legitimerade tandhygienister faktiskt ska få utföra dessa estetiska injektionsbehandlingar i ansiktet. Tandhygienister är väl utbildade i just ansiktets anatomi. Visst finns det vissa estetiska injektioner som görs på andra ställen, men den stora merparten av skönhetsingrepp i form av botox, filler och så vidare utförs faktiskt i ansiktet.

Lagen borde på något sätt balanseras upp så att vi kan titta på att eventuellt även tandhygienister, som faktiskt är utbildade i ansiktets anatomi, ska kunna ingå och fortsätta bedriva sina verksamheter.

Anf. 108 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar för frågorna!

Det som är viktigt att säga är att detta inte är en fråga som har dykt upp nu, vilket Sofia Nilsson mycket riktigt påpekade. Det är alltså inte så att detta är en miss i arbetet, att ingen hade noterat tandhygienisterna och att man i efterhand har kunnat konstatera att de inte omfattas. Detta har man ju känt till, och det har gjorts en bedömning.

Jag tycker kanske att det är lite magstarkt av Hans Rothenberg att med tvärsäkerhet säga att tandhygienisterna kan göra detta, till skillnad från de remissinstanser som jag lyssnar till – Socialstyrelsen, Vårdförbundet, Läkemiddelsverket, SKR, Karolinska institutet – och som har gjort bedömningen. Vi ska ju göra den här regleringen både för att bli av med de oseriösa aktörerna och för att se till att det blir säkert om man nödvändigtvis ska göra någon typ av skönhetsbehandling eller estetisk injektion.

Jag kan inte i detalj beskriva alla skillnader mellan tandhygienist, tandläkare, sjuksköterska och så vidare, men i generella termer är det viktigt att säga att en tandhygienist ju inte får ordinera ett läkemedel. Det handlar också om att man inte har den breda medicinska kompetensen. Lagstiftningen uttalar inte var på kroppen injektionen eller ingreppet ska göras, och då behöver man ha en bredare kompetens.

Sedan 2019 är tandhygienistutbildningen treårig. Tidigare var den tvåårig, och de som har den tvååriga utbildningen sedan 1991 behåller sin legitimation. Så fungerar det. Jag tror att det är viktigt att säga att kompetenskravet ligger i legitimationen. Det är inte den enskildas erfarenhet eller kunskap som provas, utan man måste gå på kompetenskraven som ställs i legitimationen när man gör regleringen. Dels handlar det om själva legitimationen, dels är det klart att det finns möjlighet att bygga på sin utbildning för den som skulle vilja det.

Mitt korta svar är att jag inte har för avsikt att göra vare sig en partipolitisk eller en egen bedömning när det gäller någonting så allvarligt som vilken kompetens det krävs för att göra ett visst ingrepp. Nu har vi den här specifika diskussionen, men jag tycker att det är viktigt att vi är noggranna med vem som gör vad. I det här fallet grundar vi det på en bedömning från en kombination av expertmyndigheter och remissinstanser.

Ytterst kort vill jag också säga att om man ska följa upp en lag bör den ha hunnit verka under en tid så att man kan dra några slutsatser. I dagsläget är det därför inte aktuellt att göra en uppföljning, men vi kommer att följa upp lagen.

Anf. 109 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det är redan utrett av Socialstyrelsen att legitimerade tandhygienister har den kompetens som krävs för att utföra estetiska injektioner i ansiktet. Att de under hela förarbetet till lagen bara försvunnit utan förklaring är ganska märkligt.

Det är fel att legitimerade tandhygienister inte kan ta hand om akuta händelser. Det ingår i deras utbildning.

Det fanns tre remissinstanser som 2015 var negativa till att tandhygienister skulle få utföra dessa: EIR, Speso och Allergan. Till utredningen 2019 inbjöds inte tandhygienisterna att vara med, något som i sin tur är ganska anmärkningsvärt under hela beredningen. Sjuksköterskor som nu tillåts göra dessa behandlingar saknar utbildning i ansiktets anatomi, men det verkar ändå helt okej att fullfölja de här behandlingarna. Legitimerade tandhygienister har den utbildningen, och de kan dagligen utföra behandlingar på ett patientsäkert sätt.

Estetiska injektioner är inte ett av kärnområdena i tandhygienistens yrkesutövning. Det är hälsofrämjande och förebyggande tandvård. Däremot är det ett område som många tandhygienister under flera år har kompetensutvecklat sig inom, inte minst som egna företagare.

Den så kallade Skönhetsutredningen som presenterades 2016 föreslog att yrkesgrupperna tandhygienister, tandläkare, sjuksköterskor och läkare under en ny lag skulle få utföra estetiska injektioner. När en sådan ny lag presenterades 2020 var dock inte tandhygienister inkluderade, och de hade heller inte fått vara med under utredningsrundan.

Sveriges Tandhygienistförening har vid upprepade tillfällen i olika sammanhang försökt få klarhet i varför man har exkluderats och vad det är som har saknats i deras kompetens. Svaren har varit ospecifika, och ingen har kunnat presentera det underlag som regeringen fattat beslut på. I lagtexten finns inte heller några specifika kompetenser beskrivna utan endast de yrkesgrupper som anses ha rätt kompetens.

Fru talman! Ministern nämner förskrivningsrätten av vissa läkemedel och behovet av samverkan med läkare som en orsak till beslutet. Det här sker redan i dag, och behovet av samverkan gäller även för tandläkare och sjuksköterskor.

I svaret menar ministern att tandhygienister har begränsad kompetens i att hantera komplikationer och har brister i allmänmedicinska kunskaper liksom i kompetensen att injicera läkemedel. Men tandhygienister är en yrkesgrupp som dagligen utför denna typ av bedömningar, återigen på ett professionellt och patientsäkert sätt.

Om det som ministern skriver och säger skulle vara korrekt kan man ifrågasätta om tandhygienisten ska kunna utföra flera av de behandlingar som utförs i dag. Till exempel den behandling av parodontal sjukdom som tandhygienisten utför på alltifrån friska till multisjuka personer förutsätter just den kompetens som ministern menar att tandhygienisten saknar.

Jag skulle vilja avrunda mitt inlägg med att hävda att det borde vara intressant också för regeringen att göra det möjligt för de här grupperna att

komma in i detta arbete och också kunna få sin kompetens förstärkt, om det är så att behandlingen är osäker. Legitimerade tandhygienister har kommit på mellanhand. Det är en grupp av egna företagare, och väldigt många av dessa är kvinnor. För en feministisk regering borde det i sig vara anledning att utvärdera och göra om ganska snart.

Anf. 110 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Nej, några lagändringar som riskerar patientsäkerheten vill vi naturligtvis inte se. Det är absolut inte det jag är ute efter, utan det handlar om att en grupp som tidigare har fått vara med enligt lagstiftningen nu i stort sett kommer att få näringsförbud. Jag anser att de är värda en förklaring till varför de inte kommer att få vara med och kunna bedriva sina verksamheter längre.

Det som också blir lite udda i hela frågan är det som Hans Rothenberg tidigare tog upp, nämligen att tandhygienister tidigare under utredningens gång funnits med som en av de legitimerade yrkesgrupper som skulle få göra detta. Men nu har man plötsligt plockats bort.

Att det uppstår frågor från branschen och att man ifrågasätter varför man inte får fortsätta att utföra sitt arbete och bedriva sin verksamhet tycker jag inte är konstigt. Det är verkligen ett stort antal kvinnor, ofta egenföretagare, som drabbas väldigt hårt. Just när vi stiftar lagar som har en så tydlig inverkan på just näringsfriheten tycker jag att vi behöver vara extra noggranna med att förklara och förtydliga och också visa att vi är beredda att ompröva besluten om vi ser att någonting saknas.

Jag skulle vilja att ministern svarar på hur man tänker sig att vidarebefordra informationen och förklara för tandhygienisterna varför de inte ingår i Skönhetsutredningen.

Anf. 111 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill understryka att det inte är jag som påstår någonting. Det är en utredning som har gjorts, och det remitterade förslaget hade stöd av såväl Vårdförbundet, SKR och Karolinska institutet som Läkemedelsverket och Socialstyrelsen.

Det är klart att det är viktigt att de får ett svar. Det håller jag med Sofia Nilsson om. Däremot vill jag bestämt säga att det ju inte är så att ingen hade någon aning om den här frågan innan. Frågan var uppe, och det gjordes en bedömning att det behövs en bred allmänmedicinsk kompetens. Med all respekt för att man kan ha ett näringsperspektiv på frågan är ju hela syftet med lagstiftningen att den ska öka patientsäkerheten.

Det var inte heller så att man tidigare bara ingick. Vi hade ingen reglering, vilket var en otroligt olycklig situation. Det var även flera utredningar som helt enkelt inte höll måttet; när det gjordes remissrundor och man skulle bereda det med berörda hade det inte stöd. Man tyckte inte att det blev en bra lagstiftning. Nu har vi äntligen en lagstiftning på plats, och det är klart att den ska utvärderas.

Huvudskälen är följande. Först och främst ska man ha en bred allmänmedicinsk kompetens, kunna ge behandling och hantera komplikationer. Själva lagstiftningen handlar inte om att ha tillstånd att bedriva skönhetskirurgi eller utföra estetiska injektioner på någon specifik del av kroppen utan den gäller hela kroppen. Därför är det fråga om den allmänmedicinska kompetensen.

Detta handlar också om legitimationen som sådan, inte att den enskildes kompetens ska prövas. Det är den väg vi har valt för att vi ska slippa alla de komplikationer som tidigare fanns när det här var oreglerat. Då handlade det om att reglera genom att ta upp vilka legitimationsyrken som ska få utföra ingreppen.

Jag har inga nya svar jämfört med vad jag har sagt i mitt interpellationssvar eller i mina tidigare inlägg. Jag väljer att stanna här. Men det är klart att det finns skäl, och de har kommunicerats. De kan förstås kommuniceras igen med berörda.

Anf. 112 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Den bästa utgången av den här debatten skulle väl vara att backa ett steg och tänka efter om det var något som missades under förarbetena till lagen. Är det något som dykt upp som en snabb konsekvens av lagens genomförande som man med raska steg skulle kunna göra om, se över och utvärdera tidigare än vad som var tänkt från början?

Det här handlar uppenbarligen om en yrkeskategori som består av legitimerade som kan utföra avancerade behandlingar i ansiktet och tänderna. Det är legitimerade tandhygienister som gör detta i samarbete med tandläkare. De har inte kommit till tals i processen.

I Skönhetsutredningen från 2016 fanns tandhygienisterna med, och de rekommenderades som en av de fyra grupperna. Sedan fick de inte komma till tals under det övriga arbetet, och därmed åkte de ut ur utredningen.

Jag tror att det är viktigt för ministern, regeringen och branschen att se om en yrkesgrupp har missats som skulle kunna vara med och bidra till något positivt på området. De är inte oseriösa, farliga eller klantar, utan de är en väl utbildad yrkesgrupp. Går det att göra något så att de kan komma in i verksamheten igen? Regeringen har den möjligheten. Varför inte börja med att träffa Sveriges Tandhygienistförening och diskutera frågorna?

Jag hoppas att detta blir utgången av debatten och att den inte behöver föras en gång till.

Anf. 113 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för socialministerns svar.

Det finns inte så mycket mer att få ut av denna debatt. Jag önskar att Moderaterna redan i beredningsstadiet av ärendet hade uppmärksammat dessa frågor. Då hade vi kanske kunnat agera mer gemensamt och driva på mer. Det handlar om att ännu en gång belysa frågan om det finns något som kan göras annorlunda och om denna grupp bör finnas med.

Nu befinner vi oss i det här läget; lagstiftningen är på plats och har börjat gälla. Jag skulle vilja skicka med till ministern att i framtiden än en gång se över frågan om tandhygienister kan tas med, vilka krav som ska ställas och om de lever upp till ställda krav. Går det att reglera kraven så att det framgår att tandhygienister har den kompetens som behövs för att utföra behandlingen på ett patientsäkert och tryggt sätt?

Anf. 114 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det finns också de som tycker att det borde vara fråga om specialiserade sjuksköterskor, det vill säga ytterligare försvåra vilka som får utföra ingreppen. Det är inte givet att översynen går i en riktning, vill jag upplysa båda interpellanterna om. Hela uppgiften var att se till att

undvika komplikationer och få en patientsäker verksamhet, precis som Sofia Nilsson sa.

Det här är inte gjort så att någon ska få näringsförbud. Det är inte heller så att vi ser att det är givet att någon har rätt kompetens. Men vi väljer att inte ta med dem.

Det har gjorts ett övervägande att det är viktigt med allmänmedicinsk kompetens. Dilemmat är ju att det säkert går att hitta enskilda tandhygienister. Rätten att få bedriva verksamheten knyts till legitimationen och legitimationsyrkena, inte de individuella kompetenserna. Vad har man för kompetens i och med sin legitimation? Bedömningen är att det inte har räckt till för att fylla alla de funktioner som det innebär att både utföra en behandling och ta hand om komplikationer.

Frågan kommer att bevakas och följas upp av Inspektionen för vård och omsorg. Jag har mycket tydligt noterat Sofia Nilssons intresse sedan tidigare. Jag tror inte att någon är intresserad av att begränsa möjligheterna att bedriva verksamhet, men alla vill att det sker patientsäkert. Just nu är det de besluten som gäller.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2021/22:149 om Försvarsmaktens jämställdhetsarbete

Anf. 115 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om vilken bedömning jag gör av huruvida Försvarsmakten är en jämställd myndighet. Hon har vidare frågat mig hur jag avser att säkerställa att även kvinnor får tillgång till ändamålsenlig materiel och om jag har för avsikt att agera för att förbättra hela försörjningskedjan och därmed förbättra tillgången till relevant materiel för alla. Slutligen har hon frågat mig vilka åtgärder som jag, utöver i materielfrågan, avser att vidta för att främja jämställdheten inom Försvarsmakten.

Försvarsmakten ingår, tillsammans med 53 andra myndigheter, i regeringens utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Programmet syftar till att stärka myndigheternas arbete så att deras verksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering kräver ett långsiktigt utvecklings- och förändringsarbete och innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med och beaktas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla processer. Det handlar i grunden om att bygga ett jämställt samhälle och att statliga myndigheter ska ge lika förutsättningar och service för alla, oavsett kön. Det är en fråga om rättvisa, men även om kvalitet och träffsäkerhet i offentligt finansierade verksamheter.

Förutom regeringens årliga styrning och myndighetens återrapportering av resultat avseende jämställdhetsintegrering hade Försvarsmakten uppgiften att i september i år inkomma med en inriktning för det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering 2022–2025. Försvarsmaktens arbete inom området tar sin utgångspunkt i det samlade uppdraget för jämställdhet och jämlikhet. Det innefattar Agenda 2030, resolution 1325, jämställdhetsintegrering, likabehandling och icke-diskriminering samt att öka ande-

len kvinnor anställda vid myndigheten. I sin inriktning förhåller sig Försvarsmakten till samtliga jämställdhetspolitiska mål.

Jag delar frågeställarens syn på att det ska finnas personlig materiel till alla. Med den arbetsgivarpolitiska delegeringen är det myndigheten som är ansvarig för såväl personal- som utrustningsfrågor. Försvarsmakten har anskaffat specifik materiel till kvinnor och arbetar med att fördela och göra den tillgänglig. Regeringen har också bemyndigat införandet av ett nytt uniformssystem som är utprovat för att passa både kvinnor och män. Försvarsmakten har i uppgift att i samband med årsredovisningen för budgetåret 2021 särskilt redovisa vilka åtgärder som är vidtagna för att säkerställa att den materiel som anskaffas är ändamålsenligt utformad för såväl kvinnor som män. Jag vill inte förekomma denna redovisning, men det visar att jag och regeringen tar denna fråga på allvar.

Regeringen återaktiverade skyldigheten att genomföra grundutbildning med värnplikt 2017. Rekryteringsbasen till utbildningen omfattar nu hela befolkningen. Jag delar Försvarsmaktens bedömning att det är en av de viktigaste åtgärderna som vidtagits för att öka antalet kvinnor inom myndigheten. Sedan återaktivering har antalet kvinnor i grundutbildning enligt Försvarsmakten ökat från cirka 13 procent till drygt 20 procent. Lokalt är dessa siffror högre, som vid F 7 där antalet kvinnor i grundutbildning utgör cirka 40 procent. Antalet kvinnliga studerande som påbörjat officersprogrammet har ökat från cirka 15 procent till cirka 25 procent.

En utmaning för Försvarsmakten är att attrahera kvinnor till tjänstgöring och till att söka anställning i myndigheten. Att de kvinnor som kommer i kontakt med Försvarsmakten upplever ett bra bemötande och får rätt utrustning och god utbildning är avgörande för ett fortsatt engagemang i försvaret.

Min bild är att Försvarsmakten bedriver ett målinriktat och strukturerat arbete för att öka jämställdheten inom myndigheten. Arbetet inom jämställdhetsområdet tar tid, men de åtgärder som vidtagits under en längre period börjar ge resultat. Det är emellertid av vikt att arbetet fortsätter med oförminskad kraft.

Anf. 116 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Ministern säger följande i sitt svar till mig: ”Att de kvinnor som kommer i kontakt med Försvarsmakten upplever ett bra bemötande och får rätt utrustning och god utbildning är avgörande för ett fortsatt engagemang i försvaret.” Jag håller med, fru talman.

Ändå är det inte så de bemöts i dag. Jag har den senaste tiden mött kvinnor som berättar om trosor som skaver så att man hellre kvitterar ut kalsonger än trosor. Ministern talar om att kvantiteten ökar, men fler trosor som skaver är väl ändå inte lösningen?

År 2019 stod vi här i kammaren och debatterade ändamålsenlig materiel för kvinnor – att det ska finnas trosor och bh:ar utformade för att passa olika kvinnokroppar. Ändå finns det 2021, två år senare, fortfarande inte ändamålsenliga kläder för kvinnor inom Försvarsmakten.

Vi har precis hört talmannen berätta i sitt tal att vi firar att det är 100 år sedan kvinnor fick rösträtt. Det är 33 år sedan kvinnor fick börja lönearbeta inom Försvarsmakten. Ändå sägs det att leverans av nya underkläder, sådana som passar både en smal och en kurvig kvinna, fortfarande inte har

något fastställt datum. En provkollektion via NSPA finns ute på brukartester. Processen från brukartester till leverans brukar ta upp till 5 år, så jag undrar om det här också ska ta 100 år.

Från svensk sida har vi jobbat länge med FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Det är något vi arbetar med också i utlandsstyrkorna.

Förra året hamnade Sverige på första plats när EU:s jämställdhetsorgan rankade jämställdheten i de 27 medlemsländerna.

Försvarsmakten har, som ministern var inne på, uppdraget att arbeta med jämställdhet och jämlikhet. Försvarsmakten beskriver också på sin hemsida ett systematiskt och brett arbete med att öka jämställdheten och jämlikheten inom myndigheten och med jämställdhet i militära operationer.

Det dröjde länge innan kvinnor fick börja lönearbete inom försvaret på samma villkor som männen, men nu är det också länge sedan – år 1989, då jag var 15 år. Det var då riksdagen fattade beslut om att även kvinnor skulle få tillträde till samtliga militära befattningar. Men kvinnor i försvaret är allt annat än ett nytt fenomen. Under flera hundra år har de bedrivit militärt arbete i olika former – som sjukvårdare, sömmerskor, mekaniker eller kockar.

Sakta men säkert har kvinnorna flyttat fram sina positioner. Ändå finns det i dag, 2021, inte ändamålsenliga kläder. Det finns i planeringen men faktiskt inte ute i alla verksamheter.

Andelen kvinnor ökar, och Försvarsmakten söker fler kvinnor. Samtidigt möts de av en verksamhet som inte är jämställd. Kvinnorna som kommer in är lösningsfokuserade och löser uppgiften. Men, fru talman, de ges inte samma förutsättningar.

Ministern talar om att det är en fråga om rättvisa men även om kvalitet och träffsäkerhet. Jag vet inte hur ministern menar att det ska bli mer träffsäkert eller ökad kvalitet om kvinnorna ute på förbanden hellre tar kalssonger än trosor. Är det här förutsättningarna, kläder som skaver, som ministern vill ge till dem som ska försvara Sverige?

Anf. 117 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag kan konstatera att vi har en ökning, då vi har beställt saker i rätt stor omfattning som levererats under åren 2019–2021.

Jag tar år 2021 som exempel: 1 375 värmeundertröja små storlekar, 2 000 t-shirt M/05, 1 295 värmeunderbyxa små storlekar, 3 300 värmeunderbyxa dam, 20 000 trosa M/16, 16 000 vante tunn vit PVC storlek 6. Sedan har jag en omfattande beställning av olika varianter av handskar. Vi har lågskor för kvinnor, vi har vapenrock parad dam olika modeller, byxor parad dam olika modeller. Det är tusentals saker som har beställts och levererats. Vi har exempelvis olika varianter av t-shirt: 27 000 t-shirt M/90 SS storlek 3–4, 22 000 t-shirt M/90 LS storlek 3–4, M/90 SS blå storlek 3–4.

Det genomförs alltså omfattande beställningar. När det gäller fördelningen är det kanske så att det finns ytterligare åtgärder som bör vidtas. Men jag menar att det faktiskt arbetas inom Försvarsmakten med de här frågorna. Det har levererats, leveranser pågår och det kommer fler leveranser. Jag brukar också fråga om det här i samband med olika förbandsbesök och få det bekräftat.

Det jag reagerar på är interpellantens sätt att debattera frågan ungefär som att inget har skett och ingen gör något. Det tycker jag är en felaktig bild och en felaktig beskrivning, både av Försvarsmaktens ambition och av det som sker i verkligheten. Bilden blir att det inte finns ett klädesplagg som passar.

Jag menar att man jobbar med det här. Man är inte ända framme. Det görs saker hela tiden. Det finns en medvetenhet om problematiken.

När det gäller rekryteringen är det något som det hela tiden arbetas med inom Försvarsmakten. Exempelvis när det gäller kvinnliga värnpliktiga under åren 2021–2022 har de ökat till 21 procent i hela Försvarsmakten. F 7 ligger på 40 procent, F 17 på 30 procent, A 9 på 28 procent, Trängregementet på 41 procent och Sjöstridsskolan på 39 procent.

Det här är positiva exempel som jag vill framhålla i det här sammanhanget. Jag är rätt övertygad om att vi framöver kommer att se en stegvis ökad andel av både värnpliktiga och fast anställd personal när det gäller kvinnlig representation.

Det görs alltså saker. Positioner flyttas fram. Det är inte stiltje i denna fråga, och myndigheten tar det hela på allvar.

Anf. 118 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för det utökade svaret.

Det är naturligtvis massor av saker som beställs av Försvarsmakten till Försvarsmakten hela tiden. Man måste ändå ställa sig frågan om det som man beställer, det som ministern läser upp här, är ändamålsenlig materiel.

Jag vet ju att enligt handlingsplanen för jämställd materieförsörjning finns det saker som är på rull, men det tar väldigt lång tid. Som jag var inne på pratade vi om det i den här kammaren för två år sedan. Då hade det tagit drygt 30 år att få fram det här. Nu har det snart tagit 33 år.

Jag tänker att om det här hade gällt kalsonger hade problemet varit löst. Det sa också en man inom Försvarsmakten till mig häromdagen. Även män ser såklart de här problemen.

Jag har fått rapporterat att beställning av materiel sker men att brukartester kommer in så sent i processen att resultaten av testerna inte tas med i beställningen. Då är de ju inte till någon nytta.

En kvinna sa till mig häromdagen: Orden i munnen speglar inte verkligheten.

Jag fick höra berättelser om en bh med dragkedja fram som skaver vid rörelse och framför allt vid skjutövningar. Vid ett tillfälle skulle man skjuta med vapnet tryckt mot bröstbenet. Där, fru talman, var ju dragkedjan. Det tog flera veckor innan såren efter dragkedjeskavet läkte.

Ministern säger att materiel är på väg. Som jag sa tidigare: Det sa han även 2019.

Jag tänker, fru talman, att flera andra länder verkar kunna lösa de här problemen och uppgiften med ändamålsenliga kläder för båda könen. De finns alltså att tillgå någonstans i världen. Men i Sverige är detta ett utdraget problem, och jag kan egentligen inte förstå varför det ska behöva vara ett problem. I resten av samhället är det ju ganska enkelt att hitta kläder till både män och kvinnor.

Jag har under mandatperioden i försvarsutskottet mött människor på olika positioner inom Försvarsmakten och pratat om frågan om en uniform anpassad även till kvinnor. Samlat kan jag säga att de är frustrerade och

känner sig ifrågasatta. Det finns till synes enkla åtgärder som kan vidtas och marginella investeringar som kan göras relativt Försvarsmaktens budget, men ändå går det inte att lösa problemet – efter 33 år.

Kan det sitta i processerna? Kan det sitta i kulturen? Det kan sitta i kulturen. Organisationskulturer är svåra att rå på; de äter strategier till frukost. Jag undrar: Vilka åtgärder avser ministern att vidta?

FOI:s rapport *Karriärhinder för militära kvinnor* berättar hur militära kvinnor möter andra barriärer för sina karriärer än män gör. Här är materielfrågan en punkt. Materiel för kvinnor behöver prioriteras baserat på faktisk problematik. Det handlar alltså inte om gnäll på utseende utan om hälso- och säkerhetsrisker. Nödvändiga åtgärder behöver vidtas för att förhindra att anställda och pliktade kvinnor utsätts för dessa risker.

Även Pliktrådet vittnar om problematiken kring kläder i sin rapport om skav, värk och underkläder åt värnpliktiga kvinnor. Den är alldeles ny, från i år. Där lyfter man upp samma problematik, men också att man på en del håll bara får ut fem par trosor eller kalsonger. Jag vet inte hur andra i den här kammaren gör, men jag är i alla fall uppfostrad att byta underkläder varje dag. Jag vet inte varför män och kvinnor skulle ha sämre hygien bara för att man är inom Försvarsmakten.

Det måste bli tydligt att kvinnor är lika välkomna som män. I dag signalerar materielen dessvärre något annat. Om man menar allvar med att man vill ha fler tjejer och kvinnor i Försvarsmakten måste man ta fram materiel som gör att vi kan prestera på lika villkor.

Anf. 119 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har aldrig använt ord i de här sammanhangen som att jag skulle ha tyckt att någonting är ”gnäll”. Jag har inte heller motiverat återhållsamhet med argument om säkerhetsrisk eller något sådant. Jag vill inte bli förknippad med en debatteknik där man försöker måla på mig någon sorts bild som jag över huvud taget inte står för. De här frågorna är ingenting som förringas.

Det sägs att jag har sagt att materiel är på väg. Ja, det har jag sagt. Men jag har också sagt att det har levererats en hel del materiel. Jag räknade upp omfattande materielleveranser. Men när jag lyssnar på interpellanten är det som att detta inte skulle ha ägt rum eller att det saknar värde. Man måste väl kunna ta till sig och se att det faktiskt sker saker! Det är inte heller så att det här sker av sig självt, utan det sker genom beslut och avsättning av ekonomiska medel.

Jag säger inte att allt är bra och att alla problem är lösta, men man måste kunna ha en balanserad syn där man de facto tar till sig att det sker saker och att arbete utförs. Man måste också kunna respektera detta arbete.

Det här är inte bara svart och vitt, utan jag tror att sanningen ligger i att man inom Försvarsmakten vet att det här är ett problem. Man gör beställningar, och man avsätter medel. Det sker rätt omfattande leveranser. Det måste ske mer arbete med att fördela ut detta på förbanden, och det måste också göras ytterligare beställningar i framtiden. Det måste även föras dialog i dessa frågor och kring anpassningar.

Interpellanten ger bilden av att ingenting sker eller att det inte har skett någonting sedan 2019. Men redan 2019, i den debatt vi hade då, räknade jag upp omfattande beställningar som hade skett i Försvarsmakten. Och nu

har det skett ännu större beställningar. Jag tycker att det är viktigt att få också detta sagt. Det har alltså levererats, och det kommer att levereras.

Verkligheten är att antalet kvinnor i Försvarsmakten har ökat både när det gäller civilanställda, fast anställd militär personal och värnpliktiga. Denna ökning kommer med största sannolikhet att fortsätta, och öka ännu mer, även i fortsättningen. Det är alltså inte på något sätt så att det inte tas in kvinnor eller att man inte tar till sig kvinnors villkor. Men mer måste som sagt göras.

Jag tycker att det är glädjande att vi får en bättre könsfördelning. Jag tycker att arbetsplatser med en blandning av män och kvinnor i regel blir bättre arbetsplatser än om det bara är det ena könet som dominerar. Jag ser detta bara som en positiv utveckling, och jag tror dessutom att det kommer att berika Försvarsmakten i dess utvecklingsarbete, precis som det berikar alla andra arbetsplatser i Sverige. Det är balansen som är det viktiga här, och här finns det en hel del mer att göra.

Det är i alla fall den uppfattning som jag står för. Vi för med kontinuitet resonemang med försvarsmaktsledningen om just dessa frågor. Vi har även i våra regleringar till Försvarsmakten direktiv om att de ska arbeta med de här frågorna, vilket de också gör.

Anf. 120 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman och ministern! Jag tycker ändå att det är bra att vi tydligt får höra att försvarsministern tycker att det är bra med både kvinnor och män inom Försvarsmakten.

Frågan är varför de inte får samma förutsättningar. Mer av samma löser inte problemet. Fler trosor med skavande sömmar löser inte problemet; då spelar det ingen roll hur många man beställer.

Om den så kallade feministiska regeringen saknar kunskap om förekommande materielrelaterade hälso- och säkerhetsrisker för kvinnor kan jag gärna lämna över Pliktrådets rapport. Jag kan också berätta att det finns massor av kloka kvinnor och män på plats i våra verksamheter som gärna delar med sig av sina erfarenheter.

I Pliktrådets rapport delar man med sig av nio punkter till förbättring, till och med. Det handlar inte om hjärnkirurgi, utan det handlar om att alla värnpliktiga, oavsett om de är kvinnor eller män, ska få ut sju par underkläder och att trosornas sömmar ska ses över så att de inte skaver. Numera finns ju så kallade seamlessmodeller att köpa. Man skulle kunna ha två olika modeller av trosor – en med längre ben för att undvika skavsår vid marsch och en med korta ben som även ska kunna passa om man har lite större låromfång. Det ska finnas en bh utan blixtlås så att man inte får skav. Detta är inga jättehöga krav, kan jag tycka, och detta har man slagits för i över 30 år.

Fru talman! Jag upplever inte att jag får ordentligt svar på någon av mina frågor. Eller så är det kanske ett tydligt svar jag får: att ministern faktiskt inte tycker att det här är någonting att göra något åt. Jag tycker att det här är tragiskt. Det är att inte ta ansvar.

Jag vill också passa på att säga att en könsneutral värnplikt inte per automatik betyder jämställdhet. Det räcker alltså inte; det är inte samma sak. En regering – oavsett om den är feministisk eller inte – borde ta mer ansvar än regeringen gör i dag. Orden i munnen speglar inte verkligheten.

Anf. 121 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Nu är ju inte jag någon hjärnkirurg, och jag vet inte om Alexandra Anstrell har den typen av ambitioner här i livet.

Däremot har jag redogjort för vad man konkret gör i form av omfattande beställningar, och jag tycker inte att interpellanten på något vis verkar sätta någon sorts värde på allt det arbete som genomförs på denna punkt. Hon väljer att bortse från att det skulle existera.

Jag har också haft kontakt med Plikrådet. Jag har omfattande verksamhet när det gäller förbandsbesök, och där diskuteras en lång rad olika frågor när det gäller verksamhetsinriktning. Frågan om kläder och uniformer kommer också upp med regelbundenhet.

Jag vill påminna om att Försvarsmakten har en inriktning för arbetet när det gäller jämställdhetspolitiska mål. Jag ska inte gå igenom den i detalj nu, men rubrikerna är: jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa och mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Inom ramen för alla de här punkterna är det sedan specificerat hur man ska jobba vidare inom respektive område.

Jag tycker att det är viktigt att man stegvis åtgärdar de olika problem som kan finnas i en så stor organisation som Försvarsmakten. Men jag vill faktiskt också framföra att jag tycker att det är bra att det sker framsteg när det gäller könsfördelningen och att det är fler kvinnor som kommer in i verksamheten. Jag tycker att det är bra att man stegvis försöker åtgärda de problem som finns.

Jag tycker inte heller att man ska ägna sig åt att svartmåla verksamheten i onödan och överdriva diskussionerna. Man ska ta till sig det som faktiskt sker i positiv riktning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2021/22:124 om HDP:s fängslade politiker samt kurdfrågan i Turkiet, Europa och Sverige

Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har under rubriken "HDP:s fängslade politiker samt kurdfrågan i Turkiet, Europa och Sverige" ställt följande frågor: Vilka åtgärder avser Sverige som enskild stat och som medlem av EU att vidta för att förmå Turkiets regering och president att respektera folkrätten, demokratiska principer och mänskliga rättigheter? Kommer ministern att i EU och för Sveriges del kräva frigivning av ledande HDP-politiker som Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ och andra folkvalda politiker på kommunal nivå och länsnivå? Vad avser Sverige att göra för att utveckla de diplomatiska förbindelserna med Turkiet så att Sverige kan bidra till en mer demokratisk utveckling i ett Turkiet där mänskliga rättigheter, alla etniska folkgruppers rättigheter och kvinnors rättigheter respekteras? Kommer Sverige att ta initiativ för att förmå Erdoğan att lösa den kurdiska frågan genom en fredlig lösning?

Regeringen ser med stort allvar på utvecklingen i Turkiet och bristerna vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, inklusive situationen för

folkvalda representanter. Vi behöver tydligt markera när utvecklingen går åt fel håll. Folkrätten måste respekteras, inklusive de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten. EU har, med stöd av Sverige, framfört detta till företrädare för den turkiska regeringen vid flera tillfällen på olika nivåer, inklusive i FN:s säkerhetsråd. EU har infört restriktiva åtgärder mot Turkiet avseende olagliga provborringar i östra Medelhavet. Därtill anser regeringen att EU:s svar på den negativa utvecklingen på MR-området bör rymma en möjlighet till olika åtgärder, inklusive sanktioner. Denna hållning har jag tidigare framfört i utrikesrådet.

Den allvarliga MR-situationen i Turkiet gäller inte minst för oppositionspolitiker, särskilt från det prokurdiska partiet HDP. Det är inte acceptabelt att oppositionspolitiker frihetsberövas, avsätts och ersätts på godtyckliga grunder. Fri opposition är en förutsättning för ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Sverige har offentligt och i EU-sammanhang särskilt kritiserat Turkiets agerande för att avsätta enskilda parlamentsledamöter och borgmästare samt försöka upplösa HDP som parti. Vi har framfört likalydande budskap direkt till turkiska företrädare. Jag har också träffat företrädare för HDP för att diskutera deras situation och uttrycka mitt stöd, senast i samband med mitt besök i Ankara förra hösten.

Regeringen lägger stor vikt vid efterlevnaden av Europadomstolens domar och deltar aktivt i arbetet med att bevaka verkställigheten av domarna inom ramen för Europarådets ministerkommitté. Turkiet uppmanas att vidta åtgärder för att säkra ett omedelbart frigivande av bland annat Osman Kavala, Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ.

De svenska utlandsmyndigheterna i Turkiet verkar för ökad respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som en viktig del av det diplomatiska uppdraget. Det gäller till exempel bevakning av rättegångar mot HDP-företrädare och andra oppositionspolitiker samt MR-försvare, liksom ansträngningar för att säkerställa kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter.

I våra kontakter med Turkiet kommer regeringen att fortsätta kräva reformer som stärker demokratin och alla människors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Vi anser att dialog och engagemang med regering, parlament, opposition och civilsamhälle förblir det bästa sättet att bevaka dessa frågor – och för att vända den negativa utvecklingen i Turkiet. Exempelvis under Sveriges ordförandeskap i OSSE har vi kunnat arbeta bra med Turkiet i flera viktiga frågor.

Jag har tidigare redogjort för regeringens syn på bristerna vad gäller respekten för mänskliga rättigheter, inklusive situationen för folkvalda representanter i svaren på frågorna 2020/21:2433 och 2020/21:1766 av Markus Wiechel, fråga 2020/21:2343 av Sara Gille samt frågorna 2020/21:3223 och 2020/21:3224 av Amineh Kakabaveh.

Anf. 123 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret och engagemanget!

Medan vi gång på gång tar upp dessa frågor i Sveriges riksdag och i EU-parlamentet eller i ministerrådet fortsätter Erdoğan's regim att dagligen fängsla politiker och kurder. HDP:s folkvalda ledamöter och borgmästare har man ersatt med egna män fastän de är folkvalda. De mest kända namnen är Figen och Demirtaş, som är partiets ledare och sitter i fängelse tillsammans med 4 000 andra medlemmar i HDP. Det finns också 10 000

oppositionella som är fängslade, däribland journalister och kvinnorrättsaktivister.

Alla som ägnar sig åt den kurdiska frågan kallas i dag för terrorister. Det gör tyvärr att Sverige och EU är förlamade och inte kan diskutera den kurdiska frågan. Alla som diskuterar den kurdiska frågan i Turkiet kallas för terrorister, oavsett namn. Det gäller inte bara där utan också när det gäller kurderna i Irak och Syrien.

Vi vet att Erdoğan i parlamentet har fått igenom att man ska utvidga attackerna eller ockupationen av Syrien och fortsätta att vara där. Gång på gång hör vi att Turkiet använder kemiska vapen i gränsområdena mot Kurdistan och Irak. Häromdagen bombade man i Shingalområdet, det yazidiska området, med drönarattacker. Två barn dog i en bil som bombades. Varje dag faller civila offer för Erdoğan's aggressiva politik bara i de kurdiska delarna. Vi vet också att Turkiets aggression sträcker sig ända till Libyen och andra länder vid Medelhavet.

Frågan är: Är det inte dags att ompröva besluten i EU och sluta kalla demokratiska partier – HDP och IPG, som kämpar mot Daish och för kurdernas rättigheter – för terrorister? Nu vet jag att varken EU eller Sverige har sagt att HDP och de andra partierna är terrorister, men när Erdoğan gör det blir vi förlamade och kan inte göra mer. Jag tycker att det också borde vara dags att ta bort PKK från den listan.

Historien har visat att alla partier i Turkiet som har verkat för den kurdiska frågan har kallats terrorister. De har tvingats byta namn och starta om. Vi vet att BDP blev HDP. Det är många olika namn. Nu riskerar HDP att bli upplöst i Turkiet.

Min fråga är: Om man nu har lyckats så bra, vad är då resultatet? Det skulle vara väldigt intressant att få höra vad som är resultatet av det arbete man har gjort i OSSE.

Anf. 124 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Sverige är ett europeiskt land, och EU är vår främsta utrikespolitiska arena. Europa är den kontinent som är viktigast för oss och som jag personligen ägnat särskilt mycket tid åt de senaste åren, både som utrikesminister och i egenskap av ordförande i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE.

Amineh Kakabaveh frågar vad vi har gjort i OSSE. Som OSSE-ordförande har Sverige satt demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer högt på dagordningen med utgångspunkt i OSSE:s så kallade breda säkerhetsbegrepp.

Europeiska rådet har beslutat att EU är redo att föra diskussioner med Turkiet på ett gradvist, proportionellt och reversibelt sätt för att förbättra samarbetet på ett antal områden av gemensamt intresse, om inte annat följer av den villkorlighet som fastställdes i mars och i tidigare slutsatser från Europeiska rådet. Dialogen om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer förblir en integrerad del av förbindelserna mellan EU och Turkiet. Tillsammans med likasinnade länder inom OSSE men också inom EU, Europarådet och FN fortsätter Sverige oförtrutet att arbeta för att stärka denna dialog och för att försöka vända den negativa utvecklingen i Turkiet.

Vi driver också dessa frågor nationellt med stor kraft.

För sju år sedan lanserade Sverige den feministiska utrikespolitiken, eftersom vi anser att uppfyllandet av kvinnors och flickors mänskliga rättigheter utgör en skyldighet och en förutsättning för att Sverige ska nå bredare utrikespolitiska mål när det gäller fred, säkerhet och hållbar utveckling. För snart tre år sedan lanserade regeringen också en demokratisatsning i utrikespolitiken.

Här genomsyrar både den feministiska utrikespolitiken och demokratisatsningen alla samtal och allt vad vi gör. De mobiliserar hela utrikesförvaltningen på alla nivåer och är en central del i vårt arbete i Turkiet. För det är nu, när auktoritära trender växer sig starkare, också i vår egen region, som vi måste erbjuda ett motsatt narrativ. Vi måste kraftsamla och stå upp för demokratins principer, processer och försvarare, varhelst och närhelst det behövs.

För övrigt hade jag diskussionen om Turkiet med de syriska kurdernas kvinnliga ledare Ilham Ahmed – de har ju två ledare – när hon var i Sverige i förra veckan. Vi hade som vanligt ett mycket konstruktivt och framåtsyftande samtal.

Anf. 125 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag anser också att dialog borde vara det bästa sättet, men man har ju fört dialog med Turkiet om demokrati och mänskliga rättigheter i 40 år. Det gjorde man redan under Erbakan, Ecevit och andra regeringar.

Det fanns inte någon lösning för vare sig mänskliga rättigheter eller kvinnors rättigheter eller kurdernas och andra minoriteters rättigheter förrän när lite, lite hopp tändes då Turkiet skrev på de så kallade Köpenhamnskriterierna. Men vad har hänt med det?

Sedan dess har Turkiets aggressivitet mot den egna befolkningen, det vill säga kurderna och den socialistiska rörelsen HDP, tagit fart. Turkiet har dragit tillbaka Istanbulkonventionen. Nu är det till exempel lagligt med hustrumisshandel och annat som förekommer. Den garanterade kvinnors rättigheter.

Ur demokratisk synvinkel och när det gäller säkerhet utgör nu Turkiet en jättestor fara för hela regionen. Kan utrikesministern säga något om vad som kommer att hända nu när USA lämnar Irak och när USA också kommer att lämna Syrien. Vad kommer att hända? Jo, det vet vi som har erfarenhet av detta. Turkiet kommer att utvidga ockupation och militarisering gentemot Irak men också gentemot Syrien och det egna folket plus att ett inbördeskrig kommer att drabba främst minoriteter, kurderna i Rojava, i Irak och i Syrien.

Därför är min fråga i sammanhanget: Har man någon förberedelse? Kommer FN att skicka alternativ till området för att helt enkelt förebygga så att det scenario som har uppstått med talibanislamisterna i Afghanistan inte uppstår där också – samma scenario som var för sex år sedan, innan kurderna gick ihop med andra minoriteter och militärt besegrade, i alla fall tillfälligt, Daish?

Det är väldigt viktigt att säga det, för Erdoğan har pratat om att man ska återupprätta det Osmanska riket på bekostnad av minoriteter, kurderna, kvinnor och kristna minoriteter i de olika delarna. Det drabbar dem. Oavsett om det är Daish eller Turkiet eller någon annan regim har de drabbats av detta. Dessutom vet alla om att Turkiet samarbetar med Daish mot kurderna.

Jag träffade också Ilham Ahmed. Hon sa till oss: Vi har på ena sidan Turkiet och på den andra sidan Daish. Den tredje är Bashar al-Asad. Och det är likadant för alla kurder. De har liksom hamnat mitt i maktens spelbricka. Detta måste vi ta på allvar innan olika andra scenarier uppstår. Men det går inte så länge kurder, partier och frihetskämpar kallas för terrorister. Därför skrev jag Sverige och EU och Turkiet. Människor som kommer som flyktingar kallas av säkerhetstjänsten för terrorister. För mig är det absurt.

Anf. 126 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Regeringen publicerade i dag 16 uppdaterade rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Europa, däribland Turkiet. De går att ladda ned på regeringen.se.

Medan många av dessa rapportländer delar erfarenheter av att gå från våld och auktoritärt styre till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter visar rapporten om Turkiet tyvärr att respekten för mänskliga rättigheter urholkas.

MR-situationen i Turkiet präglas av det tvååriga undantagstillstånd som infördes efter kuppforsöket 2016 och påföljande lagändringar, vilka har försvagat viktiga demokratiska kontrollmekanismer och stärkt presidentämbetet ytterligare.

Inte minst rättsväsendets oberoende och rättssäkerheten har undergrävt. Europadomstolens domar verkställs inte konsekvent. Korruption fortsätter att vara ett utbrett problem.

Lagar mot terrorism och brott mot staten används för att tysta oliktänkande och regimkritiker i Turkiet. Detta gäller inte minst oppositionspolitiker, särskilt från det prokurdiska Folkets demokratiska parti, HDP. Den negativa utvecklingen fortsätter avseende yttrande-, press- och informationsfrihet. Utrymmet för det civila samhället krymper. Skyddet av fackliga rättigheter är bristfälligt. I mars 2021 beslutade president Erdoğan att Turkiet skulle frånträda Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld, just den som Amineh Kakabaveh nämnde, nämligen Istanbulkonventionen. Det är djupt beklagligt.

Den väpnade konflikten mellan regeringsstyrkor och den terroriststämplade organisationen PKK – vi har inte några planer på att ta bort terroriststämplingen – bidrar till en särskilt svår situation när det gäller respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i sydöstra Turkiet, där en majoritet av befolkningen är etniska kurder.

I det senaste lokalvalet i Turkiet, 2019, vann oppositionspartierna i flera större kommuner, inklusive Istanbul och huvudstaden Ankara. Sedan dess har en rad förändringar av lagar och administrativa bestämmelser införts som inskränker makten på lokal nivå. Ett flertal valda borgmästare från HDP har hindrats från att tillträda och ersatts av förvaltare utsedda av regeringen. Av totalt 65 kommuner där HDP vann i lokalvalen styr partiet nu bara i 6 kommuner.

Disciplinärenden används i oproportionerlig utsträckning mot oppositionspolitiker. I våras inleddes en uppmärksammat rättegång mot ett flertal ledande HDP-företrädare som anklagas för brott i samband med de så kallade Kobanedemonstrationerna 2014. I mars 2021 yrkade riksåklagaren att HDP ska förbjudas och att cirka 450 av partiets ledande företrädare ska

beläggas med politiskt verksamhetsförbud. Ett stort antal HDP-företrädare sitter fängslade.

Vi är överens om att utvecklingen i Turkiet är djupt oroande. Om detta finns det en bred enighet i Sveriges riksdag och inom EU. Sverige kommer inte att vara tyst när vi ser att enskilda individers rättigheter kränks eller när demokratin utmanas och ifrågasätts, inte i Turkiet och inte heller någon annanstans.

Anf. 127 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för redogörelsen!

Man kan skriva hundratals sidor där man beskriver repression och brott mot mänskliga rättigheter, krigsbrott och brott mot folkrätten där kemiska vapen används i krig. Redan 1997 skrev man i Genèveprotokollet om förbud mot att använda kemiska vapen i krig. Detta har Turkiet gjort, och jag undrar vad Sverige och EU gör för att fördöma Turkiet när det gäller det. Det finns bevis för att Turkiet har gjort det.

Utrikesministern säger att man inte vill ta bort terroriststämpeln, och detta hindrar allt arbete som vi gör i Sverige och EU för att främja mänskliga rättigheter därför att det utvidgar Erdoğan's makt att ockupera andra länder. Detta vet både jag och utrikesministern, hela Sveriges riksdag och alla EU-politiker.

Så länge alla dessa partier i Rojava, i Syrien och i delar av Iran och Irak har terroriststämpel kommer det att hjälpa Erdoğan's utvidgning. Läs bara Jan Guillous artikel från förra veckan, nu senast i Aftonbladet! Detta drabbar många kurder även här. Jag menar att om vi verkligen menar allvar med att stå upp för kurderna och andras rättigheter och att frågan ska lösas genom dialog måste vi vara beredda att se över och ompröva våra beslut, så som man har vågat göra i till exempel Belgien. Annars kommer problemet i Mellanöstern bara att utvidgas. Palestinierna och kurderna blir ett annat scenario.

Jag har inte fått svar från utrikesministern om vad som händer när USA ger sig av.

Anf. 128 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! När det gäller PKK anser vi och hela EU att det är en terroristorganisation, och vi har inga planer på att ta bort terroriststämpeln. Däremot ska inte andra organisationer drabbas av detta, utan det är just PKK.

Vi uppmärksammar tydligt att utvecklingen i Turkiet går i fel riktning. Vi tar upp dessa frågor direkt med Turkiet, och vi samarbetar med en rad organisationer för att stärka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, inklusive kvinnors mänskliga rättigheter. För att fortsätta detta arbete har regeringen nyss antagit en ny strategi för det bilaterala reformstödet, som har som övergripande mål att stärka respekten för detta i Turkiet och att stärka förutsättningarna för ett jämställt samhälle.

Vi kommer med reformstödet att fortsätta att främja ett öppet och Europainriktat demokratiskt turkiskt samhälle. Det förblir centralt att stödja och värna ett oberoende och pluralistiskt civilsamhälle samt yttrande- och mediefriheten i Turkiet. Sveriges arbete för detta är viktigt och gör skillnad.

Jag noterar dessutom att de senaste opinionsmätningarna i Turkiet visar på ett minskat stöd för Erdoğan's parti och ett ökat stöd för partier som

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2021/22:174 om armeniska krigsfångar

Anf. 129 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Arin Karapet har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att Azerbajdzjan ska överlämna samtliga krigsfångar och vilka övriga åtgärder jag kan tänka mig att vidta mot Azerbajdzjan om de inte samarbetar.

Som tidigare framförts i svar på liknande frågor välkomnar regeringen de senaste månadernas överenskommelser mellan Azerbajdzjan och Armenien, genom vilka Azerbajdzjan har överlämnat frihetsberövade armeniska soldater till Armenien. Azerbajdzjan fick ta del av armeniska kartor över utlagda minor.

USA och Georgien agerade aktivt för att facilitera den första av dessa överenskommelser, där även det svenska OSSE-ordförandeskapet bistod. Regeringen hoppas att dessa överenskommelser kommer att lägga grunden för ytterligare förtroendeskapande åtgärder.

Flera olösta frågor kvarstår mellan de båda länderna. Jag står till fullo bakom Minskgruppens och min personlige representant ambassadör Andrzej Kasprzyks ansträngningar för att nå fredliga och hållbara lösningar på dessa frågor samt genomföra ytterligare förtroendeskapande åtgärder.

Den 14–16 mars besökte jag i egenskap av OSSE-ordförande Azerbajdzjan och Armenien, och i september träffade jag mina utrikesministerkollegor från båda länderna i New York. Även under EU:s utrikesministermöte och under ministerrådskonferensen den 1–3 december träffade jag de båda utrikesministrarna.

I mina möten med företrädare från Armenien och Azerbajdzjan har jag understrukit att de har en skyldighet att följa internationell humanitär rätt, inklusive när det gäller överlämning av fångar. Jag har uppmanat båda sidor att fullt ut implementera överenskommelsen från den 9 november förra året och att fullt ut samarbeta med Internationella rödakorskommittén för att nå en lösning i frågan. Jag har upprepade gånger tryckt på vikten av humanitärt tillträde och att länderna fullt ut genomför sina åtaganden från den 9 november 2020, vilka de återbekräftade i ett trilateralt uttalande den 26 november i år, och andra överenskomna arrangemang för eldupphör.

Anf. 130 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Jag tackar utrikesminister Ann Linde både för svaret och för att hon är här för denna interpellationsdebatt.

Fru talman! Förra året, i november tror jag att det var, i anslutning till slutet på 45-dagarskriget, var det stora delar av världen som manade båda länderna att deeskalera konflikten. Det har gått mer än ett år nu, och det är väldigt klart och tydligt vem som startade kriget. Redan då visste man det,

men man vågade inte ta ställning. Vad detta beror på kan vi debattera mycket om, men det är tydligt.

Armenien är en demokrati, och denna demokrati sattes på prov i år. Man riskerade en militärkupp, men den armeniska civilbefolkningen envisades och återvalde en demokratisk regering. Azerbajdzjan är en diktatur. Återigen: När man tittar på samtalen och förhandlingarna ser man att det i det trilaterala avtalet stod alla mot alla. Men Armenien har inte kvar några azerbajdzjanska krigsfångar, utan det är Azerbajdzjan som sitter på krigsfångarna. Men de erkänner inte antalet utan använder dem som politiska påtryckningsmedel.

I EU och Sverige står vi passiva. USA var helt upptaget med sina interna valprocesser. Ryssland fick till ett trilateralt avtal. Återigen producerade vi från Europa pappersprodukter, men vi tappade våra möjligheter att påverka.

Frankrike var det enda land som gick ett steg före och som återigen är det land som engagerar sig i denna konflikt. Det är bara Frankrike. I förrgår hade president Macron ett plötsligt möte med de båda ledarna från Armenien och Azerbajdzjan. Det är Frankrike som engagerar sig i frågan, men fast vi är ordförandeland i OSSE, där man ska främja fred och säkerhet, vågar utrikesministern inte prata klarspråk. Varenda gång det händer något i frågan manar man båda länderna.

Azerbajdzjan vann kriget, och de har de militära och ekonomiska resurserna, medan Armenien är den förlorande sidan. Azerbajdzjan utförde en ny attack den 16 november. Internationella oberoende medier har rapporterat om detta. Då är frågan: Varför ställer man sig passiv i frågan och säger att man manar båda länderna? Varje gång man manar båda länderna får Ryssland spela sitt spel.

OSSE, mot sin vilja, accepterade det trilaterala eldupphöret, för Europa hade väl insett att man varit passiv i frågan.

Det som skiljer är att det finns bara ett litet hopp för demokratin i denna region, och det är Armenien. Det ser vi i övriga delar när det kommer till EU och när man ska ingå djupare samarbetsavtal med Armenien och när det kommer till bistånd och det östliga partnerskapsavtalet. Alla andra länder går i fel riktning.

Signalen från det lilla demokratiska Sverige måste väl ändå vara att vi står upp för små demokratier, speciellt när det handlar om en diktatur som har kroat arm med en ännu större diktatur – Turkiet.

Min fråga till utrikesministern är: Vilka åtgärder kommer utrikesministern att vidta om Azerbajdzjan inte släpper alla krigsfångar med omedelbar verkan, vilket EU och Europarådet har krävt?

Anf. 131 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Striderna under förra hösten var intensiva, och de har orsakat ett stort mänskligt lidande hos befolkningen i båda länderna.

Sverige fördömer attacker riktade mot civila och civil infrastruktur. Internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter måste efterlevas, och Sverige strävar efter rättvisa för alla som har drabbats och fortsätter att drabbas av Nagorno-Karabach-konflikten.

Efter flera veckor av intensiva strider kom parterna för drygt ett år sedan överens om eldupphör och en rad åtaganden. Och jag har välkomnat detta uttalande om eldupphör. Regeringen välkomnar också de senaste

månadernas överenskommelser mellan Azerbajdzjan och Armenien, där Azerbajdzjan har överlämnat frihetsberövade armeniska soldater till Armenien. Konflikten är dock inte över, och många frågor återstår att lösa.

Nu ligger fokus hos Minskgruppens samordförandeskap för att stödja ytterligare steg mot fredliga och hållbara lösningar för regionen och genomföra fler förtroendeskapande åtgärder mellan parterna.

I samband med FN:s generalförsamlings möte i New York i slutet av september träffades utrikesministrarna för Armenien och Azerbajdzjan under värdskap av Minskgruppens samordförandeskap. Det är, som sagt, Ryssland, USA och Frankrike. Jag träffade också de båda utrikesministrarna för att understryka Sveriges ståndpunkt om vikten av humanitärt tillträde till hela området, att internationell humanitär rätt ska följas, att samtliga fångar ska släppas och att en återgång till fredlig förhandlingslösning på konflikten under samordförandeskapet för OSSE:s Minskgrupp ska ske.

Jag välkomnade detta möte och mötet i Paris den 10–11 november, där de båda ländernas utrikesministrar och Minskgruppens samordförandeskap deltog under ledning av Frankrikes utrikesminister. Jag uttryckte min förhoppning om att detta kan lägga grunden för ytterligare förtroendeskapande åtgärder.

Som ordförande i OSSE har Sverige hela tiden gett sitt fulla stöd till denna process.

I mars besökte jag, som sagt, både Azerbajdzjan och Armenien. Och jag underströk vid mina möten och i fortsatta samtal flera gånger under året att båda staterna är skyldiga att följa internationell humanitär rätt och internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter. Jag har också uppmanat båda sidorna att fullt ut genomföra överenskommelsen från den 9 november och samarbeta fullt ut med Internationella rödakorskommittén, inklusive när det gäller överlämnandet av fångar.

Samtidigt kvarstår grundmotsättningar i konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan, som inte är eniga om vägen fram till ett fredsfördrag och vilken roll som Minskgruppens samordförandeskap bör ha i processen.

De intensifierade striderna under förra hösten visar hur dessa utdragna konflikter lätt kan bli fullskaliga krig.

Jag välkomnar den överenskommelse som trots allt slöts om eldupphör. Men det är väldigt långt kvar till en hållbar fred.

OSSE har en viktig roll att spela även nu när vi lämnar ordförandeskapet. Och Minskgruppen har verktyg för att lösa de utestående frågorna i konflikten. Deras insatser behövs för att hitta fredliga lösningar som gagnar befolkningen i båda länderna på lång sikt.

Anf. 132 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Jag fick inte svar på min fråga. Om man tittar på det trilateral avtalet står det att alla krigsfångar ska utbytas. Armenien har inga krigsfångar kvar. Det är Azerbajdzjan som har krigsfångar och använder dem som politiska påtryckningsmedel.

Då måste fria demokratier som är för en hållbar och långsiktig fred och som upprätthåller internationell rätt – där är Sverige, vårt älskade Sverige, ett framgångsexempel – våga ställa krav på diktaturen i Azerbajdzjan. För

det är en diktatur. När det kommer till pressfrihet, politiska fångar och demokrati rankas de i botten. De är bland länder som Iran.

Men jag kan inte förstå varför det är så svårt för utrikesministern att ta ställning i frågan.

Jag kan ta den 16 november i år som exempel då Azerbajdzjan återigen gick till attack mot republiken Armeniens territoriella suveränitet. Då tillfångatog man 31 krigsfångar. Av dessa 31 har 10 återlämnats. Vad har hänt med de återstående 21? Ska man då uppmana båda länderna igen att fullfölja internationell rätt, när den ena parten även efter kriget återigen tillfångatar armeniska medborgare? Då får man inte en långsiktigt hållbar fred.

Vem som helst som följer geopolitiken vet att Baku vill ha en korridor genom armeniskt territorium, inte bara för att få anslutning till Nachitjevan igen utan också direkt till Turkiet.

I den tidigare interpellationsdebatten diskuterades Turkiets inblandning i norra Syrien. Vi kan prata om Turkiets inblandning i norra Irak om vi får inblandning i Azerbajdzjan.

Jag vill påminna utrikesministern om Irans stora militära övning i början av november längs gränsen mot Azerbajdzjan.

Det som jag då varnade för, fru talman, var att om Europa inte tar sitt ansvar i denna lilla konflikt kommer det att finnas en risk för att tre stormakter, tre icke-demokratier, kommer att vilja rita om kartan i Kaukasien.

Vi kan tycka att Kaukasien bara är ett bergsrikt område. Men den som har kontroll över Kaukasien får också stora ekonomiska möjligheter. Det blir också en koppling till Centralasien.

Fru talman! Återigen: Vilka åtgärder tänker utrikesministern vidta både som ordförande i OSSE fram till årsskiftet och som Sveriges utrikesminister för att internationell rätt ska upprätthållas mot Azerbajdzjan?

Jag kan ta upp Holland, som är en demokrati och nära allierad till Sverige och också medlem i Europeiska unionen. I det holländska parlamentet har man röstat igenom en resolution om att den holländska regeringen på Europeanivå ska driva på en internationell oberoende utredning om kriget i Nagorno-Karabach. Om den holländska regeringen tar upp detta på Europeanivå, kommer utrikesministern då att stötta en internationell oberoende utredning? Det är då man kan säkerställa att de som har begått brott mot internationell rätt – individer eller staten – ställs till svars. Det enda sättet att få en hållbar fred är att man också gör upp.

Min fråga till utrikesministern är alltså: Kommer man att stötta den holländska regeringen på Europeanivå?

Anf. 133 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag kan börja med att säga att jag svarade på Arin Karapets fråga om krigsfångar. Jag har säkert träffat utrikesministrarna från Armenien och Azerbajdzjan fler än fem gånger det senaste året och har ständigt krävt att alla krigsfångar ska överlämnas. Det är synd att Arin Karapet inte hörde detta svar eller valde att inte höra detta svar.

När det gäller frågan om det holländska regeringsinitiativet har vi inte sett något sådant initiativ sänt till oss. När det kommer kommer vi naturligtvis, precis som med alla andra initiativ, att göra en utvärdering av det.

När det gäller södra Kaukasien tycker jag också att det är konstigt att det kan ha undgått Arin Karapet att det är den svenska före detta kabinetts-

sekreteraren som är särskild representant i OSSE för relationen i södra Kaukasien och upprepade gånger under året har besökt Armenien, Georgien och Azerbajdzjan för ett närmare samarbete och har fått väldigt fina diskussioner. Men det kanske också har gått Arin Karapet förbi.

När det gäller hur vi bedriver arbetet med den så kallade Minskgruppen är det ett långsiktigt och uthålligt arbete för att få en fredlig lösning på konflikten. Det är detta som behövs för befolkningarna i båda länderna, och inte minst i Nagorno-Karabach.

Jag står fullständigt bakom de ansträngningar som görs av Minskgruppens tre samordförande från Frankrike, USA och Ryssland samt av den personlige representanten Andrzej Kasprzyk från Polen. Det här innebär också att vi står till förfogande för de saker som de olika samordförandena, den personlige representanten och de båda länderna vill att OSSE ska göra.

Vi är väldigt tydliga i kraven på humanitärt tillträde till hela området, på att man ska efterleva internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter och på att – en gång till – samtliga fångar ska släppas. Jag säger det ännu en gång: Samtliga fångar ska släppas.

Vi måste återgå till en fredlig förhandlingslösning på konflikten för att vi ska få en hållbar fred. Även i vår OSSE-delegation i Wien har vi haft täta kontakter med Armenien och Azerbajdzjan. Vi har uppmanat till olika typer av förtroendeskapande steg för en hållbar lösning, inklusive när det gäller frågan om de frihetsberövade, och understrukt vikten av den internationella humanitära rätten. Även nästa år, när vi inte är ordförande i OSSE men är med i OSSE:s trojka, kommer Sverige som en del av OSSE:s ordförandeskapstrojka tillsammans med Polen och Nordmakedonien att fortsätta arbeta med den här konflikten.

Regeringen ser naturligtvis väldigt allvarligt på uppgifterna om misstänkta krigsförbrytelser. Jag har vid flera tillfällen framhållit att personer som medverkar till allvarliga brott mot folkrätten, kränkningar av mänskliga rättigheter och övergrepp måste ställas till svars för sina handlingar. Straffrihet är inget alternativ, fru talman.

Enligt folkrätten har alla inblandade stater en skyldighet att utreda om misstänkta krigsförbrytelser har begåtts, och det gäller även i denna konflikt. Jag kommer att fortsätta understryka ansvaret för att ställa krigsförbrytare till svars på ett noggrant, transparent och skyndsamt sätt.

Anf. 134 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern. Nu har jag fått ett svar. Jag är nöjd. När man får ett svar ska man också tacka för det. Så här tydlig har inte utrikesministern varit tidigare, men det är detta som är syftet med verktyget interpellationsdebatt. Jag har för första gången fått ett väldigt tydligt svar av en minister från den socialdemokratiska regeringen. Jag brukar oftast inte få svar från andra ministrar, men nu har jag fått ett tydligt svar.

Jag hoppas innerligt att Sverige fortsätter att använda sin roll för att främja långsiktig fred och hållbarhet. Det är otroligt viktigt i ett område som Kaukasien. Det är en krutdurk. Det är väldigt lätt att den regionen blir bortglömd. Vi får inte, som jag redan sagt, glömma bort att titta historiskt på det ryska imperiet, det persiska imperiet och det osmanska imperiet. Precis som Amineh Kakabaveh var inne på är det ingen hemlighet att Turkiets doktrin i utrikespolitiken är att bygga på panturkism.

Därför är det otroligt viktigt att Sverige med övriga EU, en demokratisk union, främjar fred och demokrati och ser till att internationell rätt upprätthålls. De som har begått brott mot folkrätten, oavsett vilket land de är ifrån, ska straffas. Vi vet, fru talman, att demokratiska länder inte startar krig mot varandra. Ju fler länder som blir demokratiska, desto lugnare blir vår värld och vår omvärld. Men jag upprepar mig.

Jag vill passa på att önska utrikesministern god jul och gott nytt år. Jag hoppas att utrikesministern får vara kvar i Sverige. Man vet aldrig. Det kan hända någonting i världen, och då måste man avbryta sin ledighet. Jag hoppas att utrikesministern får umgås med nära och kära med minskade flygtimmar.

Anf. 135 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Låt mig i mitt sista inlägg säga hur Sverige på olika sätt stöder Armeniens reformarbete. Demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat och ekonomisk utveckling är centrala områden i det bilaterala reformsamarbetet med Armenien, som inleddes 2019. Det svenska stödet styrs av en regional strategi för Sveriges reformarbete med Öst-europa, västra Balkan och Turkiet fram till 2021. Nu jobbar vi på den nya sjuårsplanen. Vi bidrog 2020 med 49 miljoner kronor till reformsamarbetet med Armenien, bland annat till Kvinna till Kvinna och till olika frågor som relaterar till Nagorno-Karabach-konfliktens följder.

I går träffade Europeiska rådets ordförande Charles Michel ledarna för Armenien respektive Azerbajdzjan, Pasjinian och Alijev, till ett gemensamt möte i samband med öst-p:s toppmöte den 15 december för att främja arbetet för samarbete och försoning. Jag välkomnar det mötet och hoppas att det blir ett viktigt steg i att fördjupa relationerna.

Slutligen vill jag önska Arin Karapet en god jul. Eftersom smittan nu stiger vill jag gärna, om jag får tillåtelse, herr talman, överlämna ett munskydd med Sveriges och Armeniens flaggor inbroderade.

(ARIN KARAPET (M): Å, tack så mycket! Det här kommer att gå hem i sociala medier. Stort tack!)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2021/22:113 om fortsättningen för Bromma flygplats

Anf. 136 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig hur jag avser att hantera frågan om Bromma flygplats framgent.

Regeringskansliet gav den 27 april 2021 en bokstavsutredare i uppdrag att analysera och redovisa hur driften och verksamheterna vid Bromma flygplats formellt kan avvecklas. Bokstavsutredaren redovisade sitt uppdrag den 31 augusti 2021. Rapporten har därefter skickats på remiss till och med den 20 december 2021.

Regeringen kommer att återkomma till riksdagen för att informera om hur regeringen avser att hantera de tillkännagivanden som finns.

Anf. 137 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tackar infrastrukturministern så mycket för svaret, även om jag i ärlighetens namn kan tycka att det inte var mycket till svar.

Frågan om Bromma är en lång historia. Infrastrukturministern har varit här flera gånger och debatterat frågan med mig och andra, och den lär nog återkomma för diskussioner här i kammaren.

I grunden handlar det som jag ser det mycket om hur man ser på flyget och dess framtid. Är det här ett viktigt transportslag för svensk tillväxt och utveckling, eller är det roten till en stor del av de klimatproblem vi ser? Vi moderater har alltid värnat och kommer alltid att värna flyget. Vi ser att flyget ställer om. Förutsättningarna för att vi ska kunna flyga fossilfritt i framtiden skulle jag beteckna som mycket goda.

Flyget har drabbats hårt av pandemin. Trots det väljer regeringen att mitt i pandemin skapa osäkerhet och oreda och initiera en förtida nedläggning av Bromma, en nedläggning som skulle dra undan mattan för det svenska inrikesflygets återhämtning.

Tureorna kring frågan om Bromma är problematiska. Det gavs ett beställningsuppdrag till Swedavia, som presenterade en rapport som hemligstämplades. Reaktionerna härifrån riksdagen var väldigt starka och tydliga. Det finns ett tillkännagivande från 2016 om att Bromma ska utvecklas. Men som svar på den här rapporten från Swedavia kom ytterligare ett tillkännagivande, där det framfördes att en diskussion om Brommas framtid inte kan ske förrän pandemin har klingat av och vi ser hur flygets återhämtning ser ut.

Herr talman! Detta tillkännagivande kom efter att regeringen tillsatt en utredning som var hårt styrd i sina direktiv. Det handlade om *att* Bromma skulle avvecklas, inte *om* det skulle avvecklas. Redan här hade regeringen kunnat agera på det tillkännagivandet genom att ändra direktiven eller förlänga utredningstiden, men inget av det valde regeringen att göra.

Utredningen levererades efter sommaren. Den skapade stor osäkerhet och oro. Utredaren hade inte i uppgift att titta på vilka behov som fanns av att utveckla Arlanda, men var ändå tydlig med att det finns en stor osäkerhet kring hur flygets utveckling kommer att se ut. Han var tydlig med att det kommer att försämra tillgängligheten från resten av landet. Det var också stor osäkerhet kring samhällsviktigt flyg och affärsflyg. Egentligen skulle jag säga att den här utredningen innehåller fler frågetecken än svar för dem som värnar flyget.

Att regeringen trots tillkännagivandet valde att skicka utredningen på remiss tycker vi moderater är anmärkningsvärt. Det verkar som att regeringen inte har någon som helst respekt för den majoritet som finns här i riksdagen när det gäller Bromma flygplats.

Detta agerande resulterade i att vi härifrån kammaren visade tydligt att vi saknar förtroende för regeringens hantering av den här frågan. Det blev ytterligare ett tillkännagivande.

Min kompletterande fråga till infrastrukturministern är: Tycker infrastrukturministern att regeringen i sitt agerande har respekterat demokratin och majoriteten här i riksdagen?

Anf. 138 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag kan medge att det var ett kort svar på en lång historia. Jag tror att både Maria Stockhaus och jag skulle kunna hålla en längre

föreläsning om historien om Bromma, Arlanda och det svenska inrikesflyget.

Låt mig slå fast att det är viktigt att värna flyget. Flyget behövs, men flyget behöver också ställa om.

Det kanske inte riktigt framgår för dem som lyssnar på debatten och hör ledamoten Stockhaus utsagor, men faktum är att vi har satsat otroligt mycket på flyget, inte minst under pandemin. Vi har gått in med extra statliga resurser till de regionala flygplatserna och till de statliga flygplatserna. Vi har inrättat något så unikt som en allmän trafikplikt. När det kommersiella flyget lades ned och inte klarade att färdas under pandemin gick vi in med statliga pengar för att säkra flyg från Gotland till fastlandet och flyg från Norrland.

Så sent som i dag beslutade regeringen att förlänga de temporära beredskapsflygplatserna – 27 stycken – under hela nästa år för att säkerställa att det finns en flygplatsinfrastruktur.

Samtidigt har vi gett forskningspengar och utvecklingspengar till utveckling av elflyg. Heart Aerospace ser ut att ha kommit en bra bit på vägen mot att elektrifiera flyget. Naturligtvis börjar vi också att introducera biobränsle för flyget så att flyget kan ställa om.

Det är därför jag internationellt, apropå Chicagokonventionen, har drivit frågan om att förändra beskattningen av fossilt flygbränsle och fått mycket uppmärksamhet för det. På det sättet kan vi ha samma styrinstrument som vi har när det gäller fordonsdrivmedel.

I dag är det ju förbjudet att beskatta fossilt flygbränsle. Det är allt fler flygbolag som nu går in och tar ansvar, inte minst i Sverige. De tankar biobränsle, syntetiskt bränsle, fotogen eller liknande. Om vi kunde beskatta fossilt flygbränsle skulle det vara en bra drivkraft för att ställa om flyget.

Jag är i grunden teknikoptimist, och jag tycker att den här regeringen har satsat mycket på flyget i en svår tid. Detta är dock också en tid när man ska vara försiktig med att göra stora strukturförändringar utan att ha på fötterna. Det var bakgrunden till utredningen om Bromma.

Jag kan dela Maria Stockhaus uppfattning att utredningen skapade många frågetecken. Jag tycker att jag tidigare i debatten allmänt har hört att det bara är att lägga ned Bromma, men det är det inte. Det behöver göras omfattande marksanering, vilket får konsekvenser för ambulansflyg, för polisverksamhet och för annan verksamhet och andra aktörer som finns där. Magnus Perssons utredning, för vilken remisstiden snart är slut, visade med det gedigna underlag som nu finns på att det är ganska många saker som då måste hanteras.

Med anledning av att moderatledaren Ulf Kristersson nyligen öppnade upp både för en satsning på Arlanda och för en förändring där inrikesflyget skulle kunna flytta från Bromma till Arlanda – det var så jag tolkade honom – har jag varit tydlig med regeringens ambition att tillsätta en utredning om Arlanda och om hur vi ska säkra kapaciteten där. Detta är någonting som både Moderaterna och många andra från riksdagens sida har efterlyst.

Jag är väldigt mån om att lyssna på riksdagen. Jag har själv varit riksdagsledamot sedan 1994 och tycker att det är jätteviktigt att följa riksdagens intentioner i detta. Därför bereder vi nu direktiven för att titta på hur Arlandas kapacitet kan säkras och hur inrikesflyget ska kunna inrymmas där, med bra slottider och med bra möjligheter för flyg från hela landet.

Prot. 2021/22:47

16 december

Svar på

interpellationer

Samtidigt ska vi se om det är möjligt att göra det som behövs för att långsiktigt säkra Arlandas framtid och ha ett underlag som förmår att rekrytera till internationella direktförbindelser.

Jag hoppas att vi ska kunna ha bra diskussioner brett över partigränserna när det gäller flygets struktur, inte minst på Arlanda och Bromma. Jag fortsätter gärna att ha en bra dialog om detta, inte minst med Moderaterna.

Anf. 139 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Infrastrukturministern säger vackra ord om att respektera riksdagen, men jag kan tycka att detta inte är värt särskilt mycket när det gäller hanteringen av Bromma och hur man har hanterat de tydliga signaler som har kommit från denna kammare när det gäller hur en majoritet här ser på framtiden för Bromma flygplats.

Jag fastnade för det infrastrukturministern sa om att man inte ska göra stora strukturförändringar utan ett gediget underlag. Jag vet inte om infrastrukturministern på fullt allvar menar att den här Brommautredningen på något sätt skulle vara ett gediget underlag, med tanke på den extremt korta tid som utredaren hade på sig och de extremt styrande direktiven för utredningen. Frågan var inte om Bromma skulle läggas ned utan hur Bromma skulle kunna läggas ned.

Dessutom lyfte utredaren fram extremt många frågor som vi inte är i närheten av att ha någon lösning på. Vi kan heller inte få någon lösning på dem förrän vi ser vart flyget tar vägen när pandemin klingar av.

Herr talman! Jag reagerade också när infrastrukturministern, precis som många andra gånger, sa att flyget behöver ställa om. Jag skulle i stället säga att flyget ställer om. Att hela tiden återkomma till att flyget behöver ställa om tycker jag tyder på en viss lomhördhet när det gäller vad som faktiskt händer ute i branschen. Branschen behöver få höra att vi ser att man ställer om och inte hela tiden få påpekat att man behöver ställa om.

Jag tycker att det är helt fantastiska saker som sker inom flyget när det gäller teknikutvecklingen och den ambitionsnivå som flygbolag och flygplatser har när det gäller att skapa en fossilfri flygmarknad i Sverige. Vi i Sverige skulle verkligen kunna vara en förebild, men detta förutsätter att det finns bra infrastruktur för flyget. Elflyg kommer till att börja med att vara betydligt mindre, och det kommer antagligen att bli fler flygrörelser. Det går inte att kombinera stora och små flyg utan ordentliga marginaler, vilket är en oerhört komplex situation. Att allt samlas på Arlanda skulle kunna innebära att man hämmar utvecklingen av elflyg, för de kommer inte att få plats.

Herr talman! Jag skulle vilja komma tillbaka till frågan om hur infrastrukturministern tolkade intervjun med min partiledare i Dagens industri. Att vi, med tanke på att Miljöpartiet inte längre ingår i regeringen, ser en möjlighet att komma fram handlar om att säkra Arlandas utveckling, inklusive frågan om en ny rullbana. Där har infrastrukturministern varit mer tveksam, men vi tycker att detta är en oerhört viktig komponent.

Swedavias vd vill verkligen se en långsiktig överenskommelse när det gäller Arlandas utveckling. Detta gäller såväl själva flygplatsen som infrastrukturen till och från flygplatsen.

Det finns en alldeles utmärkt rapport från Arlandarådet som infrastrukturministern valde att lägga i någon byrålåda någonstans och som inte har fått se dagens ljus. Den skulle man kunna ta fasta på och utgå från.

Det kommer inte på tal att diskutera Brommas framtid innan det finns en oerhörd mängd överenskommelser på plats när det gäller Arlanda. År 2038 är inte så långt bort; jag tänker på miljötillstånd och annat för utvecklingen av Arlanda flygplats. Frågan är hur flygmarknaden ser ut då. Jag tror att man ska ta sig en ordentlig funderare innan man avhänder sig en så viktig del av svensk flyginfrastruktur som en citynära flygplats i huvudstaden.

Anf. 140 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag har inga bekymmer med att säga att flyget ställer om i stället för att säga att det behöver ställa om.

Jag är stolt och glad över hur flygets aktörer i Sverige agerar och hur man inom ramen för Fossilfritt Sverige – regeringens katalysator vad gäller att få branschen att utvecklas – har tagit sig an utmaningen, velat utveckla och tagit flera initiativ. Det tycker jag är bra.

Men jag arbetar också i internationella sammanhang. För inte så länge sedan var jag i Glasgow, på COP 26, och förhandlade och träffade transportministrar från hela världen. Jag vill påpeka att det är en resa kvar att göra innan det finns en uppslutning i världen kring att flyget ens ska ställa om.

Vi lyckades ändå – från att Sverige tidigare varit ensamt om att kräva förändringar var det nu närmare 22 länder som ställde upp på en deklARATION om flyget. Det är bra med 22 länder, men världen innehåller väldigt många fler länder än så.

Internationellt sett – och flyget är internationellt – finns det alltså väldigt mycket mer att göra. Men Sverige har varit drivande här, och nu följer flera andra länder efter. Det är bra.

Låt mig sedan konstatera att Swedavia, som har att hantera både Bromma och Arlanda flygplatser har varit tydliga med att det inte finns marknadsmässiga förutsättningar att driva Bromma. Skälet till att man vänt sig till regeringen är att man står med betydande överkapacitet, och det är klart att det kostar att stå med väldigt mycket överkapacitet. Det är ett argument för att utreda förutsättningarna för en nedläggning av Bromma, men då ska det vara på bra grundunderlag och därför utredning. Men vi vet naturligtvis också att Arlanda har allt svårare att klara konkurrensen om internationella direktflygförbindelser.

Det växer oftare fram nya förbindelser från Köpenhamn, Berlin och Frankfurt. Jag vill inte att man i Sverige, som är ett exportberoende industriland, ska vara beroende av att från Sverige först åka till Kastrup och vidare ut i världen, utan att man även ska kunna åka ut i världen direkt från Stockholm. Men för att det ska vara möjligt krävs ett bättre passagerarunderlag på Arlanda. Genom att samla inrikes- och utrikesflyget där innebär det både att det blir bättre möjligheter att resa inom landet med snabba byten, om det nu går att göra, men också att vi får ett bättre underlag för internationella direktförbindelser. Det är också det som näringslivet för fram.

Jag kan ha all respekt, och ska ha det, för att Moderaterna inom sitt parti har lite olika uppfattningar, inte minst mellan Stockholmsregionen

och övriga landet. Men jag tycker ändå att det är viktigt att vi alla partier lyssnar på vad svensk exportindustri och näringslivsföreträdare säger, och de säger tydligt: Värna nu Arlandas konkurrenskraft!

Om vi samlar verksamheten på Arlanda finns det också en möjlighet att lättare introducera biobränsle. Jag tror att 70–80 procent – jag ska ärligt erkänna att jag är lite osäker på siffran – av tankningarna sker just på Arlanda. Där finns möjlighet att introducera biobränsle. Låt oss hoppas att det blir elflyg på sikt, men resan till elflyg är ändå ganska lång just nu.

Utgångspunkten måste vara att ha bra faktaunderlag om Brommas framtid men också om hur kapaciteten på Arlanda kan säkras. Jag tycker att det nu vore läge att föra reala diskussioner om flygstrukturen framöver. Jag tror att det skulle vara uppskattat av inte minst aktörerna inom svenskt näringsliv.

Vi har bråkat om Bromma i 20–30 år. Det kanske är dags att se till att hitta en konstruktiv lösning. Det är det som jag vill arbeta för. Kan vi nå en lösning är det bra, annars får naturligtvis frågan fortsätta att hanteras av riksdag och regering.

Anf. 141 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag skulle vilja påpeka för infrastrukturministern att marknadsmässigt och affärsmässigt är två olika saker, och det Swedavia sa i rapporten var att det inte är affärsmässigt rimligt att ha kvar Bromma flygplats. Sedan är det ju ingen som har kunnat bedöma rimligheten i det, eftersom vi inte får se rapporten.

Det beror på vad som händer med flyget framöver, men Swedavia satade ju en anseelig summa pengar på Bromma flygplats före pandemin. Det tyder på att de hade en framtidstro när det gäller Bromma flygplats.

När det gäller näringslivet handlar det inte bara om näringslivet här i Stockholm utan om näringslivet runt om i hela Sverige, och där finns det väldigt många som efterlyser bra förbindelser till Stockholm och värnar Brommas framtid för att kunna ha bra tillgänglighet till Stockholm.

Jag delar infrastrukturministerns syn, herr talman, på en internationell beskattning av flygbränsle. Det är glädjande att det är fler länder som är inne på samma linje som Sverige.

För oss moderater är det viktigt att vi beskattar utsläppen. Tyvärr har vi i Sverige en flygskatt som i stället beskattar resande. Detta kombinerat med regeringens inställning till flyget i allmänhet är enligt branschen det som framför allt påverkar huruvida vi får direktlinjer till och från Stockholm eller om flygbolagen väljer Köpenhamn och Kastrup eller någon annan flygplats i Europa för sina direktlinjer. Det har varit en debatt om detta och vår svenska flygskatt, som tas som ett tecken på att vi helt enkelt inte vill ha flyg till och från Sverige.

Med detta, herr talman, vill jag önska infrastrukturministern en god jul och hoppas att infrastrukturministern får möjlighet att koppla av. Jag vill också passa på att önska herr talmannen och övrig personal här i kammaren en riktigt god jul.

Anf. 142 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag är glad över att Maria Stockhaus refererar till det jobb som vi gjorde i processen med Arlandarådet och också den Brommautredning som Anders Sundström höll i tidigare. Det var bra underlag, men för

dem som följer debatten tycker jag ändå att det är på sin plats att ställa frågan vad som har hänt sedan dess.

Till och med före pandemin hade vi en debatt om flygskam. Våldigt många i Sverige lät faktiskt bli att flyga och valde andra alternativ, för man tyckte inte att flyget tog sitt klimatansvar. Där har mycket hänt. Inte minst i Sverige har flygets aktörer äntligen vänt och gör stora insatser för att ställa om.

Sedan kom en pandemi som innebar – om citatet från Trafikverkets rapport stämmer – att i princip allt reguljärt flyg mellan länder upphörde. Jag tror att vi måste vara medvetna om att vi har haft en situation där flyget i princip stod helt stilla. Det är klart att det skapar helt andra förutsättningar, inte bara för flygbolagen utan också för flygplatser och för svensk flyginfrastruktur. Det är skälet till att vi har fått gå in och göra väldigt stora insatser. Men det innebär att det fortfarande tar lång tid innan flyget kommer att återhämta sig, om ens någonsin.

Ericssons vd har sagt att de kommer att dra ned på sina resor med ungefär 50 procent, därför att de kommer att arbeta digitalt i stället. Vi åker inte över dagen till Bryssel, Frankfurt eller München, utan vi har digitala konferenser. Därför tror jag att alla inser att vi står inför ett läge där affärsflyget sannolikt kommer att minska ordentligt i volym, och det säger IATA och det säger alla flygets bedömare. Då måste vi fundera på om det är smart att upprätthålla dubbel kapacitet i Stockholmsregionen med de kostnader som det kommer att få i form av flygplatsavgifter för flygbolagen. Det blir en ack så dyr avgift också för flygets aktörer.

Jag tror att det är rationellt och smart för flyget att samlas på Arlanda. Men jag kommer naturligtvis att föra en bra dialog, hoppas jag, med partier i riksdagen om hur vi gemensamt kan hitta en överenskommelse om flygets struktur framöver.

Jag önskar också Maria Stockhaus en riktigt god jul och en fin ledighet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2021/22:118 om avsaknaden av alkobommar i svenska hamnar

Anf. 143 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat mig om jag och regeringen avser att ge Trafikverket instruktioner att fortsätta arbetet med alkobommar i våra hamnar.

Trafiksäkerhet är en prioriterad fråga för regeringen, och Trafikverket har sedan 2017 haft regeringens uppdrag att etablera anläggningar för nykterhetskontroll i vissa hamnar. Inom ramen för uppdraget har två typer av kontrollanläggningar utvecklats, en som innebär att hamnen ifråga genomför kontroller av den tillståndsgivna trafik som ska in på hamnens område och en som bygger på att en myndighet genomför nykterhetskontroller på trafikanter som kommer med färjan.

Coronapandemin har på flera sätt kraftigt försvårat arbetet med att etablera anläggningar och att använda dessa. En stor del av Trafikverkets och hamnarnas diskussioner om utveckling och planering av anläggningar för nykterhetskontroller har tyvärr pausats under pandemin.

Prot. 2021/22:47
16 december

Svar på
interpellationer

Så snart smittläget tillåter förväntar jag mig att de anläggningar för nykterhetskontroll vid svenska hamnar som nu är etablerade börjar användas ordentligt. Det är viktigt att arbetet för ökad trafiksäkerhet fortsätter och utvecklas, inte minst när det gäller nykterhetskontroller i trafiken.

Anf. 144 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Rattfylleri är nog ett av de värsta problemen i vägtrafiken. Rattfylleri riskerar att döda och skada människor som är helt oskyldiga. Problemet blir än större när det är fråga om förare i tunga fordon som kör påverkade.

Det var en olycka för bara några dagar sedan som resulterade i dödsfall. En förare i ett tungt fordon körde av vägen och klämde en personbil under sig när fordonet gick omkull. Lastbilen hade innan touchat ett annat fordon på vägen som hade vänt, följt efter och ringt till polisen. Men polisen hann aldrig fram förrän olyckan var ett faktum, och det var ett dödsfall i den personbil som träffades – ett fullständigt onödigt dödsfall. En oskyldig människa fick sätta livet till för att en förare inte kunde hålla sig borta från alkohol.

Det här är ett bekymmer, och det är ökande. Det handlar inte om bara alkohol utan även droger. Tullen har vid tre tillfällen i år larmat om att allt fler drogpåverkade förare kör in i Sverige. Droger och alkohol har som bekant inte med bilkörning att göra, men tendensen ökar alltså, enligt tullen. Det finns dock inte kapacitet nog att få stopp på dessa förare.

Att pandemin har försvårat utbyggnaden av anläggningarna har jag full förståelse för. Men vi måste försöka hitta en lösning så att det ändå fungerar, för hur det än är dör människor i trafiken oavsett om det är en pandemi eller inte.

Vi måste få igång en verksamhet för att få bort förare som är påverkade av alkohol eller droger. Dessa förare är nämligen ett hot mot trafiksäkerheten och riskerar människoliv.

En anledning till att vi har denna situation är att vi inte har kontroll på den tunga trafiken. Vi har fått in förare i landet som lever flera månader i hytten, och i denna typ av misär, för det är det vi pratar om, är det lätt att ta till droger och alkohol.

Tullen påpekar att förarna har långa körpass framför sig, först upp i landet för att lossa och sedan lasta upp och köra ut igen. Enda chansen att klara detta är att använda sig av droger.

Detta är resultatet av att vi i Sverige inte har varit vakna och varken ökat tullens kapacitet eller antalet kontroller på väg. Det har skapat en situation där förare som inte ska sitta bakom ratten kör.

Det senaste offret dog den 12 december på E45 utanför Grums. Vi kommer tyvärr se mer av detta om vi inte vidtar åtgärder för att få bort denna typ av förare från vägen.

Här har regeringen varit alldeles för saktfärdig i att vidta åtgärder.

Anf. 145 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Låt mig börja där Thomas Morell slutade. Det är ju denna regering som har tagit tag i den oordning vi haft i yrkestrafiken. När Moderaterna styrde, och Thomas Morell har ju själv en bakgrund som moderat politiker, valde man att inte reglera yrkestrafiken. Man tyckte att fri frakt, låga kostnader, öppen konkurrens och fri rörlighet var det viktigaste,

och resultatet såg vi: en utveckling där östeuropeiska åkerier med dumpade löner och usla sociala villkor kunde leverera fria transporter till låga kostnader i Europas länder med en social misär som konsekvens men också med brott mot kör- och vilotidsregler och förfärliga levnadsförhållanden för chaufförerna.

Sedan Socialdemokraterna och Miljöpartiet bildade regering har vi och många andra systematiskt arbetat för att förändra detta, med insatser i form av klampning, sanktionsavgifter, beställansvar och ökade poliskontroller av cabotagetrafik.

Genom framgångsrik förhandling i såväl rådet som parlamentet i Bryssel har vi även fått ett mobilitetspaket på plats. Faktum är att just i dag har regeringen beslutat om huvuddelen av de förordningar som ska träda i kraft under våren i just detta paket. De förare och fordon vi talar om, som oftast är från Östeuropa, ska nu återvända efter tre veckor för att inte stadigvarande köra det som blir en olaglig cabotagetrafik i Sverige. Det blir även hårdare krav än tidigare på färdskrivare.

Nu ska vi implementera hela detta arbete, alltså det så kallade mobilitetspaketet, vilket är viktigt.

Branschen i Sverige tar också ett stort ansvar. Sveriges åkeriföretag har ju arbetat ihop med transportföretagen i det så kallade Fair Transport 2.0 där man uppmanar: Använd svenska åkerier i stället som har bra villkor, kollektivavtal och säkra bilar och tar klimatansvar!

Denna uppmaning har jag ofta riktat till transportköpare, för de som köper transporter tar på sig ett stort ansvar när de köper billigast möjliga transport och inte säkerställer kvaliteten på transporterna. Därför har vi nu ett beställansvar.

Jag delar verkligen Thomas Morells upprördhet över rattfylleri, och jag är glad över att regeringen precis har presenterat en lagrådsremiss om skärpta straff för olovlig körning och rattfylleribrott. Det handlar dels om en höjning av maxstraffet för grov olovlig körning och rattfylleri från fängelse i sex månader till fängelse i ett år och för grovt rattfylleri från fängelse i två år till fängelse i tre år.

Det är också en ny kvalifikationsgrund för grovt rattfylleri där grovhet särskilt ska beaktas om gärningsmannen tidigare har gjort sig skyldig till rattfylleribrott. Är man återfallsförbrytare blir alltså straffet hårdare.

På tal om att det inte handlar om bara alkohol har vi på mitt initiativ utrett och remitterat ett förslag som ska ge polisen möjlighet att ta fram sållningsprov för narkotika, det vill säga kunna undersöka om förare är påverkade av droger.

Vi har systematiskt arbetat med allt från alkobommar till fler kontroller och inte minst skärpt lagstiftning. Jag är stolt över det gedigna arbetet, och polisen och andra myndigheter gör viktiga insatser här. Det är bekymmersamt att en del av detta har avstannat under pandemin, men det får man förstå ut arbetsmiljösynpunkt. Låt oss dock hoppas att arbetet får ny kraft efter pandemin, för det behövs för att skapa ordning och reda på de svenska vägarna.

Anf. 146 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är gott och väl att regeringen fattar beslut om att klämma åt både dem som kör på fyllan och dem som kör olagligt i Sverige. Men det kräver

en sak som ni inte har fattat beslut om än: Vi måste få ut tjänstemän på vägen. Det spelar ingen roll hur mycket lagstiftning man staplar på varandra om ingen kan verkställa den.

Detta går inte att lösa med en ATK-kamera i kanten på vägen, utan fordonet måste stoppas. Man måste gå in och se vad man har att handskas med. Är föraren nykter? Har fordonet tillstånd att vara i Sverige? Vad är det för gods på? Är godset farligt? Hur mycket väger det? Är det lastsäkrat? Hur är det med kör- och vilotider? Är färdskrivaren manipulerad?

Det är hur många frågor som helst i samband med fordonsstopp som man måste ha svar på, och då måste det finnas kvalificerad tjänstepersonal där ute som gör detta jobb. Så länge denna bit inte är löst spelar det ingen roll hur mycket lagstiftning ni tar fram. Det måste finnas någon som verkställer.

Apropå alkohol på vägen var jag tolv år på trafikpolisen i Skövde, som senare blev Skara. Under dessa tolv år tog vi tre förare i tunga fordon som var påverkade av alkohol. Det är i stort sett vad man tar i veckan nu.

Mina gamla kollegor blev utlarmade på E6 vid Stenungsund där ett tungt fordon ringlade fram på vägen. De åkte efter bilen och stoppade den, och när de öppnade hyttporten ramlade föraren ut eftersom stödet han lutade sig mot försvann. Det gick inte att prata med honom, och det berodde inte på att han ramlat i vägen utan på att han var så berusad. Han fick ligga i fyllecell och nyktra till innan det gick att hålla förhör, och då var han övertygad om att han var i Belgien.

Det är detta vi pratar om. De finns där ute på vägarna och riskerar människoliv. Då måste vi sätta in resurser för att få bort dem. När tullen tre gånger under ett år larmar om en ökning av påverkade förare duger det inte att avvakta med att anställa folk som gör jobbet.

Det är gott och väl att lagstiftningen skärps; jag tycker att det är jättebra. Rattfyllerister ska ha straff. Men det måste ju finnas någon som upptäcker dem, annars är det ingen mening att skärpa straffen.

Anf. 147 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det kan vara på sin plats att påminna Thomas Morell om att det är fler trafikpoliser och fler bilinspektörer på plats och att antalet anställda inom polisverksamheten har ökat. Vi har som sagt tidigare öronmärkt resurser till polisen för just cabotagekontroller, och vi har en utredning som har varit på remiss som handlar om en yrkestrafikinspektion, just för att få mer kontroller på väg och en bättre kontroll av yrkestrafiken.

Herr talman! Ledamoten Morells utmaning och bekymmer är att det egna engagemanget kommer att stå sig slätt den dagen som Sverigedemokraterna, som nu stöder Ulf Kristersson som statsministerkandidat, skulle råka ta makten. Det finns inget som talar för att en moderatledd regering kommer att göra någonting av det vi här talar om.

Tvärtom har Moderaterna under långa tider varit emot alla insatser när det gäller att kräva sjysta villkor inom yrkestrafiken, att se till att vi har klampning, sanktionsavgifter och beställansvar. Det handlar om att ställa på transportköparna, det vill säga krav på näringslivet att de inte ska köpa billigaste transport utan ska se till att det är transporter som uppfyller vissa krav och kriterier.

Där ligger inte minst ledamotens Morells stora dilemma. Han argumenterar för att vi ska få en annan politisk ordning i Sverige. Då kan man tänka sig att för att säkerställa att inte väljarna ska känna sig lurade av Thomas Morell kanske man skulle veta att Sverigedemokraterna ställer krav på Moderaterna att det ska bli en sådan politik.

Jag har frågat återkommande: Har Sverigedemokraterna ställt några krav på Moderaterna att de ska uppfylla de krav som ställs när det gäller yrkestrafiken? Det handlar om att vi ska få en yrkestrafikinspektion, fler poliskontroller på väg och behålla sanktionsavgifterna som nu är Europas högsta.

Hittills har jag inte fått några besked. Jag har inte sett en enda lista. Det skulle vara intressant om Thomas Morell för en gångs skull kunde ge besked. Kommer ni att ställa några krav? Har ni fått några löften? Eller blir en röst på Thomas Morell en röst på en moderat politik som innebär att det inte kommer att göras någonting på yrkestrafikens område? Det är den frågan som vi kommer att ha under valåret.

Nu är vi i ett läge där vi efter systematiskt arbete under flera år från regeringens sida har rott ett mobilitetspaket i hamn. Vi har inrättat sanktionsavgifter, beställansvar, klampning och cabotagekontroller. Vi har fått ett internationellt europeiskt lagstiftningsarbete på plats. Vi har krav på att förare ska återvända efter tre veckor och smarta färdskrivare. Vi har Europas högsta sanktionsavgifter. Jag hoppas att vi nu kan slutföra arbetet med en yrkestrafikinspektion. Det är en komplicerad materia. Det ska man ha respekt för.

Det är en gedigen insats. Det hade inte hänt som det varit något annat parti som hade lett regeringen. Jag ser fram emot att ha många och långa diskussioner om detta. Men jag noterar att Sverigedemokraternas stora bekymmer i detta är att de tänker stödja partier som inte har ett sådant intresse.

Anf. 148 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet. Jag måste säga att statsrådet har ett imponerande kort minne. Jag har nog aldrig träffat på någon som kommer ihåg så lite av det som har skett här i kammaren.

Jag har gång på gång förklarat att så länge jag står upp kommer jag att driva de här frågorna. Det är ingen som kommer att tvivla på att jag kommer att föra de här frågorna framåt till dess vi har en lösning. Om det sedan är Ulf Kristersson eller någon annan som är statsminister är inte intressant. Jag kommer att jobba med dem tills att det blir en lösning.

Sedan är frågan: Hur många poliser och bilinspektörer finns det? När jag slutade på trafikpolisen hade vi tre turlag med nio man i varje som jobbade i yttre tjänst. I dag är de fem totalt sett. Tittar man på hur många trafikpoliser det finns i Sverige som har behörighet på tunga fordon snurrar vi någonstans runt 120 personer. De andra är på lätt trafik. De jagar med laser, pilot och sådana saker.

Om vi talar om behörighet på tung trafik ligger vi någonstans vid 120, och vi har 70 bilinspektörer. Enligt kontrolldirektivet ska de klara att kontrollera det stora vägnätet dygnets alla timmar och årets alla dagar. Den matematiken går inte ihop.

Ni har suttit och rullat tummarna. Poliser går hem i pension, och andra slutar. Bilinspektörerna ligger på en hyggligt jämn nivå. Antalet ligger på 70–73 och har gjort det under många år. Här har ni inte gjort det ni borde göra. Det är dags att göra någonting nu.

Anf. 149 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag vill ändå säga till ledamoten Morell att jag har ett mycket gott minne. Jag minns att precis som förra gången jag ställde de här frågorna svarade Thomas Morell med att han själv kommer minsann att argumentera. Men han gav inte svar på ett enda krav som ställs på Moderaterna.

Jag föreställer mig att det vi hört från Sverigedemokraterna är: Vi kommer att ställa krav på dem som ska få vårt stöd för en regeringsbildning. Men uppenbarligen finns det inte ett enda krav på det som är Thomas Morells favoritområde. Så viktig är inte den frågan. Uppenbarligen är det invandringspolitik och annat som är de viktigaste frågorna för Sverigedemokraterna.

Men att på allvar ställa några krav på Moderaterna om yrkestrafiken, transportpolitiken, arbetsvillkoren för lastbilschaufförer, ökade möjligheter till kontroller av trafikpolisen har jag ännu så länge inte hört någonting om. Det har jag väldigt gott minne av från förra gången, och jag fick det bekräftat även denna gång.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2021/22:119 om säkerheten vid landets flygplatser

Anf. 150 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat mig om vilka åtgärder som jag och regeringen avser att vidta för att öka säkerheten vid landets flygplatser.

Att samhällsviktig infrastruktur utsätts för störningar är oacceptabelt. Att flyget måste minska sin klimatpåverkan kan aldrig rättfärdiga att utsetta andra människor för fara.

Transportstyrelsen har tagit emot händelserapporter från samtliga berörda flygplatser och analyserat dessa. Vissa aktivister har haft en giltig biljett och genomgått säkerhetskontroll utan anmärkning, för att sedan avvika på väg ut till planet eller vägra att lyda kaptens order väl på planet. Andra har olovligt tagit sig in på flygplatsen. I dessa fall har flygplatserna upptäckt intrånget, haft personer under bevakning och tillkallat säkerhetsvakter och polis.

Transportstyrelsens utvärdering visar att flygplatserna agerade korrekt och följde de rutiner som finns för den här typen av händelser. Transportstyrelsen har också informerat flygplatserna om att vara extra vaksamma när större evenemang arrangeras, då det kan föranleda att vissa aktiviteter genomförs. Denna gång skedde aktionerna som bekant inför klimattoppmötet COP 26.

Transportstyrelsen höll snabbt efter händelserna ett möte om luftfartsskydd där frågan diskuterades med representanter bland annat från Swed-

avia AB, Svenska Regionala Flygplatser, Polismyndigheten och SAS AB. Berörda statliga myndigheter och bolag samlades därefter den 23 november i en bredare grupp för att fortsätta arbetet. Vissa åtgärder har redan vidtagits. Utöver regelverk och åtgärder på själva flygplatserna är det viktigt att informationsflödet mellan berörda aktörer fungerar väl, så att förebyggande åtgärder kan vidtas när det finns offentlig information eller underrättelseinformation om att något kan inträffa.

Jag ser mycket positivt på att berörda myndigheter tillsammans med branschen fortsätter att diskutera vad som ytterligare kan göras för att både förebygga sabotage mot samhällsviktig infrastruktur och för att effektivt undanröja störningar när de väl har inträffat. Jag kommer att följa det arbetet noga.

Anf. 151 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet. Det som hände på ett antal flygplatser runt om i landet var häpnadsväckande. Det är häpnadsväckande på flera sätt.

Den som inser vad faran är när det kommer en flygmaskin på väg in för landning och vilka risker det innebär att springa ut på landningsbanan skulle aldrig komma på idén att göra det oavsett om man har en ideologisk tanke med det hela.

Nu vet jag inte vad det var för maskin som var på väg in för landning på Bromma. Men de flyger mycket med ATR 72. De ligger någonstans på 20–23 ton i vikt. Om piloten tvingas göra någon manöver i samband med landningen inser var och en vad det kan betyda för dem som finns på planet.

Det som hände fick åtminstone mig att reagera oerhört starkt. Man utsätter så många människor för stor fara. Landningshastigheten ligger strax över 200 kilometer i timmen. Går det på tok just i slutfasen kan olyckan bli en fullständig katastrof med många dödsfall.

Enligt tidningen var det Expressens fotograf som hade sett hur aktivister sprang ut och limmade fast sig på landningsbanan medan polisinsatsen pågick. Då var det poliser inne i själva byggnaden.

Poliser med sirener och blåljus körde ut på landningsbanan för att stoppa dem. Myndigheten använde flera bulstaxar för att klippa loss aktivisterna från landningsbanan. Vi får väl utgå från att man satt i kedjor eller någonting på själva landningsbanan, så att det inte var fingrar som klipptes av.

Här ser vi hur en ideologisk kortslutning – för det vill jag påstå att det är – sätter andra människor i fara.

Hur har det kunnat bli på det här viset? Vi minns att det för några år sedan var en aktivist som vägrade att sätta sig ned i en flygmaskin, vilket gjorde att den blev försenad ganska lång tid. Så småningom fick man av aktivisten från flygmaskinen, och sedan kom det en dom för detta i Göteborgs tingsrätt. Tingsrätten säger att en person som inte lyder kaptenen på ett flygplan begår ett brott som kallas brott mot luftfartslagen, och aktivisten dömdes till 3 000 kronor i böter. Det kan man ju tycka är bra.

Denna dom överklagades, och så småningom kom det i hovrätten en dom till 60 dagsböter, totalt 4 200 kronor. Vi kan sätta den pengarna i relation till den fara som andra människor utsattes för och även den försening som många drabbades av. Nu är 60 dagsböter ett ganska hårt straff, för hon

hade ju ingen inkomst att tala om. Det är en markering av att brottet är allvarligt. Ändå blir det lite skevt med den lilla pungen för de stora bekymmer som skapades dels för flygbolaget, dels för många människor som blev försenade till andra flyg och då fick högre kostnader som de inte själva var skuld till.

Här bör man nog från regeringens sida se vad man kan göra för att skärpa straffen för att komma till rätta med denna typ av aktivister. Det måste vara kännbart när man sätter andra människors hälsa och liv på spel. Man kan inte springa ut på en landningsbana i slutfasen när en maskin är på väg att landa. Katastrofen kan bli fullständig i ett sådant läge.

Anf. 152 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag delar upprördheten. Här finns flera lagrum man kan ta hänsyn till. Thomas Morell refererar till brott mot luftfartslagen, men låt mig för att alla ska förstå allvaret i detta säga att det också finns en lagstiftning som handlar om flygplatssabotage. Det är det om man till exempel använder allvarligt våld eller hot om sådant våld mot någon som befinner sig på en flygplats som är öppen för internationell trafik, om man förstör eller allvarligt skadar en anordning som hör till en sådan flygplats eller som används för flygplatsens trafik eller ett luftfartyg som inte är i trafik men uppställt på flygplatsen eller om man med användande av våld eller hot om våld omintetgör verksamhet som bedrivs på en sådan flygplats. Då kan man dömas, om gärningen är ägnad att framkalla fara för flygplatsens funktion, för flygplatssabotage till fängelse i högst 4 år. Om brottet anses som grovt kan man dömas till fängelse i lägst 2 år och högst 18 år eller på livstid.

Låt mig vara tydlig med att vi ändå har lagrum i detta, men det är naturligtvis domstolar, åklagare och rättsväsen som avgör vilka lagrum som ska tillämpas. Jag vill vara tydlig med det. Men när det gäller flygplatssabotage är det, som jag bedömer det, väldigt stränga straff.

Och det är det på förekommen anledning. Detta är i allra högsta grad framkallande av fara för andra. Jag vill kunna färdas tryggt när jag flyger. Jag vill kunna veta att säkerheten fungerar, och det gör den inom svenskt flyg. Det finns ett otroligt starkt säkerhetstänkande i både svenskt och internationellt flyg. Det är därför det är så strikt reglerat hur verksamheterna ska fungera på flygplatserna. Därför är också sabotage mot flygplatserna väldigt allvarliga.

Jag tycker att det var bra att det fanns ett snabbt och resolut agerande från myndigheterna på plats. Det är väldigt viktigt att myndigheterna nu fortsätter detta arbete. Jag har också erfarit att man kommer att fortsätta uppföljningen av denna händelse för att se om det finns mer att göra, inte minst för att förhindra denna typ av brott.

Lite beroende på vilket lagrum det är – om det är brott mot luftfartslagen, otillbörligt tillträde till skyddsobjekt eller luftfartssabotage eller om det faktiskt är flygplatssabotage – är det väldigt tydliga straffskalor, just för att vi är angelägna om att markera att detta inte är acceptabelt. Vill man ha synpunkter på flygets klimatpåverkan finns det en hel riksdag. Det finns politik att ägna sig åt. Det finns opinionsbildning i fria medier. Det finns alla möjligheter att föra sådana diskussioner. Men att agera som personerna här gjorde är förkastligt. Det är också därför det finns ett tydligt lagrum för hur det i så fall ska hanteras.

Men det är som sagt inte regeringens uppgift. Det är inte heller riksdagsledamöternas uppgift. Det är våra domstolar, åklagare och polis som har i uppdrag att avgöra hur personer ska lagföras och vilka brott som i så fall kan bli aktuella.

Anf. 153 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Nej, vi ska inte blanda oss i rättsprocesserna. Men vi kan stifta lagar som är stränga.

Det finns flera dimensioner i detta. Människor utsattes naturligtvis för fara just där och då, direkt, i samband med den flygmaskin som var på väg in för landning. Men vad som hände på Bromma var ju att man stängde ned trafiken i en timme. Man stängde flygplatsen. Det hängde då flygmaskiner i luften som fick vänta innan de fick komma ned.

På Bromma – detta diskuterades i en annan interpellationsdebatt tidigare – finns det också annan verksamhet i form av ambulansflyg. Stänger man ned en flygplats så att även ambulansflyget får problem med att både lyfta och landa innebär ju det fara för liv och hälsa för den som är i behov av denna transport.

Det finns alltså ytterligare dimensioner i det beteende som dessa människor ägnar sig åt – i ren egoism, vill jag påstå. Man säger sig göra detta för klimatets skull. Precis som statsrådet säger finns det andra arenor att jobba på om man vill nå ett mål. Man ska inte utsätta andra människor för fara eller riskera deras hälsa för någon ideologisk kullerbytta. Det är ju det vi pratar om här.

Flyget har hög säkerhet. Jag följer flyget noga. Jag tittar ofta på *Haverikommissionen*. Nästa säsong börjar den 3 januari. Det är intressant att se hur man arbetar för att ständigt förbättra flygsäkerheten. Det finns inget transportslag som är så säkert som just flyget. Men detta sätts ju ur spel när människor kommer infarande i ett system som är väldigt reglerat, väldigt stabilt och mycket säkert och sätter allt på ända.

Här måste vi nog fundera ett ögonblick på hur man ska göra för att öka säkerheten ytterligare. Jag vet att svenska flygplatser har hög säkerhet och jobbar mycket med säkerhet, men man kanske måste tänka ett steg till. Dessa aktörer gick in via säkerhetskontrollen och gjorde allting rätt från början, men helt plötsligt vände det och de vägrade sätta sig ned och följa personalens anvisningar. Då blir det en störning i flygverksamheten som är svår att komma åt. Här får man fundera ett ögonblick på hur man ska lösa detta.

Jag hoppas att regeringen nu tillsammans med Transportstyrelsen och andra ansvariga myndigheter sätter sig ned och funderar på hur man ska säkerställa att detta inte kan upprepas igen.

Detta var ju en gemensam attack på flera flygplatser vid samma tidpunkt. Jag tror att det var 14 personer som polisen grep för att lagföra efteråt. Det var Göteborg, Stockholm – Arlanda och Bromma – och så var det väl Växjö, tror jag, statsrådets hemby, och Halmstad vars flygplatser drabbades av aktivisterna den dagen.

Anf. 154 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Ja, det var Arlanda, Landvetter, Bromma, Kalmar, Växjö, Halmstad, Ängelholm och Sturup i Malmö.

Låt mig först ta det principiella. Det brukar ibland sägas att Ignatius av Loyola – kanske talmannens favorit, jag vet inte – myntade uttrycket ”ändamålet helgar medlen”. Det är förvisso inte sant. Man har använt uttrycket väldigt ofta, men så är det inte. Ändamålet kan inte helga medlen. Vill man ha synpunkter på flygets klimatpåverkan, hur vällovligt det än är, kan man inte använda vilka medel som helst. Då har man att rätta sig efter demokratins principer. Då har man att hålla sig till att opinionsbilda, att påverka politiska beslutsfattare, att agera politiskt och bli politiskt aktiv – men inte på det här sättet.

Jag tycker att ett tydligt tecken på hur regeringen, staten och rättsväsendet ser på den här typen av insatser är att till exempel straffet för flygplats sabotage kan bli ända upp till livstids fängelse. För det är allvarligt, med de konsekvenser som det skulle kunna innebära.

Jag vill dock vara noga med att säga att det inte är regeringen, inte jag som statsråd, inte heller riksdagen som avgör brottsrubriceringen eller hur polisen och rättsväsendet med åklagare nu ska agera. Det får rättsväsendet själv sköta. Men lagstiftaren och regeringen är tydliga med att det är allvarliga brott.

Jag tror att det är viktigt att myndigheterna följer upp det. Jag kommer att följa det som statsråd. Även om en del ligger på Justitiedepartementets område, polisiära insatser och övervakning, ligger en del av regelverket också hos Infrastrukturdepartementet när det gäller just flygplatsverksamheten. Finns det mer saker att göra – det finns det säkert – tycker jag naturligtvis att man ska göra det. Det är så pass allvarligt.

Sedan är det sorgligt att några få personers agerande kan leda till att vi andra, som vanliga resenärer, tvingas genomgå än hårdare säkerhetskontroller och förhålla oss till än striktare regler vid boarding eller när man lämnar flygplatsen, just för att några har tagit sig friheten att nyttja möjligheten att störa ordningen på till exempel en flygplats.

Det är alltså ytterst allvarligt. Myndigheterna arbetar med uppföljning. Det finns ett regelverk att följa, och det finns tydliga signaler från samhället om att det är väldigt allvarliga insatser. Det finns också tydliga straff, om det skulle vara så att polisen bedömer att det är brott som har begåtts.

Anf. 155 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Vi skiljer oss inte åt när det gäller uppfattningen om hur galet det här var. Men det måste följas upp; om lagstiftningen inte är kraftfull nog måste man verkligen se till att skärpa den. Just inom flygindustrin behövs det inte sagolikt mycket för att det ska få allvarliga konsekvenser. Det beror helt enkelt på att flygmaskinerna går så pass fort vid både start och landning att om något händer blir katastrofen fullständig.

Det finns all anledning att följa upp det som hände på flygplatserna och vad konsekvenserna blev för dem som tog sig friheten att utsätta andra människor för fara. Om det är så att åtgärderna inte är tillräckligt hårda måste man fundera på att skärpa straffen. Det kan inte vara acceptabelt att utsätta andra människor för sådan fara, vilket faktiskt inträffade.

Det är också lite märkligt att man tvingade flygmaskiner att hänga i luften en timme extra, just i fråga om att minska klimatpåverkan. Där tänkte man lite galet.

Anf. 156 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag tror inte att det finns något mer att tillägga än att vi självklart kommer att följa upp detta.

Jag instämmer i uppfattningen. Jag förutsätter att myndigheterna gör sitt yttersta för att beivra. Skulle man hemställa åt regeringen att göra mer insatser kommer jag absolut att vara beredd att göra det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2021/22:120 om sanktionsavgiften vid otillåten cabotagetrafik

Anf. 157 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har ställt flera frågor till mig om sanktionsavgifter och klampning av fordon.

Regeringen är fast besluten att det ska vara ordning och reda på vägarna och har därför vidtagit ett stort antal åtgärder sedan 2014. Vi har skärpt beställansvaret, möjliggjort klampning av fordon och varit ledande i arbetet med att få EU:s mobilitetspaket på plats. På så vis kan den osunda konkurrensen inom transportsektorn bekämpas.

Den 28 oktober 2021 beslutade regeringen om höjda sanktionsavgifter vid otillåtna cabotagetransporter, i syfte att öka regelefterlevnaden. Sanktionsavgiften höjdes från 40 000 kronor till 60 000 kronor. Det innebär att Sverige får bland de högsta sanktionsavgifterna i hela EU. Avgiftshöjningen, som trädde i kraft den 1 december, är en tydlig signal att regeringen ser allvarigt på överträdelser av reglerna för cabotagetransporter.

När regeringen tillträdde 2014 fanns inte ens möjligheter för berörda myndigheter att hindra fortsatt färd med hjälp av så kallad klampning. Möjligheten, för att säkra verkställigheten av sanktionsavgiften för otillåtna cabotagetransporter, infördes först 2015 efter initiativ av den socialdemokratiskt ledda regeringen. Sedan dess har reglerna skärpts ytterligare till dagens regelverk om att en klampning kan bestå i upp till 36 timmar.

Att det är vanligt att förare väntar ut de 36 timmarna för att sedan försvinna, som Thomas Morell påstår, överensstämmer inte med de siffror som jag har fått av Transportstyrelsen. De visar på att de allra flesta transportföretag, över 90 procent, som hade fått sitt fordon klampat under 2020 betalade sanktionsavgiften innan de 36 timmarna hade löpt ut.

Regeringen kommer dock att fortsätta att noga följa utvecklingen för att säkerställa ordning och reda på vägarna och bekämpa brottslighet. Regeringen är också beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder för att minska de illegala transporter på våra vägar.

Anf. 158 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Det här är en fråga som vi har diskuterat flera gånger. Vad är då cabotagetrafik? Cabotagetrafik är en tillfällig inrikestransport i ett värdland. Man har möjlighet att göra tre transporter under sju dagar för att sedan återvända ut igen. Sedan de reglerna kom till har detta varit en visa.

Det har byggts upp en verksamhet i Sverige där de som ligger och kör olagligt, som inte följer regelverket, har byggt upp mobila tankstationer, mobila verkstäder och mobila däckverkstäder. Man har egna bärgningsbilar som rullar i Sverige. Behöver man göra det om det handlar om en tillfällig inrikestransport i ett värdland? Det har jag svårt att tro.

Det här har skapat en situation som innebär att aktörerna, som ofta styrs av kriminella nätverk, ligger i våra transportsystem och utför transporter. Med de här bilarna kommer det in ammunition, skjutvapen, sprängmedel och unga tjejer som sedan används till prostitution. På utresan följer det med stöldgods, till ett värde av ungefär 2 miljarder årligen. Det här är ett välkänt problem. Varenda människa som jobbar i branschen vet vad det är fråga om och ser det dagligen.

Det är jättebra att man höjer sanktionsavgiften från 40 000 till 60 000. Men vi pratar bara om kaffepengar i sammanhanget. Att det är högre än i andra länder i Europa är inget skäl till att inte ta i ordentligt.

Danskarna är lite modigare. De tog en lastbil med en stulen grävare. Föraren fick ett och ett halvt års fängelse och tolv års inreseförbud, efter en maskinstöld i Danmark. Ett och ett halvt års fängelse och tolv års inreseförbud är vad den danska staten bjöd på.

Det är på den nivån vi måste lägga oss om vi ska komma åt de kriminella nätverken som opererar i Sverige. De är ett gissel för företagare. De är ett gissel för vanliga medborgare. Och de nästlar sig in i våra logistiksystem och har koll på alla värdefulla transporter. De får in sin narkotika. De får in skjutvapen.

I samband med att krypteringen i Encrochat knäcktes upptäckte man att det kom in tio gånger mer narkotika i Sverige än man hade trott. Och hur kommer det in tror ni? Det kommer på lastbilar. Det ligger inklämt i rambalkar. Jag såg senast i dag hur det låg inklämt mellan tegelpannor som var stuvade på pallar. De som ägnar sig åt den typen av verksamhet är raffinerade.

Svenska staten måste bjuda på motstånd. Men det gör man inte. Man har inte tillräckligt med personal ute för att kunna hejda det. Därför har de byggt upp en verksamhet där de till och med har egna verkstäder, egna däckverkstäder, egna tankstationer och så vidare. Det skulle inte behövas om verksamheten var tillfällig. Då kan man åka in på vilken mack eller verkstad som helst.

Det här duger inte. Regeringen måste förstå vad det handlar om. Det är jättebra att man höjer sanktionsavgiften. Men gå upp till 250 000 eller 300 000 kronor så att det händer någonting, så att vi får stopp på det någon gång.

Anf. 159 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Låt mig först säga någonting om sanktionsavgiften i jämförelse med andra länder. Jag tror att Thomas Morells jämförelse är felaktig. Men Thomas Morell är välkommen att redovisa grunden för sanktionsavgiften i Danmark.

I Nederländerna är avgiften ungefär 4 400 euro, det vill säga 45 000 kronor. I Danmark, som Thomas Morell hänvisar till, finns det en differentierad avgift mellan 5 000 och 35 000 danska kronor. I Norge kan det vid en överträdelse bli ända upp till 50 000 norska kronor. Efter att vi har

gjort en genomgång har vi kunnat se att Sverige med en avgift på 60 000 sannolikt har den absolut högsta avgiften.

Det har vi för att markera och ge en väldigt tydlig signal om att den illegala verksamheten inte är acceptabel. Jag tror dessutom att det är verkningfullt att ha höga sanktionsavgifter. Det finns ingen tvekan om det.

Vi har dessutom gjort ett ökat antal kontroller och fått in ett ökat antal ärenden som visar att det här har effekt. Men mer behöver göras. Det finns ingen tvekan om det. Det här är också skälet till att vi dels har öronmärkt resurser till polisen för cabotagekontroller, dels har utrett och tittat på förutsättningarna för att inrätta en yrkestrafikinspektion.

Jag kan dock inte låta bli att upprepa det som ledamoten Morell och jag har diskuterat flera gånger. Det gäller den upprördhet som Thomas Morell verkar ha inför sakernas tillstånd inom transportbranschen och att han ändå drar slutsatsen att det vore bra att få en moderatledd regering. Han ställer inte ett enda krav på transportområdet för att Moderaterna ska få tillträda regeringsposten. Det vore välkommet om Sverigedemokraterna vid något tillfälle kunde visa att det är trovärdigt att en annan regering skulle genomföra det som Thomas Morell kräver.

Väldigt mycket av det som nu har genomförts har Sverigedemokraterna stött i efterhand, till exempel klampning, sanktionsavgifter, beställarsansvar, mer resurser till polisen och ökade kontroller på väg. Det här är saker som den socialdemokratiskt ledda regeringen har gjort. Vi har gått i täten. Sverigedemokraterna har följt efter. Men effekten av ett regeringskifte vore att vi får en moderatledd regering som inte har uppvisat något intresse för detta.

Då är vi tillbaka: Om vi vill att fler saker ska hända är en fortsatt socialdemokratiskt ledd regering den bästa garanten för det. Vi kommer att fortsätta kampen mot den brottslighet som finns på vägarna.

Jag är väldigt nöjd med det samarbete jag har med Sveriges Åkeriföretag, Transportföretagen och Transportarbetareförbundet. Det gäller både arbetet om Fair transport, vilket i sig är viktigt, och i opinionsbildandet och kraven på svenska transportköpare. Det är egentligen de som avgör vilken verksamhet vi ska premiera.

Jag tycker att det här är en viktig diskussion. Vi talar ofta om polisens insatser och kontrollmöjligheter. Här skärper vi det hela och gör väldigt stora insatser. Men de svenska företag som beställer transporter tar själva på sig ett mycket stort ansvar om de inte kontrollerar vilken verksamhet de premierar.

Det här är viktigt. Jag tror inte att någon av oss vill hamna i en situation med en lastbil på 60 ton när vi skjutsar våra barn till fotbollsträningen eller ska besöka någon under juluppehållet. Vi vill inte råka ut för en uttröttad chaufför som inte följer kör- och vilotidsreglerna, som har usla arbetsförhållanden eller som kanske till och med är alkoholpåverkad, utan vi vill färdas säkert och tryggt.

Det här är alltså inte bara en fråga om yrkeschaufförerna, utan det är även en fråga om vår trafiksäkerhet. Där har vi i regeringen gjort stora insatser. Det återstår för Sverigedemokraterna att visa hur de vill agera framöver.

Prot. 2021/22:47
16 december

Svar på
interpellationer

Anf. 160 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag har sagt det förut: Åk gärna ut och träffa mina gamla kollegor och diskutera situationen på vägarna. Jag behöver inte nödvändigtvis följa med för jag har kontakt med dem i stort sett dagligen. De lever i en annan värld än den som statsrådet beskriver här. De har på tok för lite resurser för att komma åt kriminaliteten ute på vägarna.

De företag som nyttjar dessa transporter sponsrar kriminell verksamhet. I ett av dem har man till och med varit så sagolikt fräck att man har tagit kontakt med Transportstyrelsen och vill ha ett eget konto där för att kunna sätta in pengar som Transportstyrelsen sedan kan plocka ut sanktionsavgifter från när det blir fel. Är sanktionsavgiften på tillräckligt hög nivå då? Jag återkommer till det.

Så länge jag står upp kommer jag att driva denna fråga. Jag kan tala om att jag inte kommer att vika en tum. Men jag kommer inte att förhandla med Moderaterna via statsrådet, utan det gör jag direkt.

Vad gäller beställaransvaret får statsrådet gärna berätta om hur det gick med de två fallen. Blev det fällande domar? Visst skärpte man beställaransvaret, men det var inte tillräckligt bra för att det skulle hålla juridiskt. Två fall prövades i domstol, men bägge blev friade. Så mycket var beställaransvaret värt.

Vi har ett jätteproblem med olaglig verksamhet på vägarna, och vi har inte resurser nog att få stopp på det. De skapar ekonomiska förutsättningar som de sedan kan använda för att investera i annan kriminell verksamhet. Det här finns beskrivet i en polisrapport från 2012. Den författades av dåvarande länskriminalen i Västra Götaland. Tre duktiga kommissarier stod bakom den. I den ser man att den olagliga verksamheten skapar ekonomiska förutsättningar för annan kriminell verksamhet, och de som köper dessa transporter sponsrar den kriminella verksamheten.

Varifrån kommer alla vapen? Hur har de kommit in i Sverige? Varifrån kommer all ammunition? Hur har den kommit in i Sverige? Varifrån kommer sprängmedlen? Hur har de kommit in i Sverige? När polisen gör tillslag mot prostitution kliver de in i ett område och tar en sexköpare var 20:e minut. Varifrån kommer alla tjejerna? De kommer insmugglade i tunga fordon.

Jag är fortfarande utbildare i YKB. Vi försöker få våra svenska chaufförer att förstå hur farliga de gränsöverskridande transporterna är och vad som kommer in med dessa fordon. Vi gör det för att få dem att förstå hur farlig miljön är. Men regeringen har ingen koll. Ni säger att ni pratar med Sveriges Åkeriföretag och Transportföretagen, men varför förstår ni inte vad som händer? Det är frågan.

Polisen får allt mindre resurser till vägen. Man utbildar poliser. Fine. Men de kommer inte ut på vägen. Vi har därför fortfarande problem med kriminaliteten på vägarna. Det är dags att agera och inte bara prata.

Anf. 161 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag konstaterar att vi agerar och att Sverigedemokraterna bara pratar. Vi sitter i regeringsställning och har genomfört klampning, som inte fanns tidigare. Vi har Europas högsta sanktionsavgifter, beställaransvar och öronmärkta resurser för cabotagekontroller. Vi har förhandlat fram ett mobilitetspaket. Vi utreder nu en yrkestrafikinspektion. Listan

på saker som vi har gjort är lång. Inget hade ju gjorts då Moderaterna satt i regeringsställning.

Thomas Morell är själv gammal moderatpolitiker, herr talman, och borde ändå ha tillräckligt goda kontakter med Moderaterna för att kunna förhandla sig till några framgångar. Jag har all respekt för att Sverigedemokraterna inte vill förhandla via ett socialdemokratiskt statsråd. Det kan jag förstå. Men om sådana förhandlingar pågår tycks de hittills ha varit helt verkningslösa. Trots att jag under väldigt lång tid har efterlyst det har jag ännu inte sett ett enda exempel på ett krav som Sverigedemokraterna har fått igenom i sina förhandlingar med Moderaterna.

Jag tror att det är viktigt med och önskar att vi hade en bred uppslutning i Sveriges riksdag om insatser för att stoppa den här verksamheten. Vi behöver ha ordning och reda i yrkestrafiken. Vi behöver se till att svenska åkeriföretag har sjyst konkurrens och inte konkurrerar med taskiga löner, usla sociala villkor eller dåliga fordon.

Jag vill ändå påpeka att jag själv såg till att det infördes krav på vinterdäck även för utländska lastbilar när de kör på svenska vägar. Det var ett sätt att öka trafiksäkerheten, vilket naturligtvis var det viktigaste. Men vi behövde också vara tydliga med att vi inte kunde ha en ordning där utländska lastbilar inte tar till sig de krav som svenska åkerier nästan uteslutande gör när de säkerställer att fordonen har rätt däck för vinterväglag.

Det är så här vi systematiskt har jämnat ut villkoren, och här är mobilitetspaketet kanske det viktigaste. Det är den framgång som har kommit av de förhandlingar som vi har haft i Europa, både i parlamentet och naturligtvis i de förhandlingar som jag deltog i i rådet. Nu har vi det på plats. I dag fattade regeringen beslut om förordningarna i mobilitetspaketet.

Nu börjar implementeringen av ett gediget lagstiftningsarbete. Det kommer att ta tid innan vi ser effekterna av detta; det kommer att ske förbättringar och förändringar stegvis. Men förarna ska återvända var tredje vecka. Vi ska ha smarta färdskrivare. Det ska vara utstationering från dag ett, så att svenska löner och villkor ska gälla från dag ett när man kör.

Återigen, för den som följer debatten och inte riktigt förstår varför det finns ett motstånd från högerpartierna: Tillsammans med fackföreningsrörelsen har vi alltså tyckt att det är rimligt och viktigt att det ska vara just svenska löner, avtal och villkor som ska gälla, det vill säga utstationering från dag ett. Här har det under lång tid varit så att partier på högerkanten har tyckt att det är helt okej att köra med dumpade löner – med polska, rumänska eller litauiska löner. Vi säger nej. Det ska vara utstationering från dag ett, vilket kommer att gälla nu när vi implementerar mobilitetspaketet.

Dessvärre är det så att Sverigedemokraternas partivänner i Europa, Lag och rättvisa i Polen, nu har gripit in. Polska och ungerska företag har försökt stoppa hela denna satsning via EU-domstolen. Sverige har gått in och intervenerat, det vill säga gått in tillsammans med andra medlemsstater för att stödja EU-domstolen i detta. Jag hoppas ju att Sverigedemokraternas partivänner ute i Europa inte stoppar detta viktiga mobilitetspaket, men frågan ligger nu hos EU-domstolen. Jag tycker att det är genant att vi har partier i Europa som så aktivt vill motarbeta grundläggande rättigheter för yrkestrafikanter i hela EU.

Prot. 2021/22:47

16 december

Svar på

interpellationer

Anf. 162 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Det blev lite intressant där mot slutet. Statsrådet säger att det är genant att vi har partier ute i Europa som inte vill se till att lagstiftningen når dem som ligger och kör olagligt. Då tycker jag att man ska ha ett resonemang med de 22 ledamöter i den socialdemokratiska gruppen som inte vill att detta ska genomföras. Man kan ju börja där.

Sedan har vi en annan historiebeteckning också – vem var det som över huvud taget startade jobbet med att få mobilitetspaketet på plats? Det var Peter Lundgren. Det var vår ledamot nere i EU-parlamentet. Det är alltså dags att läsa på lite.

Nu ska jag citera en tidningsredaktör som har skrivit månadens ledare. Han skriver: ”Eneroth – när ska det bli ’ordning och reda’ egentligen? Är det nu det är dags att sluta prata rappakalja och istället visa lite handlingskraft på riktigt?” Det är början på ledaren. Sedan går han in och beskriver hur det gick med beställaransvaret. Det gick i diket; det höll inte hela vägen fram till en fällande dom.

Så här är det på punkt efter punkt: Det pratas väldigt mycket, men det kommer ju aldrig ut någonting av det. Varje gång vi har en debatt tar Eneroth upp det här med beställaransvaret, men det höll ju inte juridiskt. Jag förstår alltså inte varför man hela tiden hänvisar till det. Det blir lite komiskt.

När det gäller vinterdäckskraven är det bara att åka ut på E4:an och se hur det ser ut. De tar sig inte ens fram på släta vägar. Och då kommer vi tillbaka till att det inte finns någon ute på vägen som kan göra kontrollen och lagföra. Där har regeringen tappat kontrollen fullständigt. Sedan spelar det ju ingen roll att man utreder en yrkestrafikinspektion när det inte kommer ut folk på vägen. Det är ju där man måste börja.

Anf. 163 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Det låter som att ledamoten Morell är väldigt frustrerad över polisen, som jag tror är hans tidigare arbetsgivare. Det får man ha respekt för, men det går också att interpellera det statsråd som har ansvar för polisverksamheten.

Jag konstaterar att vi har öronmärkt resurser till polisen för fler cabotagekontroller. Vi har från regeringens sida skjutit till mer resurser än vad polisen själv har begärt för att det ska bli fler polisanställda. Vi har också utrett och tittar nu på hur strukturen för en yrkestrafikinspektion skulle kunna se ut, just för att få fler kontroller. Det är under en socialdemokratiskt ledd regering det händer.

I EU-parlamentet var det dessutom Jens Nilsson – frid över hans minne – som var ansvarig för att påbörja arbetet med mobilitetspaketet. Jens gjorde ett fantastiskt jobb där. Så sent som för någon vecka sedan träffade jag Ertug i transportutskottet i Bryssel. Han är en drivande EU-parlamentariker, och han lyfte fram Jens Nilssons stora insatser för det mobilitetspaket vi nu har på plats.

Det är dock bekymmersamt när Lag och rättvisa, det parti som Sverigedemokraterna samarbetar med som ett systerparti, så aktivt går in och motarbetar mobilitetspaketet från polsk sida. Man vidtar nu till och med juridiska åtgärder för att försöka stoppa någonting som är oerhört viktigt för Europas yrkeschaufförer.

Jag kommer att fortsätta arbeta för att det ska vara ordning och reda i transportsektorn. Jag kommer att fortsatt ha bra relationer och lyssna på kloka synpunkter från Transportarbetareförbundet och fackföreningsrörelsen, liksom från Sveriges Åkeriföretag och Transportföretagen. Jag kommer också att vara väldigt angelägen om att vi, nu när implementeringen sker, ökar kontrollmöjligheterna i det jag förfogar över. Men det är som sagt också en hel del som andra statsråd förfogar över, och även det är Thomas Morell varmt välkommen att diskutera.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2021/22:121 om hastighetssänkningars inverkan på utvecklingen norr om Dalälven

Anf. 164 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Thomas Morell har frågat mig om jag och regeringen avser att avsätta medel till underhåll av de större vägarna i norr så att standarden håller en godtagbar nivå och hastighetsgränserna därmed kan återställas.

Regeringen har systematiskt satsat på vägunderhåll både i nu gällande infrastrukturplan, i infrastrukturpropositionen som presenterades i april och i ett flertal budgetar, bland annat genom att örönmärka pengar till vägarna i landsbygd. Det innebär att över 15 miljarder kronor årligen föreslås gå till vidmakthållande av vägar under kommande år. Jag kan konstatera att Trafikverket aldrig tidigare har haft så mycket pengar till vägunderhåll.

För att stärka tillgängligheten och öka trafiksäkerheten har Trafikverket fördelat 1 miljard kronor för att samfinansiera åtgärder på det regionala vägnätet. Åtgärder som förkortar restiden i landsbygder ska prioriteras, och det kan till exempel avse mittsepareringar eller andra åtgärder som inte innebär hastighetssänkningar.

Trafikverket har nyligen meddelat att de har fattat beslut om att avvakta med föreslagna hastighetssänkningar under 2021. Trafikverket avser att invänta beslut om den kommande nationella planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033. Trafiksäkerhetsarbetet är fortsatt viktigt, och Trafikverket arbetar med en rad olika insatser för att sträva mot nollvisionen och nå regeringens etappmål.

Anf. 165 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

Vägar har varit viktiga för mänskligheten ända sedan den dagen vi började förflytta oss. Det är rätt många år sedan nu, och det var häst och vagn till att börja med. Så småningom kom bilen in som en viktig del, och vi har fått järnvägstrafik och så vidare.

Mer än 60 procent av vägnätet byggdes på 60-talet, och jag är så pass gammal att jag kommer ihåg när pappa var ute med grävmaskin på vägbyggena och drog fram så att vi fick farbara vägar. Men i dag låter vi det vägnätet förfalla – vi har inte pengar nog att underhålla det som vi en gång

har investerat i. Det som är så oerhört viktigt för vår industri och för boende över hela landet förfaller.

Detta står i den infrastrukturplan som för ett tag sedan presenterades av Trafikverket, vilket alltså är en plan som sträcker sig från 2022 till 2033. Kritiken mot förslaget har varit massiv. I det ökas i och för sig anslagen till vägunderhåll, men det räcker ju inte på långa vägar.

Trafikverket själva påpekar att de medel som avsätts till vägunderhållet är otillräckliga. De säger tydligt att nedbrytningen av det svenska vägnätet kommer att fortsätta och i vissa delar öka. Risken för restriktioner ökar även på det högtrafikerade vägnätet, så det är inte bara det finmaskiga vägnätet som kommer att ta stryk i detta utan även de stora, viktiga vägarna.

Kritiken lät såklart inte vänta på sig, och den är berättigad. Regeringen, som ansvarar för myndigheten, prioriterar ett ofantligt dyrt prestigeprojekt med höghastighetståg framför en väl fungerande infrastruktur på den befintliga vägen och järnvägen.

Behovet av underhåll är stort, och resurserna borde självfallet läggas där snarare än på att bygga en höghastighetsjärnväg. Vi måste få det vi har att fungera, oavsett årstid och tid på dygnet.

Den infrastrukturplan som nu har lagts fram kommer att slå undan benen för en stor del av landets små och medelstora företag. Det är oftast dessa företag som använder och är beroende av det finmaskiga vägnätet, som så att säga ligger ute i kapillärerna.

Jag kommer från en jordbruksbygd, Skaraborg. Där har vi mycket jordbruk, självfallet. Det ligger också många småindustrier ute på landsbygden som för sin verksamhet är beroende av en väl fungerande väginfrastruktur. Det är små företag som kanske inte har mer än fem eller tio personer anställda och som levererar komponenter till den stora industrin. De är legotillverkare, som det kallas. De kan ligga bakom en skogsdunge någonstans, i en by som ingen vet vad den heter och som inte ens står med på kartan, men de kan ha en oerhört viktig funktion för vår stora industri.

När de inte får möjlighet att verka på grund av att vägnätet förfaller sågar vi av den gren vi sitter på. Då har vi ingen nytta av höghastighetståget i alla fall, eftersom vi då inte har någon som producerar och betalar skatter i det här landet.

Anf. 166 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Låt mig först konstatera att infrastrukturplanen inte har lagts fram, utan Trafikverket har lämnat ett förslag. Det är regeringen som fastställer planen i maj eller under våren.

Låt mig också konstatera att regeringen under de senaste åren återkommande har skjutit till resurser till att höja vägstandarden, inte minst på landsbygden. Det är öronmärkta resurser, senast 1,5 miljarder kronor, för att stärka vägkvaliteten på landsbygden. Därtill kommer en satsning på 10 miljarder för BK4 så att skogsindustrin och industrins aktörer på landsbygden ska ha bättre bärighet på vägarna för 74 tons lastbilar.

Jag tror att det är 197 miljarder som nu går till underhåll i den proposition som riksdagen har ställt sig bakom. Aldrig någonsin tidigare har så mycket pengar lagts på väg- och järnvägsunderhåll. Men låt mig vara tydlig: Jag ser brister i vägunderhållet och järnvägsunderhållet, och jag är kritisk till det som också Riksrevisionen påpekar, att vi har haft fördyringar med närmare 60–70 procent i en del fall.

Ibland räcker det kanske inte att bara skjuta till mer resurser. Vi måste också få mer valuta för pengarna, effektivisera vägunderhållet och se till att inte en stor del av de resurser som statsmakterna avsätter går till annat än till vägunderhåll. En fördyring med 60–70 procent för vägunderhåll är inte acceptabel. Regeringen har gett tydliga direktiv till Trafikverket när det gäller kostnadskontroll. Oavsett om det är bristande konkurrens, planering eller andra skäl som gör att vi har så pass dyra vägunderhållsinsatser måste något göras för att vi ska få ännu mer valuta för de insatser vi gör.

Thomas Morell och Sverigedemokraterna väljer att koppla ihop det med nya stambanor för höghastighetståg. Det är intressant. I direktiven till Trafikverket står det att 107 av 437 miljarder ska avsättas för att fortsätta byggandet av nya stambanor. Detta behövs eftersom det är trångt på spåren och vi behöver mer kapacitet. Dessa pengar går till Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm och Ostlänken.

Eftersom Sverigedemokraterna nu så tydligt säger att det är ett dumt projekt infinner sig frågan till Thomas Morell: Kommer Sverigedemokraterna att stoppa Göteborg–Borås? Mellan Göteborg och Borås går det i dag tåg med en hastighet på kanske 40 eller 50 kilometer i timmen. Det är en nedsliten och dåligt fungerande järnvägssträcka. Och på väg 40 mellan Göteborg och Borås är det alldeles fullt av trafik på vägen. Det behövs en ny stambana mellan Göteborg och Borås. Är Sverigedemokraterna emot det?

Eller är Sverigedemokraterna emot Lund–Hässleholm? Det är en viktig del i att stärka kapaciteten i järnvägsnätet, inte minst i södra Sverige. Det är nog så viktigt när Fehmarn Bält byggs. Kapaciteten över Öresundsbron kommer att stärkas, och då måste vi ha bättre järnvägskapacitet så att det inte blir trångt på Södra stambanan. Det finns en bred uppslutning i Skåne bakom Lund–Hässleholm, precis som man i Västsverige ställer sig bakom Göteborg–Borås.

Den tredje del som resurserna går till är Ostlänken, järnvägen via Linköping, Norrköping och så vidare. Det är ett starkt och viktigt regionalt intresse, och det vidgar arbetsmarknadsregionerna.

Kan civilutskottet på Sverigedemokraternas vägnar tala om vad som ska bort, Thomas Morell? Är det Ostlänken? Är det Göteborg–Borås? Eller är det Lund–Hässleholm? För det är där ni säger att ni ska ta pengarna. Ni vill ta bort resurser från nya stambanor för höghastighetståg och satsa på vägunderhåll. Vi satsar mer än någonsin på vägunderhåll, men Sverige behöver också investera i ny järnväg.

Anf. 167 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag ska börja med att läsa ett citat från den text som finns i infrastrukturplanen, som beskriver läget ganska tydligt. Så här står det i den text som Trafikverket själva har lagt ut: ”Risken för mindre störningar och tillfälliga restriktioner kommer att öka på denna del av vägnätet. Trafikverket kommer att säkerställa att vägarna inte blir så dåliga att framkomligheten för lätt trafik påverkas.”

Nu pratar vi om det finmaskiga vägnätet. Det är alltså inte stora E4 eller E20, utan det är lite mindre. ”Trafikverket kommer att säkerställa att vägarna inte blir så dåliga att framkomligheten för lätt trafik påverkas.” Hur ska den mindre industrin och jordbrukarna kunna få sina transporter

utförda om det blir restriktioner på vägarna? Det är ju inte lönt att komma med en Volvo 240 och en släpkärra och hämta en tjur på 1 700 kilo för att köra till slakteriet, utan det måste vara ett tyngre fordon. Det är detta som är kruxet.

Vi kommer inte att acceptera att man tar bort så mycket resurser från befintligt vägnät och befintlig järnväg att vi får sådana problem att vi inte ens kan klara de lokala transporterna. Vi vill bygga Göteborg–Borås, men inte en järnväg som bara upplåts till tåg som inte stannar. Det är rätt meningslöst om de bara ska stanna vid Landvetter och sedan åka vidare. Vi vill att de orter som ligger utmed sträckningen mellan Göteborg och Borås ska få ett regionaltåg. Det betyder att man kan bygga en något lättare järnväg än en höghastighetsbana. Mer komplicerat än så är det inte, men man sparar rätt mycket pengar.

Det är så man måste lösa problemet. Man ökar kapaciteten genom att bygga ut stambanorna, men man behöver inte bygga för 320 kilometer i timmen. Det är en väsentlig skillnad mellan att bygga en bana för den hastigheten och att bygga en bana för 250 kilometer i timmen. Det är där man kan göra besparingar.

Det är ett högprestigeprojekt att kunna åka snabbt från Stockholm till Malmö eller Göteborg. Men vi har de stora resandeströmmarna i regionerna. Det står tydligt, även på järnvägssidan i infrastrukturplanen, att trafiken inte kan upprätthållas där, utan man kommer att ha hastighetsnedsättningar. Men det är ju där vi har de stora mängderna med människor som åker. Det är bara att titta hur det ser ut på pendeltågen i Göteborg, Stockholm eller Malmö – det är fullastat. Det är där man måste öka resurserna. Det är trots allt ganska få som ska åka fort mellan Stockholm och Malmö.

Bara en utbyggnad mellan Alingsås och ned till Göteborg – ett dubbelspår till – skulle göra att man kan köra från Stockholm till Göteborg med direkttåg på två och en halv timme.

Man tänker baklänges. Det finns så mycket mer man kan göra för mindre pengar och få mer pang för pengarna än att bygga höghastighetsbanor. Se till att få ett järnvägssystem och ett vägsystem som klarar trafiken, även ute i det finmaskiga! Då slipper vi läsa det som står i Trafikverkets plan. Man kommer inte att klara mer än den lätta trafiken på det finmaskiga vägnätet, och man kommer inte att kunna upprätthålla en god standard på de regionala järnvägarna.

Det första man gör måste vara att angripa problemet där det är som störst i stället för att investera pengar i något som bara några få ska åka på.

Anf. 168 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag måste säga att jag blir förbryllad över ledamoten Morrells argumentation. Låt mig först och främst konstatera att det inte bara är några få som vill åka. Tågåkandet har ökat dramatiskt i Sverige. Det finns en jättestor vilja hos fler att åka. Det är fullt på tågen. Och det är fullt på spåren.

När jag åkte det miljonte tåget för något år sedan var det för att markera att det aldrig gått så många tåg på den svenska järnvägen. Och Trafikverket säger att vi inte får plats med mer. Därför måste vi utöka kapaciteten och bygga mer. Företag vill också skicka mer gods på tåg. Då måste vi öka

kapaciteten, annars kommer det att bli trångt på vägarna. Vägarna slits ned mer. Det är skälet till att vi behöver nya stambanor.

Då hör jag nu Thomas Morell redovisa att i stället för att bygga den järnväg som hela regionen har ställt sig bakom – Västsvenska Handelskammaren och andra – mellan Göteborg och Borås vill Sverigedemokraterna göra ett helt nytt omtag, göra någonting helt annat och stoppa detta projekt. Det är så jag tolkar det. Det ska nog ärligt sägas att man nog inte kommer att komma upp i 320 kilometer i timmen på den sträckan.

Då är det en väldigt tydlig signal till hela Västsverige att Sverigedemokraterna nu, för att i stället lägga mer pengar på väg, stoppar ett av de mest eftertraktade järnvägsprojekten i Sverige. För att komma till rätta med trängseln på väg 40 och för att komma till rätta med Kust till kust-banan och dess kapacitetsbrister behövs det ny järnväg.

Problemet är att jag inte fick något svar om Lund–Hässleholm eller om Ostlänken. Är det även dessa projekt som nu ska bort? Det är ett viktigt besked som Sverigedemokraterna nu ger för första gången.

Det finns en bred uppslutning i hela Region Skåne, i hela Västsverige och i Östergötland om Ostlänken också för den delen.

Om Sverigedemokraterna nu så tydligt är motståndare till detta och vill stoppa viktig kapacitetstillförsel av järnvägen då är det en tydlig signal. Jag tycker att detta behövs.

Jag är nöjd med att vi från regeringen har lagt närmare 900 miljarder kronor på infrastruktur – mer än någonsin – just för att inrymma stora satsningar på vägarna. Det behövs. Vi behöver bättre kvalitet på vägar på landsbygden.

Jag kommer ursprungligen från Kosta där det bor 800 invånare. Det är inga höghastighetståg eller stora vägar där. Men de vägar som finns behöver förstärkas. Efter år av underinvesteringar behöver vi verkligen skjuta till mer pengar till vägarna, och det gör vi. 197 miljarder är mer än någonsin till underhåll. Men jag är oroad över en kostnadsökning på 60–70 procent. Jag vill att man ska använda pengarna mer effektivt.

Jag kommer inte riktigt ihåg hur Sverigedemokraterna har resonerat. Men jag vet att Moderaterna vill ta bort 30 miljarder och Kristdemokraterna närmare 50 miljarder från utvecklingsanslaget. Då innebär det att det inte ska byggas några nya järnvägar eller vägar. Om man ska vara trovärdig i diskussionen måste man tala om vad det är som ska bort. Då handlar det om Göteborg–Borås, Lund–Hässleholm eller Ostlänken.

Jag fick ett svar här som tyder på att Sverigedemokraterna tycker att Göteborg–Borås ska bort men bara lite. Jag är väldigt nyfiken på att få höra Thomas Morell redovisa vilken typ av järnvägsbygge som i så fall ska göras mellan Göteborg och Borås – vilken hastighet det ska vara och vilken kostnad – eftersom Sverigedemokraterna har en radikalt annan uppfattning än vad man har i hela västra Sverige och i regionen där.

Anf. 169 THOMAS MORELL (SD):

Herr talman! Jag blev lite förvånad. Är statsrådet inte medveten om att projektet mellan Borås och Göteborg är pausat på grund av att Härryda har sagt nej? Det är likadant nere i Skåne. Där säger kommunen också nej.

Det som vi vill göra är att satsa på en järnväg som skapar kapacitet för regionalståg men även för godståg. Vi måste nämligen få ut mer trafik på spåren. Men det finns ingen anledning att ha en exklusiv järnväg som ska

ha bara en typ av tåg, de så kallade höghastighetstågen. Det är helt bakvänt. När vi är i en situation där vi måste få ut mer trafik på spåren kan vi inte ha en bana som är exklusiv för en enda tågtyp. Jag förstår inte hur regeringen tänker där. Det är det ena.

Det andra är att vi samtidigt tillåter oss en kapitalförstöring på de finmaskiga vägnäten, där vi medvetet går in i framtiden och säger: Vägarna kommer att vara sämre 2033 än vad de är i dag. Järnvägsnätet kommer att vara sämre 2033 än vad det är i dag. Däremot har vi kommit halvvägs med att bygga höghastighetståg. Men de ska inte börja gå förrän 2045.

Ärligt talat förstår jag inte hur ni tänker. Det finns rätt mycket man kan göra för hyggligt lite pengar. Jag är inte ekonom, men jag klarar i alla fall att räkna. Det går att göra ganska mycket för hyggligt lite pengar och få en trafik som fungerar. Hur svårt kan det vara?

Ni är ju fartblinda i detta projekt och låter annan infrastruktur förfalla. Jag förstår inte det. Och hur ska vi klara det finmaskiga vägnätet eller regionbanorna när det inte finns pengar? Statsrådet är skyldig mig ett svar.

Anf. 170 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag konstaterar att nya stambanor ramas in med ungefär 107 miljarder. Det handlar om Göteborg–Borås, Ostlänken och Lund–Hässleholm. Om Sverigedemokraterna nu vill ta dessa pengar – det är så jag har tolkat det – innebär det att vi stoppar det som för Sverige, för svenskt järnvägssystem och för tre riktigt stora arbetsmarknadsregioner är de viktigaste prioriteringarna som de har arbetat med väldigt länge. Det är ett anmärkningsvärt besked från Sverigedemokraterna.

Utöver det finns det på utvecklingsanslaget ytterligare 330 miljarder kronor för bland annat satsningar på järnväg. Inte minst har vi pekat ut norra Sverige. Jag tror att alla har hört mitt engagemang för Norrbotten och för Sydostlänken. Men det kan också finnas väldigt många andra önskemål. Men det handlar också om satsningar på väg. Senast har E4:an vid Skellefteå diskuterats. Jag tror att det kan vara viktigt att titta på insatser med anledning av de stora industrietableringarna där.

Det är så vi nu arbetar med Trafikverkets förslag och med remissynpunkter. Då vill Sverigedemokraterna dra i handbromsen, och de säger att det ska bli mindre satsningar på ny infrastruktur i ett läge då Sverige har 10 miljoner invånare, stora industrietableringar och stora behov av mer kapacitet i det svenska transportsystemet. Det är för mig mycket gåtfullt hur Sverigedemokraterna resonerar. Det går inte att drömma sig tillbaka i tiden och tro att alla transporter går på landsväg. Vi i Sverige måste överföra en allt större andel av transporter på kapacitetsstark järnväg, på sjöfart och på elektrifierade vägar.

Sedan ska vi med BK4 säkerställa bra infrastruktur för vägar på landsbygd och se till att vi har klimatsmarta lastbilar så att vi har ett väl fungerande transportsystem i hela Sverige. Men vi måste arbeta med att skapa ett hållbart transportsystem. Det är utgångspunkten för regeringens politik, och vi är på god väg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 171 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jens Holm har ställt frågor om föreskrifterna för kontrollbesiktning och om jag avser att verka för att det ställs miljökrav vid registrering av A-traktorer.

Transportstyrelsens föreskrifter, som började gälla 2018, innebär att gränsvärden för miljökontroll både sänktes och höjdes jämfört med tidigare. Utöver den konsekvensutredning som Transportstyrelsen gjorde i samband med justeringarna gav regeringen även Transportstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att analysera klimat- och miljöeffekterna av förändringarna. Analyser visade att ändringarna endast medfört mycket marginell påverkan på miljön.

När det kommer till fordonen är det också viktigt att komma ihåg att allra störst inverkan på miljön har de kravskärpningar som skett för nya fordon. Sverige är drivande i förhandlingarna om de nya avgaskraven, de så kallade Euroklasskraven. När EU nu också reviderar det så kallade besiktningsspaketet kommer det att innehålla nya kontrollmetoder för partikelmätning och förhoppningsvis kväveoxider. Med bättre kontrollmetoder skapas möjligheter för skärpta miljökrav. Sverige är pådrivande för ett reviderat EU-regelverk med krav på bra och förfinade mätmetoder.

Vad gäller A-traktorer kan jag meddela att Transportstyrelsen så sent som 2020 genomförde föreskriftsförändringar som innebär att fordonen inte längre behöver framföras i höga varvtal, vilket tidigare varit ett krav. Detta minskar bränsleförbrukning och utsläpp. Regeringen har dessutom nyligen gett Transportstyrelsen i uppdrag att se över reglerna för A-traktorer i dess helhet. Fordonens påverkan på miljön är en del i det uppdraget.

Anf. 172 JENS HOLM (V):

Herr talman! Vi vet att transportsektorn i Sverige är en av våra största utsläppskällor. Transportsektorn står för en tredjedel av Sveriges samlade utsläpp. Nu har vi ett ambitiöst klimatmål. Utsläppen ska ned med 70 procent till senast 2030. Men det finns även andra aspekter av våra transporter som påverkar miljön och även hälsan, till exempel luften vi andas. Så många som 7 500 människor i Sverige dör i förtid på grund av luftföroreningar. En viktig orsak till det är just utsläppen från bilar, lastbilar och andra fordon i våra transporter.

Att se till att de fordon som kör på våra vägar inte släpper ut mer än absolut nödvändigt är en väldigt viktig funktion för den kontrollbesiktning som görs av våra fordon. Kontrollbesiktningen regleras ju av ett regelverk som bestämmer vad det är som ska kontrolleras och på vilket sätt.

Jag tror därför att det var många som blev förvånade när vi i maj 2018 fick nya föreskrifter för kontrollbesiktning. När man tittar på de föreskrifterna ser man att miljöambitionerna har sänkts på flera områden i stället för att höjas. Till exempel mäts utsläpp av partiklar från fordon numera endast utifrån generella gränsvärden, inte som förut mot skyltvärdet, det vill säga det värde som fordonstillverkaren satt upp. Har man legat under det värdet har man inte godkänts i besiktningen.

Inte heller görs det en lika rigorös kontroll av fordonets ombord-diagnosystem, OBD-systemet. Tidigare gjordes det en kontroll mot de felkoder som kunde finnas i OBD-systemet. Det kunde leda till underkännande. Detta sker inte längre, herr talman. Och dieselfordon som är äldre än 20 år gör man inte längre någon detaljerad avgasmätning på, utan detta ska besiktningsmannen eller -kvinnan bedöma endast med blotta ögat.

Herr talman! Besiktningsbranschen har uppvaktat oss i trafikutskottet flera gånger och påpekat att det här är kraftiga försämringar av miljöambitionen vid fordonsbesiktningen. De vill inte ha de här försämringarna, men de har fått dem, eftersom regeringen har släppt igenom dessa försämrade föreskrifter. Besiktningsbranschen menar nu att vi är ett av EU:s sämsta länder vad gäller miljöambitioner vid kontrollbesiktning av fordon. Man kan också se på antalet fordon som underkänns. De är mycket färre i dag än före 2018, då de nya föreskrifterna trädde i kraft.

Därför skulle jag vilja fråga infrastrukturministern: Anser infrastrukturministern att det med de nya föreskrifterna har blivit bättre eller sämre miljöambitioner vid den viktiga fordonsbesiktningen?

Jag skulle också vilja fråga infrastrukturministern angående den rapport som man hänvisar till. Det sägs faktiskt klart och tydligt i den rapporten att det har blivit lägre miljöambitioner med de nya föreskrifterna. Där tycker jag att jag får svaret på min egen fråga, men jag vill höra det från Tomas Eneroth. Och vad är han beredd att göra för att höja miljöambitioner vid fordonsbesiktningen?

Anf. 173 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag vill ge ett extra tack till Jens Holm för en mycket pedagogisk inledning i frågan. Jag tyckte att det var föredömligt att redovisa den omställning som behöver göras i transportbranschen och i fordonen och de krav vi ställer på fordonstillverkarna för att sedan landa i besiktningen. Frågorna om besiktningsreglerna är väldigt viktiga.

Ingen ska tveka om ambitionen när det gäller klimatomställningen i denna regering, eller för den delen i den förra – det är det regelverket vi talar om. Vi har varit ledande i klimatarbetet internationellt. Det var inte så länge sedan jag själv deltog i COP 26. Bland annat där fick jag fram två stycken viktiga produkter som handlar om vilka klimatkrav vi ska ställa på både tyngre och lätta fordon.

Jag uppskattar Jens Holms engagemang och delar det. Det här är en svår materia, ska jag ärligt säga. Vilka mätmetoder ska användas? Hur implementerar vi direktiv? När det gäller huruvida man ska ha skyltvärden eller inte är EU:s länder inte direkt eniga om vilken metod som är bäst. Nederländerna och Sverige har valt att inte använda skyltvärden, andra har gjort det.

Jag reagerade också i början på uppgifter om att det skulle kunna bli en försämring av kraven. Det har inte varit regeringens ambition. Det var också bakgrunden till att Naturvårdsverket och Transportstyrelsen fick i uppdrag att analysera både klimat- och miljöeffekterna av de förändringarna. IVL:s studie visar att det skedde ytterst marginella förändringar. Men det finns också förslag där på vad vi behöver tänka på när det nya direktivet för besiktning och vägkantskontroll ska revideras. Jag tror att det är otroligt viktigt att vi har adekvata mätmetoder och att vi använder bästa möj-

liga ingångsvärden när det gäller att säkerställa att bilarna inte släpper ut mer än vad som är deklarerat tidigare och vad som är tillåtet.

Sedan är det naturligtvis en fråga om effektivitet. Jag har sett en beskrivning som utgick från att man skulle använda de gamla gränsvärdena. Jag tror att det var 250 fordon per år som skulle ha underkänts med de äldre gränsvärdena. Skillnaderna är alltså marginella.

Jag vill ändå vara tydlig gentemot Jens Holm om att jag inte tvekar att göra en revidering av detta och skärpa kraven inför det arbete som ska göras med besiktningsdirektivet. Jag tror att det är viktigt. Jag förutsätter att Transportstyrelsen men också Naturvårdsverket inkommer till regeringen om de har tydliga krav på förbättringar som kan göras.

Det är viktigt att vi har en väl fungerande kontrollbesiktning. Det är också viktigt att vi har mätmetoder som är relevanta och vetenskapligt beprövade. Det är även naturligtvis viktigt att vi är ledande när det gäller vilka krav vi ställer på fordonen. Finns det brister är jag beredd att ta initiativ till att gå vidare. Men det underlag jag har fått från myndigheterna visar att det är ytterst marginella effekter utifrån den studie som IVL har gjort.

Besiktningsbranschen har fört en dialog, och jag har förstått att man har gjort det tillsammans med ansvariga myndigheter. Jag har varit beredd att lyssna på synpunkter. Finns det intresse framöver för att skärpa regelverket kommer jag att medverka till detta.

Anf. 174 JENS HOLM (V):

Herr talman! Både ministern och jag är besjälade av att utsläppen måste ned, både för klimatets skull och för folkhälsans skull. Det sker 7 500 förtida dödsfall bara i Sverige, och i Europa är det nästan 400 000 som dör i förtid på grund av luftföroreningar. Jag tycker att det är lite märkligt att ministern då säger att det endast har blivit marginella förändringar med de nya föreskrifterna för fordonsbesiktning. Det är ju ändå försämringar som har skett.

Sedan 2018 har regeringen gått åt fel håll. Vi släpper igenom fler bilar med större utsläpp i dag än tidigare. Det vet ministern mycket väl. Jag vet att besiktningsbranschen har tillsänt ministern all information om detta; man har säkert även träffat honom. I dag är det till exempel endast hälften så många bensinbilar som underkäns vid kontrollbesiktningen jämfört med hur det var före 2018. Det är endast en tredjedel så många som underkäns jämfört med 2018. Det är alltså ganska kraftiga försämringar, skulle jag vilja säga.

Ministern hänvisar till en rapport. Vi ska komma ihåg att det var Transportstyrelsen som genomförde de här försämringarna och att det också är Transportstyrelsen som har lett den utredning som gjorts. Om man läser den här utredningen noggrant ser man att Naturvårdsverket motsatt sig de här försämringarna och förändringarna av besiktningsreglerna. På sidan 35 i rapporten finns en ganska tydlig slutsats angående vad de nya reglerna har lett till: ”Resultaten visar på ökade utsläpp vilket medför försämrade luftkvalitet och gör det svårare att klara de nationella miljömålen som *Be-gränsad klimatpåverkan* och *Frisk luft*.” Så står det på sidan 35 i den rapport som har beställts för att utvärdera de nya reglerna.

Det står ju att vi får ökade utsläpp och att vi får svårare att nå våra miljömål, som klimatmålet och målet om frisk luft. Därför vill jag fråga ministern igen: Är ministern utifrån denna information beredd att ändra på reglerna så att vi får mer rigorösa miljöambitioner vid fordonsbesiktningen?

Nu har det gått tre år sedan dessa förändringar gjordes. Jag förstår inte varför det ska ta så lång tid.

Ministern hänvisade till ett pågående EU-arbete om ett nytt besiktningdirektiv. Jag undrar om man kommer att frånga de lägre miljöambitioner som vi har inom ramen för detta direktiv.

Fru talman! Jag skulle också vilja fråga angående A-traktorerna, som i folkmun ibland kallas epatraktorer. Det finns ju rätt många sådana numera. Antalet har ökat med 80 procent bara de senaste fem åren; i dag finns det över 30 000 i Sverige. Det görs ingen miljökontroll när man besiktigar dem.

Ministern hänvisade till en utredning som just nu pågår. Jag vill fråga om ministern inom ramen för den utredningen har gett ett uppdrag om att man ska komma med förslag på hur en rigorös miljökontroll av A-traktorerna ska göras vid fordonsbesiktningen.

Anf. 175 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för engagemanget.

Ingen ska tveka om ambitionen att ha adekvata kontrollmetoder. Transportstyrelsen och Naturvårdsverket har försökt att enas om vilka som är de bästa kontrollmetoderna.

Jag konstaterar att det är lite olika vilken typ av kontrollmetod man använder inom EU. Jag tror att det är viktigt att vi nu när vi ska förhandla de nya besiktningdirektiven skärper kraven. Detta är också Sveriges tydliga ambition; det kan Jens Holm vara alldeles säker på.

Vi behöver ett reviderat EU-regelverk, men vi behöver också definiera rätt kontrollmetoder. Där förutsätter jag att våra myndigheter är drivande utifrån regeringens instruktioner.

När det gäller A-traktorerna har det redan, som jag redovisade i interpellationssvaret, gjorts föreskriftsändringar som innebär att man inte längre behöver framföra dem i höga varvtal. Detta var en gammal reglering, och om vi ska vara riktigt ärliga var det inte det smartaste ur klimatsynpunkt.

Ökningen av antalet A-traktorer har inneburit att nya problem har aktualiserats. Till exempel blir det trängsel, inte minst vid två-plus-ett-vägar, när man kör i 30 kilometer i timmen och när det är långa köer. Det handlar alltså om A-traktorernas påverkan på annan trafik.

Dessutom ska man komma ihåg att vi för A-traktorer, till skillnad från för mopedbilar, inte har bälteskrav. Vi har heller inte samma krav på förarutbildning. De får ju färdas i högst 30 kilometer i timmen.

Detta var bakgrunden till att vi tillsatte en utredning och sa: Gör en ordentlig genomlysning! Det kanske är riktigt att höja hastigheten till 45 kilometer i timmen för att inte få så stor påverkan på annan trafik, men det kanske också är riktigt att titta på fordonens konstruktion, på bälteskrav och på förarutbildning. Så som det är nu kan vi faktiskt inte ha det i längden.

I detta uppdrag ligger också att titta på fordonens påverkan på miljön. Utgångspunkten här är inte att titta på exakt vilka kontrollmetoder som ska användas, men det är fritt för ansvarig myndighet att också titta på alltifrån manipulation av hastigheter och motor till annan teknisk konstruktion när det gäller just A-traktorer.

Jag tycker att det är viktigt att ta vara på ungdomars intresse för A-traktorer och motorer för att öka mobiliteten; det finns ett egenvärde i detta. Men det ska vara säkert och klimatsmart, och det ska ske på ett sätt som inte har för stor påverkan på annan trafik.

Det är bara att inse att det finns en del utmaningar med den kraftiga ökning vi sett av antalet A-traktorer, både när det gäller påverkan på annan trafik och i relation till det europeiska regelverk som vi måste följa. Då handlar det om att man kör mopedbilar, som är väsentligt mindre krock-säkra, i 45 kilometer i timmen. Jag ser kanske hellre att vi tittar på alternativ för att landets ungdomar – för det är främst dessa som kör – ska kunna åka både säkert och klimatsmart.

Utgångspunkten här är att utredaren, eller myndigheten, ska titta på vilka insatser som kan göras. Låt oss hjälpas åt att se till att det blir så klimatsmart som möjligt när det gäller just A-traktorerna.

Anf. 176 JENS HOLM (V):

Fru talman! Ministern pratade mycket om A-traktorerna, men jag hörde faktiskt inte att han svarade på min konkreta fråga. Frågan var: Ska det, med de nya förslagen, vid kontrollbesiktning av en A-traktor göras en miljökontroll av A-traktorn gällande utsläpp av partiklar och annat?

Detta tycker jag är oerhört viktigt. Det kan ju inte vara så att vi inte har koll på utsläppen från över 30 000 fordon. Jag skulle vilja att ministern kommenterar detta.

Gällande de sänkta miljöambitionerna vid kontrollbesiktningen tycker jag att det är märkligt att ministern och regeringen har släppt igenom de här försämrade reglerna. Det är ju klart och tydligt – i den rapport som ministern själv hänvisade till står det på sidan 35 att detta försvårar våra möjligheter att nå miljömålen Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft. Det står också att resultaten visar på ökade utsläpp.

Detta borde vara tillräckligt för att ministern i morgon ska sätta sig ned och ge berörd myndighet i uppdrag att ta fram nya, ambitiösare föreskrifter för fordonsbesiktningen, så att vi inte släpper igenom 20 år gamla dieselbilar på vilka man inte ens ska göra en detaljerad kontroll av utsläppen. Det är så det görs nu. Man kontrollerar inte fordonen mot OBD-systemet, som bilen har inbyggt just för att man ska kunna hitta fel och brister. Man har inte längre en rigorös partikelkontroll mot skyltvärdet, alltså det värde som fordonstillverkaren själv har satt upp.

Fru talman! Jag hoppas att vi skyndsamt får bättre föreskrifter för hur våra bilar ska kontrolleras. Det handlar om miljontals fordon som är ute på våra gator, och vi kan inte tillåta att de släpper ut mer än nödvändigt.

Anf. 177 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tror att man ska vara medveten om att den stora delen handlar om alla nya fordon som nu kommer in, där elektrifieringen får genomslag. Sverige är det land i EU som har högst andel nybilsförsäljning

när det gäller laddbara fordon. Det är klart att detta kommer att slå igenom också i bilarnas påverkan på klimatet i Sverige.

Här fortsätter vi med ytterligare initiativ, både för att underlätta laddning och för att säkerställa att fler kan använda elfordon framöver. Detta är den ena delen; det gäller att påminna sig om det, så att vi ser storheterna i det som pågår och vilka utsläpp vi kan begränsa.

Den andra delen är naturligtvis att det pågår förhandlingar om det nya besiktningdirektivet och de nya reglerna för kontrollbesiktning. Det är där vi ser till att vara väldigt aktiva för att säkerställa att vi får ett nytt europeiskt regelverk som kan tillämpas. Jag tror att detta kan vara den viktigaste insatsen.

Den utvärdering som Transportstyrelsen och Naturvårdsverket gjorde, som Jens Holm valde att läsa upp vissa delar av, visar att det rör sig om ytterst marginell påverkan. Jag uppskattar engagemanget, men jag tycker också att man måste se till vad som är rimliga insatser i förhållande till den arbetsinsats som behöver göras. Inte minst när det handlar om väldigt gamla fordon måste man se till hur verkningsfullt det är att lägga väldigt mycket tid och kraft på dessa.

Jag tyckte att jag svarade på frågan om A-traktorer. Det ligger inom ramen för uppdraget att även titta på påverkan på klimatet. Om myndigheten väljer att inom ramen för uppdraget titta på vilka konsekvenser detta får för besiktningen är det naturligtvis välkommet. Med den ökande andel A-traktorer vi har tror jag att det är jätteviktigt att se till att även dessa är klimatsmarta. Jag tror att de ungdomar som kör A-traktorer tycker att detta är helt rimligt. Jag tror också att det är viktigt att de framöver kan gå på biobränslen och så småningom även bli elektrifierade.

Vi ska minska transportsektorns utsläpp med 70 procent till 2030. Vi ska bli nettonoll 2045. Min ambition är att vi ska kunna ta det ännu snabbare. Vi ligger väldigt väl i linje med att kunna pressa ned utsläppen. Låt oss fortsätta det arbetet!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2021/22:169 om myndigheternas roll för livsmedelsstrategins uppfyllande

Anf. 178 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Staffan Eklöf har frågat mig om jag är beredd att införa uppgifter i fler myndigheters regleringsbrev för att underlätta uppfyllandet av livsmedelsstrategin, vad jag och regeringen gör för att förenkla reglerna för Sveriges jordbrukare och livsmedelsföretag samt om jag delar uppfattningen att vissa myndigheter inte följer förvaltningslagen i tillräckligt hög grad och om jag avser att verka för att förmå de myndigheterna att bättre följa förvaltningslagen.

Det är viktigt att uppdraget till myndigheterna är tydligt när det gäller hur de ska arbeta för livsmedelsstrategins mål. Därför har regeringen ända sedan livsmedelsstrategin beslutades i riksdagen 2017 arbetat med att utveckla styrningen av de myndigheter som har ansvar inom livsmedelskedjan.

Dåvarande landsbygdsministern sammankallade till exempel tidigt en strategisk grupp med myndigheter för att diskutera hur de utifrån respektive myndighetsuppdrag kan bidra till livsmedelsstrategins mål.

I samband med handlingsplan del 2, som kom i december 2019, beslutade regeringen att ge Tillväxtverket i uppdrag att samordna den nationella och de regionala livsmedelsstrategierna för att få en mer aktiv samordning. Utifrån detta uppdrag har myndigheten bildat en ny samverkansgrupp med samma myndigheter som nämnts samt branschorganisationer inom livsmedelskedjan och regionala företrädare för länsstyrelsen och regionerna. Vid dessa möten har även landsbygdsministerns statssekreterare deltagit.

I samband med handlingsplan del 2 fick Tillväxtverket också i uppdrag att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtpöjligheterna eller innovationsförmågan för företagen i livsmedelskedjan samt uppdrag att förenkla myndighetskontakter digitalt, bland annat genom att skapa tjänster för sammanhållna guidade processer.

I år utökades uppdraget till Tillväxtverket till att också ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöpåverkande verksamhet för att ge förutsättningar för en effektiv och snabb ärendehandläggning. Dessa åtgärder ser jag kommer på sikt ge effekt för företag i livsmedelsbranschen.

Förenklingspolitiken utgör en viktig del av näringspolitiken och bidrar till att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Regeringen överväger löpande hur regelverk och administrativa förfaranden kan behöva uppdateras och eventuellt förenklas.

Regeringen överlämnade den 21 september i år skrivelsen *En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovation* (skr. 2021/22:3) till riksdagen. Genom detta beslutade regeringen om mål för förenklingspolitiken som skapar förutsättningar för ett konkret förenklingsarbete framöver. I skrivelsen aviserades också ett antal uppdrag som regeringen överväger att lämna till lämpliga myndigheter för att skapa konkreta förenklingsåtgärder, till exempel kortare handläggningstider. Dessa uppdrag bereds nu inom Regeringskansliet.

I flera myndigheters regleringsbrev har det förts in ett återrapporteringskrav där de ska redovisa hur de bidrar till de av riksdagen fastlagda målen för livsmedelsstrategin.

Det är viktigt att offentliga förvaltningsuppgifter sköts på ett ansvarsfullt och korrekt sätt. För att ytterligare stärka enskildas rättssäkerhet och reformera och modernisera förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna antogs därför en ny förvaltningslag (2017:900) som trädde i kraft den 1 juli 2018. Förvaltningslagen ger en grundläggande och central struktur för kontakterna mellan myndigheter och enskilda vid ärendehandläggningen. Vissa allmänna förvaltningsrättsliga principer som utvecklats i praxis slogs fast i uttryckliga bestämmelser, och ett nytt rättsmedel mot långsam handläggning infördes.

Jag anser att vi genom dessa åtgärder arbetar för en tydlighet gentemot myndigheterna kring hur de inom sina verksamheter kan bidra till att skapa goda förutsättningar för företagen inom livsmedelskedjan, så att livsmedelsstrategins mål om en ökad och hållbar livsmedelsproduktion kan nås till 2030.

Anf. 179 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Svenskt jordbruk är bland världens bästa. Vi måste låta det svenska jordbruket prestera. Det är när det hämmas av särslagstiftning – utan kompensation – höga skattesatser, rättsosäkerhet och regelkrångel som det inte kan prestera motsvarande sin fulla potential.

Vi har sett vad som händer när grundförutsättningarna är sämre för våra lantbrukare än för konkurrenterna. Det blir nedläggningar och en minskad livsmedelsproduktion. I dagens debatt fokuserar vi på myndigheternas roll för livsmedelsstrategin och rättssäkerheten.

Vi sverigedemokrater anser att avvägningar mellan olika värden är helt centralt för ett gott beslutsfattande. Det betyder till exempel att miljöfrågor inte kan avgöras uteslutande av miljöpolitiska argument eller att ekonomiska frågor inte kan avgöras uteslutande av ekonomiska argument.

För att livsmedelsproduktionen ska öka måste det värdet också finnas med i alla avgörande beslut. Svenska departement är små, och mycket av verksamheten är delegerad till myndigheter. Med ett sådant system bör man antingen se till att myndigheterna gör den avvägning som behövs mellan värden eller systematiskt lyfter frågorna till den politiska nivån.

Ett sätt att åstadkomma ett bredare perspektiv på myndigheter och förmå dem att göra de avvägningar som krävs är att ge anvisningar i regleringsbrev och förordningar med instruktion för myndigheterna.

En lantbrukare kan påverkas direkt eller indirekt av 25 olika myndigheter. Alla dessa myndigheter har inte i dag anvisningar i sina regleringsbrev som gör att de verkar för förenkling på gårdsnivå, att de främjar ökad livsmedelsproduktion och att de bidrar till att Sveriges självförsörjning av livsmedel stärks.

Lantbrukarnas Riksförbund vill att regeringen ger flera myndigheter ett antal nya anvisningar i regleringsbrev och förordningar som gör att krånglet minskar och målsättningarna i livsmedelsstrategin ges förutsättningar att uppfyllas. Det handlar bland annat om följande myndigheter: länsstyrelserna, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Ökad rättssäkerhet kan man åstadkomma genom att se till att förvaltningslagen följs nära. Det skulle även leda till mindre krångel. Det finns nämligen flera mycket goda principer. Jag vill särskilt lyfta en princip, den som ibland kallas proportionalitetsprincipen. I förvaltningslagens tappning lyder den: Myndigheten får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.

Myndigheten kan alltså inte verka i ett vakuum och säga åt en enskild att göra det ena eller det andra. Myndigheten måste ta reda på vilka olägenheter som kan uppstå för denne och anpassa beslutet till underlaget. Görs det? Ja, ibland, men ibland inte.

I förvaltningslagen finns även krav på snabb handläggning och god service, så det är tydligt att en god efterlevnad av förvaltningslagen hos alla myndigheter skulle vara positivt.

Ministern nämmer i sitt svar åtgärder som regeringen har gjort i förenklingssyfte och i syfte att uppnå livsmedelsstrategins mål och i syfte att förstå myndigheterna att följa förvaltningslagen. Det är bra, men detta är ju inräknat av LRF när de nu kritiserar rådande ordning. Det senaste inlägget är uppdaterat den 8 december, för åtta dagar sedan. LRF är inte nöjda med vare sig regleringsbrev, livsmedelsstrategin eller regelkrånglet. Ska jag tolka ministerns svar som att hon är nöjd med det som gjorts och att ingenting mer behövs? Eller ska jag ta det ministern säger som ett löfte att fler myndigheter kommer att ha anvisningar i sina regleringsbrev i år?

Anf. 180 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Som ledamoten säger är det otroligt viktigt att vi har myndigheter och att vi ger uppdrag till våra myndigheter när vi vill någonting, som med livsmedelsstrategin, till exempel. Jag försökte beskriva lite av detta, till exempel att vi gav Formas, Vinnova, Jordbruksverket, Tillväxtverket, SLU, Livsmedelsverket och även länsstyrelserna i uppdrag att bidra till livsmedelsstrategins mål och att vi sedan också gav Tillväxtverket i uppdrag att samordna detta. Jag tror att det är otroligt viktigt också med samordning mellan myndigheterna och en samverkansgrupp.

Detta är inte det enda som vi har gjort för att uppnå livsmedelsstrategin och förenklingar, utan Tillväxtverket fick i uppdrag att fortsätta utvecklingen av den så kallade samtjänsten, att förenkla myndighetskontakter digitalt bland annat genom att skapa tjänster för sammanhållna guidade processer. I år utökades uppdraget till Tillväxtverket till att också ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöpåverkande verksamhet. Länsstyrelserna har även ett pågående uppdrag att tillsammans med Vinnova utveckla metoder och samverkansformer för att främja en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken.

Staffan Eklöf frågar om vi kan ge flera myndigheter uppdrag, och det får jag återkomma till. Regleringsbrev är inte klara än, så jag kan berätta om vad som sker just nu och vilka som har uppdraget just nu.

När det gäller proportionalitetsprincipen och att ge myndigheter i uppdrag att samverka krävs det, som Staffan Eklöf säger, flera myndigheter. Det räcker inte med en om vi ska nå de mål som vi gemensamt beslutat om och vill uppnå. Vi vill ju ha ökad livsmedelsexport, lönsamhet på gårdsnivå och miljö- klimatvänligt och hållbart jordbruk. Vi vill ha hela kedjan från primärproduktion till export.

Anf. 181 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Jag ser med nyfikenhet fram emot att läsa regleringsbrev när de är färdiga och förhoppningsvis där hitta fler anvisningar med större precision för främjande av livsmedelsproduktion. Jag återkommer i frågan.

Det gjordes mycket riktigt ett förtydligande av förvaltningslagen 2017, och det var viktigt men, som det verkar, otillräckligt.

Låt mig ta ett exempel ur verkligheten. Det finns flera fall där lantbruksföretag som har sökt tillstånd för en åtgärd har fått vänta i mer än ett år på besked utan att myndigheten har sökt företaget för en dialog. När beskedet sedan kommer är det uppenbart orimligt i förhållande till företagets verksamhet och situation.

I vissa fall skulle lite grann i verksamheten ha kunnat ändras för att uppnå de mål som skulle uppnås. Det gör att ett avslag är betydligt mer långtgående än vad som hade behövts och därmed inte förenligt med proportionalitetsprincipen. Detta har myndigheten troligen inte vetat, för den har inte tagit reda på det.

Detta leder fram till en viktig slutsats. Om myndigheter för en dialog med företagen kan samhällets målsättning oftast uppnås på ett annat sätt, ett som bättre passar företagets situation. På så vis blir besluten bättre.

Tillämpningen av proportionalitetsprincipen bör preciseras. Det kan man göra genom att förtydliga i förvaltningslagen att myndigheten alltid ska överväga om dialog behövs för att utrona om myndigheten verkligen känner till omständigheterna tillräckligt väl och att det alltid ska krävas dialog med den sökande i mer komplexa fall. Detta ska vara ett krav för att man ska anse att proportionalitetsprincipen ska vara uppfylld.

Är detta något ministern kan tänka sig att verka för? Man kanske kan börja med att sätta en utredning i frågan.

Anf. 182 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Som ledamoten Staffan Eklöf säger har vi precis fått en ny lagstiftning på plats. Proportionalitetsprincipen gäller, och för mig innebär det givetvis att det ska finnas proportionalitet i de beslut man fattar.

Det enskilda fall som Staffan Eklöf tog upp kan jag inte kommentera eftersom det är myndighetsutövning, men min upplevelse är att människor kan ha en god dialog med myndigheter och att myndigheter bör eftersträva att jobba med dialog och med att förklara de beslut de fattar. Är man inte nöjd med beslutet kan man, som ledamoten vet, överklaga beslutet om man vill.

Det är kanske inte förvaltningslagen vi ska diskutera i dag. Men vi beslutade gemensamt om den för inte så länge sedan. Det är bra att det finns proportionalitetsprincip, och den ska givetvis fungera.

Vad gäller de myndigheter jag har räknat upp och som vi har diskuterat inom målet för livsmedelsstrategin är det glädjande att många av dem har i uppdrag att främja livsmedelsstrategin och se till att målen förverkligas. Detta tror jag att både jag och Staffan Eklöf är besjälade av.

I dag berättade jag för miljö- och jordbruksutskottet att den nya strategiska planen innehåller förenklingar, för vi vill att det läggs mer tid på produktion och mindre tid på administration och därigenom en ökad produktion i Sverige av vår goda och säkra mat.

Anf. 183 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Med all respekt verkar det som om regeringen inte vet i nuläget om fler myndigheter ska få i uppdrag att främja livsmedelsstrategins mål och ökad självförsörjning i Sverige. Jag uppfattar också att regeringen tvekar inför att utreda en precisering av förvaltningslagen så att den fungerar som det var tänkt.

Jag drar mig även till minnes att regeringen tidigare har avslagit ett förslag från Sverigedemokraterna om att ställa lagkrav på att kontrollpersonal ska ha kännedom om den näring de kontrollerar. Bedriver man till exempel tillsyn av djurhållning ska man ha kännedom om just djurhållning.

Jag menar att regeringen inte använder alla verktyg i verktygslådan, och det tycker jag att regeringen borde göra. Jag tycker också att förståelsen för varför en jordbrukares yrkesliv består av så mycket krångel och juridiskt krångel inte är fullständig, varken i den allmänna debatten eller i regeringens hittillsvarande åtgärder.

En ändring vore positiv. Är en sådan på gång?

Anf. 184 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Staffan Eklöf för hans intresse i dessa viktiga frågor.

Som jag sa i mitt anförande är det viktigt att offentliga förvaltningsuppgifter sköts på ett ansvarsfullt och korrekt sätt, och för att stärka enskildas rättssäkerhet och reformera och modernisera förfarandet hos förvaltningsmyndigheterna antog vi den nya förvaltningslagen.

Förvaltningslagen ger också en grundläggande och central struktur för det som Staffan Eklöf efterlyser, nämligen kontakterna mellan myndigheter och enskilda vid ärendehandläggning.

Vissa allmänna förvaltningsrättsliga principer som utvecklats i praxis slogs också fast i uttryckliga bestämmelser, och ett nytt rättsmedel mot långsam handläggning infördes.

Låt mig till sist önska ledamoten god jul. Jag hoppas att han har mycket svensk mat på julbordet, och gärna den sill vi var med och såg till att vi får fiska – fast det blir nog mer midsommarsill än julsill, för julsillen är redan fiskad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 26 Svar på interpellation 2021/22:171 om varg i Örebro län

Anf. 185 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig om jag avser att verka för att riksdagsbeslutet om 170–270 vargar nu ska verkställas samt om jag avser att tillse att jaktlicenserna på varg anpassas efter trycket på rovdjuret vargen.

Naturvårdsverket rapporterade 2013 att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige var 270. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus är ett värde som inte får underskridas, ett golv för stammen helt enkelt.

Enligt EU-kommissionens riktlinjer ska ett referensvärde för gynnsam bevarandestatus tas fram från en sårbarhetsanalys. Det handlar om att hitta en nivå på stammen där den inte löper risk att utrotas. Den sårbarhetsanalys som låg till grund för referensvärdet kritiserades för att inte beakta de genetiska aspekterna, vilket är ett krav i EU-kommissionens riktlinjer.

Regeringen gav därför under 2015 Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera analysen och, med den nya analysen som grund, utreda vad som krävs för att populationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus. Analysen visade att det med hänsyn till populationens inavelsgrad behövs minst 300 vargar i Sverige och att minst en invandrad varg från Finland eller Ryssland behöver reproducera sig

med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus.

Medlemsländerna rapporterar situationen för arternas bevarandestatus till EU-kommissionen vart sjätte år. Mellan rapporterna behöver länderna uppdatera hur utvecklingen ser ut. Senast Sverige rapporterade, år 2019, angavs att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för varg bedömdes vara 300 individer. Jag uppfattar att Naturvårdsverkets bedömning av referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige nu vilar på den vetenskapliga grund som EU-kommissionens riktlinjer kräver av medlemsländerna.

Viltförvaltningen i Sverige är regionaliserad. Det är länsstyrelserna som har ansvar för att samverka inom och mellan länen så att rovdjurstrycket är acceptabelt. Länsstyrelserna har möjlighet att besluta om licensjakt efter varg, när upprätthållandet av vargens gynnsamma bevarandestatus inte försvåras i syfte bland annat för att minska koncentrationen av rovdjur inom rovdjurstäta områden.

Det övergripande och långsiktiga målet för Sveriges rovdjurspolitik är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt EU:s art- och habitatdirektiv, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Rovdjursförvaltningen ska vara förenlig med våra EU-rättsliga åtaganden och övriga nationella mål.

Anf. 186 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Vargen är ett rovdjur som länge har varit nära nog utrotat i Sverige. Den spillra av vargstammen som i dag vuxit härstammar från några få individer. De flesta vargar i Sverige är mer släkt med varandra än normala syskon, så inavlad är vargstammen.

Därför har också alla nya vargar utan släktskap betraktats som viktiga. Det går inte att ha en frisk population över tid utan att friska gener tillförs vargstammen.

Fru talman! Det är troligen det som ligger bakom att regeringen, trots att riksdagen beslutade annat, tillåtit Naturvårdsverket att göra så här. Vi har beslutat att stammen ska vara 170–270 djur. Men i dag är den beräknad till cirka 375 djur utan valpar, med ett konfidensintervall på 312–513 vargar. Det är långt över de beslutade nivåerna.

Det får konsekvenser. Det är konsekvenser som ingen vill stå för. I mitt hemlän, Örebro län, finns det i dag cirka 60 vargar, och detta på en yta som motsvarar 2,5 procent av Sverige. Det skulle motsvara 240 vargar om alla län inhyste lika många utifrån yta.

Dessutom är det tätbefolkade områden och områden där markerna mellan skog och jordbruksland betas. Betesdjuren betar de marker där annat inte kan odlas för att den biologiska mångfalden ska kunna bibehållas. Nu är både dessa hagmarker och tryggheten för de människor som lever i vargtäta områden hotade.

Fru talman! Man kan varken bedriva fårskötsel eller låta skolbarn vänta på bussen i mörker där det finns varg. Det är inte en ansvarsfull rovdjurspolitik. Vi kan inte tillåta att ett län av Örebro läns storlek ska hysa så mycket som en tredjedel av de beslutade vargarna i Sverige.

Den socialdemokratiska regeringen är nu tvungen att bekänna färg och inte duka för problemen. Jag har tagit upp dem i debatten tidigare. Då hänvisade man till att det var Miljöpartiet som hade hand om departementet. Men nu är det Socialdemokraterna som har det ansvaret. Det är viktigt att få veta hur Socialdemokraterna ser på de här frågorna.

Fru talman! Är det Socialdemokraternas politik att man även fortsättningsvis inte bara ska utsätta Örebro län för ett massivt vargtryck utan också trotsa tidigare riksdagsbeslut? Vem anser ministern är ansvarig när vi får det första angreppet inte bara på tamboskap, något som redan har hänt, utan också på människa? I mitt hemlän har både nötkreatur och fårhjordar angripits.

Är det ministerns ansvar? Är det regeringens ansvar? För det är inte riksdagens ansvar. Den har redan sagt sitt, fru talman. Hur avser ministern att tillse att inte bara Örebro län och några andra län i Sverige ska bära det tunga ansvaret för den växande vargstammen?

Anf. 187 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Tack, Lotta Olsson, för dina frågor.

Det är väl självklart att det inte bara är Örebro län som ska bära rovdjurspolitiken. Viltförvaltningen är regionaliserad. Det är länsstyrelserna som kan fatta beslut om licensjakt av flera olika anledningar. Men man måste även beakta den gynnsamma bevarandestatusen.

Vi vet att vi gemensamt har åtaganden mot EU vad gäller art- och habitatdirektivet. Vi vet att vi ska ha våra rovdjur, och vi vill ha en gynnsam bevarandestatus. Som ledamoten säger måste vi också få in vargar från andra ställen för att det ska bli en bra stam av vargar.

Viltförvaltningen i Sverige är regionaliserad. Sist när jag tittade var det länsstyrelserna som beslutar om licensjakt. Ledamoten berättade om trycket i Örebro. Nu kan man se att från den 2 januari till den 15 februari får det bedrivas licensjakt.

Länsstyrelsen Örebro har tillsammans med Västmanland och Dalarna bland annat beslutat om att tolv vargar i reviret Haraldsjön och Snösjön ska vara på licensjakt, och även sex vargar i reviret Immen tillsammans med Värmland.

Viltförvaltningen är regionaliserad. Länsstyrelserna har naturligtvis den största kunskapen om hur det ser ut i det egna området och hur de samverkar med andra län. Jag tycker att det är en väldigt god ordning att ha viltförvaltning och rovdjursförvaltning regionaliserad där man vet exakt hur det ser ut.

Just i Örebro kan man från den 2 januari till den 15 februari bedriva licensjakt på 18 vargar i de revir som jag just talade om.

Anf. 188 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Det är tre av de fem län som har vargarna. Jag brukar gå in och titta hur det ser ut för vargen. Den finns nu också i Stockholms län. Jag var inne i ministerns hemlän och tittade runt Åre. Det finns inte varg där.

Detta är inte rimligt. Det kan inte vara min länsstyrelse hemma i Örebro län som ska driva det. Länsstyrelsen är statens förlängda arm. Någonstans måste regeringen ta ett ansvar. Man har lagt vargtrycket långt över

det riksdagen har beslutat. Då anser jag att det är regeringens ansvar att ta tag i det.

Vi kan inte vänta på att det ska komma en olycka. Vi hade ett varg-angrepp på en ö hemma. Vargen simmar ut – jag vet hur många hundra meter – och tar får på en ö. Det var naturligtvis en hel flock och inte bara en varg.

Jag skulle vilja fråga minister Anna-Caren Säterberg om hon skulle vilja ställa ut sin lilla åttaåring att stå och vänta på bussen i ett sådant område.

Det här är en trygghetsfråga. Precis som med skjutningar och andra trygghetsfrågor tycker jag att det är vårt ansvar att ta beslut som gör att människor kan känna sig trygga. Annars kommer människor att ta de besluten själva. Varken ministern eller jag vill väl att man själv ska ta geväret och besluta när man ska skjuta och inte skjuta. Vi får ingen acceptans om vi inte förhåller oss på ett rimligt sätt till människors trygghet.

Vårt län kan inte hysa 60 vargar – så enkelt är det. I så fall får man tillse att andra områden i landet kan öka på sin population av varg, eller också kan man inte ha det så här. Jag anser att det är regeringens ansvar.

Det hörs på mig att jag blir väldigt upprörd. Det här rör skolbarns trygghet. Jag vill inte stå ansvarig den dagen ett barn i något av skogsområdena drabbas av ett angrepp.

Vargen har ju funnits här förr, och det finns ändå en anledning till att man fruktar den. Det är naturligtvis ett djur som helst jagar småvilt, men det är inte ett ofarligt rovdjur. Vår befolkning i dag har inte heller kunskap om hur man fredar sig eller klarar sig från ett rovdjursangrepp. Jag tror säkert att det är likadant med björn i vissa områden. Vi vet inte hur vi ska göra för att uppträda på ett bra sätt för att kunna hålla oss fredade.

Jag tycker inte att det här svaret är korrekt. Man kan inte skicka ned ett sådant här beslut på en länsstyrelse. Regeringen ansvarar för hur länsstyrelserna hanterar de beslut som är fattade. Riksdagens ansvar är det inte, eftersom vi har tagit beslut om mycket lägre nivåer än tidigare regering. Där skyllde man på Miljöpartiet och sa att det var deras ansvar att populationen hade ökats, men nu är det Socialdemokraternas ansvar. Ytterst är det minister Säterberg som är ansvarig för detta.

Jag är inte nöjd med det här svaret.

Anf. 189 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! För ledamotens information kan jag tala om att det är helt rätt: Vi i Jämtland är del av *en* vargföryngring just nu, men vi är också renbetesland. Om däremot ledamoten tror att det inte finns vargar i Jämtland kan jag tala om för ledamoten att det finns det. Rennäringen kan verkligen berätta för ledamoten om de angreppen. Men i och med att vi har rennäring i så gott som hela länet har vi inte vargföryngringar på det sättet. Däremot har vi enormt stor andel av de andra rovdjuren, precis som ledamoten också sa.

Däremot tycker jag tvärtemot ledamoten att regionaliseringen är en god ordning, och det vet jag att vi socialdemokrater har tyckt länge. Att besluten fattas nära tycker jag är en god ordning – att vi har viltförvaltningen i Sverige regionaliserad och att man där beslutar om licensjakt. Om man märker att det finns en fara eller om man kan se någonting annat kan man besluta om antingen skyddsjakt eller licensjakt. Jag tycker att det är

en god ordning att låta viltförvaltningsdelegationerna och länsstyrelsen jobba med de frågorna, som faktiskt vet på riktigt.

Lotta Olsson tar med stor emfas upp den oro som finns. Detta är inte lätta frågor. Vi ska kunna ha levande och livskraftiga landsbygder där man kan bo och verka, samtidigt som vi har tagit på oss att ha en rovdjursförvaltning som har EU:s krav på sig att det ska vara en gynnsam bevarandestatus. Det vilar på den vetenskapliga grund som EU-kommissionen faktiskt kräver av sina medlemsländer. Oavsett om det är en socialdemokrat eller en moderat som är landsbygdsminister har vi samma åtaganden gentemot EU för vad vi ska uppnå.

Med det sagt finns det också saker som görs. Det finns viltskadecenter. Vi har nu ökat den pott där man förr bara fick 80 procent för förebyggande, till exempel rovdjursstängsel, till 100 procent så att man kan få hela kostnaden. Det finns alltså saker som görs.

För min del är det så att vi ska ha rovdjuren, men vi ska också klara av att bo, leva, verka, ha djur och inte ha oroliga barn i Sveriges landsbygder. Vi måste klara av både och. Då tycker jag att den bästa ordningen är att vi har en regionaliserad viltförvaltning.

Anf. 190 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Men då funkar det ju inte om vi ska ha 60 vargar i vårt område. Då är det någonting som har havererat väldigt mycket.

Jag har flera gånger tagit upp med vår landshövding att man säger så här: Nu har det blivit lite mindre varg i ett annat län. De har försvunnit av någon anledning. Då får ni gärna ta ett större ansvar.

Det är inte okej att göra så här! Jag tycker att det är ett ansvarslost och farligt beteende. Man lutar sig tillbaka och säger att det är ett regionalt ansvar. Vårt län har inte sagt att vi ska ta 60 vargar. Det finns inget regionalt ansvar för att göra så.

Samtidigt är det lite förmätet att tala om stängsel. Jag har besökt lammbönder som har fyrdubbla stängsel, och så får man ändå gå vargvakt i områdena mellan hagmark och skog. Och när vargarna simmar ut 200–300 meter måste minister Säterberg faktiskt förstå att det inte är några små gosiga kaniner det handlar om utan rovdjur.

Jag tycker faktiskt inte att jag får ett ansvarsfullt svar. Jag vill inte heller vara den som står ansvarig den dagen det blir en attack mot några barn som står vid skolbussen. Det ansvaret lägger jag helt på regeringen. Talen är över den nivå som faktiskt behövs för bevarandestatus.

Det talas också om att det ska komma friska gener. Då måste ju Örebro län, som ligger mitt i landet, vara det absolut svåraste stället att komma till med friska gener om man simmar från Finland. Det måste finnas mycket bättre ställen i landet att föröka sig på med friska gener än mitt i landet, där man ska igenom mycket tätbebyggda områden.

Anf. 191 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Jag hör att du har ett brinnande engagemang i de här frågorna, Lotta Olsson. Jag kan inte hjälpa att du inte tycker om mina svar.

Vi har art- och habitatdirektivet från EU att förhålla oss till, samtidigt som vi har människors väl, ve och boende på landsbygden att förhålla oss till. Vi måste hitta den här balansen: både ha de stora rovdjuren och samtidigt kunna bo i, verka i, utveckla och älska våra svenska landsbygder.

Prot. 2021/22:47
16 december

Svar på
interpellationer

Det gör vi på olika sätt. Även om ledamoten inte tycker att det är bra med regionaliserad viltförvaltning tycker jag att det är bra. Man har bäst kunskaper om sitt eget område. Vi har viltskadecenter. Vi har på olika sätt försökt se till att vi ska kunna ha en balans och en samexistens.

Eftersom detta är mitt slutanförande vill jag önska ledamoten, fru talmannen och alla andra som sitter här en riktigt god jul. Om ni inte har något annat att göra, åk upp till våra vackra svenska fjäll och kanske till och med till Åre!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 27 Svar på interpellation 2021/22:168

Förste vice talmannen meddelade att statsrådet Khashayar Farmanbar var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2021/22:168 av Lotta Olsson (M) om nordiskt energisamarbete. Interpellationen skulle besvaras vid ett senare tillfälle.

§ 28 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2021/22:81 Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till och med *fredagen den 14 januari 2022*.

§ 29 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 december

2021/22:211 ISF:s granskning av omvårdnadsbidraget

av *Bengt Eliasson* (L)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:212 Ökad rätt till ledsagning

av *Bengt Eliasson* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:213 En godtagbar postservice

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:214 Trafikverkets förslag till infrastrukturplan

av *Thomas Morell* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:215 Åtgärder för att motverka betygsinflation

av *Mikael Damsgaard* (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:216 Den nationella infrastrukturplanen

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:217 Brottsförebyggande rådets rapport om ungdomsrån

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2021/22:47

16 december

-----

§ 30 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 december

2021/22:611 Säkerhetsskydd

av *Caroline Nordengrip* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:612 Mänskliga rättigheter i Bahrain

av *Denis Begic* (S)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:613 Möjlighet till distansundervisning

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:614 Anställning av papperslösa

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:615 Avsaknad av svensk statistik om antisemitism

av *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:616 Förutsättningar för fler småhus och blandade upplåtelse-

former

av *Roger Hedlund* (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:617 Verkställighet av beslut om utvisning på grund av brott

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:618 Bluffmejl i försvarsministerns namn

av *Pål Jonson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:619 Värnandet av den europeiska säkerhetsordningen i för-

hållande till Ryssland

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:620 Den allmänna värnplikten

av *Abraham Halef* (S)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

**2021/22:621 Fler åtgärder mot riskfylld kreditgivning och överskuld-
sättning**

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:622 Hus med för höga radonhalter

av *Roger Hedlund* (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:623 Djurskyddskontroller av försöksdjur

av *Yasmine Eriksson* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:624 Infrastrukturen i Dalarna i den nationella planen

av *Roza Güclü Hedin* (S)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:625 Ålfiskeförbud

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:626 Utökade möjligheter till laddinfrastruktur för elbilar

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:627 Markering mot OS i Kina

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:628 Hyresuppgifter i lägenhetsregistret

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:629 En utvidgning av tonnageskattesystemet

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

**2021/22:630 UD:s rutiner för att bistå diplomatisk personal i Addis
Abeba**

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:631 Flygets pandemikostnader

av *Anders Åkesson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:632 Trafikverkets servitutsbildning

av *Anders Åkesson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:633 Det höga elpriset som drabbar Göteborgs spårvägar

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:634 Ungdomsrån

av *Adam Marttinen* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:635 Finansiering av överföringsledningar

av *Kjell Jansson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 december

2021/22:446 Höga elpriser i Skåne

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:442 Barnmorskornas arbetsmiljö

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:472 Pensionärernas ekonomi

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:447 Hindrad smittspridning

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:445 Varg i tätbebyggt område

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:444 Kortade körkortsköer

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:449 Trafikverkets förslag till infrastrukturplan

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:473 Användning av ryggbedövning vid förlossning

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:461 Säkerhetsärenden enligt utlänningslagen

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:448 Ökad innovation och konkurrenskraft

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:453 Tidsbegränsade vapenlicenser

av *Adam Marttinen* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:452 Uppsamlingshagar vid vägar och järnvägar

av *Cassandra Sundin* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:471 Stöd till äldre konsumenter

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:450 Missbruk av asylsystemet

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:458 Kopparstölder vid järnvägen

av *Patrik Jönsson* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:456 Benägenheten att anmäla våldsbrott
av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:467 Arbetet med våldsutövare
av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:451 Polisens användning av resurser
av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:454 Restauranghögskolan i Grythyttan
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:468 En regionalisering av fastighetsskatten
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:462 Gängkriminaliteten
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:465 En granskning av gangsterrappen
av *Tobias Andersson* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:470 Covidvaccinering och personlig assistans
av *Lars Beckman* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:466 Metria AB
av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:463 Biståndspolitiken
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:459 Dålig räls med urspårningsrisk
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:460 Säkerheten på Malmbanan
av *Patrik Jönsson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:476 Undantagsregler från reserestriktionerna
av *Lars Thomsson* (C)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:457 Regeringens prövning av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram
av *Staffan Eklöf* (SD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:455 Vaccinationsbevis
av *John E. Weinerhall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:464 Polisutbildningens attraktivitet
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:493 Diplomatisk bojkott av OS i Peking

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:515 En svensk diplomatisk bojkott av OS 2022

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:552 Diplomatisk bojkott av OS i Kina

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:511 Polisens poängsystem för privatpersoners vapensköp

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:469 En promillegräns för eldrivna enpersonsfordon

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:492 Journalisters säkerhet vid de olympiska spelen i Kina

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:479 Resor till Sydafrika

av *Maria Stockhaus* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:495 Mobbning och kränkningar via nätet och sociala medier

av *Michael Rubbestad* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:475 Ryskt test av antisatellitvapen

av *Aron Emilsson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:478 Energifattigdom

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:491 Brottslighet inom idrotten

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:494 Utbildningsplatser för svensk spelindustri

av *Michael Rubbestad* (SD)
till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:483 Hotet mot Ukraina

av *Pål Jonson* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:488 En tillförlitlig infrastruktur

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:489 Utvecklingen av det nationella elsystemet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:474 Samordningen av pandemihanteringen mellan Sverige och Norge

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:482 Försvarsindustrins framtida villkor

av *Jörgen Berglund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:503 Utlämningsavtal

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:497 Pedofildebatten och manlig personal i förskolan

av *Michael Rubbestad* (SD)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:477 Högskoleprovet

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:496 Hat och hot mot samer

av *Lina Nordquist* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:498 Barn som förts bort på grund av hedersrelaterad problematik

av *Michael Rubbestad* (SD)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:513 Kryptovalutor

av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:487 Bristande kunskaper i svenska hos förskolepersonal

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:514 Militärkupp och kvinnors rättigheter i Sudan

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:499 Digitaliseringsgraden

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:506 Basanslag till Linköpings universitet

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:501 Engagemanget i ICES

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Anna-Caren Sätherberg (S)

2021/22:486 Markering mot militärjuntans rättsprocess mot Aung San Suu Kyi i Myanmar

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:490 Nationellt kunskapscentrum med särskilt uppdrag på brottsprevention

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:481 Handledare för övningskörning med MC

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:507 Förmågan att möta hot om biologiska smittor

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:484 Framtidens kärnkraft

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:480 Optiker och ögonsjukvård

av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:524 Konsulära kostnader i samband med att UD förde IS-kvinnor till Sverige

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:528 Enskilda firmor och socialförsäkringssystemet

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:533 Statsrådets uttalande om UNRWA

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:510 Offentliga aktörer och orättvis konkurrens

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:504 Personer med skyddade adressuppgifter

av *Eric Westroth* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:527 Läromedel på meänkieli

av *Cassandra Sundin* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:531 Marknadsknallarnas förutsättningar

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:518 Fossilfri fartygsflotta hos Kustbevakningen

av *Caroline Nordengrip* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:529 Betungande regelverk för småföretagen

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:536 Besöksnäringens utmaningar kring kompetensförsörjning

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:525 En godtagbar postservice

av *Thomas Morell* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:519 Bättre myndighetssamverkan

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:521 Alkobommar i hamnar

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:520 Drift av isbrytare

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

Prot. 2021/22:47
16 december

2021/22:516 Stöd till Polen, Litauen och Lettland

av *Mats Nordberg* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:517 Övervakningsreklam

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:523 Registerkontroller

av *Carina Ståhl Herrstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:500 Bristfällig halkbekämpning

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:537 Assistansersättning – väsentligt förändrade förhållanden eller behov

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:505 Deltidsbrandmän

av *Lars Beckman* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:530 Förenklingar inom besöksnäringen

av *Alexander Christiansson* (SD)
till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

§ 32 Kammaren åtskildes kl. 18.50.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 1 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 10 anf. 35 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 79 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.22,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 135 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 24 anf. 174 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om ny ledamot i Europaparlamentet.....	2
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 7 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	3
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU2.....	3
Anf. 1 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	3
Anf. 2 ULLA ANDERSSON (V).....	4
Anf. 3 EDWARD RIEDL (M)	5
(Beslut fattades under § 13.).....	6
§ 8 Allmänna bidrag till kommuner	6
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU3.....	6
Anf. 4 EVA LINDH (S)	6
Anf. 5 LARS THOMSSON (C)	8
Anf. 6 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	10
Anf. 7 MATS PERSSON (L)	12
Anf. 8 KAROLINA SKOG (MP).....	13
Anf. 9 LARS THOMSSON (C) replik	16
Anf. 10 KAROLINA SKOG (MP) replik.....	16
Anf. 11 EVA LINDH (S) replik	16
Anf. 12 KAROLINA SKOG (MP) replik.....	16
Anf. 13 JAN ERICSON (M)	16
Anf. 14 LARS THOMSSON (C) replik	19
Anf. 15 TALMANNEN.....	19
Anf. 16 JAN ERICSON (M) replik	19
Anf. 17 LARS THOMSSON (C) replik	20
Anf. 18 JAN ERICSON (M) replik	20
Anf. 19 EVA LINDH (S) replik	20
Anf. 20 JAN ERICSON (M) replik	21
Anf. 21 EVA LINDH (S) replik	21
Anf. 22 JAN ERICSON (M) replik	21
Anf. 23 DAVID PEREZ (SD)	22
(Beslut fattades under § 13.).....	23
§ 9 Statsskuldsräntor m.m.	23
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU4.....	23
(Beslut fattades under § 13.).....	23
§ 10 Avgiften till Europeiska unionen	24
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU5.....	24
Anf. 24 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	24
Anf. 25 JAN ERICSON (M) replik	25
Anf. 26 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	25
Anf. 27 JAN ERICSON (M) replik	26
Anf. 28 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	26
Anf. 29 BJÖRN WIECHEL (S)	26
Anf. 30 JAN ERICSON (M)	28

Anf. 31	KAROLINA SKOG (MP) replik	30
Anf. 32	JAN ERICSON (M) replik	31
Anf. 33	KAROLINA SKOG (MP) replik	31
Anf. 34	JAN ERICSON (M) replik	31
Anf. 35	CHARLOTTE QUENSEL (SD)	32
Anf. 36	KAROLINA SKOG (MP)	34
	(Beslut fattades under § 13.)	36
§ 11	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	36
	Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU1	36
Anf. 37	YASMINE BLADELIUS (S)	36
Anf. 38	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	38
Anf. 39	YASMINE BLADELIUS (S) replik	38
Anf. 40	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	39
Anf. 41	YASMINE BLADELIUS (S) replik	39
Anf. 42	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	39
Anf. 43	YASMINE BLADELIUS (S) replik	40
Anf. 44	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	40
Anf. 45	YASMINE BLADELIUS (S) replik	40
Anf. 46	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	40
Anf. 47	YASMINE BLADELIUS (S) replik	41
Anf. 48	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	41
Anf. 49	YASMINE BLADELIUS (S) replik	41
Anf. 50	SOFIA NILSSON (C)	42
Anf. 51	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	44
Anf. 52	SOFIA NILSSON (C) replik	45
Anf. 53	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	45
Anf. 54	SOFIA NILSSON (C) replik	45
Anf. 55	KARIN RÅGSJÖ (V)	46
Anf. 56	LINA NORDQUIST (L)	48
Anf. 57	MARGARETA FRANSSON (MP)	49
Anf. 58	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	51
Anf. 59	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	53
Anf. 60	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	53
Anf. 61	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	54
Anf. 62	FÖRSTE VICE TALMANNEN	54
Anf. 63	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	54
Anf. 64	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	54
Anf. 65	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	55
Anf. 66	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	55
Anf. 67	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	55
Anf. 68	SOFIA NILSSON (C) replik	56
Anf. 69	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	56

Anf. 70	SOFIA NILSSON (C) replik.....	56	Prot. 2021/22:47
Anf. 71	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)		16 december
	replik.....	57	-----
Anf. 72	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	57	
Anf. 73	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	59	
Anf. 74	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	60	
Anf. 75	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	60	
Anf. 76	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	60	
Anf. 77	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	61	
Anf. 78	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	61	
Anf. 79	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	61	
Anf. 80	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	62	
Anf. 81	YASMINE BLADELIUS (S) replik.....	62	
Anf. 82	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	62	
Anf. 83	YASMINE BLADELIUS (S) replik.....	63	
Anf. 84	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	63	
Anf. 85	LINDA LINDBERG (SD).....	63	
Anf. 86	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	66	
Anf. 87	LINDA LINDBERG (SD) replik	66	
Anf. 88	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	66	
Anf. 89	LINDA LINDBERG (SD) replik	67	
Anf. 90	Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	67	
Anf. 91	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	69	
Anf. 92	Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	70	
Anf. 93	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)		
	replik.....	71	
Anf. 94	Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	71	
Anf. 95	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)		
	replik.....	71	
Anf. 96	Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	72	
Anf. 97	ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)		
	replik.....	72	
Anf. 98	Socialminister LENA HALLENGREN (S) replik	73	
Anf. 99	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	73	
Anf. 100	Socialminister LENA HALLENGREN (S)		
	replik.....	73	
Anf. 101	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	74	
Anf. 102	Socialminister LENA HALLENGREN (S)		
	replik.....	74	
	(Beslut fattades under § 13.).....	74	
	Ajournering.....	75	
	Återupptaget sammanträde.....	75	
	§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december.....	75	

SfU4 Utgiftsområde 8 Migration	75
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	75
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	75
FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	75
FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	75
FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.	75
FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen	75
SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	76
§ 14 Avslutning	76
Anf. 103 TALMANNEN	76
Anf. 104 Ålderspresident TUVE SKÅNBERG (KD).....	79
Ajournering.....	81
Återupptaget sammanträde.....	81
§ 15 Svar på interpellationerna 2021/22:127 och 158 om estetiska injektionsbehandlingar	81
Anf. 105 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	81
Anf. 106 HANS ROTHENBERG (M).....	82
Anf. 107 SOFIA NILSSON (C).....	83
Anf. 108 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	84
Anf. 109 HANS ROTHENBERG (M).....	85
Anf. 110 SOFIA NILSSON (C).....	86
Anf. 111 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	86
Anf. 112 HANS ROTHENBERG (M).....	87
Anf. 113 SOFIA NILSSON (C).....	87
Anf. 114 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	87
§ 16 Svar på interpellation 2021/22:149 om Försvarsmaktens jämställdhetsarbete	88
Anf. 115 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	88
Anf. 116 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	89
Anf. 117 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	90
Anf. 118 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	91
Anf. 119 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	92
Anf. 120 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	93
Anf. 121 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	94
§ 17 Svar på interpellation 2021/22:124 om HDP:s fängslade politiker samt kurdfrågan i Turkiet, Europa och Sverige	94
Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S)	94
Anf. 123 AMINEH KAKABAVEH (-)	95
Anf. 124 Utrikesminister ANN LINDE (S)	96
Anf. 125 AMINEH KAKABAVEH (-)	97
Anf. 126 Utrikesminister ANN LINDE (S)	98
Anf. 127 AMINEH KAKABAVEH (-)	99
Anf. 128 Utrikesminister ANN LINDE (S)	99
§ 18 Svar på interpellation 2021/22:174 om armeniska krigsfångar	100
Anf. 129 Utrikesminister ANN LINDE (S)	100
Anf. 130 ARIN KARAPET (M)	100

Anf. 131 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	101
Anf. 132 ARIN KARAPET (M).....	102
Anf. 133 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	103
Anf. 134 ARIN KARAPET (M).....	104
Anf. 135 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	105
§ 19 Svar på interpellation 2021/22:113 om fortsättningen för	
Bromma flygplats.....	105
Anf. 136 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	105
Anf. 137 MARIA STOCKHAUS (M).....	106
Anf. 138 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	106
Anf. 139 MARIA STOCKHAUS (M).....	108
Anf. 140 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	109
Anf. 141 MARIA STOCKHAUS (M).....	110
Anf. 142 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	110
§ 20 Svar på interpellation 2021/22:118 om avsaknaden av	
alkobommar i svenska hamnar.....	111
Anf. 143 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	111
Anf. 144 THOMAS MORELL (SD).....	112
Anf. 145 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	112
Anf. 146 THOMAS MORELL (SD).....	113
Anf. 147 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	114
Anf. 148 THOMAS MORELL (SD).....	115
Anf. 149 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	116
§ 21 Svar på interpellation 2021/22:119 om säkerheten vid	
landets flygplatser	116
Anf. 150 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	116
Anf. 151 THOMAS MORELL (SD).....	117
Anf. 152 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	118
Anf. 153 THOMAS MORELL (SD).....	119
Anf. 154 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	119
Anf. 155 THOMAS MORELL (SD).....	120
Anf. 156 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	121
§ 22 Svar på interpellation 2021/22:120 om sanktionsavgiften	
vid otillåten cabotage trafik	121
Anf. 157 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	121
Anf. 158 THOMAS MORELL (SD).....	121
Anf. 159 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	122
Anf. 160 THOMAS MORELL (SD).....	124
Anf. 161 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	124
Anf. 162 THOMAS MORELL (SD).....	126
Anf. 163 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	126
§ 23 Svar på interpellation 2021/22:121 om	
hastighetssänkningars inverkan på utvecklingen norr om	
Dalälven	127
Anf. 164 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	127
Anf. 165 THOMAS MORELL (SD).....	127
Anf. 166 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	128
Anf. 167 THOMAS MORELL (SD).....	129
Anf. 168 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	130
Anf. 169 THOMAS MORELL (SD).....	131

Anf. 170	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	132
§ 24	Svar på interpellation 2021/22:131 om miljökrav vid fordonsbesiktning	133
Anf. 171	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	133
Anf. 172	JENS HOLM (V)	133
Anf. 173	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	134
Anf. 174	JENS HOLM (V)	135
Anf. 175	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	136
Anf. 176	JENS HOLM (V)	137
Anf. 177	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	137
§ 25	Svar på interpellation 2021/22:169 om myndigheternas roll för livsmedelsstrategins uppfyllande	138
Anf. 178	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	138
Anf. 179	STAFFAN EKLÖF (SD)	140
Anf. 180	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	141
Anf. 181	STAFFAN EKLÖF (SD)	141
Anf. 182	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	142
Anf. 183	STAFFAN EKLÖF (SD)	142
Anf. 184	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	143
§ 26	Svar på interpellation 2021/22:171 om varg i Örebro län	143
Anf. 185	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	143
Anf. 186	LOTTA OLSSON (M)	144
Anf. 187	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	145
Anf. 188	LOTTA OLSSON (M)	145
Anf. 189	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	146
Anf. 190	LOTTA OLSSON (M)	147
Anf. 191	Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	147
§ 27	Svar på interpellation 2021/22:168	148
§ 28	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	148
§ 29	Anmälan om interpellationer	148
§ 30	Anmälan om frågor för skriftliga svar	149
§ 31	Anmälan om skriftliga svar på frågor	151
§ 32	Kammaren åtskildes kl. 18.50	156